

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

OKUL MÜDÜRLERİNİN WHATSAPP GRUPLARINI KULLANIMI: AMAÇLAR,
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Süleyman Kasım KARAKOYUN
ORCID: 0000-0001-9158-5777

Danışman
Prof. Dr. Ali ÜNAL
ORCID: 0000-0003-2967-2444

Konya – 2025

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını kullanımını ve bunun eğitim-öğretim süreçlerine etkilerini derinlemesine incelemeyi amaçladım. Dijital iletişimin okul yönetimi üzerindeki yeri, iletişim teknolojilerinin eğitimdeki rolü ve bu araçların etkin kullanımını konusunda çeşitli perspektifler sunmayı hedefledim. Çalışmam boyunca bana rehberlik eden ve her aşamada değerli önerilerde bulunan danışmanım Prof. Dr. Ali ÜNAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onun sabırlı ve özverili desteği, bu araştırmanın şekillenişinde çok önemli bir rol oynamıştır.

Bu zorlu süreçte, bana her zaman güvenen ve desteğini esirgemeyen eşim Vildan Karakoyun'a, çocuklarım Yusuf Alp ve Ebrar Yüstra'ya en içten teşekkürlerimi iletmek isterim. Onların sabrı, anlayışı ve sonsuz sevgisi, bu tezin tamamlanmasında en büyük motivasyon kaynağım olmuştur. Ailem, bana sadece fiziksel değil, ruhsal anlamda da büyük bir destek sunmuş, her adımda yanımda olmuşlardır. Bu çalışmanın yalnızca akademik bir başarı değil, aynı zamanda bir aile başarısı olduğunu düşünüyorum.

Tez çalışmamda katkısı olan herkese teşekkürlerimi sunar, bu çalışmanın eğitim dünyasında dijital iletişimin daha verimli ve sağlıklı bir şekilde kullanılmasına katkı sağlamasını dilerim.

Süleyman Kasım KARAKOYUN

TEMMUZ- 2025

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	VII
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	VIII
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	IX
Simgeler.....	IX
Kısaltmalar	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
ÖZET	XII
ABSTRACT	XIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	2
1.2.Araştırmanın Amacı	6
1.3.Araştırmanın Önemi	6
1.4.Sayıtlar	8
1.5.Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar	9
2. ALAN YAZIN.....	12
2.1. Örgütsel İletişim	12
2.1.1. Örgütsel İletişimin Özellikleri ve Amaçları	13
2.1.2. Örgütsel İletişimin İşlevleri ve Eğitim Kurumlarındaki Yeri	15
2.1.3. Örgütsel İletişim Kanalları ve Okul Ortamında Uygulamaları	16
2.1.4. Örgütsel İletişim Araçları	18
2.2. Sosyal Medyanın İletişimdeki Rolü	20
2.2.1. WhatsApp'ın Kurumsal İletişimdeki Yeri	20
2.2.2. WhatsApp'ın Öğrenme ve Eğitim Ortamlarında Etkisi	21
2.2.3. Kronolojik Olarak İletişim Araçlarının Gelişimi	22
2.2.4. Sosyal Medyanın Gelişimi	25
2.2.5.Dünyada ve Türkiye'de Sosyal Medyanın Kullanımı Raporları.....	28
2.3. Sosyal Medya ve Sosyal Ağ Arasındaki İlişki	32
2.3.1. Sosyal Ağlar	33
2.4.Okulda Sosyal Medyanın Kullanımı	36
2.4.1. Okul Gruplarında Sosyal Medyanın Kullanımı ve Yaygınlığı.....	37
2.4.2. Sosyal Medyada Etik Sorunlar	37

2.4.3. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Sosyal Medya Kılavuzu.....	39
2.4.4. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Medya Kılavuzu	39
2.4.5. MEB 2017/12 Sayılı Genelgesi Okullarda Sosyal Medyanın Kullanılması42	
2.5. Okullarda Sosyal Medya Kullanımı: Mevzuat Temelli Bir Değerlendirme	42
2.6. Sosyal Medyanın Okulda Örgütsel İletişime Etkileri.....	43
2.6.1. Olumlu Etkiler	44
2.6.2. Olumsuz Etkiler.....	44
2.6.3. Zorluklar ve Sorunlar	45
2.7. Dijital İletişim ve WhatsApp'ın Eğitimdeki Rolü.....	45
2.8. WhatsApp Üzerine Yapılan Araştırmalar	47
2.9. İlgili Araştırmalar	49
2.9.1. Yurtiçi Araştırmalar	50
2.9.2. Yurtdışı Araştırmalar.....	52
3. YÖNTEM.....	54
3.1. Araştırmanın Modeli	54
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	54
3.2.1. Okul Müdürlerin Demografik Özellikleri	57
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	59
3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanma Süreci.....	59
3.3.2. Uzman Görüşü ve Pilot Uygulama.....	59
3.3.3. Doküman Verileri: WhatsApp Grup Yazışmaları	60
3.4. Verilerin Toplanması.....	60
3.4.1. Araştırma Ortamının Hazırlanması ve Katılımcıların Belirlenmesi.....	61
3.4.2. Görüşme Sürecinin Uygulanışı	61
3.4.3. Araştırmacının Rolü ve Etkileşim Düzeyi.....	61
3.4.4. Etik Onam Süreci ve Mahremiyetin Sağlanması	62
3.4.5. WhatsApp Yazışmalarının Doküman Olarak Kullanımı.....	62
3.4.6. Ses Kaydı, Alan Notları ve Veri Yönetimi.....	62
3.4.7. Veri Doygunluğunun Sağlanması	62
3.5. Verilerin Analizi.....	63
3.5.1. Verilerin Kodlanması	63
3.5.2. Kategorilerin ve Temaların Belirlenmesi	64
3.5.3. Kodların, Kategorilerin ve Temaların Düzenlenmesi	64
3.5.4. Bulguların Tanımlanması ve Yorumlanması	64
3.5.5. Doküman Analizi ile Bütünleştirme.....	65
3.6. Geçerlilik, Güvenirlik ve Etik	66
3.6.1. Geçerlilik	66
3.6.2. Güvenirlik.....	67
3.6.3. Etik İlkeler.....	71
3.7. Araştırmanın İşlem Adımları.....	71
4. BULGULAR	74

4.1.Okul Müdürlerinin WhatsApp Gruplarını Kullanım Amaçlarına Ait Bulgular	74
4.1.1. Duyuru ve Bilgilendirme Yapma	74
4.1.2. İç İletişimi ve Koordinasyonu Sağlama	75
4.1.3. Veli İletişimini Yürütme	77
4.1.4. Personel Görev Takibini Kolaylaştırma	78
4.1.5. Sosyal Dayanışma ve Kurumsal İklimi Güçlendirme	80
4.1.6. Acil Durum ve Kriz İletişimi	82
4.1.7. Mesleki Paylaşım Amacıyla Kullanım	84
4.1.8. Öğretmenler ve Personel ile İletişim	86
4.1.9. Öğrenci ve Veliler ile Etkileşim	86
4.2. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımında Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgular	88
4.2.1.Yasal ve Resmî Dayanak Eksikliği	88
4.2.2.Mesai Sınırlarının Belirsizleşmesi	89
4.2.3.İletişim Kazaları ve Yanlış Anlamalar	90
4.2.4. Grup Disiplininin Sağlanamaması	90
4.2.5. Katılımda Erişim Eşitsizlikleri	91
4.2.6. Dijital Okuryazarlık Farklılıkları	92
4.2.7. Kişisel Verilerin Korunması ve Mahremiyet Sorunları	93
4.2.8. Bilgi Yoğunluğu ve İletişim Aşırılığı	93
4.3.Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımındaki Çözüm Önerilerine Ait Bulgular	94
4.3.1. Grup Kurallarının Belirlenmesi ve Yönetmelik Disiplin Sağlama	95
4.3.2. Mevzuat ve Resmi Dayanak Geliştirme	97
4.3.3. Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi ve Veri Güvenliği	99
4.3.4. Eğitim ve Farkındalık Geliştirme	101
4.3.5. Mesajlaşma Yoğunluğunu Azaltmaya Yönelik Stratejiler	102
4.3.6. Etkili Kullanım Stratejileri ve Aksaklıkların Önlenmesi	103
4.3.7. Verimli ve Sorunsuz WhatsApp Kullanımı	103
4.3.8. Öğrenci ve Velilerin Katılımını Artırma	104
5.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	105
5.1. Tartışma	105
5.1.1. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanım Amaçlarının Tartışılması	105
5.1.2. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımı Sürecindeki Sorunların Tartışılması	109
5.1.3. Okul Müdürlerinin WhatsApp Çözüm Önerilerinin Tartışılması	119
5.2. Sonuç	127
5.1.1. WhatsApp'ın Kullanım Amaçlarına İlişkin Sonuçlar	128
5.1.2. Kullanıma Bağlı Sorunlara İlişkin Sonuçlar	129
5.1.3. Sorunlara Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar	129
5.3. Öneriler	130
5.3.1. Eğitimcilere ve Eğitim Yöneticilerine Yönelik Öneriler	130

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	132
KAYNAKLAR.....	134
EKLER.....	147
Ek-1 Araştırma İzni	147
Ek-2 Katılımcı Onam Formu.....	148
Ek-3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	149
Ek-4 Etik Kurulu Kararı	150
Ek-5 Kişisel Verilerin Korunması ve WhatsApp Grubuna Katılım Onay Formu	151
Ek-6 Okul WhatsApp Gruplarına Katılım Sözleşmesi ve Taahhütnamesi	152

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Okul Müdürlerinin WhatsApp Gruplarını Kullanımı: Amaçlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri başlıklı tez çalışmamın toplam **166** sayfalık kısmına ilişkin, 4/06/2025 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%7** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

08/07/2025

Süleyman Kasım KARAKOYUN

Prof. Dr. Ali ÜNAL

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

08/07/2025

Süleyman Kasım KARAKOYUN

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

‰: Yüzde Sembolü

Kısaltmalar

EBYS: Elektronik Belge Yönetim Sistemi

MEBBİS: Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

E-KEP: E-Posta Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi

KVKK: Kişisel Verileri Koruma Kanunu

TCK: Türk Ceza Kanunu

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

İUP: İş Gücü Uyum Programı

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ÖBA: Öğretmen Bilişim Ağı

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

4İR: 4. Sanayi Devrimi

DMK: Devlet Memurları Kanunu

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.Türkiye'de İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı	32
Tablo 2.Sosyal Medya	32
Tablo 3.Yurtiçi Araştırmalar	50
Tablo 4. Katılımcı Okul Müdürlerine Ait Demografik Bilgiler	56
Tablo 5. Okul Müdürünün Veli WhatsApp Grubuna Katılım Durumu	56
Tablo 6. Okul Müdürünün Öğrenci WhatsApp Grubuna Katılım Durumu	57
Tablo 7.Örnekleme Yeri Alan Okul Müdürlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı	57
Tablo 8. Örnekleme Yeri Alan Okul Müdürlerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı....	57
Tablo 9. Örnekleme Yeri Alan Okul Müdürlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı.....	58
Tablo 10. Örnekleme Yeri Alan Okul Müdürlerin Yöneticilikte Geçen Süre Değişkenine Göre Dağılımı.....	58
Tablo 11. Örnekleme Yeri Alan Okul Müdürlerin okullarında bulunan Öğretmen Sayısına Değişkenine Göre Dağılımı	58
Tablo 12. Örnekleme Yeri Alan Okul Müdürlerin okullarında bulunan Öğrenci Sayısına Değişkenine Göre Dağılımı	58
Tablo 13. Araştırma Sorusu 1: WhatsApp Kullanım Amaçları ve İlgili Kodlar	68
Tablo 14. Araştırma Sorusu 2: WhatsApp Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar ve İlgili Kodlar	69
Tablo 15. Araştırma Sorusu 3: Çözüm Önerileri ve İlgili Kodlar	69
Tablo 16. Konya Merkez İlçelerindeki Okul Sayıları	72
Tablo 17.Mevzuat Tablolu Özet.....	117

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Temel Dijital Veri Başlıkları.....	28
Şekil 2.Sosyal Medyanın Yıllara Göre Kullanıcısı Sayısı.....	28
Şekil 3.Sosyal Medya Uygulamalarını Kullanarak Geçirilen Zaman	29
Şekil 4.Aylık Sosyal Medya Uygulama Oturum Açma Sayıları	29
Şekil 5.En Sevilen Sosyal Medya Platformları	30
Şekil 6.Türkiye’de İnternet Kullanım Temel Nedenleri.....	30
Şekil 7. Okul Müdürlerinin WhatsApp Grubu Kullanım Amaçları	74
Şekil 8. Okul Müdürlerinin WhatsApp’ı Kullanım Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ..	88
Şekil 9. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımına ait Çözüm Önerileri	94
Şekil 10.Okul Müdürünün Okul WhatsApp Gruplarını Kullanımı	128

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

OKUL MÜDÜRLERİNİN WHATSAPP GRUPLARINI KULLANIMI: AMAÇLAR, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Süleyman Kasım KARAKOYUN

Eğitim kurumlarında dijital bir iletişim aracı olarak kullanılan WhatsApp uygulamasının, okul içinde oluşturulan gruplar aracılığıyla okul müdürlerinin iletişimine hangi amaçlarla kullandığı, kullanımının sağladığı avantajlar ve karşılaşılabilecek olası sorunlar ve çözüm önerileri tezimin problem durumu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırma, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını kullanım amaçlarını, karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Dijital iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, WhatsApp gibi anlık mesajlaşma uygulamaları eğitim yönetiminde önemli bir yer edinmiştir. Okul yöneticileri, öğretmenler, veliler ve idari personel arasındaki iletişimi hızlandırmak, bilgilendirme süreçlerini kolaylaştırmak ve okul içi koordinasyonu sağlamak amacıyla WhatsApp gruplarını aktif olarak kullanmaktadır. Ancak bu kullanım, bazı avantajlar sunduğu gibi mesai saatleri dışında gelen mesajlar, bilgi kirliliği, mahremiyet ihlalleri ve etik sorunlar gibi çeşitli olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir.

Bu bağlamda araştırmada, nitel araştırma desenlerinden gömülü tek durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Konya ili Selçuklu, Meram ve Karatay merkez ilçelerinde görev yapan 16 okul müdürü oluşturmaktadır. Katılımcıların 9'u erkek, 7'si kadın olup farklı eğitim kademelerinde (okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise) görev yapmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını genellikle duyurular yapmak, resmi yazılıları duyurmak, kriz yönetimi sağlamak ve öğretmenler arasında koordinasyonu güçlendirmek amacıyla kullandıklarını göstermektedir. Ancak, müdürler bu kullanımın zaman zaman iş-özel yaşam dengesini bozduğunu, yanlış anlaşılmalara yol açtığını ve mahremiyet ihlalleri riski taşıdığını ifade etmektedir. Özellikle resmi iletişim kanallarının yetersiz olduğu durumlarda WhatsApp'ın bir zorunluluk haline geldiği, ancak bu durumun profesyonel sınırların kaybolmasına neden olduğu belirlenmiştir.

Bu doğrultuda araştırmada, eğitim yöneticileri için WhatsApp kullanımına yönelik etik kuralların belirlenmesi, resmi bir iletişim politikası oluşturulması ve veri güvenliği konusunda farkındalığın artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, alternatif dijital platformların okul yönetimi bağlamında etkinliği incelenmeli ve yöneticilerin bu platformları nasıl daha verimli kullanabileceklerine yönelik kılavuzlar geliştirilmelidir. Sonuç olarak, WhatsApp gibi anlık mesajlaşma uygulamalarının okul yönetiminde daha etkili ve bilinçli bir şekilde kullanılması için kurumsal düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu çalışma, okul müdürlerinin dijital iletişim araçlarını daha bilinçli ve verimli kullanmalarına katkı sağlamayı amaçlamakta olup, gelecekte yapılacak araştırmalara yön vermesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Müdürü, Dijital İletişim, WhatsApp, Sosyal Medya, Örgütsel İletişim

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Education Management Program
Master Thesis

SCHOOL PRINCIPALS' USE OF WHATSAPP GROUPS: PURPOSES, PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS

Süleyman Kasım KARAKOYUN

The purposes for which WhatsApp application, which is used as a digital communication tool in educational institutions, is used by school principals for communication through groups created within the school, the advantages of its use, and the possible problems and solution suggestions that may be encountered are the problematic situations of our thesis.

This research aims to examine the purposes of school principals' use of WhatsApp groups, the problems they face and their suggestions for solutions to these problems. With the spread of digital communication tools, instant messaging applications such as WhatsApp have gained an important place in educational administration. School administrators actively use WhatsApp groups to speed up communication between teachers, parents and administrative staff, facilitate information processes and ensure coordination within the school. However, while this use offers some advantages, it also brings along various negativities such as out-of-hours messages, information pollution, privacy violations and ethical problems.

In this context, embedded single case study method, one of the qualitative research designs, was used in the study. The participants of the study consisted of 16 school principals working in the central districts of Selçuklu, Meram and Karatay in Konya province in the 2024-2025 academic year. Nine of the participants are male and seven of them are female and they work in different educational levels (pre-school, primary school, secondary school and high school). The data were collected through semi-structured interviews and analyzed using descriptive analysis method.

The findings of the study show that principals generally use WhatsApp groups to make announcements, announce official writings, provide crisis management and strengthen coordination among teachers. However, principals reported that this use sometimes disrupts work-life balance, leads to misunderstandings and carries the risk of privacy violations. WhatsApp has become a necessity, especially when official communication channels are inadequate, but this has led to a loss of professional boundaries

The study concluded that there is a need to determine ethical rules for the use of WhatsApp for educational administrators, to establish a formal communication policy and to raise awareness on data security. In addition, the effectiveness of alternative digital platforms in the context of school administration should be examined and guidelines should be developed on how administrators can use these platforms more efficiently. As a result, institutional arrangements should be made for more effective and conscious use of instant messaging applications such as WhatsApp in school administration. This study aims to contribute to school principals' more conscious and efficient use of digital communication tools and is important in terms of guiding future research.

Keywords: School Principal, Digital Communication, WhatsApp, Social Media, Organizational Communication

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, amacı önemi, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Örgütsel iletişim, örgütü oluşturan bireylerin ortak amaçlar çerçevesinde hem üyelerin birbiri ile hem de çevre ile olan etkileşimi sonucunda örgütlerin varlık sebebini oluşturan ve sürekliliğini sağlamada bilgi vasıtasıyla insanların tutum ve davranışını etkilemede çift yönlü iletişim süreci olarak ifade edilebilir (Karcıoğlu vd., 2009). Örgütsel iletişim karar almada, planlama aşamasında örgüt içi birlik, eşgüdüm, denetim mekanizmasının kullanımında, çevresindeki değişime ayak uydurmada her türlü iletişim olgularını ve sürecini kapsamaktadır (Aziz & Dicle, 2017).

Örgütsel iletişim, içsel ve dışsal iletişimi içine alan yapı içerisinde tüm paydaşlarına etkili iletişim kurma imkânı sağladığı, paydaşların tanınması ve anlaşılmasına ortam hazırladığı için (Gümüş & Öksüz, 2010) örgütlerin yönetiminde önemli bir unsurdur. Bir örgüt olarak okullarda da amacı gerçekleştirebilmek için örgütsel iletişim gereklidir ve okul müdürlerinden bu iletişimi resmi ya da resmi olmayan yollarla sağlayacak yönetsel yeterliklere sahip olması beklenir (Çınar, 2010). Bu yeterliklere sahip okul müdürleri okulları etkili bir biçimde yönetebilirler (Atış & Dilbaz, 2022).

Okul müdürlerinin yönetsel becerileri; teknik, insani ve örgütsel beceriler olarak sınıflandırılmaktadır (Katz, 2009). Okul yöneticisinin insani beceriler kısmına giren iletişim becerisi ve teknik beceriler kısmına giren teknolojik yatkınlık, yönetsel becerilerin alt boyutlarıdır (Atış & Dilbaz, 2022). Bu kapsamda okullardaki etkili iletişimi sağlama sorumluluğu öncelikli olarak okul müdürlerine düşmektedir. Okul müdürlerinden, problem olabilecek durumların çözümünde hem önerileri dikkate alması hem de soruna alternatif çözümler üretmesi beklenmektedir. Kararlara katılımı sağlaması, bireysel farklılık ve beklentilere göre gereksinimlerin farkında olarak olumlu iletişim ortamı tasarlaması, okul müdürlerinden beklenen iletişim becerileridir (Bakır, 2022).

İletişim teknolojilerin gelişimi sayesinde, insanların birbirleri ile iletişiminde ve çevreyle olan etkileşiminde önemli değişiklikler dikkat çekmektedir (Çaycı & Karagülle, 2014). İletişim teknolojileri süreci kitap, gazete, dergi gibi basılı materyallerden, telgraf

buluşu ile eş zamanlı veri iletimi, telsizle işitsel veri ses aktarımı, ardından kitle iletişim aracı olan radyo ve televizyonun elektronik tabanlı iletişim araçlarının icadı takip etmiştir. Basım teknolojisinden elektronik teknolojisine geçiş sürecinde, tarihsel aşamada bilgi çağıının başlangıcı olarak kabul edilen internetle birlikte dijital iletişim, ağ bağlantısına dönüşmüştür (İspir, 2013).

Değişen dijital iletişim araçları, günümüzde örgütsel iletişim için de kullanılmaktadır (Öztürk, 2013). Bu kapsamda anlık iletişimde; e-posta, sohbet grupları, çevrimiçi topluluklar oluşturulmaktadır (Barutçu & Haşiloğlu, 2010). Günümüzde yaygın olan sosyal ağ uygulamalarına; Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, Pinterest gibi uygulamalar örnek verilebilir. Bunun yanında YouTube ve Tik Tok gibi video paylaşım platformu, WhatsApp ve Telegram gibi anlık mesajlaşma uygulamaları da kullanılmaktadır (Keleş & Kokoç, 2018). Dijital verileri raporlayan kuruluş olan We Are Social'in 2023 yılı raporuna göre insanların sosyal medyada geçirdiği zamanın günlük 2,5 saatten fazla olduğu belirtilmektedir. Sosyal medya tercihi olarak ilk sırada Facebook ardından Youtube gelmektedir. WhatsApp ise 2 milyar aktif kullanıcısıyla üçüncü sırada yer edinirken en sevilen sosyal medya uygulaması olarak öne çıktığı görülmektedir. (We Are Social, 2023).

WhatsApp'ın eğitim ortamlarında tercih edilme sebebi; bilgi paylaşımının hızlı olması, sosyal etkileşimin daha etkili oluşu, ara yüzünün kullanışlılığı, günlük yaşamda aşına olunması, sosyal ağın kullanımında zaman ve mekân sınırlamasının olmaması, çeşitli içerik yükleme formatını desteklemesi, ses kaydı, fotoğraf, video gibi özelliklerinin olması kullanımını daha cazip hale getirmektedir (Çetinkaya, 2017). Okul içi iletişimde de okul yöneticileri WhatsApp uygulamasını yaygın olarak kullanmaktadır. (Toker Gökçe & Balcı, 2023). Bu araştırmanın konusunu “Okul müdürlerinin iletişimde WhatsApp kullanımı” oluşturmaktadır.

1.1.Problem Durumu

Mobil mesajlaşma uygulamaları, bireyler arasındaki gündelik iletişimi kolaylaştırmasının ötesinde, kurumsal ortamlarda da önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Bu bağlamda WhatsApp, sağladığı anlık mesajlaşma özelliği ve yaygın kullanıcı ağı sayesinde, özellikle kamu kurumları ve eğitim örgütlerinde resmi ya da yarı-resmi iletişimin temel mecralarından biri haline gelmiştir (Aydın & Köseoğlu, 2022; Toker Gökçe & Balcı, 2023). Ancak bu uygulamanın eğitim kurumlarında kullanımı, yalnızca iletişim kolaylığı

açısından değil, aynı zamanda etik, hukuki ve yönetsel sonuçları bakımından da dikkatle incelenmesi gereken bir alana dönüşmüştür.

WhatsApp uygulaması, eğitim alanında okul müdürleri, öğretmenler ve kimi zaman veliler arasında koordinasyon, bilgilendirme, öğrenci takibi ve yönetsel kararların paylaşımı gibi işlevlerle kullanılmaktadır (Bouhnik & Deshen, 2014; Cansoy, 2017; Doğan, 2019). Pandemi döneminde bu kullanım daha da yaygınlaşmış, eğitim kurumlarının resmi yazışmalar dışında günlük işleyişi büyük ölçüde WhatsApp grupları üzerinden yürütülmeye başlanmıştır (Balcı & Şahin Tezel, 2018). Bununla birlikte, WhatsApp gruplarının kullanımı sadece işlevsellik açısından değil; bireysel mahremiyetin ihlali, hukuki yükümlülükler, kişisel verilerin korunması ve kurumsal kimliğin zedelenmesi gibi çok katmanlı sorunlara yol açabilmektedir.

Bu sorunlara ilişkin kamuoyuna yansıyan güncel örnekler, WhatsApp kullanımının örgütsel iletişimde taşıdığı potansiyel riskleri gözler önüne sermektedir. Örneğin, NTV haber sitesinde (12.04.2025) yer alan bir haberde, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı'nda görevli iki asistan doktorun, WhatsApp grubunda hasta mahremiyetini ihlal eden ve taciz boyutuna varan ifadeler içeren mesajlar paylaştığı ortaya çıkmış, olayın medyaya yansımalarının ardından doktorlar hakkında soruşturma başlatılmış ve gözaltı işlemleri uygulanmıştır (NTV, 2025). Bu durum, yalnızca bireysel sorumsuzluk değil, aynı zamanda sağlık kurumunun kurumsal itibarının da ciddi şekilde zarar görmesine yol açmıştır.

Benzer biçimde, Cumhuriyet Gazetesi haber sitesinin (08.04.2025) yayımlanan bir haberde, Konya'da bir imam hatip ortaokulunda görev yapan Kadın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeninin, WhatsApp üzerinden iki öğrenciye cinsel içerikli mesajlar gönderdiği iddiaları, eğitim kurumlarında bu tür dijital platformların denetimsiz kullanımının öğrencilerin güvenliği açısından ne denli riskli olabileceğini göstermiştir.

Eğitimde WhatsApp kullanımına ilişkin diğer bir tartışma, öğretmenlerin bu gruplara zorunlu olarak dahil edilip edilemeyeceği noktasında yoğunlaşmaktadır. Memurlar net haber sitesinde (26.12.2017) yayımlanan bir haberde, öğretmenlerin WhatsApp gruplarına katılmaya zorlanmasının, 1982 Anayasası'nın 20. ve 22. maddeleri ile güvence altına alınan özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğü ilkelerine aykırılık taşıdığı vurgulanmıştır. Ayrıca Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında, kişisel cihazlara yüklü bir

uygulama üzerinden yapılan zorunlu iletişimin bireyin rızası dışında gerçekleşmesi durumunda hukuki yaptırımlar doğurabileceği belirtilmiştir.

WhatsApp uygulamasının kurumsal iletişim aracı olarak kullanılması, yalnızca gönüllülük esasına dayalı bir katılımın ötesinde, bu dijital platformun resmi bir geçerliliğe sahip olup olmadığı yönünde çeşitli hukuki ve idari tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Memurlar Net'in 20 Haziran 2020 tarihli haberinde, kamu yöneticileri tarafından oluşturulan WhatsApp gruplarından herhangi bir gerekçe sunmaksızın ayrılan kamu görevlilerine disiplin cezası uygulanıp uygulanamayacağı gündeme getirilmiştir. Haberde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 11. maddesi uyarınca, memurların yalnızca mevzuata uygun ve yazılı emirleri yerine getirmekle yükümlü oldukları hükmüne atıf yapılmıştır. Bu çerçevede, WhatsApp aracılığıyla iletilen bildirimlerin resmi görev emri niteliği taşıyıp taşımadığı konusu hukukî açıdan belirsizliğini korumaktadır. Nitekim bir öğretmenin WhatsApp grubundan gereksiz ayrılması hâlinde, bu durumun 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde belirtilen "görevin iş birliği içinde yapılması ilkesine aykırılık" kapsamında değerlendirilmesi, yalnızca söz konusu grubun kurumsal bir işlev taşıması ve bu işlevin resmî olarak tanımlanmış olması hâlinde mümkün olabilir. Ancak, dijital iletişim araçlarının kamu kurumlarında kullanımına ilişkin açık ve bağlayıcı bir mevzuatın bulunmaması, kamu çalışanlarının görev tanımları ve sorumlulukları açısından çeşitli belirsizlikler doğurmakta ve hukuki yorum farklılıklarına yol açmaktadır.

Ayrıca, Gazete Memur'un (11.04.2023) haberine göre, "Arifiye Yeniden Diriliş" adlı bir WhatsApp grubundaki yazışmaları nedeniyle hakkında disiplin soruşturması başlatılan bir İlçe Milli Eğitim Müdürünün görevinden alınarak sınıf öğretmeni olarak atanması, bu tür dijital iletişim ortamlarında yapılan paylaşımların mesleki kariyer üzerinde doğrudan etkili olabileceğini göstermiştir. Söz konusu olayda, kamuoyuna sızdırılan mesajlar nedeniyle müdürün tarafsızlık ve eşitlik ilkelerini ihlal ettiği değerlendirilmiş ve disiplin cezası uygulanmıştır.

Tüm bu örnekler, WhatsApp kullanımının yalnızca pratik faydalarına değil, aynı zamanda örgütsel iletişimin sınırları, yöneticilerin sorumlulukları, kişisel verilerin güvenliği ve kurumsal etik açısından da çok boyutlu şekilde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Literatürde bu alana yönelik yapılan çalışmalar, WhatsApp gruplarının öğretmenler arası iletişimi artırdığı, veli ile olan etkileşimi güçlendirdiği (Çetinkaya, 2017; Balcı & Şahin Tezel, 2018), hatta öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklediği yönünde

bulgular sunsa da (Cansoy, 2017), bu grupların yönetiminde yaşanan sorunlar, etik çatışmalar ve yöneticilerin bu sorunlara yönelik yaklaşım biçimleri halen yeterince incelenmemiştir.

Grup kurallarının kim tarafından ve nasıl belirlendiği, katılımcıların bu kurallar üzerindeki etkisi, grup yöneticisinin karar alma süreçlerindeki rolü ve dijital ortamdaki iletişimin resmi nitelik taşıyıp taşımadığı gibi sorular, mevcut literatürde önemli boşluklar olarak öne çıkmaktadır (Ocak, 2019; Yiğittürk, 2020). Aynı zamanda okul yöneticilerinin bu iletişim süreçlerinde karşılaştıkları etik ikilemler, hukuki sorumluluklar ve çözüm stratejileri de sistematik olarak ele alınmamıştır. Eğitim kurumlarında WhatsApp kullanımının ne tür yönetsel işlevleri yerine getirdiği, hangi sorunları doğurduğu ve okul yöneticilerinin bu sorunlara nasıl yaklaştığı soruları hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde araştırılmaya değer bir alan oluşturmaktadır.

Literatürde bu sorunların azaltılması için grup kurallarının oluşturulması önerilse de (Aydın & Köseoğlu, 2022; Ocak, 2019), bu kuralların kim tarafından, hangi yöntemle ve ne tür katılım süreçleriyle belirleneceğine ilişkin bilgiler oldukça sınırlıdır. Grup yöneticisi pozisyonundaki okul müdürlerinin bu süreçteki rolü, karar alma biçimleri ve kuralları uygulama stratejileri henüz yeterince araştırılmamıştır.

Ayrıca, WhatsApp gruplarında yaşanabilecek hakaret, tartışma ya da kurumsal kimliğe zarar verebilecek durumlar karşısında okul yöneticilerinin yasal sorumlulukları, etik yükümlülükleri ve bu iletişim biçiminin resmi nitelik taşıyıp taşımadığı gibi sorular da açıklığa kavuşturulmamıştır. Türk Ceza Kanunu, tebligat hukuku ya da mesleki etik ilkeleri açısından bu yeni iletişim biçiminin kapsamı hâlâ tartışmalıdır.

WhatsApp grupları okullarda giderek yaygınlaşan bir iletişim aracı olmasına rağmen, okul müdürlerinin bu grupları hangi amaçlarla kullandığı, karşılaştıkları sorunların neler olduğu ve bu sorunlara yönelik çözüm stratejilerinin neler olabileceği soruları literatürde yeterince yanıt bulmamıştır. Bu çalışma, bu boşluğu doldurarak okul yöneticilerinin WhatsApp gruplarını nasıl yönettiklerine dair bütüncül bir anlayış geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Problemi: Bu araştırmanın temel problemi, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını kullanım amaçları ile bu süreçte karşılaştıkları sorunların ve bu sorunlara geliştirdikleri çözüm önerilerinin ne olduğudur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını okul içi iletişim süreçlerinde hangi amaçlarla kullandıklarını, bu kullanımlar sırasında karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik geliştirdikleri çözüm önerilerini belirlemektir. Araştırma ayrıca, WhatsApp gruplarının okul yönetimi, öğretmen ve veli iletişimi ile mesai kavramı gibi yönetsel ve etik boyutlarda ne tür etkiler oluşturduğunu da anlamaya çalışmaktadır. Bu kapsamda, WhatsApp kullanımının okul yöneticiliği uygulamaları üzerindeki işlevsel ve problemleri yönleri bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Alt Amaçları

Bu genel amacı gerçekleştirmek üzere aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranacaktır:

1. Okul müdürleri WhatsApp gruplarını iletişim ve yönetim süreçlerinde hangi amaçlarla kullanmaktadırlar?
2. Okul müdürleri WhatsApp gruplarını kullanırken ne tür sorunlarla karşılaşmaktadırlar?
3. Okul müdürlerinin WhatsApp gruplarında yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Dijitalleşmenin etkisiyle okul yöneticilerinin iletişim pratiklerinde önemli bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşümün başlıca araçlarından biri olan WhatsApp, okul müdürleri tarafından yaygın şekilde kullanılmasına rağmen, yönetsel açıdan yeterince araştırılmamış bir iletişim alanı olarak dikkat çekmektedir. Bu araştırma, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını hangi amaçlarla kullandıklarını, karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm yaklaşımlarını inceleyerek, alana çok boyutlu katkılar sunmayı hedeflemektedir.

Günümüzde dijital iletişim araçlarının hızlı gelişimi, eğitim kurumlarında iletişim biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Özellikle WhatsApp gibi anlık mesajlaşma uygulamaları, okullarda bilgi paylaşımı, koordinasyon ve yönetsel iletişim süreçlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Çetinkaya, 2017; Toker Gökçe & Balcı, 2023). Pandemi süreciyle birlikte bu kullanım daha da artmış, WhatsApp grupları öğretmenler arası iş birliği,

öğrenci başarısının takibi ve veli iletişimi gibi amaçlar doğrultusunda aktif bir platform haline gelmiştir (Balcı & Şahin Tezel, 2018; Cansoy, 2017).

Bu durum, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını bir yönetsel araç olarak kullanmalarını da beraberinde getirmiştir. Ancak bu kullanımın çeşitli sorunları da gündeme taşıdığı görülmektedir. Özellikle konu dışı paylaşımlar, mesai saatleri dışında yapılan bildirimler, özel hayatın ihlali ve yüz yüze iletişimin yokluğundan kaynaklı yanlış anlaşılmalarda sıkça dile getirilen sorunlar arasında yer almaktadır (Doğan, 2019; Yiğittürk, 2020; Toker Gökçe & Balcı, 2023). Bu araştırma, söz konusu sorunların okul müdürleri özelinde nasıl yaşandığını ve bu sorunlara ilişkin ne tür çözüm yolları geliştirildiğini ortaya koyarak, alan yazına önemli katkılar sunmayı hedeflemektedir.

Araştırma, özellikle aşağıdaki yönlerden önem taşımaktadır:

- **Kuramsal Katkı:** WhatsApp gruplarının okul içi örgütsel iletişimdeki rolünü, yönetim bilimi ve iletişim kuramları bağlamında inceleyerek bu alandaki literatürdeki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Mevcut çalışmalar genellikle öğretmen veya veli odaklı olup (Bouhnik & Deshen, 2014; Ocak, 2019), yönetici perspektifini sınırlı ele almaktadır.
- **Uygulayıcıya Katkı:** Okul müdürlerinin dijital iletişimde karşılaştıkları güncel sorunları, bunlara yönelik çözüm önerilerini ve uygulama stratejilerini analiz ederek, saha uygulayıcıları için somut öneriler sunmaktadır. Bu yönüyle araştırma, okul müdürlerinin yönetsel yeterliklerini değerlendirmelerine ve geliştirmelerine olanak sağlayacaktır (Atış & Dilbaz, 2022; Bakır, 2022).
- **Etik ve Yasal Boyut:** WhatsApp gruplarında yaşanan tartışmalar, hakaret içerikleri veya özel bilgilerin paylaşılması gibi durumların etik ve hukuki sonuçları olduğu bilinmektedir (Aydın & Köseoğlu, 2022). Ancak bu durumların Türk Ceza Kanunu, mesleki etik ilkeler ve MEB yönetmelikleri bağlamında değerlendirilmesi büyük oranda eksiktir. Bu araştırma, bu boşluğun farkına vararak okul müdürlerinin yasal sorumluluklarını da tartışmaya açmayı hedeflemektedir.
- **Politika ve Mevzuat Önerisi:** WhatsApp gruplarına dair henüz yeterince belirginleşmemiş resmi iletişim ilkeleri, grup kuralları veya etik standartlara ilişkin öneriler geliştirilerek, MEB başta olmak üzere politika yapıcılara veri sunulabilir. Bu

yönüyle araştırma, gelecekte yapılacak yasal düzenlemeler için rehberlik potansiyeli taşımaktadır.

- **Zamana Uygunluk ve Güncellik:** WhatsApp uygulaması, dünya genelinde 2 milyarı aşkın kullanıcıya ulaşmış ve Türkiye'de de en sevilen sosyal medya uygulaması olmuştur (We Are Social, 2023; WhatsApp, 2024). Eğitim kurumlarında bu kadar yaygın kullanılan bir platformun, yönetsel açıdan nasıl işlediğine dair güncel veriler sunmak, alanın bugünkü ihtiyaçlarına cevap verme açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma hem alan yazına katkı sağlama hem de okul müdürlerinin yönetsel uygulamalarında dijitalleşmeye uyumlarını destekleme açısından güncel, uygulanabilir ve ihtiyaçlara dayalı bir çalışma olarak öne çıkmaktadır.

1.4.Sayıtlar

Bu araştırma aşağıdaki temel sayıtlar doğrultusunda yürütülmüştür:

- Araştırmaya katılan okul müdürlerinin, WhatsApp gruplarına ilişkin görüşleri kendi deneyimlerine dayalıdır ve bu görüşleri görüşme sürecinde açık ve samimi şekilde ifade ettikleri varsayılmaktadır.
- Bu araştırmada kullanılan nitel araştırma yaklaşımı ve iç içe geçmiş tek durum çalışması deseni, okul müdürlerinin WhatsApp kullanımıyla ilgili amaç, sorun ve çözüm önerilerini derinlemesine ortaya koymak için uygun bir yöntem olarak varsayılmaktadır.
- Araştırmaya katılan okul müdürlerinin, WhatsApp grubu kullanımına ilişkin yeterli deneyim ve gözleme sahip oldukları ve bu yönüyle araştırmanın amacına hizmet edecek düzeyde bilgi üretebilecekleri varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırmanın bulguları aşağıda belirtilen sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmelidir:

- **Yerel Sınırlılık:** Araştırma, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında yalnızca Konya ili Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerinde görev yapan 16 okul müdürü ile sınırlıdır. Bu nedenle elde edilen sonuçlar, farklı bölgelerdeki okul müdürlerine doğrudan genellenemez.

- **Zamansal Sınırlılık:** Veri toplama süreci 2024–2025 akademik yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. WhatsApp kullanım biçimleri, iletişim dinamikleri veya eğitim politikalarındaki değişimler zaman içinde farklılaşabileceğinden, bulgular bu döneme özgü bir durumu yansıtmaktadır.
- **Katılımcı Perspektifine Dayanma:** Araştırma, yalnızca okul müdürlerinin görüşlerine dayanmaktadır. Diğer paydaşlar (öğretmenler, veliler, öğrenciler) çalışmaya dahil edilmediği için bulgular tek perspektiflidir.
- **Veri Toplama Yöntemi:** Yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla veri toplanmıştır. Bu yöntem derinlemesine bilgi sağlamada etkili olmakla birlikte, katılımcıların sosyal olarak kabul görecektir yanıtlar verme eğilimi gibi sınırlayıcı etkiler içerebilir.
- **Örneklem Büyüklüğü:** Araştırmada küçük ve amaçlı bir örneklem kullanılmıştır. Bu durum, farklı demografik özelliklere sahip müdürlerin deneyimlerini tam olarak yansıtmaya potansiyelini sınırlayabilir.
- **Araştırmacı Etkisi:** Nitel araştırma sürecinde verilerin toplanması ve analizinde araştırmacının deneyim ve yorumlayıcı rolü önemlidir. Araştırmacının öznelliği, veri yorumlama sürecinde belirli ölçüde etkili olabilir.

1.6. Tanımlar

1. WhatsApp Grubu

WhatsApp grubu, WhatsApp uygulaması aracılığıyla oluşturulan ve birden fazla bireyin aynı anda mesajlaşabildiği dijital bir iletişim platformudur. Bu tür gruplar, özellikle eğitim kurumlarında öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında bilgilendirme ve koordinasyon amacıyla kullanılmaktadır. WhatsApp gruplarının okullarda kullanımının, hızlı bilgi paylaşımı, etkinlik duyuruları ve okul yönetimi ile diğer paydaşlar arasındaki iletişimi geliştirme gibi avantajları olduğu görülmektedir (Aydın & Köseoğlu, 2022; Doğan, 2019). Bununla birlikte, bu grupların sınırsız etkileşim imkânı sunması, bazen resmi iletişim sınırlarının aşılmasına ve gayri resmi etkileşimlere yol açabilmektedir (Yiğittürk, 2020; Toker Gökçe & Balcı, 2023). Literatürdeki çalışmalara göre, WhatsApp grupları okul içi iletişimde verimlilik sağlasa da zaman yönetimi, gizlilik ve grup içi etkileşimlerdeki dengesizlik gibi sorunlarla karşılaştığı ifade edilmektedir (Balcı & Şahin Tezel, 2018).

2. Dijital İletişim

Dijital iletişim, elektronik cihazlar aracılığıyla gerçekleştirilen yazılı, sesli veya görsel mesajlaşma süreçlerini ifade eder. Günümüz eğitim sistemlerinde dijital iletişim, öğrencilerle öğretmenler, veliler ve okul yöneticileri arasındaki etkileşimi daha hızlı ve verimli hale getiren önemli bir araç olmuştur (Bouhnik & Deshen, 2014; Doğan, 2019). Özellikle WhatsApp gibi anlık mesajlaşma uygulamaları, bilgi paylaşımını hızlandırırken, bu uygulamanın okul yönetiminde etkin kullanımının, eğitim süreçlerine ne ölçüde etki ettiği konusunda çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Dijital iletişimin eğitime getirdiği yeniliklerin yanı sıra, gizlilik ve güvenlik gibi etik sorunlar da ortaya çıkmaktadır (Çetinkaya, 2017; Kokoç, 2020).

3. Örgütsel İletişim

Örgütsel iletişim, bir organizasyon içindeki bireyler veya gruplar arasındaki bilgi aktarımını ve etkileşimi ifade eder. Eğitim kurumlarında örgütsel iletişim, okul içindeki yönetim süreçlerini düzenlerken, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında etkili bir bilgi akışını sağlamak için kritik bir rol oynamaktadır. WhatsApp grupları, okullarda iletişimin hızını artırmış, ancak örgütsel iletişimde karşılaşılan bazı zorluklar da gündeme gelmiştir. Özellikle, bu platformların genellikle gayri resmî etkileşimlere olanak tanınması, resmi iletişimdeki netlik ve sorumluluk gibi önemli unsurları zedeleyebilmektedir (Toker Gökçe & Balcı, 2023; Ocak, 2019).

4. Resmi İletişim Kanalı

Resmi iletişim kanalı, bir organizasyonda bilgilerin, duyuruların ve kararların resmi yollarla iletildiği, genellikle denetlenen ve onaylanan bir iletişim aracıdır. Okullarda, resmi yazışmalar, duyurular ve kararlar genellikle bu tür kanallar aracılığıyla yapılır. Resmi iletişim kanallarının etkili kullanımı, okul yönetiminin karar alma süreçlerinin şeffaflığını artırırken, WhatsApp gibi dijital araçların bu resmi iletişim kanallarını tamamlayıcı bir rol üstlendiği görülmektedir (Aydın & Köseoğlu, 2022; Ocak, 2019). Ancak, WhatsApp gibi dijital araçların kullanımı, aynı zamanda resmi iletişimin sınırlarını zorlayabilir ve bazı durumlarda, etkileşimi daha resmi olmayan bir hale getirebilir (Balcı & Şahin Tezel, 2018).

5. Gayri resmî İletişim

Gayri resmî iletişim, örgütlerde ve kurumlarda, resmi kanallar dışında, daha spontane ve sosyal etkileşimler aracılığıyla gerçekleşen iletişim türüdür. Eğitimde, gayri resmî iletişim genellikle öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında günlük sohbetler ve etkileşimler şeklinde ortaya çıkar. WhatsApp gruplarının eğitimdeki kullanımı, bu gayri resmî iletişimi hızlandıran ve bazen daha samimi bir ortam yaratan bir araç olmuştur (Balcı & Şahin Tezel, 2018; Yiğittürk, 2020). Ancak, bu tür iletişimin, okul içindeki yönetsel denetim süreçlerini zorlaştırabileceği ve resmi politikaların dışına çıkılmasına yol açabileceği tartışılmaktadır (Toker Gökçe & Balcı, 2023).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Örgütsel İletişim

Türk Dil Kurumu'na (2024) göre iletişim; duygu, düşünce veya bilgilerin her türlü yolla başkalarına aktarılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, iletişimin yalnızca bireyler arasında gerçekleşen basit bir bilgi alışverişi olmadığını, aksine insan yaşamının her alanında sürdürülen çok yönlü bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. İnsanlık tarihi boyunca iletişim, toplumsal yaşamın şekillenmesinde ve ortak anlam üretiminde temel bir unsur olmuştur. İlk dönemlerde sesler, jest ve mimikler aracılığıyla kurulan iletişim; zamanla semboller, diller ve yazılı sistemler yoluyla daha yapılandırılmış bir hal almıştır (Küçük vd., 2012).

İletişim, bireysel düzeyde kendini ifade etme ve anlaşılma ihtiyacını karşılamasının ötesinde, toplumsal yapının örgütlenmesi ve kurumların işleyişinde de hayati bir rol üstlenmektedir. Özellikle örgütsel bağlamda iletişim; çalışanlar arasında iş birliğini sağlama, kurumsal hedeflere ulaşma ve karar alma süreçlerini destekleme açısından vazgeçilmez bir unsurdur. Bu bağlamda iletişim; kişisel, kişiler arası, kitle ve örgütsel olmak üzere farklı boyutlarda ele alınabilir (Tutar & Eroğlu, 2017).

Örgütsel iletişim, kurum içindeki bireyler arasında bilgi, düşünce ve tutumların paylaşılmasıyla ilgili sistemli bir süreçtir. Payne'e (2005) göre örgütsel iletişim yetkinliği, kurumsal normlar çerçevesinde etkileşim kalitesinin değerlendirilmesini ifade etmektedir. Bu yetkinlik, örgüt üyelerinin amaçlarına ulaşabilmesi için gerekli olan etkili iletişim becerilerini kapsamaktadır. Örgütlerde iletişim, sadece mesajın iletilmesi değil, aynı zamanda bu mesajın anlaşılması, yorumlanması ve geri bildirim süreciyle tamamlanması anlamına gelmektedir (Elçi vd., 2022).

Günümüzde dijitalleşme, örgütsel iletişim biçimlerinde köklü değişikliklere yol açmıştır. Geleneksel iletişim kanallarının yanı sıra dijital platformların kullanımının artması, kurum içi bilgi akışını hızlandırmakta ve yöneticilerin liderlik rolleriyle daha etkin iletişim kurmalarını olanaklı hale getirmektedir. Bu bağlamda, okul müdürlerinin öğretmenlerle kurdukları iletişim hem kurumsal işleyişin sürdürülebilirliği hem de eğitim ortamının kalitesinin artırılması açısından kritik bir öneme sahiptir (Neiroukh vd., 2024).

WhatsApp gibi mobil mesajlaşma uygulamaları, özellikle eğitim kurumlarında yöneticiler ile öğretmenler arasında hızlı, pratik ve sürekli iletişim kurulmasını mümkün kılan araçlar haline gelmiştir. Geleneksel iletişim yöntemlerinin sınırlılıklarını aşan bu platformlar, zaman ve mekân engelini ortadan kaldırarak bilgiye anında erişim ve tepki verme olanağı sunmaktadır. Nitekim, çeşitli araştırmalar WhatsApp gruplarının okul yöneticileriyle öğretmenler arasındaki iletişimde etkin bir kanal olarak kullanıldığını ve iş birliği süreçlerini desteklediğini göstermektedir (Çetinkaya, 2019; Doğan, 2019)

2.1.1. Örgütsel İletişimin Özellikleri ve Amaçları

Örgütler için etkili iletişim, örgütlerin sürdürülebilirliği ve hedeflerine ulaşabilmesi açısından temel bir öneme sahiptir. Örgüt içinde gerçekleşen iletişim süreçleri sayesinde iş birliği, koordinasyon ve bilgi paylaşımı sağlanmakta; bu durum hem yönetsel işleyişin hem de çalışan verimliliğinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Çalışanlar arasında güçlü bir iletişim ortamı kurulamaması, karşılıklı anlayış eksikliğine yol açarak örgütsel işleyişte aksamalara neden olabilir (Tutar & Eroğlu, 2017).

İletişim, yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda örgüt içi ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi açısından da önemli bir araçtır. Özellikle planlama, örgütleme ve kontrol gibi temel yönetim işlevlerinin etkin biçimde yürütülmesi, sağlıklı iletişim kanallarının varlığına bağlıdır. Bu bağlamda, okul ortamında yönetsel işleyişin sağlıklı ilerleyebilmesi için, müdürler ile öğretmenler arasında düzenli, açık ve çift yönlü iletişimin kurulması gereklidir. WhatsApp grupları, bu tür iletişim ihtiyacına dijital çağın sunduğu hızlı ve etkili bir çözüm olarak dikkat çekmektedir (Neiroukh vd.,2024).

Örgütsel iletişim, belirli amaçlara ulaşmak üzere planlı ve sistemli bir biçimde yapılandırılır. Tutar ve Eroğlu'na (2017) göre örgütsel iletişimin temel amaçları şunlardır:

1. **Örgütsel politika ve kuralların çalışanlara aktarılması:** Hizmet hedefleri, ödül-ceza sistemi, ücret yapısı, terfi olanakları gibi konularda bilgi verilerek çalışanların örgüt yapısına uyumu sağlanır.

→ *Okul müdürleri bu tür bilgileri öğretmenlere duyurmak amacıyla WhatsApp gruplarını kullanmakta, böylece yazılı ve hızlı bilgi paylaşımı gerçekleştirmektedir.*

2. **Bütçe, faaliyetler ve projelere ilişkin bilgilendirme yapılması:** Örgütün yıllık faaliyet planları, projeleri ve gelişmeleri çalışanlarla paylaşılır.

→ *Okul müdürleri bu doğrultuda, öğretmenlerle yapılacak çalışmalar, projeler ya da*

bütçe kullanımı gibi konularda dijital iletişim kanallarını aktif olarak değerlendirmektedir.

3. **Yeni teknoloji ve yönetim uygulamaları hakkında farkındalık kazandırma:**
Çalışanların gelişen yönetim modellerine uyumu, değişen sistemlere entegrasyonu açısından önemlidir.
→ *EBA, dijital ölçme araçları ya da uzaktan eğitim platformları gibi yenilikler hakkında WhatsApp üzerinden hızlı yönlendirme yapılması bu süreci desteklemektedir.*
4. **Kurumsal aidiyeti ve bilinç düzeyini artırmak:** Yöneticilerin ve bölümlerin tanıtımı, örgütsel yayınlar aracılığıyla çalışanların bilgi düzeylerinin artırılması hedeflenir.
→ *Okul müdürlerinin öğretmenlerle paylaştığı başarı öyküleri, duyurular ve motivasyon içerikli mesajlar, dijital ortamda bu amaca hizmet etmektedir.*
5. **Dış çevreye yönelik temsil ve tanıtım faaliyetleri:** Bilgi düzeyi yüksek personelin örgütü temsil etmesi desteklenir.
→ *Müdürlerin WhatsApp üzerinden yürüttüğü duyuru ve bilgilendirme faaliyetleri, öğretmenlerin okul dışında da kurumu doğru temsil etmelerine katkı sunmaktadır.*
6. **Yeniliklerin duyurulması ve hataların önlenmesi:** Değişen şartlara uyum sağlamak, bilgi kirliliğini önlemek ve doğru yönlendirme yapmak iletişimin temel amaçlarından biridir.
→ *Özellikle ani gelişmeler karşısında müdürlerin WhatsApp üzerinden öğretmenleri hızlıca bilgilendirmesi, okul içi organizasyonların sorunsuz yürütülmesini sağlamaktadır.*

Örgütsel iletişim, yalnızca yönetsel bir gereklilik değil; aynı zamanda çalışanlar arasında güven, aidiyet ve motivasyonu güçlendiren kritik bir unsurdur. Okul müdürlerinin WhatsApp gibi dijital araçları bu amaçla etkili şekilde kullanmaları, iletişimin kalitesini artırarak kurumsal bütünlüğün sürdürülmesine katkı sağlar. Eğitim kurumlarında güçlü iletişim yapısı, bilgi akışını sağlamakla kalmaz; okulun misyon ve vizyonuna uygun şekilde işleyişin düzenlenmesine de zemin hazırlar (Durğun, 2006).

2.1.2. Örgütsel İletişimin İşlevleri ve Eğitim Kurumlarındaki Yeri

Örgütlerin belirli bir amaç doğrultusunda işleyişlerini sürdürebilmesi, üyeleri arasında etkili bir iletişim ağı kurulmasını gerekli kılmaktadır. İletişim, yalnızca bilgi aktarımı değil; aynı zamanda örgüt içinde koordinasyonun sağlanması, çalışanların motive edilmesi, yönlendirilmesi ve karar alma süreçlerine katılımının desteklenmesi gibi çok yönlü işlevleri olan bir yapıdır (Tutar & Eroğlu, 2017). Bu bağlamda, örgütsel iletişim yalnızca teknik bir aktarım süreci değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik boyutları olan dinamik bir süreçtir.

Örgütsel iletişim, temel olarak dört ana işlevi yerine getirmektedir (Tutar & Eroğlu, 2017):

1. **Bilgilendirme:** Kurum içerisinde yürütülen faaliyetlerin anlaşılması, görevlerin açık bir biçimde tanımlanması ve çalışanların neyi nasıl yapacaklarına dair rehberlik edilmesi için bilgi paylaşımı kritik öneme sahiptir. Bu işlev, okul gibi eğitim kurumlarında; ders programlarının duyurulması, sınav tarihleri, etkinlik planlamaları gibi bilgilerin hızlı ve doğru şekilde aktarılmasına hizmet etmektedir.
2. **Etkileme ve İkna:** Yöneticilerin, çalışanları belirli davranışlara yönlendirmesi ya da onların tutumlarını değiştirmesi gerektiğinde ikna süreci devreye girer. Okul müdürlerinin öğretmenleri bir yeniliğe ikna etmesi, eğitim uygulamalarıyla ilgili yeni politikaları benimsetmesi gibi durumlar bu işlevin bir parçasıdır. İletişimde kullanılan argümanların mantıksal gücü kadar, duygusal bağ kurma becerisi de bu süreçte belirleyicidir.
3. **Emredici ve Öğretici İletişim:** Örgütlerde zaman zaman yapılması gereken işler hakkında açık ve net talimatlar verilmesi gerekmektedir. Bu, emredici iletişimi ifade eder. Öğretici iletişim ise bilgi aktarımı ve mesleki gelişimi desteklemeyi hedefler. Eğitim kurumlarında, müdürlerin öğretmenlere yeni bir uygulama hakkında bilgi vermesi ya da rehberlik etmesi bu iletişim biçimlerine örnek gösterilebilir.
4. **Birleştirme ve Eşgüdüm:** Ortak hedeflere ulaşmak için bireylerin bir araya gelmesi ve birlikte çalışmasını sağlayan iletişim türüdür. Eğitim kurumlarında bu işlev, öğretmenler arası iş birliğini teşvik ederken; müdürlerin liderlik becerileriyle bu süreci yönlendirmesi de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Tutar & Eroğlu, 2017).

Eğitim kurumları da diğer örgütler gibi iletişim süreçlerini etkili şekilde yürütmek zorundadır. Bu noktada, teknolojik gelişmelerin sunduğu dijital iletişim araçları; geleneksel iletişim yöntemlerinin tamamlayıcısı ve kimi zaman da yerine geçen araçlar haline gelmiştir. Özellikle WhatsApp gibi mobil mesajlaşma uygulamaları, okul müdürlerinin öğretmenlerle kurduğu iletişimde etkin bir platform olarak öne çıkmaktadır. Müdürler bu platformu; toplantı tarihlerini bildirme, kararları paylaşma, acil bilgilendirme gerektiren durumları aktarma, öğretmenlerin görüşlerini alma gibi pek çok amaçla kullanmaktadır (Neiroukh vd., 2024).

Bu yönüyle WhatsApp grupları, yalnızca bilgi paylaşımını kolaylaştıran bir araç değil, aynı zamanda örgütsel iklimi olumlu yönde etkileyen bir etkileşim ortamı olarak da değerlendirilebilir. Etkili bir okul müdürü, yalnızca bilgiyi paylaşmakla kalmaz; aynı zamanda öğretmenleri dinleyen, onların katkılarını önemseyen ve karşılıklı güvene dayalı bir iletişim ortamı inşa eden bir liderlik profili çizer. Nitekim araştırmalar, iletişimin niteliği ile okulun genel başarısı arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Toker Gökçe & Balcı, 2023).

2.1.3. Örgütsel İletişim Kanalları ve Okul Ortamında Uygulamaları

Örgüt içinde iletişim, genellikle biçimsel (formel) ve biçimsel olmayan (informel) kanallar aracılığıyla gerçekteşmektedir. Biçimsel iletişim, örgütün resmi yapısı içinde belirlenmiş kurallar, roller ve hiyerarşik düzen doğrultusunda kurulan iletişim yollarını ifade eder. Bu tür iletişim; yöneticiden astlara (yukarıdan aşağıya), çalışanlardan yöneticilere (aşağıdan yukarıya), aynı düzeydeki çalışanlar arasında (yatay) ve farklı birimler arası (çapraz) olmak üzere çeşitli yönlerde gerçekteşebilir. Bu yapı, bilgi akışının düzenli ve kontrollü bir şekilde gerçekteşmesini amaçlar (Tutar & Eroğlu, 2017).

Öte yandan, biçimsel olmayan iletişim örgüt hiyerarşisinin dışında, bireylerin kişisel ilişkilerine dayalı olarak gelişen iletişim biçimidir. Bu iletişim türü, çoğunlukla zamansız ve spontane olarak gerçekteşirken, bazen söylentiler, dedikodular ya da kişisel sohbetler şeklinde de ortaya çıkabilir (Karaçor & şahin, 2004). Özellikle eğitim kurumları gibi yoğun insan ilişkilerinin yaşandığı ortamlarda, biçimsel olmayan iletişim öğretmenler ve yöneticiler arasında güçlü sosyal bağlar oluşturma potansiyeline sahiptir.

Tutar ve Eroğlu (2017), örgütsel iletişimi yapısına ve mesajın yönüne göre iki ana başlık altında sınıflandırmıştır:

1) Yapısal Yönünden İletişim:

- Biçimsel (Formel) İletişim: Hiyerarşik yapı içerisinde planlı, sistemli ve resmi yollarla gerçekleştirilen iletişimdir.
- Biçimsel Olmayan (Informel) İletişim: Kişisel ilişkiler temelinde oluşur; spontane ve genellikle plan dışı gelişir.

2) Yön Bakımından İletişim:

- Dikey İletişim:
 - *Yukarıdan Aşağıya*: Yönetimin astlara bilgi vermesi, talimat iletmesi.
 - *Aşağıdan Yukarıya*: Alt kademedeki üst yönetime öneri, geri bildirim ya da bilgi iletimi.
- Yatay İletişim: Aynı düzeydeki çalışanlar arasında bilgi alışverişini kapsar.
- Çapraz (Diyagonal) İletişim: Hiyerarşik yapıyı aşarak farklı birimler arasında kurulan iletişimdir.
- Çok Yönlü ve Açık İletişim: Kurumun her yönünde serbest ve hızlı iletişim akışına olanak tanır.

Eğitim kurumlarında, özellikle okullarda örgütsel iletişimin niteliği, kurumsal başarının belirleyici unsurlarından biridir. Okul müdürleri, bu yapının merkezinde yer alarak hem biçimsel hem de biçimsel olmayan iletişim kanallarını etkili bir şekilde kullanmak durumundadır. Müdürün öğretmenler, diğer idari personel ve zaman zaman da öğrencilerle kurduğu iletişim, kurum içindeki işleyişin sağlıklı biçimde sürdürülmesinde kilit rol oynamaktadır (Doğan & Çevik, 2021).

Günümüzde dijital dönüşümle birlikte bu iletişim kanallarına yeni bir boyut eklenmiştir. WhatsApp gibi dijital mesajlaşma platformları, okul yöneticileri tarafından biçimsel iletişim aracı olarak kullanılmakta; aynı zamanda biçimsel olmayan iletişim kanallarını da desteklemektedir. Müdürler bu platform aracılığıyla öğretmenlerle hem

yukarıdan aşağıya bilgi aktarımında bulunmakta hem de onların geri bildirimlerine açık olarak aşağıdan yukarıya iletişimi teşvik etmektedir. Ayrıca WhatsApp grupları, öğretmenler arasında yatay iletişimi kolaylaştırmakta ve grup üyelerinin birden fazla düzeyde bilgi alışverişi yapmasına olanak tanıyarak çok yönlü iletişim ortamı sunmaktadır (Toker Gokce & Balci, 2023).

2.1.4. Örgütsel İletişim Araçları

Örgütsel iletişim, farklı araçlar ve yöntemler aracılığıyla gerçekleşir. İletişim araçları, mesajların doğru ve etkili bir şekilde iletilmesini sağlamak amacıyla örgüt içinde yaygın bir şekilde kullanılır. Bu araçlar, yazılı, sözlü, görsel-işitsel ve elektronik olmak üzere çeşitli kategorilere ayrılabilir (Karaçor & Şahin, 2004). Eğitim kurumlarında ise, örgütsel iletişimi güçlendiren araçlar, okul müdürlerinin öğretmenlerle olan etkileşimini optimize etmeye yönelik farklı platformlar ve yöntemler sunmaktadır. Aşağıda, örgütsel iletişimde yaygın olarak kullanılan araçlar ve WhatsApp gibi dijital platformların bu araçlarla olan ilişkisi ele alınmıştır.

2.1.4.1. Yazılı İletişim Araçları

Yazılı iletişim araçları, kalıcı ve anlaşılır bir biçimde bilgi aktarımını sağlayan önemli unsurlardır. Bu araçlar, çalışanlar arasında bilgi akışını düzenleyerek örgütsel düzenin sağlanmasına katkı sunar. Yaygın yazılı iletişim araçları arasında şunlar yer alır (Dündar vd., 2023):

- Genelgeler, duyurular, belgeler ve raporlar: Eğitim kurumlarında okul müdürleri tarafından genellikle öğretmenlere yönelik bilgilendirmeler ve önemli duyurular yapılırken, yazılı materyaller kullanılır. Ancak dijital platformlar da bu yazılı iletişimin hızla ve verimli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır.
- Broşür, bülten ve el kitapları: Okulun vizyonu, misyonu ve güncel faaliyetleri hakkında bilgilendirme amacıyla kullanılan materyallerdir. Dijital versiyonları, WhatsApp gruplarında da hızla paylaşılabilir.
- Afişler ve duvar panoları: Okul içinde dikkat çekici duyurular ve bilgilendirmeler için görsel unsurlar kullanılır. Bu araçlar genellikle fiziksel ortamda kullanılırken, WhatsApp gruplarına benzer dijital panolar da kurulabilir.

2.1.4.2.Sözlü İletişim Araçları

Sözlü iletişim, birebir ya da grup şeklinde yapılan etkileşimlerle bilgi paylaşımını sağlar. Okul ortamında sözlü iletişim, öğretmenler ve okul müdürleri arasında karşılıklı anlayış geliştirilmesine katkı sağlar. Bu araçlar şunları içerir (Öztürk, 2017):

- Görüşme ve toplantılar: Okul müdürleri tarafından öğretmenlerle yapılan bireysel görüşmeler ve genel toplantılar, iletişimi derinleştirir. WhatsApp grupları, toplantı tarihleri ve içerikleri hakkında anlık bilgilendirmelere olanak tanır.
- Konferanslar ve seminerler: Öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine katkı sağlayan etkinliklerdir. WhatsApp gibi dijital platformlar, bu tür etkinlikler için duyurular yaparak, katılımı teşvik eder.
- Telefon görüşmeleri: Acil durumlarda veya hızlı bilgilendirmeler için telefon görüşmeleri yaygın olarak kullanılır. WhatsApp, bu amaca yönelik sesli mesajlaşma ve sesli arama imkânı sunar.

2.1.4.3.Görsel-İşitsel İletişim Araçları

Görsel-ışitsel araçlar, görsel öğelerle desteklenen iletişim biçimleridir. Eğitim kurumlarında bu araçlar, öğretmenlerin ve öğrencilerin bilgiye daha kolay erişmesini sağlar. Yaygın görsel-ışitsel iletişim araçları şunlardır (Alav, 2020):

- Slaytlar, grafikler ve tepegöz: Eğitim materyalleri genellikle bu tür araçlarla sunulur. WhatsApp gruplarında, öğretmenler slaytları ve grafiklere dayalı sunumları paylaşarak bilgilendirme yapabilir.
- Televizyon yayınları: Özellikle büyük okullarda kullanılan bu araçlar, okul içinde önemli duyuruları iletmek için tercih edilir. WhatsApp, bu yayınların dijital karşılığı olarak, gruptaki üyelerle anlık bilgi paylaşımını sağlar.

2.1.4.4.Elektronik İletişim Araçları

Dijital çağda, elektronik iletişim araçları örgütsel iletişimi daha hızlı ve verimli hale getirmiştir. Bu araçlar, zaman ve mekân kısıtlamalarını aşarak, iletişimin her koşulda sürdürülebilir olmasını sağlar (Süllü, 2018):

- İnternet ve Kurum İçi Ağlar: Okul müdürleri, öğretmenler ve diğer okul çalışanları arasındaki bilgi alışverişini kolaylaştırmak için kurumsal e-posta ve internet gibi

sistemleri kullanabilirler. WhatsApp, bu sistemlerin hızla güncellenmiş versiyonu olarak, kişisel ve hızlı iletişim sağlar.

- Sosyal Medya ve Paylaşım Siteleri: Eğitimle ilgili güncellemeler ve okul etkinliklerinin duyurulması için sosyal medya platformları kullanılmaktadır. WhatsApp grupları ise, okul içindeki etkinlikler ve organizasyonlar hakkında öğretmenler arasında hızlı bilgi akışı sağlar.

2.1.4.5. WhatsApp'ın Okul İletişimindeki Yeri

WhatsApp, öğretmenler ve okul müdürleri arasındaki iletişimi hızlandıran ve kolaylaştıran güçlü bir araçtır. Hem yazılı hem de görsel-ışitsel özellikleri sayesinde, okul müdürleri tarafından öğretmenler için bilgilendirme, toplantı planlama ve öğretimle ilgili rehberlik sağlamak amacıyla etkili bir şekilde kullanılmaktadır. WhatsApp grupları, özellikle kısa süreli bilgilendirmeler ve anlık iletişim için en ideal araçlardan biridir. Ayrıca, WhatsApp grupları, öğretmenlerin aidiyet duygusunu pekiştiren ve okuldaki gelişmeler hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olan bir ortam sunmaktadır (Yiğittürk, 2020).

2.2. Sosyal Medyanın İletişimdeki Rolü

Sosyal medya, dijital çağın en önemli iletişim araçlarından biri haline gelmiştir ve örgütsel iletişimde giderek daha fazla kullanılmaktadır. Sosyal medyanın organizasyonlara sunduğu en büyük avantajlardan biri, içerik üretimi ve katılımı teşvik ederek çok yönlü iletişim ortamları sağlamasıdır (Akdoğan, 2015). Bu dijital platformlar, zaman ve mekân sınırlamalarını ortadan kaldırarak bireylerin anlık bilgi paylaşımı yapmalarına ve geniş kitlelere ulaşmalarına olanak tanır. Sosyal medya, bireyler arası etkileşimi kolaylaştırarak örgüt içindeki iletişimin hızlanmasını ve etkili olmasını sağlar.

Sosyal medya araçları, özellikle Facebook, Twitter, YouTube, Flickr ve bloglar, örgütsel iletişimin esnekliğini artırmakta ve farklı kitlelere hitap etme imkânı sunmaktadır (Çağdaş, 2014). Ancak son yıllarda, WhatsApp gibi anlık mesajlaşma uygulamaları, hızlı, doğrudan ve etkili iletişim araçları olarak ön plana çıkmıştır. Bu araçlar, özellikle eğitim kurumlarında öğretmenler ve okul müdürleri arasında verimli iletişim kanalları oluşturmak için yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

2.2.1. WhatsApp'ın Kurumsal İletişimdeki Yeri

WhatsApp, geleneksel iletişim araçlarının yerini almak üzere hızla popülerleşen bir platformdur. Özellikle Türkiye'deki akademisyenler, öğretmenler ve profesyonel hizmet

çalışanları, WhatsApp'ı e-posta gibi daha geleneksel iletişim araçlarının yerine kullanmaya başlamışlardır. WhatsApp, hızlı, kolay ve güvenilir bir alternatif sunarak, kurumsal iletişimde önemli bir rol oynamaktadır. WhatsApp, yalnızca bir mesajlaşma uygulaması olmanın ötesinde, kurumların bilgi paylaşım süreçlerini hızlandıran, etkinliklerin organize edilmesini kolaylaştıran ve kurum içindeki bireyler arasında daha yakın ilişkiler kurulmasını sağlayan bir platform haline gelmiştir (Durgungoz & Durgungoz, 2022).

2.2.2. WhatsApp'ın Öğrenme ve Eğitim Ortamlarında Etkisi

WhatsApp grupları, ortak hedeflere odaklanan ve deneyimleri rol model alan bir çevrimiçi amaç etkinliğidir (WhatsApp, 2024). WhatsApp grupları, bir araya gelen birkaç kişiyi içeren ve grup içinde metin mesajları, medya paylaşımları ve diğer içerikleri paylaşma imkânı sunan özelliklere sahiptir. Bu gruplar, belirli bir konu veya ilgi alanı etrafında bir araya gelen insanlar arasında etkileşimi teşvik etmek amacıyla kullanılabilir. Ortak hedeflere sahip bireyler arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için tasarlanmıştır (WhatsApp Toplulukları, 2024).

Okul müdürlerinin iletişim amacıyla kurduğu WhatsApp grupları, genellikle okul personeli arasında iletişimi kolaylaştırmak ve önemli duyuruları hızlı bir şekilde iletmek için kullanılan gruplardır. Bu gruplar, öğretmenler, idari personel ve okul yöneticileri gibi okul personelinin bir araya getirir (Neiroukh vd., 2024).

Bu tür WhatsApp gruplarının yaygın kullanım alanları:

1. Duyurular ve Hatırlatmalar: Okul müdürleri, toplantılar, etkinlikler, ders programı değişiklikleri gibi önemli duyuruları grup üzerinden iletebilir (Yiğittürk, 2020).
2. Acil Durumlar: Acil durumlarda, okulun kapanması (kar tatili, pandemi, doğal afetler gibi) veya başka önemli güvenlik bilgileri gibi bilgiler, WhatsApp grupları aracılığıyla hızlı bir şekilde paylaşılabilir (Doğan, 2019).
3. Mesleki Gelişim Topluluğu: Öğretmenlerin ve diğer okul personelinin profesyonel gelişim için kaynaklar paylaşılabilir ve eğitim materyalleri dağıtılabilir (Işık, 2019).
4. İletişim ve İş birliği: Okul müdürleri ve diğer personel, projeler üzerinde iş birliği yapmak, fikir alışverişi yapmak ve genel olarak iletişimi güçlendirmek için bu grupları kullanabilir (Cansoy, 2017).

5. Öğrenci İzleme ve Destek: Öğrencilerin akademik performansı, devamsızlık durumu veya davranışları hakkında bilgi paylaşımı yapılabilir ve öğrencilere destek sağlanabilir (Çetinkaya, 2017).

Bu tür WhatsApp grupları, okulun genel verimliliğini artırmak ve iletişimi geliştirmek için önemli bir araç olabilir. Ancak, grupların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesi önemlidir.

2.2.3. Kronolojik Olarak İletişim Araçlarının Gelişimi

İletişim araçlarının tarihsel gelişim süreci şu aşamalardan oluşmaktadır: İnsanlar ilk olarak kendi seslerini kullanarak iletişim kurmuşlardır. Daha sonra çevrelerini keşfettiklerinde taş, ağaç ve kemik gibi doğal malzemeleri kullanarak şekil ve işaretler oluşturmuşlardır. Toprak ve doğal kaynakları kullanarak yazıyı icat etmişlerdir. Sembol ve simgelerle alfabeği geliştirmişlerdir. Düşüncelerini aktarmak için kâğıdı kullanmışlardır. Matbaanın icadıyla kitap ve gazete gibi yayıncılık faaliyetleri artmıştır. Sanayi devrimiyle birlikte telgraf ve telefon gibi elektronik iletişim araçları geliştirilmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında radyo etkin bir haberleşme ve propaganda aracı olarak kullanılmıştır. II. Dünya Savaşı'nda ise televizyon görüntü ve sesin iletiminde önemli bir rol oynamıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise bilgisayar teknolojisiyle birlikte internet, sosyal medya ve bloglar gibi dijital iletişim araçları geliştirilmiştir (Güneş, 2013).

İletişim araçlarının tarihsel gelişim süreci dünya üzerinde yayılmasında geçen süreç şu şekilde kronolojik olarak özetlenebilir (Yılmaz, 2020; Süllü, 2018):

- M.Ö. 3000 civarında, Mısır'da, "Hiyeroglif" adı verilen bir yazı sistemi geliştirildi. Bu yazı sistemi, insanları, hayvanları ve nesnelere sembolize eden çeşitli şekiller ve sembollerden oluşuyordu.
- M.Ö. 1300 civarında Mezopotamya'da, yani günümüzdeki Suriye ve Irak topraklarında, ilk alfabenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu alfabenin kullanılması, yazılı iletişimin evriminde önemli bir adımdı ve bilgi aktarımını daha erişilebilir hale getirmiştir.
- M.S. 1045'te, Mısırlılar tarafından bulunan papirüs adlı kâğıdı geliştiren Çin, Pi Cheng adlı matbaa makinelerini icat ederek kitap basımını sağladı. Bu icat, bilginin daha geniş kitlelere ulaşmasını ve yazılı kültürün gelişimini hızlandırdı.

- Sonrasında, Avrupa'da 1645 yılında, matbaa makineleri üzerinde çalışan mucit Gutenberg, tarihte önemli bir dönüm noktası olan matbaa makinesini geliştirdi.
- 1820'de Danimarkalı bir bilim insanı olan Oersted, elektromanyetik akımı keşfetti, bu da modern iletişim araçlarının temel çalışma prensiplerini oluşturdu. Bu keşif, elektrik ve manyetizma arasındaki ilişkiyi anlamamıza ve bugün kullandığımız birçok iletişim teknolojisinin gelişmesine katkıda bulundu.
- 1826'da Fransız Niepce tarafından icat edilen fotoğraf, iletişimde devrim niteliğinde bir adım olarak kabul edilir. Bu buluş, görüntülerin kalıcı olarak kaydedilmesini sağlayarak iletişimde önemli bir dönüm noktası oluşturdu.
- 1836'da İngiliz mucit Cooke ve bir iş ortağı, elektrikli telgrafi buldu.
- 1843'te, Amerikalı bilim insanı Samuel Morse, kendi adını taşıyan Morse alfabesini geliştirdi. Bu alfabenin icadı, "uzaktan yazma" anlamına gelen "telgraf" kelimesinin ortaya çıkmasına neden oldu.
- 1867'de Amerikalı mucit Sholes, ilk daktilo makinesini icat etti ve yazılı iletişimde önemli bir dönüm noktası oluşturdu.
- 1876'da Amerika'da sağır okullarında öğretmenlik yapan İskoç asıllı araştırmacı Alexander Graham Bell, elektrik telleri üzerinden ilk insan sesini iletmeyi başardı ve bu icadına "telefon" adını verdi.
- 1877'de Amerikalı araştırmacı Edison, "Fonograf" adını verdiği ve ses kaydetmeye yarayan ilk cihazı icat etti.
- 1894'te Fransız Lumiere kardeşler, ilk sinema makinesini icat ettiler ve görüntünün kaydedilmesi, saklanması ve yeniden gösterilmesini mümkün kıldılar.
- 1896'da İtalyan Marconi, ilk radyo yayını gerçekleştirdi. Ayrıca, 1901'de ilk okyanus aşırı radyo yayını yapıldı.
- 1907'de Kanadalı Fessenden, sesli iletişimi ilk kez radyo dalgalarıyla gerçekleştirdi.
- 1922'de Köln adlı Alman bilim insanı, ilk faks makinesini icat etti ve elektrik telleri üzerinden fotoğraf göndermeyi başardı.

- 1926'da İskoçyalı Louis Baird, insan görüntülerini radyo dalgalarıyla uzaktan göndermeyi başardı ve "Television" adını verdiği bu icadıyla televizyonun temelini attı.
- 1936'da İngiltere'de BBC tarafından ilk siyah-beyaz televizyon yayını başlatıldı.
- 1938'de Amerikalı Carlsson, "Photocopy" adını verdiği fotokopi cihazını icat etti.
- 1946'da Amerikalı J. Eckert ve ekibi, askeri amaçlar için ilk bilgisayarı icat ettiler ve bu bilgisayar, modern bilgisayarların temelini oluşturdu.
- 1962'de Amerikalı bilim insanı Telstar'ı uzaya fırlattı, böylece kıtalar arası telefon konuşmaları, telex iletileri ve televizyon yayınları mümkün hale geldi.
- 1970'lerde Amerika'da ARPANET adı verilen yeni bir iletişim sistemi kuruldu. Bu sistem, farklı şehirlerdeki bilgisayarların birbirine bağlanabilmesini sağladı ve 1974'te bu iletişim standardı olan TCP/IP protokolü tanıtıldı.
- 1981'de Amerika'da IBM şirketi, kişisel bilgisayarları üretmeye başladı ve bu, PC (Personal Computer) adını verdikleri bilgisayarların yaygınlaşmasını sağladı.
- 1982'de Hollandalı Philips ve Japon Sony şirketleri, Compact Disk (CD) adını verdikleri cihazı icat ettiler. Bu cihaz, lazerle çalışan bir disk ile farklı ses kayıtlarını saklamayı mümkün kıldı.
- 1983'te Amerikan Microsoft firması, Windows adını verdiği ve günümüzde hala kullanılan bir işletim sistemi olan GUI tabanlı bir yazılımı tanıttı.
- 1985'te ABD'de ARPANET iletişim sistemi adını "Internet" olarak değiştirdi ve internet çağı başladı.
- 1986'da ABD'deki National Instruments firması altında GUI tabanlı endüstriyel yazılım varlığı atıldı.
- 1990 yılında, yaşadığımız çağa adını veren son nokta olan World Wide Web, iletişimde bir devrimin başlangıcı oldu.

2.2.4. Sosyal Medyanın Gelişimi

İnternet, 20. yüzyılın sonlarına doğru geleneksel iletişim biçimlerine alternatif olarak, tek yönlü bir haberleşme şekliyle ortaya çıkmıştır. Bu dönemin ilk aşamalarında, Web 1.0 kullanıcıları sadece bilgiye erişebiliyor, program ve dosya indirebiliyor ve sunucular tarafından sağlanan içerikleri okuyabiliyordu (Tekayak & Akpınar, 2017). Ancak günümüzde, Web 1.0'in pasif yapısı, kullanıcıların daha etkileşimli ve dinamik platformları tercih etmesi nedeniyle etkisini büyük ölçüde yitirmiştir.

Web teknolojilerindeki ilerlemeler, internet kullanıcılarına pek çok yeni imkân sunmuştur. Özellikle web 1.0'dan web 2.0'a geçiş, kullanıcıların içeriğe aktif olarak katılmalarını sağlamış ve internet medyasında büyük bir değişime yol açmıştır. Sosyal medya, kullanıcıları edilgen bir konumdan çıkarıp etkin hale getiren platformlar olarak öne çıkmaktadır (Varsak, 2023).

Dijital devrimle birlikte, internet kullanıcıları üç temel aşamada evrildi ve pasif izleyicilerden aktif katılımcılara dönüştü. Bu aşamalar Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3,0 olarak adlandırıldı ve kullanıcıları 'izle, katıl, paylaş, bütünleş' kavramlarıyla aktif hale getirdi. Web 1.0'da kurumsal bir yapıya sahipken iletişim dili olarak kullanıcılar, web siteleri aracılığıyla iletişim kurmak istediklerinde genellikle form doldurur, üye olur ve e-posta yoluyla iletişim kurardı. Ancak 2000'li yıllarla birlikte Web 2.0 teknolojisi (katıl, paylaş) geliştirildi ve kullanıcılar pasif izleyici konumundan çıkarak içerik üretme ve paylaşma yeteneği kazandı. Bu süreç, internet teknolojisindeki aktifleşme ve kullanıcıların rol değişimiyle birlikte gerçekleşti. Web 2.0 teknolojilerinin temel odak noktası, çevrimiçi toplulukların oluşumunu desteklemek ve kullanıcılar arasında etkileşimi teşvik etmektir. Bu teknolojilerin uygulama alanı ise sosyal medya kavramını ortaya çıkararak dijital etkileşim ortamlarının gelişimini hızlandırmıştır. Özellikle genç kuşaklar arasında hızla benimsenen Web 2.0 tabanlı araçlar, sosyal medyanın evrim sürecine doğrudan katkıda bulunmuştur (Ayan Gürsoy, 2019).

Sosyal medyanın tarihi Usenet uygulamasıyla başlamıştır. Duke Üniversitesi'nden Jim Ellis ve Tom Truscott'un 1979'da kurduğu bu tartışma platformu sistemi, internet kullanıcılarına kamuya açık mesajlar yayınlama imkânı sağlamıştır. Ayrıca, R. Suess ve W. Christensen'in 1978'de geliştirdiği Bulletin Board Services (BBS) yazılımı, sosyal medyanın ilk adımlarını atmalarına yardımcı olmuştur (Sanlav, 2014).

1997'de SixDegrees adlı siteyle birlikte sosyal paylaşım platformları ortaya çıkmış ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte birçok yeni sosyal ağ geliştirilmiştir. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte birçok yeni sosyal ağ geliştirilmiş ve rekabet artmıştır (Engin Baykal& Bayarçelik, 2020; Salihoğlu, 2022). 2000'li yıllarda sosyal medyaya olan ilgi artmış, birçok yeni uygulama ortaya çıkmıştır. Messenger ile başlayan çevrimiçi sohbet deneyimi, sosyal iletişim ortamını değiştirmiştir. Myspace ve LinkedIn gibi platformlar, internet dünyasında tanınmış sosyal ağlar haline gelmiştir. Harvard Üniversitesi tarafından 2004 yılında kurulan Facebook, önceleri üniversitelere yönelikken, daha sonra tüm dünyaya açılarak 2009'da en büyük sosyal ağ olmuştur. Twitter ise 140 karakterle iletişim kurma konseptiyle dikkat çekmiş ve Facebook'un ardından sektöre adım atmıştır (Hazar, 2011).

İnternetin ortaya çıkışından sosyal medyanın yayılmasına kadar olan süreç şu şekilde kronolojik olarak özetlenebilir (Binbir, 2012; Dağıtmaç, 2015; Yazıcıoğlu & Irak, 2012; Varsak, 2023; Günceğörü, 2022):

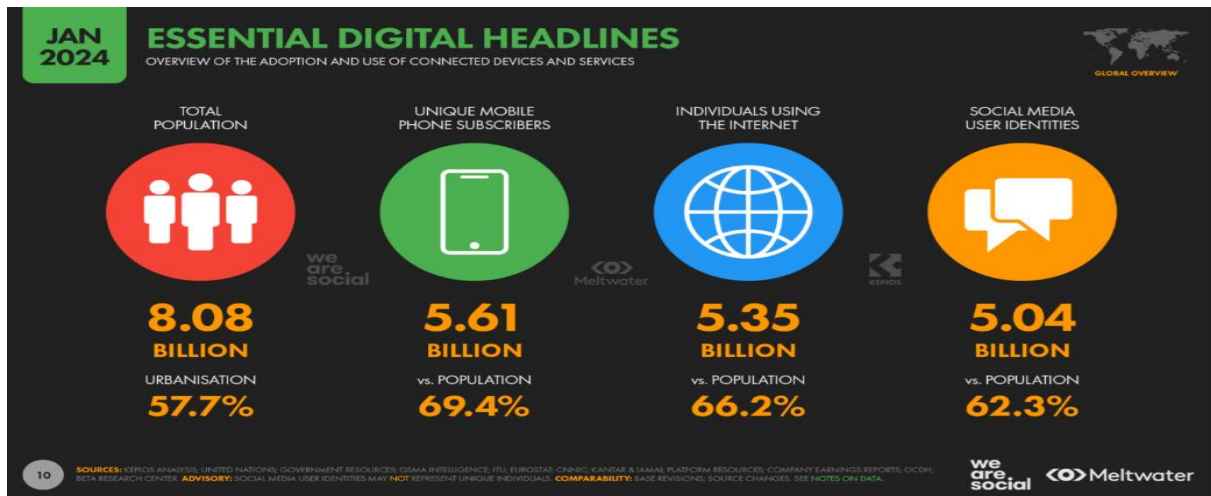
- 1969: Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı tarafından ARPANET adında bilgisayarlar arası bir ağ oluşturma amacıyla proje başlatıldı.
- 1971: İki bilgisayar arasında ilk e-posta gönderildi.
- 1979: Usenet, kullanıcılara sosyal mesajlar yayınlama imkânı sağladı.
- 1993: Illinois Üniversitesi öğrencileri Mosaic adında bir tarayıcı geliştirerek web sayfalarının halka açılmasını sağladı.
- 1994: GeoCities, kullanıcıların kendi web sayfalarını oluşturmalarını ve belirli merkezlere toplamasını sağlayan ilk sosyal ağlardan biri olarak kuruldu.
- 1995: TheGlobe.com, kullanıcıların içeriklerini yayınlamaları ve benzer ilgilere sahip diğer kullanıcılarla etkileşimde bulunarak çevrimiçi deneyimlerinin kişiselleşmesini sağladı.
- 1997: AOL Instant Messenger ve Sixdegrees.com, kullanıcılara sanal bir toplulukta arkadaşları ve aileleriyle iletişim kurma imkânı sağladı.
- 1998: Bloggerlar ortaya çıkmaya başladı ve online günlük yazarlarını bir araya getiren sosyal paylaşım sitesi "Open Diary" kuruldu.

- 2000: "İnternet balonu" patladı ve 70 milyondan fazla bilgisayar internete bağlandı.
- 2002: Friendster, kullanıcıları arasında çevrimiçi bağlantılar kurarak kısa sürede popülerlik kazandı.
- 2003: MySpace ve LinkedIn gibi platformlar kuruldu ve internet bağımlılığı artmaya başladı.
- 2004: Facebook, Harvard Üniversitesi öğrencileri tarafından kuruldu ve kısa sürede geniş kitlelere ulaştı. Digg ve diğer birçok sosyal medya platformu da bu dönemde popülerlik kazandı.
- 2005: YouTube, tamamı kullanıcılar tarafından üretilen içerikle internet dünyasında önemli bir yer edindi.
- 2006: Twitter kullanıma açıldı ve hızla yaygınlaştı.
- 2008: Facebook, MySpace'i kullanıcı sayısı olarak geçti.
- 2009: Oxford Amerikan Sözlüğü, yılın sözcüğü olarak "unfriend"i seçti ve Microsoft, Google ve Yahoo'ya rakip olarak Bing'i piyasaya sürdü.
- 2010: Pinterest ve Instagram gibi platformlar kuruldu ve fotoğraf paylaşımı yeniden popüler hale geldi.
- 2011: Twitter ve Facebook, Ortadoğu'daki ayaklanmalarda önemli bir rol oynadı. Google+ ve diğer birçok sosyal medya platformu da bu dönemde piyasaya sürüldü.
- 2016: TikTok olarak bilinen Douyin, dünya genelinde büyük ilgi görmeye başladı.
- 2019: Facebook, Instagram, WhatsApp ve Messenger gibi uygulamaların ailesine her ay yaklaşık 2,6 milyar insan vakit ayırmaya başladı.
- 2020: Dünya genelinde sosyal medya kullanıcı sayısı 3,8 milyara ulaştı ve günlük kullanıcı sayısı 3 milyarı geçti.
- 2021: Facebook, adını Meta olarak değiştirdi ve sosyal medya kullanıcı sayısı dünya nüfusunun neredeyse yarısına ulaştı.

- 2022: Sosyal medya kullanıcı sayısı 4,95 milyara yükseldi ve bu rakam dünya nüfusunun yaklaşık %62,5'ine tekabül etmektedir.

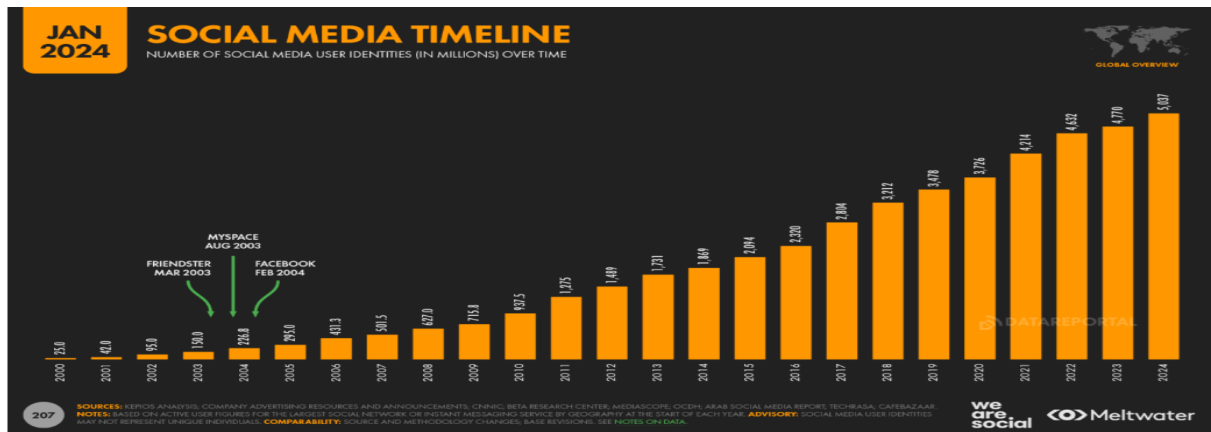
2.2.5.Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Medyanın Kullanımı Raporları

Dijital verileri raporlayan kuruluş olan We Are Social’in 2024 yılı raporuna göre, dünya nüfusu 8,08 milyara ulaştı ve geçen yıla göre %0,9 artış gösterdi. 2024 yılı başında, dünya nüfusunun %69,4’ü mobil cihaz kullanıcısı oldu ve bu sayı 5,61 milyara çıktı. Ayrıca, internet kullanıcıları dünya nüfusunun %66’sını geçerek 5,35 milyara ulaştı ve 2023 yılı başından bu yana 97 milyon kişi internet kullanmaya başladı.

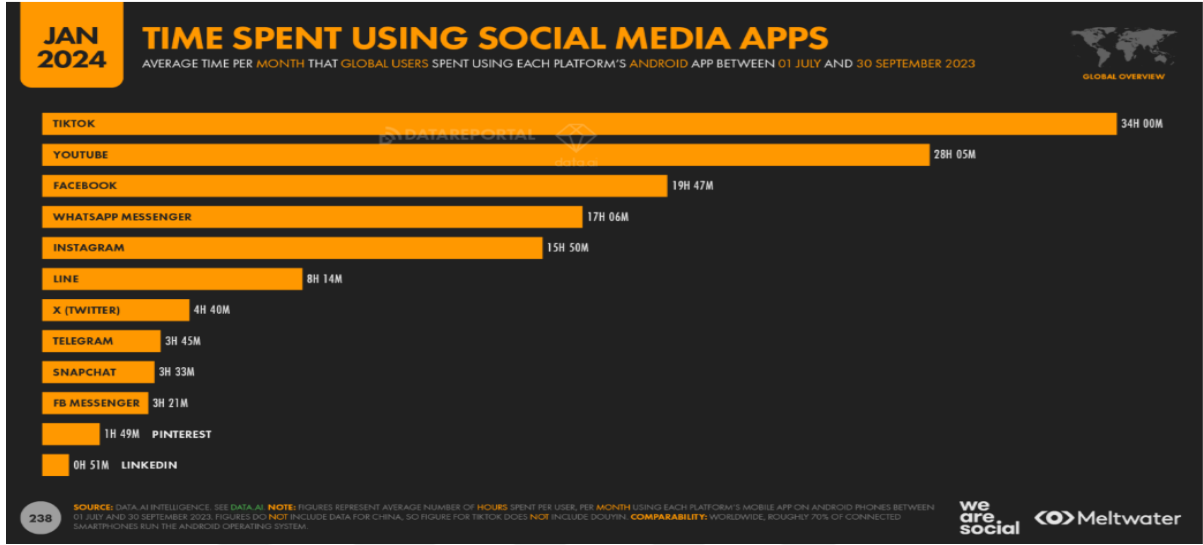
Şekil 1. Temel Dijital Veri Başlıkları

Sosyal medya kullanıcı sayısı ise 5 milyarı aşarak 2024 yılı başında 5,04 milyara ulaştı. Geçen yıl 266 milyon yeni kullanıcı sosyal medyaya katıldı ve bu %5,6’lık bir artışı temsil ediyor. Bu, saniyede ortalama 8,4 yeni sosyal medya kullanıcısının ortaya çıktığı anlamına geliyor. Tipik bir kullanıcı, günlük olarak 2 saat 23 dakikasını sosyal medyada geçiriyor.

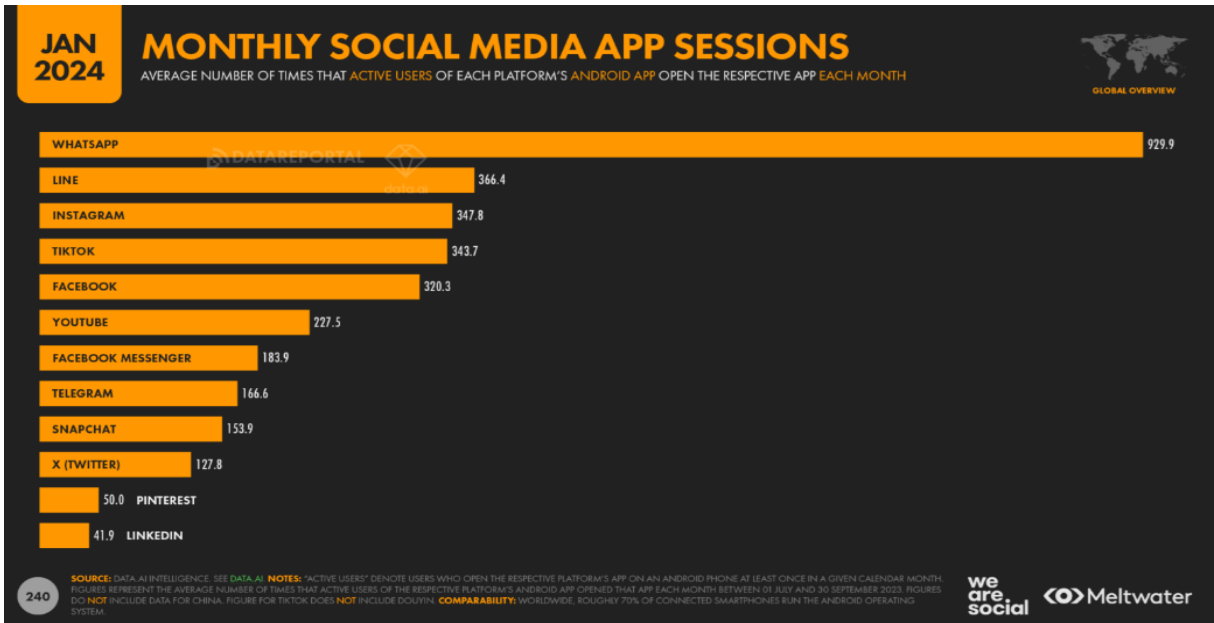
Şekil 2. Sosyal Medyanın Yıllara Göre Kullanıcısı Sayısı

Dünya genelinde TikTok kullanıcıları, günde ortalama bir saatten fazla zaman harcıyor, bu da aylık 28 saatten fazla bir süreye denk gelmektedir. YouTube kullanıcıları ise ayda ortalama 22 saat harcamaktadır.

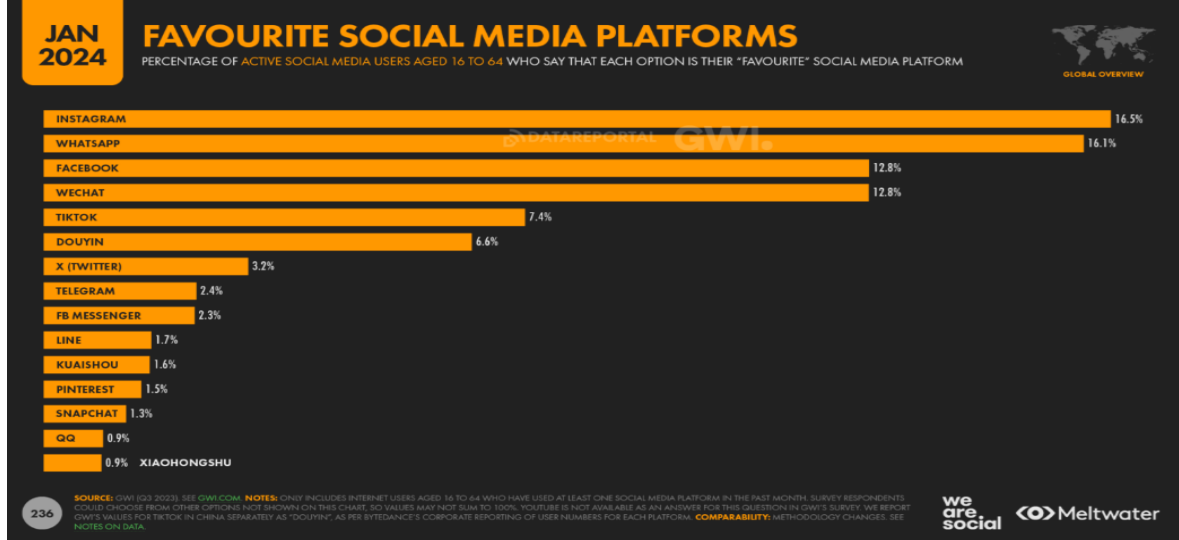
Şekil 3. Sosyal Medya Uygulamalarını Kullanarak Geçirilen Zaman

2023'ün 3. çeyreğine ait verilere göre, Android kullanıcıları WhatsApp uygulamasını ayda ortalama 929,9 kez açmaktadır. Instagram ise ayda ortalama 347,8 kez, TikTok ise 343,7 kez açmaktadır.

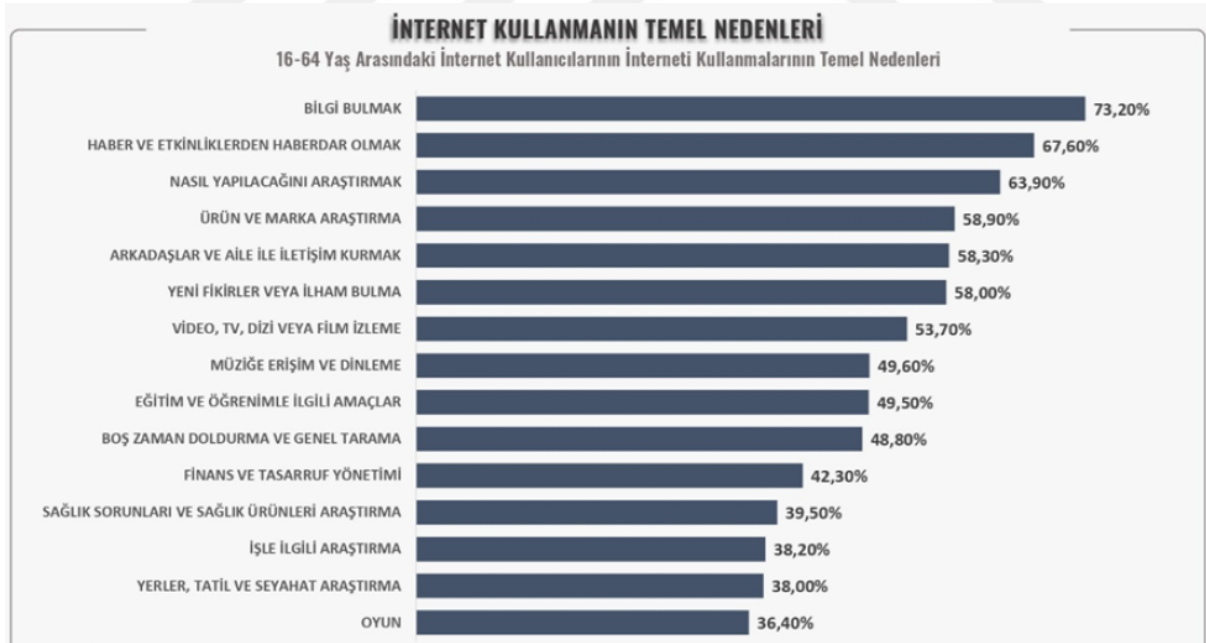
Şekil 4. Aylık Sosyal Medya Uygulama Oturum Açma Sayıları

Son verilere göre Instagram, WhatsApp'ı geride bırakarak dünyanın en sevilen sosyal medya platformu haline geldi. 16-64 yaş aralığındaki internet kullanıcılarının yüzde 16,5'i bu platformu diğerlerine tercih etmektedir.

Şekil 5.En Sevilen Sosyal Medya Platformları

We Are Social (2023) Küresel Bakış raporunun, Türkiye’de 16 – 64 yaş aralığında kişilerin interneti kullanma nedenleri belirtilmiştir.

Şekil 6.Türkiye’de İnternet Kullanım Temel Nedenleri

TÜİK’in (2023) yılına ait, Hane halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırmasına dair veriler (TÜİK, 2023).

İnternete Erişim İmkânı

2023 yılında, evden internete erişim imkânı olan hanelerin oranı %95,5'e yükseldi. Bu oran, bir önceki yıla göre 1,4 puan arttı.

İnternet Kullanım Oranları

İnternet kullanan bireylerin oranı 2023 yılında %87,1 olarak kaydedildi. 2022 yılında bu oran %85,0 idi. Cinsiyet bazında incelendiğinde, erkeklerin %90,9'u, kadınların ise %83,3'ü internet kullanıyor.

İnternet Üzerinden Öğrenme Faaliyetleri

Son 3 ayda internet üzerinden öğrenme faaliyeti gerçekleştiren bireylerin oranı %18,7 olarak belirlendi. Bu oran erkeklerde %18,1, kadınlarda %19,4'tür.

Sosyal Medya ve Mesajlaşma Uygulamaları Kullanımı

En çok kullanılan sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları sırasıyla %84,9 ile WhatsApp, %69,0 ile YouTube ve %61,4 ile Instagram'dır. Erkeklerin %88,7'si, kadınların %81,1'i WhatsApp kullanıyor. Türkiye'de internet ve sosyal medya kullanımı üzerine yapılan bir araştırmada, ülkenin toplam nüfusunun 83.88 milyon olduğu ve %75'inin kentleştiği belirlenmiştir. Aktif mobil kullanıcı sayısı 77.39 milyon (%92), internet kullanıcı sayısı 62.07 milyon (%74), ve aktif sosyal medya kullanıcı sayısı 54 milyon (%64) olarak tespit edilmiştir (CB Kılavuz, 2021).

Günlük ortalama internet kullanımı 7 saat 29 dakika, sosyal medya kullanımı 2 saat 51 dakika, televizyon izleme süresi 3 saat 4 dakika, uygulamalardan müzik dinleme süresi 1 saat 21 dakika ve oyun konsollarında geçirilen süre ise 58 dakikadır. Bu veriler, Türkiye'deki dijital medya tüketim alışkanlıklarını ve teknolojinin günlük hayattaki etkisini göstermektedir (CB Kılavuz, 2021).

Tablo 1. Türkiye'de İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı

Türkiye'de İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı			
		Nüfus	Nüfusa Oranı
1	Türkiye Toplam Kişi Sayısı	83.88 Milyon	%75 Kentleşme
2	Aktif Mobil Kullanıcı	77.39 Milyon	92%
3	İnternet Kullanıcısı	62.07 Milyon	74%
4	Aktif Sosyal Medya Kullanıcısı	54 Milyon	64%
Günlük Geçirilen Süre			
5	İnternet Kullanımı	7 Saat 29 Dakika	
6	Sosyal Medya Kullanımı	2 Saat 51 Dakika	
7	Televizyon İzleme	3 Saat 4 Dakika	
8	Uygulamada Müzik Dinleme	1 Saat 21 Dakika	
9	Oyun Konsolu	58 Dakika	

(CB Kılavuz, 2021).

2.3. Sosyal Medya ve Sosyal Ağ Arasındaki İlişki

Sosyal medya, sosyal ağları da içeren geniş bir kavramdır. Sosyal ağlar, kullanıcılar arasında ilişki ve etkileşim kuran platformlardır (Günceğörü, 2022).

Tablo 2. Sosyal Medya

Sosyal Medya				
	Sosyal Ağ	Anlık Mesajlaşma	Diğer Sosyal Medya	
Etkileşim ilişkisi Var	• Facebook	• WhatsApp	• Wikiler	Etkileşim ilişkisi Yok
	• Twitter	• Messenger	• Bloglar	
	• Instagram	• Skype	• Podcastler	
	• LinkedIn			

- Sosyal Medya: Kullanıcıların içerik oluşturup paylaştığı tüm platformları kapsar.
- Sosyal Ağlar: Kullanıcılar arasında etkileşim ve ilişki kuran platformlar (ör. Facebook, Instagram).
- Diğer Sosyal Medya: Kullanıcıların etkileşimde bulunmadan içerik paylaştığı platformlar (ör. Wikipedia, YouTube).

Sosyal medyanın geniş bir kavram olduğunu ve sosyal ağların bu kavramın bir alt kümesi olduğunu gösterir. Sosyal ağlar, kullanıcılar arasında etkileşim sağlarken, diğer sosyal medya platformları içerik paylaşımı odaklıdır (Günceğöri, 2022).

2.3.1. Sosyal Ağlar

Teknoloji ve internet alanındaki yenilikler, sosyal medya araçlarının çeşitlenmesine neden olmuştur. Sosyal ağların yaygınlaşmasıyla birlikte iletişim ve bilgi paylaşımı büyük ölçüde hızlanmıştır (Oyman, 2016). Artık sosyal ağlar, günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş ve kullanıcılar bu platformların sunduğu tüm özellikleri kullanarak bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Bu durum, yeni sosyal ağların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Akyazı & Tutgun Ünal, 2013). Sosyal medya uygulamaları, kullanıcılarına sadece iletişim kurma olanağı değil, aynı zamanda oyun oynama, bilgi edinme ve arama yapma gibi çeşitli imkanlar da sunmaktadır (Ünal, 2020). Sosyal ağlar, üyelerin resim, video ve yazı gibi içerikleri paylaşabildiği web tabanlı sistemlerdir (Çoklar, 2017). Bu ağlar, ortak ilgi alanlarına sahip kişilerin birbirleriyle etkileşimde bulunmasını ve daha fazla bilgi edinmesini sağlayan bir iletişim ağı olarak tanımlanmaktadır (Akkoyunlu & Soylu, 2011). Kullanım kolaylığı, hızlı erişim ve multimedya içerik paylaşımı özellikleri sayesinde sosyal ağ siteleri, gençler tarafından hem eğitim hem de eğlence amacıyla tercih edilmektedir. Bu da sosyal medyanın her geçen gün daha da popüler hale gelmesine neden olmaktadır (Akkoyunlu & Soylu, 2011).

2.3.1.1. Facebook

Facebook, 2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından Harvard Üniversitesi'ne özel olarak tasarlanmıştır. Başlangıçta, bu platformu kullanmak isteyenlerin Harvard.edu uzantılı bir e-posta adresine sahip olmaları gerekmektedir. Zamanla, Facebook diğer üniversiteleri de kapsama alanına alarak büyümeye devam etti; ancak bu üniversitelerdeki kullanıcıların da kendi üniversitelerine ait e-posta adreslerine sahip olmaları şarttı. 2005 yılına gelindiğinde, Facebook lise öğrencilerinin de kullanımına açılarak kullanıcı tabanını genişletti. Bu genişleme süreci, kurumsal ağlardaki profesyonellerin de platforma katılmasıyla devam etti ve nihayetinde Facebook, herkesin erişimine açık hale geldi (Uluç & Yarcı, 2017).

Sosyal ağ siteleri pek çok özellik bakımından birbirine benzese de Facebook, kullanıcılarına arkadaş ağı sunma misyonuyla öne çıkar. Kullanıcıların arkadaş sayısı, paylaşımları ve arkadaşlarının paylaşımları bu platformda büyük önem taşır. Facebook'un en beğenilen özelliklerinden biri, kullanıcılara geçmişte iş veya okul gibi ortamlarda tanıştıkları

ancak zamanla iletişimlerini kaybettiikleri arkadaşlarını bulma ve yeniden iletişime geçme imkânı sağlamasıdır. Kullanıcılar, Facebook'ta gruplar kurabilir veya mevcut gruplara katılabilirler. Bu platformda, farklı siyasi, dini veya ideolojik görüşlere sahip bireyler örgütlenebilir ve fikirlerini özgürce paylaşabilirler (Kuyucu, 2014).

2.3.1.2. Instagram

Instagram, kısa sürede dünya çapında büyük popülerlik kazanarak milyonlarca kullanıcıya ulaşmıştır. Bu süreçte turizm, sanat, spor ve ticaret gibi sektörlerin yanı sıra eğitim sektörü de Instagram'ı aktif bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Instagram'ın sunduğu önemli özelliklerden biri de canlı yayın yapma imkânıdır. Kullanıcılar canlı yayın başlattıklarında, birden fazla kişiyi yayına davet edebilir ve takipçileri bu yayını izleyebilir (Günceğörü, 2022).

2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkileyen Covid-19 pandemisi nedeniyle Türkiye'de eğitime ara verilmiştir. Bu dönemde, ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim, televizyon ve sosyal ağlar aracılığıyla devam etmiştir. Canlı yayınların ve derslerin duyuruları Instagram ve diğer sosyal medya platformları üzerinden yapılmıştır (Günceğörü, 2022).

2.3.1.3. YouTube

2005 yılında kurulan YouTube, 2006 yılında Google tarafından satın alınmıştır ve dünya genelinde en popüler video paylaşım platformlarından biridir. Üyelik gerektirmeden kullanılabilen YouTube, üyelere video yükleme, izleme, diğer sitelerde paylaşma ve kanal açma gibi çeşitli imkanlar sunmaktadır (İşler, 2012). YouTube, televizyon içeriklerine internet üzerinden her yerden ve her zaman ulaşma imkânı tanıyarak dijital medya tüketimini kolaylaştırmıştır. Platform, sürekli olarak genişleyen ve çok çeşitli içeriklerle dolu büyük bir video havuzuna sahiptir (Ateş, 2022).

2.3.1.4. Twitter

2006 yılında Jack Dorsey tarafından San Francisco'da yan bir proje olarak kurulan Twitter, hızla popüler hale gelmiştir. 2011 Eylül ayında kullanıcı sayısının 100 milyonu aştığını açıklayan platform, 117 dilde kullanılabilir. Twitter'da kullanıcılar, 140 karakterlik kısa mesajlar (tweet) yazabilirler. Bu mesajlar herkese açık olup, birçok insanla tanışma ve iletişim kurma imkânı sunar. Twitter'da mesajlar, kullanıcıların tercihlerine bağlı olarak takip etme gereksinimi duyar. Mesajlar, genellikle "#" (hashtag) etiketi ile başlar; bu etiket, tweetlerin kategorize edilmesine yardımcı olur ve konuların daha kolay bulunmasını

sağlar. Twitter'a birçok cihazdan erişilebilmesi, platformun kullanılabilirliğini artırır (Albayrak vd.,2017).

2.3.1.5. LinkedIn

2002 yılında Reid Hoffman tarafından geliştirilmeye başlanan LinkedIn, Mayıs 2003'te resmen kurulmuştur. Profesyonel bir sosyal iletişim ağı olarak faaliyet gösteren LinkedIn, 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla dünya genelinde 200'den fazla ülke ve bölgede 675 milyondan fazla üyeye sahiptir. Platform, çeşitli iş modelleri ile abonelikler, reklam satışları ve işe alım çözümleri üzerinden gelir elde etmektedir. LinkedIn 'in vizyonu, küresel iş gücünün her bir üyesine ekonomik fırsatlar sunmak, misyonu ise dünya çapındaki profesyonellerin birbirleriyle etkili bir şekilde iletişim kurarak daha başarılı olmalarını sağlamaktır (Ayaz, 2021).

LinkedIn, kullanıcıların özgeçmişlerini yazıp paylaşmalarına ve bu bilgilerin diğer kullanıcılar tarafından onaylanmasına olanak tanır. Bu doğrulama süreci, özgeçmişlerdeki bilgilerin güvenilirliğini artırır. Ayrıca, kişisel bağlantılarımızın bağlantıları üzerinden daha geniş bir profesyonel ağa ulaşmanızı sağlar. LinkedIn, tanıyor olabileceğiniz kişileri bulma, reklam hedefleme, grup ve iş önerileri, haber akışı güncellemeleri, gösterge tabloları, e-posta bildirimleri ve arama sonuçları gibi çeşitli özellikler sunar. Bu özellikler, kullanıcıların profesyonel çevrelerini genişletmelerine ve kariyerlerinde ilerlemelerine önemli ölçüde katkı sağlar (Ateş, 2022).

2.3.1.6. WhatsApp

WhatsApp, 2009 yılında Jan Koum ve Brian Acton tarafından kurulmuş ve 2014 yılında Facebook'un bünyesine katılmıştır. Bugün, 80'den fazla ülkede 2 milyardan fazla kişi tarafından kullanılmaktadır. Kullanıcılarına metin, video, fotoğraf, belge ve konum gibi çeşitli medya türlerini gönderip alma imkânı sunan WhatsApp, kullanımı ücretsiz olan bir haberleşme uygulamasıdır (Uzun & Uluçay, 2017).

WhatsApp'ın temel amacı, dünyanın her yerinden insanların herhangi bir engelle karşılaşmadan iletişim kurmalarını sağlamaktır. Uygulama, sesli ve görüntülü arama özelliklerinin yanı sıra uçtan uca şifreleme teknolojisi ile kullanıcıların güvenli bir iletişim deneyimi yaşamasını sağlar. Ayrıca, grup kurma ve 100 MB'a kadar dosya paylaşma imkânı sunar. WhatsApp'ın en dikkat çekici özelliklerinden biri de internet veya Wi-Fi bağlantısı olan her yerde ücretsiz olarak kullanılabilmesidir (WhatsApp, 2024).

2.4.Okulda Sosyal Medyanın Kullanımı

Sosyal medyanın temel işlevleri 5C formülüyle açıklanabilir. Bu formül şu beş anahtar bileşeni içerir: Karşılıklı sohbet (Conversation), genel yorumlar (Commenting), topluluklar (Community) için toplanma, iş birliği ve uyum (Collaboration) ile bütünsel bilgi paylaşımına katkı (Contribution) olarak ifade edilebilir (Fruchter, 2009 akt. Hopyar, 2016).

Sosyal medya, ortaya çıktığı günden bu yana sistemleri, kurumları ve örgütleri etkileyerek bu yapıların değişimini zorunlu kılmıştır. Bu etkilenimden en fazla payını alan kurumlar arasında okullar da bulunmaktadır. Sosyal medya, eğitim alanında daha fazla içerik üretimi, teknoloji becerilerinin kazandırılması, dünyanın farklı bölgelerindeki aynı alandaki diğer kullanıcılarla iletişim kurma ve çoklu öğrenme fırsatları sağlama gibi önemli işlevlere sahiptir (Yıldız, 2022). Eğitim teknolojilerinin tarihsel gelişimi incelendiğinde, 21. yüzyılda sanal ağlar, medya ve uzaktan eğitim kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Bu da zaman ve mekân kısıtlaması olmadan ulusal ve uluslararası etkileşim ve iletişimin arttığı yeni eğitim ortamlarını işaret etmektedir (Arslan, 2024).

Teknolojinin hızla ilerlemesi, internetin ve sosyal medya ağlarının kısa sürede geniş kitlelerce benimsenmesini sağlamıştır. Sosyal medyanın günlük hayatta yaygınlaşması, eğitim alanında da önemli değişikliklere yol açmıştır. Bakanlıklar, okullar, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında iletişimi güçlendirmek amacıyla sosyal medya aktif olarak kullanılmaktadır. Sosyal medya araçlarının okul yönetiminde kullanımı, çeşitli açılardan büyük avantajlar sunmaktadır. Öğretmenler, bu araçlar sayesinde okul yönetimiyle ilgili bilgilere ve duyurulara hızlı bir şekilde erişebilmektedir. Sosyal medyada oluşturulan gruplar, geleneksel iletişim yöntemlerine göre daha hızlı ve etkili bir iletişim sağlar. Dolayısıyla, okul yöneticilerinin sosyal medyayı doğru ve verimli kullanmaları, öğretmenlerle daha güçlü ve etkili bir iletişim kurulmasına olanak tanır (Işık, 2019).

Millî Eğitim Bakanlığı, eğitim teknolojilerinin önemini vurgulayarak FATİH Projesi'ni hayata geçirmiştir. Bu proje, teknolojiye erişimde fırsat eşitliği sağlamak ve eğitimde teknolojiyi etkin şekilde kullanmak amacıyla başlatılmıştır. FATİH Projesi, donanım ve yazılım altyapısının sağlanması, eğitsel e-çeriklerin temini, öğretmenlerin eğitimi, güvenli bilişim teknolojileri kullanımı ve bilişim teknolojilerinin öğretim programlarına entegrasyonunu içermektedir (Uluyol & Eryılmaz, 2015). Bu kapsamda, okullara etkileşimli tahtalar kurulmuş, tabletler dağıtılmış ve internet altyapısı sağlanmıştır. Ayrıca, Eğitim

Bilişim Ağı (EBA) ve Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) gibi sosyal platformlar geliştirilmiştir (Arslan, 2024).

2.4.1. Okul Gruplarında Sosyal Medyanın Kullanımı ve Yaygınlığı

Okul yöneticileri, öğretmenler ve sosyal medya yöneticileri, kurumlarında en çok Instagram, Twitter, Facebook ve YouTube platformlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. İletişim, kişiler arası ilişkilerde ve örgütsel süreçlerin oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır (Demir, 2016). Örgütlerin hedeflerini gerçekleştirmek için kendi iletişim politikalarını oluşturmaları gerekmektedir. Eğitim kurumları, kendi kurumsal kültürleri doğrultusunda iletişim stratejileri oluştururlar. Bu stratejiler, kurumun farklı paydaşlarına yönelik gerçekleştirdiği tüm iletişim faaliyetlerini içerir (Gümüş & Öksüz, 2010).

Kurumlar sadece geleneksel iletişim araçlarını değil, aynı zamanda web siteleri, e-posta, Facebook, Twitter ve Instagram gibi internet tabanlı iletişim araçlarını da etkin bir şekilde kullanmalıdır (Silsüpür & Erdinç, 2021). Sosyal medya, stratejik yönetim ve örgütsel iletişimde giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Şengöz & Eroğlu, 2017). Araştırma bulguları, sosyal medya platformlarının okullarda kurumsal iletişim aracı olarak tercih edilme oranının arttığını göstermektedir. Eğitim hizmetlerinin dijitalleşmesi, haber alma, kaynak sağlama ve iş birliği gereksinimlerini artırmış, bu da paydaşlar arasında sosyal medya kullanımını yaygınlaştırmıştır. Bu gelişmeler sonucunda eğitim süreçleri, sosyal medya ve internet tabanlı iletişim teknolojileri ile yürütülmeye başlanmıştır (Yıldız, 2022).

2.4.2. Sosyal Medyada Etik Sorunlar

Sosyal medyanın hayatımızın merkezine yerleşmesiyle birlikte, çeşitli etik sorunlar da gündeme gelmiştir. Sosyal medyada öne çıkan başlıca etik sorunlar (Öztürk, 2015):

1. Özel Yaşamın Gizliliği: Bireylerin özel yaşamlarının ihlali, izinsiz görsel-ışitsel malzeme paylaşımı ve etiketleme gibi yöntemlerle gerçekleşmektedir.
2. İçeriğin Asıl Kaynağının Gösterilmemesi: Sosyal medyada alıntı yapılan içeriklerin kaynak gösterilmeden paylaşılması yaygındır ve bu durum intihal sorununu gündeme getirmektedir.
3. Telif/Patent Hakları: Telif hakkına sahip içeriklerin izinsiz paylaşılması, özellikle ticari kazanç sağlandığında, etik ve yasal sorunlara yol açmaktadır.

4. Doğruluğu Teyit Edilmemiş İçeriklerin Yayılması: Sosyal medyada doğruluğu teyit edilmeden paylaşılan haber ve bilgiler, bilgi kirliliği yaratmaktadır.
5. Kişisel Verilerin Güvenliği: Sosyal medya kullanıcılarının kişisel verilerinin güvenli şekilde saklanamaması, bu verilerin kötü niyetli kişilerce ele geçirilme riskini artırmaktadır.
6. Veri Madenciliği: Kullanıcıların dijital izleri üzerinden veri toplanarak, pazarlama stratejilerinde kullanılmakta ve bu veriler kullanıcıların izni olmadan başka şirketlere satılabilmektedir.
7. Dijital Gözetim: Sosyal medyada kullanıcıların faaliyetleri sürekli olarak izlenmekte ve kaydedilmektedir.
8. Haber ve Ticari Enformasyonun Sınırlarının Belirsizleşmesi: Reklamlar haber gibi sunulmakta, bu da kullanıcıları yanıltmaktadır.
9. Yoğun Reklam İçeriği: Kullanıcılar, sosyal medyada sürekli reklam içeriğine maruz kalmakta ve bu reklamları izlemek zorunda bırakılmaktadır.
10. Yanıltıcı Etiketleme ve Başlıklandırma: Kullanıcıları çekmek için bilerek yanlış ve sansasyonel etiketleme ve başlıklar kullanılmaktadır.
11. Nefret Söylemi: Sosyal medyada nefret söylemleri kontrol edilememekte ve bu da nefret suçlarına zemin hazırlamaktadır.
12. Bireyin Tüketici Olarak Konumlandırılması: Kullanıcılar sadece içerik tüketicisi olarak görülmekte, aşırı reklama maruz bırakılmaktadır.
13. Genel Ahlaka Aykırı İçerik: Çocuk ve gençlerin de bulunduğu ortamlarda genel ahlaka aykırı içeriklerin paylaşılması önemli bir etik sorundur.
14. Anonimlik: Sahte kimliklerle açılan hesaplar, diğer kullanıcıların haklarını ihlal edebilmektedir.
15. Trol Olgusu (Spam Blog): Kullanıcıların kışkırtıcı veya konu dışı mesajlar göndermesi, sosyal medyada yaygın bir sorundur.

16. Dil Kullanımı: Sosyal medyada kullanılan anlamsız kısaltmalar ve yabancı terimler dilin yozlaşmasına neden olmaktadır.

Bu etik sorunlar, sosyal medyanın kullanıcı yapısı ve denetim eksikliği nedeniyle ortaya çıkmaktadır.

2.4.3. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Sosyal Medya Kılavuzu

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan sosyal medya kılavuzu, internetin icadıyla başlayan süreci, sosyal medyanın özelliklerini, kullanım önerilerini, hesap güvenliğini, algı yönetimini, sosyal medya bağımlılığını ve sosyal medya hukukunu açıklamaktadır (CB Kılavuz, 2021). Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yayımlanan Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu, dijital iletişimde etik ilkelere, mahremiyetin korunmasına ve kurumsal sorumluluğa dikkat çekmektedir.

Bu ilkeler, okul müdürlerinin WhatsApp gibi dijital platformları kullanırken gözetmeleri gereken temel değerlerle örtüşmektedir. Özellikle kamu görevlilerinin dijital ortamdaki paylaşımlarında şeffaflık, güvenilirlik, saygı ve sorumluluk gibi ilkelere bağlı kalmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Okul müdürlerin dijital platformlarda yapacakları her paylaşımın yalnızca bireysel değil, aynı zamanda kurumsal bir etki yarattığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum, Kılavuz'da belirtilen "kişisel hesapta bile kurumu temsil etme sorumluluğu" ilkesini doğrular niteliktedir. Okul müdürlerinin WhatsApp aracılığıyla gerçekleştirdiği iletişimde sergiledikleri yaklaşım; okulun genel atmosferi, öğretmenlerin çalışma isteği ve yönetim süreçlerinin işleyişi üzerinde doğrudan etkilidir. Bu bağlamda, dijital iletişim araçlarının eğitim kurumlarında kullanımı yalnızca teknolojik bir araç olarak değil, aynı zamanda etik değerlerin bir göstergesi olarak ele alınmalıdır.

2.4.4. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Medya Kılavuzu

Sosyal medya, iletişim teknolojilerinin ve dijitalleşmenin etkisiyle günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Öğrenciler, aileler, öğretmenler ve okul yönetimleri tarafından bilginin basit, anlık ve karşılıklı olarak paylaşılmasını sağlayan bu "yeni medya" anlayışı, sosyal medyadır. Bu doğrultuda hazırlanan Millî Eğitim Bakanlığı Kurumsal Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu, tüm eğitim birimlerinin sosyal medya kullanımı için belirlenen ilke ve kuralları içermektedir. Kılavuzun amacı, öğrenciler, aileler, öğretmenler ve yöneticiler arasındaki iletişimi güçlendirmek, kurum kültürünü oluşturmak ve geliştirmek, duyuruları

hızlı bir şekilde yapmak, kamuoyu görüşlerini almak, iyi uygulamaları paylaşmak ve kurumlar arası etkileşimi artırmaktır (MEB Kılavuz, 2021).

Kılavuz, Millî Eğitim Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubelerinin görev ve yetkilerini içeren yönergesinin 8. maddesinin 3. bendinde belirtilen, sosyal medya hesaplarını belirlenen usul ve esaslara göre yönetme görevine dayanarak hazırlanmıştır.

Sosyal medya hesaplarının kullanımı ve etkileşimi ile ilgili olarak çeşitli kanun ve yönetmeliklere uyulması gerekmektedir (MEB Kılavuz, 2021):

- 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
- İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun
- Türk Ceza Kanunu
- Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Millî Eğitim Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubelerinin Görev Yetki ve Sorumluluklarına İlişkin Yönerge
- 2019/12 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Genelgesi
- Okullarda Sosyal Medyanın Kullanılması konulu genelge.

Kurumsal sosyal medya hesaplarının oluşturulması ve yönetimi, etkili bir iletişim stratejisi için büyük önem taşır. Bu hesapların doğru şekilde yönetilmesi, kurumun hedef kitleleriyle olan etkileşimini artırırken, kurumsal itibarın korunmasına da katkı sağlar. Kurumsal sosyal medya hesapları oluşturulması ve yönetimiyle ilgili önemli adımlar (MEB Kılavuz, 2021):

1. Hesap Oluşturma ve Yetkilendirme:

- Her birim veya kurum, Bakanlık adına en az bir kurumsal sosyal medya hesabı oluşturmalıdır.
- Sosyal medya hesabının kullanımına yönelik, ilgili birimin/kurumun bağlı olduğu üst makamdan yazılı onay alınmalıdır.

2. Kurum İlkelerine Uygunluk:

- Hesaplar oluşturulurken Kurum Tanıtım Kılavuzu hükümlerine uygun hareket edilmelidir.
 - Hesapların etkin ve doğru yönetilmesi, kurumsal bütünlüğün sağlanması ve ortak bir dil oluşturulmasına özen gösterilmelidir.
3. Takip ve Paylaşımlar:
- Yalnızca üst makamlar ve eş seviyedeki diğer kamu kurumlarının sosyal medya hesapları takip edilmelidir.
 - Siyasi parti, dernek veya kişisel hesapların takibi yapılmaz.
 - Her türlü paylaşım ve etkileşim, birim/kurum amirinin yazılı veya sözlü onayı doğrultusunda gerçekleştirilmelidir.
4. İçerik Yönetimi:
- Paylaşımlarda gizli veya hassas bilgiler yer almamalıdır.
 - Kişisel, siyasi, etnik, inanç ve değerleri etkileyecek olumlu veya olumsuz içeriklere yer verilmemelidir.
 - Kişisel verilerin korunması ve özel yaşamın mahremiyetine dikkat edilmelidir.
5. Onay ve Görsel Kullanımı:
- Paylaşımlarda kullanılacak görseller için öğrencilerden veli/vasilerinden, yetişkinlerden ise kendilerinden yazılı veya sözlü onay alınmalıdır.
 - Telif hakkı doğurmayacak görseller ve işitsel materyaller kullanılmalıdır.
6. Hesap Yönetimi:
- Sosyal medya hesapları, taşra teşkilatında Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi personeli veya belirtilen nitelikleri taşıyan personel tarafından yönetilmelidir.
 - Hesapların yönetimi için görevlendirilecek personel, kurumsal ilkelere haiz kişiler arasından seçilmelidir.
7. Güvenilirlik ve Doğrulama:
- Profil isimleri, ilgili birimin resmî adını taşımaları ve uygun formatta yazılmalıdır.
 - Profil fotoğrafı ve diğer görsel unsurlar, Bakanlığın Kurum Tanıtım Kılavuzu'na uygun olmalıdır.
 - Sosyal medya hizmet sunucusu tarafından verilen “onaylı hesap rozeti” alınması önerilir.

Kurumsal sosyal medya hesaplarının bu prensiplere uygun şekilde oluşturulması ve yönetilmesi, kurumun dijital alandaki varlığını güçlendirecek ve paydaşlarıyla olan iletişimini daha etkili hale getirecektir.

2.4.5. MEB 2017/12 Sayılı Genelgesi Okullarda Sosyal Medyanın Kullanılması

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. maddesi, her bireyin kişisel verilerinin korunması hakkını güvence altına almaktadır ve bu hak, bilgilendirilme, erişim, düzeltme veya silme taleplerini içermektedir. Anayasa'nın 41. maddesi ise devletin çocukları her türlü istismara karşı koruma yükümlülüğünü düzenlemektedir.

b) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen 20/11/1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocukların her türlü istismardan korunması için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel önlemleri almayı taahhüt etmektedir. Ayrıca, çocukların eğitiminin kişiliklerinin ve yeteneklerinin gelişimine yönelik olması gerektiğini vurgulamaktadır.

c) 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun Genel Amaçlar başlıklı 2. maddesi, Türk Millî Eğitiminin genel amacını, bireyleri dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmiş kişiliklere, bilimsel düşünme gücüne sahip, insan haklarına saygılı ve topluma karşı sorumluluk duyan bireyler olarak yetiştirmek olarak belirlemiştir.

d) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddeleri, hukuka aykırı olarak kişisel veri kaydeden, yayan veya paylaşan kişilere cezai yaptırımlar öngörmekte ve bu tür suçların soruşturulmasının şikâyete bağlı olduğunu düzenlemektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde, okul ve kurum yöneticileri tarafından personel ve öğrencilere kişisel verilerin korunması, çocukların haklarının gözetilmesi, eğitimin amaçlarına uygun olarak yönetilmesi ve Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümlerine riayet edilmesi konusunda bilgilendirme yapılacak ve bu doğrultuda gerekli önlemler alınacaktır (MEB Genelge,2017).

2.5.Okullarda Sosyal Medya Kullanımı: Mevzuat Temelli Bir Değerlendirme

Bu çalışmamızda, sosyal medya kullanımının okul bağlamında nasıl yapılandırılması gerektiğine dair hem Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı hem de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan kılavuzlara yer verilmiştir. Bu kılavuzlar, sosyal medyanın kurumsal düzeyde kullanımına dair kapsamlı ilkeler sunmakta, aynı zamanda okul yöneticilerine yönelik bir çerçeve oluşturmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2021 yılında yayımladığı Kurumsal Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu, sosyal medya platformlarının eğitim paydaşlarıyla etkili iletişim kurmak, kurumsal itibarı korumak ve iyi uygulamaları yaygınlaştırmak amacıyla nasıl kullanılabileceğine ilişkin kurallar ortaya koymaktadır. Bu kılavuz; içerik yönetimi, hesap oluşturma, görsel kullanımı ve veri güvenliği gibi alanlarda okul yöneticilerine açık sorumluluklar yüklemektedir. Benzer şekilde, 2017/12 Sayılı Genelge ise çocuk haklarının korunması, kişisel verilerin gizliliği ve anayasal yükümlülükler çerçevesinde sosyal medya kullanımını sınırlayıcı ve denetleyici hükümler içermektedir.

Öte yandan, bu tür düzenlemelerin uygulamada ne ölçüde dikkate alındığı, okul müdürlerinin sosyal medya ile ilgili etik ve hukuki sorumluluklara ne kadar hâkim olduğu gibi sorular, çalışmanın araştırma sorularıyla doğrudan ilişkilidir. Özellikle sosyal medya kullanımında resmi kimliğin korunması ile özel alanın sınırlarının belirlenmesi, Okul müdürlerinin sosyal medya kullanımında karşı karşıya kaldıkları temel sorunlardan biri, kurumsal kimlik ile kişisel alan arasındaki sınırların belirsizliğidir. Bu durum, yöneticiler açısından hem hukuki hem de etik düzlemde çeşitli ikilemler doğurmakta; bireysel tercih ile kurumsal sorumluluk arasında denge kurmayı güçleştirmektedir. Ancak mevcut araştırmalardaki çözümlenmeler, bu türden ikilemlerin okul müdürlerinin karar alma süreçlerine, iletişim pratiklerine ya da uygulamadaki tutumlarına ne şekilde yansıdığına dair kapsamlı bir değerlendirme sunmamaktadır.

Okul yöneticilerinin bu çerçevede nasıl bir tutum sergiledikleri, ilgili ilke ve kuralları ne ölçüde benimsedikleri, hangi etik sorunlarla karşılaştıkları ve bu durumları nasıl yönettikleri gibi soruların ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Böyle bir yaklaşım, yalnızca mevzuata dayalı betimlemeyle yetinmeyip, nitel verilerin kuramsal ve uygulamalı bağlamda yorumlanmasına imkân tanıyacak; böylece çalışmanın hem teorik zenginliği hem de alana yönelik eleştirel katkısı daha belirgin hale gelecektir.

2.6. Sosyal Medyanın Okulda Örgütsel İletişime Etkileri

Öğretmenler ve okul yöneticileri, sosyal medyayı hızlı iletişim kurma, bilgi paylaşma, güncel gelişmeleri takip etme, öğrenci velilerini bilgilendirme, meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunma ve öğrencilere verilen ödevlerin takibini yapma gibi amaçlarla kullanmaktadır. Eğitim paydaşları, sosyal ağların eğitim açısından işlevsel hale getirilmesinin öğrencilerin motivasyonunu artırdığını, öğrencilerin eğitimine destek olmanın yanı sıra, öğrenci, veli ve okul arasındaki iletişimi de güçlendirdiği görülmektedir. Sosyal medya

kullanımı, eğitim süreçlerini daha etkin hale getirerek ders materyallerine erişimi kolaylaştırmaktadır. Türkiye'de yapılan araştırmalara göre, eğitimciler sosyal medya platformlarını kullanmaktan büyük memnuniyet duymakta ve bu platformların mesleki ve kişisel gelişimlerine olumlu katkılar sağladığını ifade etmektedirler (Işık, 2019).

2.6.1. Olumlu Etkiler

1. Kolay Erişim ve Hızlı Bilgi Paylaşımı: Sosyal medya, kullanıcılarına hızlı ve kolay bir şekilde bilgiye ulaşma ve paylaşma imkânı sunar. Bu özellik, özellikle gençler arasında popüler olmasını sağlar (İşman & Albayrak, 2014).
2. Sosyalleşme ve Örgütlenme: Sosyal medya, bireylerin yeni arkadaşlıklar kurmasına, benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla bağlantı kurmasına olanak tanır. Gençler, ilgi alanlarına göre gruplar oluşturarak daha aktif bir sosyal yaşam sürdürmektedir (Hazar, 2011).
3. Çeşitli Kullanım Alanları: Sosyal medya, eğlence, ekonomik faaliyetler, reklam, ticaret, ifade özgürlüğü ve güncel haber takibi gibi çeşitli amaçlarla kullanılabilir. Bu, sosyal medyanın çok yönlülüğünü ve günlük yaşamda ne kadar önemli olduğunu gösterir (Tonta, 2009).

2.6.2. Olumsuz Etkiler

1. Güvenlik Açıkları ve Kimlik Sorunları: Ergenlerin sosyal medyada gerçek kimliklerini ve kişisel bilgilerini paylaşması, güvenlik açıklarına ve olumsuz kimlik gelişimlerine neden olabilir. Bu durum hem bireyler hem de aileler için güvenlik riskleri oluşturur (Tutgun Ünal, 2015).
2. Akademik ve Uyku Problemleri: Sosyal medya kullanmayanlara göre, sosyal medya kullanıcıları ders çalışmaya daha az zaman ayırır ve daha kalitesiz uyku uyurlar. Bu da akademik başarıda düşüşe yol açabilir (Tutgun Ünal, 2015).
3. Bilgi Kirliliği ve Algı Yönetimi: Sosyal medya, dezenformasyona ve algı yönetimine açık bir platformdur. Yanlış bilgilerin hızla yayılması, toplumda kaos ve güvensizlik yaratabilir. Sosyal medya platformları, devletler arasındaki hibrit savaşlarda bile kullanılabilir (Göksu, 2021).
4. Bağımlılık ve Yalnızlık: Sosyal medya, gençler arasında bağımlılık yaratabilir ve onları daha yalnız hissettirebilir. Sosyal medya fenomenlerine olan hayranlık ve

bağlılık, gençlerin gerçek dünya ilişkilerinden uzaklaşmalarına neden olabilir (Şengöz & Eroğlu, 2017).

2.6.3. Zorluklar ve Sorunlar

Okul yöneticileri ve öğretmenler arasındaki iletişimde çeşitli zorluklar yaşanmıştır. Bu zorluklar, öğretmenlerin stres düzeylerini artırmış ve mesleki performanslarını olumsuz etkilemiştir. Bu zorluklar ve sorunlar şu şekilde açıklanabilir (Gücel & Polat, 2023):

1. Önemli Duyuruları Kaçırma ve Stres: Yoğun mesajlaşma trafiği nedeniyle öğretmenler önemli duyuruları kaçırabilmektedir. Bu durum, okul yöneticilerinin öğretmenleri sorumlu tutmasına yol açarak öğretmenler üzerinde ciddi stres yaratmaktadır.

2. Mesai Saatleri Dışında Yapılan Duyurular: Öğretmenlerden mesai saatleri dışında duyuruları takip etmeleri ve bu duyurulara yanıt vermeleri beklenmektedir. Bu durum, öğretmenlerin aile ve özel yaşamlarını olumsuz etkileyerek iş-yaşam dengesini bozmakta ve moral düşüklüğüne neden olmaktadır.

3. Ders Saatlerinde Elektronik Araç Kullanımı: Elektronik cihazların ders saatlerinde kapalı veya sessiz modda tutulması gerektiği halde, bazı öğretmenlerin bu kurala uymaması derslerin verimli işlenmesini engellemektedir. Bu durum, ders akışının bozulmasına ve eğitim kalitesinin düşmesine yol açmaktadır.

4. Yazılı İletişimde Zorluklar: Her öğretmen veya yönetici yazılı iletişimde kendini yeterince iyi ifade edememektedir. Bu durum, mesajların yanlış anlaşılmasına ve iletişimde aksaklıkların yaşanmasına neden olmaktadır.

5. Teknoloji Okuryazarlığının Düşük Olması: Öğretmenler ve okul yöneticileri arasında elektronik iletişim araçlarına yönelik teknoloji okuryazarlığı seviyesinin düşük olması, bu araçların etkin bir şekilde kullanılmasını engellemektedir. Bu eksiklik, iletişim süreçlerinde aksamalara ve verim kaybına yol açmaktadır.

2.7. Dijital İletişim ve WhatsApp'ın Eğitimdeki Rolü

Son yıllarda dijital platformların öğretmen-öğrenci ilişkilerindeki rolü, araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Bingham & Conner (2015) ile Collins & Halverson (2010), sosyal medyanın eğitimde akran iş birliğini desteklediğini, in formal öğrenmeyi teşvik ettiğini ve öğrencilerin bağımsızlıklarını artırdığını ifade etmiştir. Bu dijital iletişim araçlarının öğretmenlerle etkileşimi kolaylaştırdığını, Hew & Cheung (2013) ise eğitimler ile öğrenciler

arasındaki iş birliğini artırdığını göstermiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin artan iş yükleri ve mahremiyet sorunları gibi bazı zorluklara da dikkat çekmiştir.

2020 yılında yaşanan Covid-19 pandemisi süreci, çevrimiçi öğrenme ortamlarının önemini artırmış ve öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin artan önemini ortaya koymuştur (Eren, 2020), WhatsApp'ın eğitimdeki potansiyelini araştırarak, yalnızlık hissi yaşayan öğrenciler için bir sosyalleşme aracı görevi gördüğünü belirtmişlerdir. Bouhnik & Deshen (2014), öğrencileriyle WhatsApp grubu kuran öğretmenlerin, bu platform aracılığıyla öğrencilerinin ilgi alanlarını daha iyi tanıyabildiklerini ve bu tür etkileşimlerin öğrenciler arasında aidiyet duygusu oluşturduğunu bulmuşlardır. Durgungöz & Durgungöz (2022), ise katılım yoğunluğunun sosyal etkileşimler üzerine önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

WhatsApp, kullanıcılarının metinler, sesli ve video mesajlar, fotoğraflar ve diğer görsel içerikleri paylaşabilmelerine imkân tanıyan bir anlık mesajlaşma uygulamasıdır. Özellikle ortaokul düzeyindeki öğretmen-öğrenci etkileşimlerinde, öğrencilerin WhatsApp'ı Facebook ve Twitter gibi diğer sosyal medya platformlarına tercih ettiklerini gözlemleyen Asterhan (2018), bu durumun iletişim kolaylığı ve erişim olanaklarıyla bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir.

Eğitim alanı, diğer sektörler gibi hızla dijitalleşmektedir. Bu dijital dönüşüm, eğitim kurumlarını geleneksel yöntemlerden yeni teknolojilere yönelmeye zorlamaktadır (Elçi vd., 2022). Bu süreçte okul müdürlerin vizyoner yaklaşımının belirleyici bir rol oynadığını belirtmektedir. Okul müdürleri, dijital politikaların netliğini ve pedagojik uygulamaların etkinliğini belirleyerek, okul içerisindeki değişimi teşvik etmelidir. Ayrıca, okul yöneticileri, personel ve öğrenciler arasında motivasyon sağlarken, açık ve etkili bir iletişim stratejisi geliştirmekle sorumludurlar (Doğan, 2019; Silva vd., 2020).

WhatsApp, eğitimde kullanılan en yaygın dijital araçlardan biri haline gelmiştir. Geleneksel iletişim yollarına alternatif olarak, WhatsApp, eğitim yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için hızlı ve etkili bir iletişim imkânı sunmaktadır (Yavaş vd., 2024). Bu uygulama, duyuruların yapılması, bilgilerinin paylaşılması ve mesleki gelişim süreçlerinin desteklenmesi gibi işlevler taşımaktadır (Doğan, 2019; Yavaş vd., 2024). WhatsApp grupları, öğretmenler ve veliler arasında sürekli bir iletişim akışı sağlayarak öğrencilerin akademik ilerlemelerini takip etmeyi kolaylaştırır. Ayrıca, öğretmenler, eğitim materyalleri ve kaynaklarını paylaşarak işbirlikçi öğrenmeyi teşvik edebilirler (Çetinkaya, 2017).

Dijital iletişim ve WhatsApp, eğitimdeki etkileşimi artırarak okul toplulukları arasında güçlü bir bağ oluşturmakta, değişimi yönetmeyi kolaylaştırmaktadır. Eğitim alanındaki bu dijital yenilikler, öğretim yöntemleri ve yönetsel süreçlerde önemli bir rol oynamaktadır (Habib vd., 2024).

2.8. WhatsApp Üzerine Yapılan Araştırmalar

WhatsApp, günümüz dijital iletişim araçları arasında önemli bir yer edinmiş ve farklı dillerde yeni kelimelerin türemesine neden olmuştur. Örneğin, İngilizcede "Whatsapping", İspanyolcada "Wasapear" gibi ifadeler yaygınlaşmıştır. Anlık mesajlaşma uygulamaları içinde en çok tercih edilenlerden biri olmasının temel nedenleri arasında kolay kullanım, düşük veri tüketimi, sesli ve görüntülü mesaj gönderme imkânı ile web adresi paylaşımı yer almaktadır (Suárez-Lantarón, vd., 2022).

WhatsApp, okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi temel dil becerilerini destekleyen işbirlikçi bir sosyal ağ olarak öne çıkmaktadır. Bu özellikleri sayesinde, gruptaki herkesin öğrenilen konuları daha hızlı anlamasına ve paylaşmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle dil öğreniminde etkileşimli bir ortam yaratarak öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Yaman, 2016).

Öğretmen-aile iletişiminde de WhatsApp sıkça kullanılmaktadır. Öğretmenler, velilerle etkili iletişim kurabilmek için bu uygulamayı tercih etmektedir. Toplu bilgilendirme, etkinlik duyuruları, fotoğraf ve video paylaşımı gibi avantajlar öğretmenlerin WhatsApp gruplarını kullanma nedenleri arasında yer almaktadır (Balcı & Şahin, 2018). Bununla birlikte, WhatsApp gruplarının bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Özellikle aşırı mesaj trafiği, yanlış anlaşılmalara ve grup içi tartışmalar gibi sorunlar, bu platformun kullanımını sınırlayan unsurlar arasındadır (Tuncer, 2021).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitim amaçlı WhatsApp kullanımına yönelik eğilimleri incelendiğinde, en yaygın kullanım amaçlarının ders materyali paylaşımı, akademik duyuru yapma, toplu iletişim sağlama, iş birliği ve akademik alışveriş olduğu görülmektedir (Akgün, 2021). Öğrenciler, WhatsApp'ı bireysel ve grup iletişimi bağlamında yoğun bir şekilde kullanmakta, akademik konuların yanı sıra sosyal etkileşim için de tercih etmektedir (Çağlak, 2019).

İş dünyasında da WhatsApp yaygın olarak kullanılmaktadır. Özellikle anlık müşteri iletişimi, kurum içi haberleşme, ekip koordinasyonu ve iş süreçlerini hızlandırma gibi

alanlarda etkili bir araç olarak değerlendirilmektedir. İşletmeler, WhatsApp'ı duyuruları, müşteri destek hizmetleri ve iç iletişim süreçlerini iyileştirme amacıyla kullanmaktadır (Uzun & Uluçay, 2017).

WhatsApp gruplarının avantajları arasında hızlı ve pratik iletişim, sınıf içi gelişmelerden anında haberdar olma, görsel ve yazılı materyal paylaşımı gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Ancak mahremiyet, zaman kaybı ve yanlış anlaşılımlar gibi olumsuzluklar da kullanıcılar tarafından dile getirilmektedir (Balcı & Şahin, 2018). Bu nedenle, WhatsApp gruplarının etkili bir şekilde yönetilmesi ve belirli kurallar çerçevesinde kullanılması önerilmektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının WhatsApp kullanım alışkanlıkları incelendiğinde, yazılı, sesli ve görsel içerik paylaşımının yaygın olduğu görülmüştür. Ancak yazılı iletişimde yazım ve noktalama kurallarına yeterince dikkat edilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca, emoji ve diğer sembollerin sık kullanımı, yazılı iletişimin ve mesajların yorumlanmasını kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Maden, 2019).

Okul yöneticilerinin WhatsApp gruplarını kullanımının okul yönetimi süreçlerine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak Ankara'nın Keçiören ilçesinde görev yapan 22 okul yöneticisiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve katılımcılar harflerle kodlanmıştır. Bulgular, okul yöneticilerinin büyük bir kısmının en az iki yıldır WhatsApp gruplarını aktif olarak kullandığını ve bu platformun hızlı bilgi akışı sağlama konusunda etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ancak bazı öğretmenlerin gruba katılmak istememesi, internet erişimi veya teknolojik donanıma sahip olmaması gibi nedenler, iletişimin tam anlamıyla sağlanmasını engelleyebilmektedir. Araştırma bulgularına göre, okul yöneticileri kontrol ettikleri gruplar hakkında olumlu düşüncelere sahipken, denetleyemedikleri gruplar konusunda olumsuz görüşler bildirmiştir. Bu durum, yöneticilerin kontrol dışı süreçleri tehdit olarak algıladığına işaret etmektedir. Ayrıca, devlet okullarında sosyal medya araçlarının yeterince etkin kullanılmadığı görülmüştür. Bu eksikliğin giderilmesi için okul yöneticilerine sosyal medya araçlarının etkili kullanımı konusunda eğitimler verilmesi önerilmektedir. Okul yönetiminde WhatsApp ve diğer sosyal medya araçlarının daha sistemli ve kurallara dayalı kullanılması için mevzuat düzenlemeleri yapılması gerekmektedir. Grupların resmiyet kazanması, katılımcıların yasal

sorumluluklarının netleşmesi ve yöneticilerin yüz yüze iletişimi ihmal etmemesi, eğitim süreçlerinin daha verimli ilerlemesine katkı sağlayacaktır (Yiğittürk, 2020).

2.9. İlgili Araştırmalar

Okullarda sosyal medyayı kullanım amacı olarak; hızlı ve etkili iletişim, duyuru, bilgi paylaşımı (Arslan, 2024; Varsak, 2023; Güncegörü, 2022; Yıldız, 2022; Yiğittürk, 2020; Yılmaz, 2023; Uysal, 2013; Silen, 2015; Kesim, 2022; Şahin, 2017) iş birliği, zamandan tasarruf, öğrenci takibi, geri dönüt verme, iletişim becerisini geliştirme, sosyalleşmeye (Şahin, 2017; Kesim, 2022) olumlu özellikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medya kullanımında karşılaşılan sorunlar olarak dijital bağımlılık, uygun olmayan zamanlarda paylaşım yapılması, eğitsel amaca veya örgütsel amaca hizmet etmeyen paylaşımlar (Yiğittürk, 2020; Şahin, 2017; Kesim, 2022; Güncegörü, 2022; Arslan, 2024) yapılan çalışmalarda olumsuz tarafları olarak öne çıkmaktadır.

Örgütsel iletişim amacıyla oluşturan sosyal medya guruplarda olası sorunları önlemek adına, çözüm önerileri olarak sosyal medya kullanıma dair belirli kuralların olması gerektiği (Yiğittürk, 2020; Kesim, 2022) hukuki zemin ve etik ilkelere bağlı kalınması için yasal mevzuatların oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Türkiye’de sosyal medya kullanım politikalarını düzenlemek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Sosyal Medya kılavuzları bu çalışmalara örnektir. Ancak, Sakarya ilinde 16 ilkokulda yapılan nitel bir araştırmada, yalnızca E-Twinning proje ortağı olan iki ilkokulda sosyal medya kılavuzuna uygun yazılı ve sözlü kuralların belirlendiğini ortaya koymuştur. Bu araştırmada, okullarda en az bir kişinin sosyal medya yöneticisi olarak görev alması, bu kişinin yüz yüze eğitim alması ve ardından çevrimiçi yenileme eğitimi alması gerektiği vurgulanmıştır (Köseoğlu & Aydın, 2022).

2.9.1.Yurtiçi Araştırmalar

Tablo 3.Yurtiçi Araştırmalar

Araştırmacı	Yıl	Araştırma Türü	Tez Konusu	Amaç	Yöntem	Katılımcı Grubu	Bulgular	Sonuç
Köseoğlu ve Aydın	2022	Araştırma Makalesi	Sosyal Medya Politikası ve Yönetimi	Sosyal Medya Kılavuzunun uygulanması üzerine araştırma	Nitel	Sosyal Medya Yöneticisi	Hızlı iletişim Etik ilkeler Kurallar Davranış kodları	Kuralların ağırlıklı olarak sözlü yöntemle belirlendiği
Günceğörü	2022	Doktora	Coğrafya Öğretmenleri ve Sosyal Ağlar	Kullanım alışkanlıklarını inceleme	Karma	Coğrafya Öğretmenleri	Hızlı bilgi paylaşımı, iş birliği	Yasal ve etik belirsizlikler
Akbulut	2022	Yüksek Lisans	Sosyal Medya Bağımlılığı ve İletişim Becerileri	İlişki analizi	Nicel	Lise Öğrencileri	Ters korelasyon, olumsuz etki	İletişim becerileri azaldıkça bağımlılık artar
Işık	2019	Yüksek Lisans	Sosyal Medya Grupları ve Okul Yönetimi	Öğretmen görüşleri	Nicel	Lise Öğretmenleri	Hızlı iletişim, yönetime katkı	Eğitimde işlev artışı, dokümanlara erişim kolaylığı
Kesim	2022	Yüksek Lisans	Sosyal Medya ve Okul Kültürü	Kullanım durumu	Nitel	Okul Yöneticileri, Öğretmenler, Sosyal Medya Yöneticileri	Bilgilendirme, özel gün duyuruları	Okul sosyal medya hesabında tek yönlü iletişim olduğu
Barıncı	2022	Yüksek Lisans	Örgüt içi iletişimde sosyal medya	Etkileri inceleme	Nicel	Okul Yöneticileri, Öğretmenler	Grup İletişimi İş birliği	Yönetimsel süreçlere katılımı kolaylaştırdığı
Yığıttürk	2020	Yüksek Lisans	WhatsApp ve Okul Yönetimi	Etkileri inceleme	Nitel	Okul Yöneticileri	Hızlı iletişim, bilgi paylaşımı	Dezavantajlar daha fazla
Şahin	2017	Doktora	Sosyal Medya ve Okul Çevresi	Görüşlerin değerlendirilmesi	Nitel	Okul Yöneticileri, Öğretmenler, Veliler	Hızlı iletişim, bilgi edinme	Bilgi Edinme Destekleyici Görseller Bağımlılık İstenmeyen İçerik Hızlı İletişim
Arslan	2024	Yüksek lisans	Sosyal Medyanın Eğitime Etkisi	Eğitim Paydaşların Görüşleri	Nitel	Okul Yöneticileri, Öğretmenler, Veliler	Hızlı erişim İş birliği Yaratıcılık Uygunsuz içerik Bağımlılık Siber zorbalık	Okur Yazarlık Bilinçlendirme Eğitsel İçerik Filtreleme Ebeveyn Kontrolü Önerilmektedir
Yıldız	2022	Yüksek lisans	Sosyal medyanın öğretimsel liderliğe etkisi	Okul yöneticileri deneyimleri görüşleri	Nitel	Okul yöneticisi	İş birliği Duyuru Bilgilendirme Zaman yönetimi	Vizyon Misyon Öğrenci takibi Okul iklim ve kültürü sosyal medya etkilemektedir

Durgungöz ve Durgungöz (2022), Türkiye'deki bir lisede bir matematik öğretmenin WhatsApp platformunda gerçekleştirdiği iletişim aktivitelerini incelemekte ve bu aracın öğretmen ile öğrenciler arasında sürekli bir öğrenme ortamı sağlama rolünü araştırmaktadır. İki yıl süreyle 38 öğrencinin katılımıyla yapılan gözlemler, WhatsApp grubunun, öğrencilerin ders dışındaki sosyal etkileşimlerini artırarak öğrenme süreçlerine önemli katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Öğretmenin benimsemiş olduğu iletişim üslubu, öğrencilerin grup dinamiklerine katılımlarını ve etkileşimlerini artırmada kritik bir etken olmuştur. WhatsApp, Türkiye'deki bir matematik dersinde öğretmen ve öğrenciler arasında sürekli bir öğrenme ortamı oluşturarak ders dışındaki etkileşimleri zenginleştirmiştir. Öğretmenin samimi ve rahat iletişim tarzı, grup içindeki etkileşimleri teşvik etmiş; yapıcı iletişim pratikleri ise öğrencilerin öğrenme deneyimlerini kolaylaştırarak, olumlu bir öğretmen-öğrenci ilişkisi geliştirilmesine yardımcı olmuştur.

Yavaş ve Gezer (2024) tarafından gerçekleştirilen bu çalışma, WhatsApp'ın okul ortamındaki dijital güvenlik risklerini anlamayı ve bu risklere karşı etkili stratejiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Antakya'da yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar, toplamda 12 okul yöneticisi ile gerçekleştirilmiştir ve bu mülakatlar, WhatsApp'ın eğitimde sağladığı faydaların yanı sıra güvenlik ve gizlilik konusundaki endişeleri de gün yüzüne çıkarmıştır. Araştırmanın bulguları, okullarda daha güvenli iletişim araçlarının kullanımının önemini vurgulamaktadır. Okul yöneticileri, bu dijital platformun eğitimdeki avantajlarını kabul ederken, beraberinde getirdiği risklerin de altını çizmişlerdir. Sonuç olarak, araştırma, okul ortamlarındaki iletişim güvenliğini artırmak amacıyla daha güvenilir uygulamaların kullanımını önerilmektedir.

Toker Gokce ve Balcı (2023), Türkiye'deki kamu idareleri, örgütsel iletişimi hızlandırmak amacıyla WhatsApp'ı resmi bir iletişim aracı olarak benimsemiştir. Bu durum, çalışanların zaman ve mekândan bağımsız olarak bir "emir/emir sürecine" dahil olmasını gerektirmiştir. WhatsApp gruplarından çıkmak, yöneticiye karşı bir başkaldırı olarak algılandığı için, çalışanlar "her zaman hizmete hazır" kalmaya yönlendirilmiştir. Başlangıçta öğretmenler, WhatsApp gruplarını hızlı ve pratik bir iletişim aracı olarak görmüşlerdir. Ancak zamanla okul müdürleri, mesai saatleri dışında ve resmî tatil günlerinde bile gruplara mesaj göndermeye başlamışlardır. Bu durum, öğretmenlerin sürekli olarak gelen mesajları takip etme zorunluluğuna yol açarak stresi artırmıştır.

2.9.2. Yurtdışı Araştırmalar

Coleman ve O'connor (2019), WhatsApp, lisans ve lisansüstü tıp eğitiminde yaygın olarak kullanılmakta ve öğrencilerin bilgi ve davranışları üzerinde olumlu etkiler sağlamaktadır. Araştırmalar, bu platformun pratik kullanımı ve verimli olması açısından, 647 öğrencinin bilgi seviyesinde artışa neden olduğu göstermektedir. Ancak, bulguları desteklemek için daha güçlü teorik temellere sahip iyi tasarlanmış çalışmalara ihtiyaç vardır. WhatsApp'ın tıp eğitimindeki rolü üzerine mevcut çalışmalar, metodolojik sınırlamalar ve teorik eksiklikler taşımaktadır. WhatsApp'ın eğitimdeki potansiyel faydalarını daha iyi anlamak için kapsamlı araştırmalar gereklidir.

Jabbar vd. (2019), WhatsApp'ın yükseköğretimdeki çalışanlar üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Umman'daki AlBuraimi University College'da çalışanlar arasında yapılan anket, WhatsApp'ın gayri resmi iletişimde tercih edildiğini, resmi iletişimde ise e-postanın daha yaygın kullanıldığını göstermektedir. WhatsApp, hızlı ve kolay iletişim sağlarken, gizliliğe müdahale ve dikkat kontrolü kaybı gibi olumsuz etkiler de bulunmaktadır. Çalışanlar, resmi iletişim ve akademik çalışmalar için WhatsApp'ı kullanma konusunda isteksiz davranmaktadır. Bu bulgular, WhatsApp'ın daha çok gayri resmi iletişimde ve hızlı bilgi paylaşımında kullanılmasının uygun olduğunu ortaya koymaktadır.

Klein vd. (2018), Bu makalede 140 lisans işletme öğrencisinin katılımıyla WhatsApp'ın yükseköğretimdeki kullanımını değerlendirilmiştir. Anketler ve içerik analizi yoluyla toplanan veriler, WhatsApp'ın öğrenciler arasında etkileşim ve bilgi paylaşımını artırdığını, mevcudiyet hissi ve iş birliğini teşvik ettiğini ve her yerden erişim imkânı sağladığını göstermektedir. Ancak, gizlilik ve güvenlik endişeleri ile dikkat dağınıklığı gibi olumsuz yönler de bulunmaktadır. Eğitimciler, WhatsApp'ı etkili kullanmak için stratejiler geliştirmeli ve gizlilik politikalarına dikkat etmelidir.

Astudillo Rodas (2023) çalışması, WhatsApp'ın kamu sektöründe nasıl kullanıldığını ve bu kullanımın örgütsel dinamikler üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Çalışma, WhatsApp'ın resmi ve gayri resmi iletişim aracı olarak nasıl algılandığını, yöneticilerin ve çalışanların bu aracı nasıl kullandıklarını ve bu kullanımın şeffaflık, hesap verebilirlik ve iş birliği üzerindeki etkilerini incelemektedir. Katılımcılar, WhatsApp'ın hızlı bilgi aktarımı sağladığını ancak resmi süreçlerin takip edilmesinde yetersiz kalabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca, WhatsApp'ın kişisel alanın ihlaline neden olabileceği ve iş-yaşam dengesini bozabileceği konusundaki görüşler de vurgulanmıştır. E-posta ve WhatsApp'ın birbirini

tamamlayan araçlar olarak kullanıldığı ve WhatsApp'ın acil durumlarda tercih edildiği belirtilmiştir.

Suárez-Lantarón vd. (2022), WhatsApp, resmi ve gayri resmi eğitim ortamlarında etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Eğitimde WhatsApp'ın kullanımı, grup oluşturarak öğrenciler arasında iş birliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. İncelenen 192 araştırma çalışması, WhatsApp'ın eğitimdeki faydalarını desteklemekte ve bu aracın aktif öğrenmeyi, karar verme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Ayrıca, WhatsApp, öğrencilerin motivasyon seviyelerini artırırken zaman yönetimi becerilerini de geliştirmeye katkı sağladığı tespit edilmiştir. Eğitim ortamları için özel olarak tasarlanmamış olmasına rağmen, WhatsApp eğitimde etkili bir destek aracı olarak kabul edilmektedir.

Neiroukh vd. (2024), Batı Şeria ve Kudüs'teki devlet ortaokullarında görev yapan 14 okul müdürünün WhatsApp uygulamasını örgütsel iletişim aracı olarak nasıl kullandığını incelemektedir. Farklı niteliklere sahip katılımcılarla yüz yüze veya Zoom üzerinden yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgular, WhatsApp'ın okul içi iletişimi hızlandırdığı, bilgi paylaşımını kolaylaştırdığı, geri bildirim süreçlerini desteklediği ve çatışma çözümünü kolaylaştırdığı yönündedir. Müdürlerin bu platformu, öğretmenlerle etkili iletişim kurmak, iş birliğini artırmak ve yönetim süreçlerini daha verimli yürütmek amacıyla kullandıkları görülmüştür. Ayrıca, dijital iletişimin okul iklimine olumlu katkılar sunduğu, yetersiz iletişimin ise iş doyumunu ve motivasyonu olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

BÖLÜM 3

3.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanma süreci ve veri analiz yöntemleri üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını hangi amaçlarla kullandıkları, bu kullanım sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, bireylerin deneyimlerini kendi bağlamları içinde anlamaya, olaylara katılımcıların bakış açısıyla derinlemesine yaklaşılmaya olanak sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2021; Creswell, 2023).

Araştırma deseni olarak durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışmaları, belirli bir olgunun veya sürecin kendi sınırları içinde ve çok yönlü olarak incelenmesini sağlar (Yin, 2017). Bu çalışmada incelenen durum, okul müdürlerinin dijital iletişim aracı olarak WhatsApp'ı kullanım biçimleri ve bu sürece ilişkin yaşadıkları deneyimlerdir.

Araştırma, gömülü tek durum desenine dayalı olarak yapılandırılmıştır. Bu desen kapsamında, tek bir durum (WhatsApp kullanımı) merkeze alınmış; bu durumun içinde yer alan iletişim amaçları, karşılaşılan sorunlar ve çözüm yaklaşımları gibi alt boyutlar birer alt birim olarak değerlendirilmiştir (Yin, 2017). Bu yapı sayesinde, araştırma konusunun farklı yönleri ayrıntılı olarak ele alınabilmiş ve okul müdürlerinin deneyimleri bağlamsal bütünlük içinde analiz edilebilmiştir. Araştırma modeline ilişkin uygulama detaylarına izleyen bölümlerde yer verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubu, nitel araştırmalarda sıkça tercih edilen amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme stratejisine göre belirlenmiştir (Creswell, 2023). Bu strateji, araştırma konusuna farklı açılardan yaklaşabilecek bireylerin katılımını sağlayarak, elde edilen verilerin çeşitliliğini ve derinliğini artırmayı amaçlamaktadır.

Katılımcıların seçiminde temel ölçüt, okul müdürlerinin WhatsApp uygulamasını aktif şekilde kullanıyor olmalarıdır. Bu durum, araştırmanın odaklandığı dijital iletişim alanında anlamlı ve deneyim temelli veriler elde edilmesini mümkün kılmıştır. Ayrıca, araştırma okul

müdürlerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik geliştirdikleri çözüm yollarını ortaya koymayı amaçladığından, bu tür deneyimlere sahip profillerin özellikle örnekleme dâhil edilmesine dikkat edilmiştir. Böylece, katılımcıların araştırma sorularına ilişkin derinlikli, bağlamsal ve anlamlı katkılar sunabilecek nitelikte olmaları sağlanmıştır.

Araştırma, Konya ilinin merkez ilçeleri olan Selçuklu, Meram ve Karatay'da gerçekleştirilmiştir. Bu ilçelerde görev yapmakta olan toplam 16 okul müdürü ile çalışılmıştır. Katılımcıların yöneticilik deneyimlerinin belirlenmesinde, Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumlarına Yönetici Görevlendirme Yönetmeliği esas alınmıştır. Bu yönetmeliğe göre bir yöneticinin aynı eğitim kurumunda görev süresi en fazla sekiz yıl ile sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda, sekiz yıllık süre okul yöneticiliğinde deneyim açısından kritik bir eşik olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcı seçiminde cinsiyet dengesi gözetilmeye çalışılmış olsa da Konya merkez ilçelerinde kadın okul müdürü sayısının oldukça sınırlı olması bu dengeyi kısıtlamıştır. Bununla birlikte, müdürlerin yaşları, teknolojiye olan yatkınlıklarını ve özellikle WhatsApp gibi dijital iletişim araçlarını kullanım düzeylerini etkileyen önemli bir değişken olarak ele alınmıştır. Karabulut'un (2015) ortaya koyduğu üzere; dijital yerli, dijital göçmen ve melez kuşaklar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Ayrıca, Helsper ve Eynon'un (2010) sınıflamasına göre 1983–1990 yılları arasında doğan bireyler dijital yerliliğin ilk kuşağını, 1990 sonrası doğanlar ise ikinci kuşağı temsil etmektedir. Bu nedenle 40 yaş eşiği, dijital yetkinlikler açısından anlamlı bir değişken olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada, katılımcı çeşitliliğine özel önem verilmiştir. Müdürlerin eğitim durumu da dikkate alınmış; lisans ve lisansüstü öğrenim görmüş bireylerin katılımı sağlanmıştır. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik doğrultusunda, okul türleri ve büyüklükleri de dikkate alınmıştır. Örneğin, okul öncesi kurumlarda öğrenci sayısına göre müdür yardımcısı norm kadrosu farklılık göstermekte; 501 öğrenci ve üzeri okullarda iki müdür yardımcısı normu öngörülmektedir. Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü verilerine göre il genelinde derslik başına ortalama öğrenci sayısı 23'tür. 500 öğrencili bir okulda yaklaşık 21 derslik bulunmakta ve bu bağlamda ortalama 30 öğretmen görev yapmaktadır. İl genelinde toplam 24.780 derslik ve 36.439 öğretmen bulunduğu göz önünde bulundurulduğunda, derslik başına düşen öğretmen sayısı yaklaşık 1,47'dir.

Tüm bu veriler ışığında, farklı okul türlerinden (ilkokul, ortaokul, lise, okul öncesi), farklı coğrafi bölgelerden (kentsel ve kırsal) ve farklı mesleki deneyim düzeylerinden (6 yıldan 30 yıla kadar değişen yöneticilik geçmişine sahip) okul müdürlerinin araştırmaya dâhil edilmesine özen gösterilmiştir. Bu çeşitlilik, araştırmanın bağlamsal geçerliliğini ve bulguların aktarılabilirliğini artırmayı amaçlamaktadır.

Tablo 4. Katılımcı Okul Müdürlerine Ait Demografik Bilgiler

Sıra	Yaş	Cinsiyet	Öğrenim durumu	Kademesi	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı	Yöneticilikte geçen süre	Kodlama
1	46	Erkek	Lisans	Lise	57	534	10	L1
2	46	Erkek	Lisans üstü	İlkokul	39	796	17	İ1
3	54	Erkek	Lisans üstü	Ortaokul	141	2800	30	O1
4	40	Erkek	Lisans üstü	Lise	59	720	12	L2
5	36	Kadın	Lisans	Okul Öncesi	14	210	9	Ö1
6	44	Erkek	Lisans	Okul Öncesi	12	225	12	Ö2
7	44	Kadın	Lisans üstü	Okul Öncesi	8	112	8	Ö3
8	39	Erkek	Lisans üstü	Okul Öncesi	7	112	6	Ö4
9	45	Erkek	Lisans	Lise	63	645	15	L3
10	50	Erkek	Lisans	Ortaokul	32	300	14	O2
11	52	Kadın	Lisans üstü	Ortaokul	98	1463	14	O3
12	42	Erkek	Lisans	İlkokul	64	1600	10	İ2
13	46	Kadın	Lisans üstü	Ortaokul	36	500	7	O4
14	51	Kadın	Lisans	Lise	43	516	7	L3
15	45	Erkek	Lisans üstü	İlkokul	19	250	16	İ3
16	48	Kadın	Lisans üstü	Lise	57	930	8	L5

Tablo 5’te yer alan “Okul Müdürünün Veli WhatsApp Grubuna Katılım Durumu” incelendiğinde; araştırma grubunda yer alan 16 katılımcıdan yalnızca 5’inin görev yaptığı okullarda müdürlerin veli grubuna doğrudan dahil olduğu görülmektedir. Bu katılımcılar farklı kademeleri temsil etmekle birlikte (İ1, İ2 – ilkokul; O1, O3 – ortaokul; L1 – lise), okul öncesi (Ö) düzeyinden bu gruba müdür katılımı görülmemektedir.

Tablo 5. Okul Müdürünün Veli WhatsApp Grubuna Katılım Durumu

Gruba Katılım Durumu	Katılımcı
Dahil	İ1, İ2, O1, O3, L1
Dahil Değil	O2, O4, Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, L2, L3, L4, L5, İ3

Tablo 6'ya bakıldığında ise "Okul Müdürünün Öğrenci WhatsApp Grubuna Katılım Durumu" konusunda katılımın oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. 16 katılımcıdan sadece 2'si (L3, O1) okul müdürünün öğrenci grubuna doğrudan katıldığını belirtmiştir. Geri kalan 14 katılımcı, görev yaptıkları okullarda müdürlerin bu gruplarda yer almadığını ifade etmiştir. Özellikle okul öncesi (Ö) ve ilkokul (İ) düzeyindeki tüm katılımcılar bu tür gruplarda müdür katılımı olmadığını belirtmiştir.

Tablo 6. Okul Müdürünün Öğrenci WhatsApp Grubuna Katılım Durumu

Gruba Katılım Durumu	Katılımcı
Dahil	L3, O1
Dahil Değil	L1, L2, L4, L5, O2, O3, O4, İ1, İ2, İ3, İ4, Ö1, Ö2, Ö3, Ö4

3.2.1.Okul Müdürlerin Demografik Özellikleri

Araştırmada katılımcı olarak yer alan okul müdürlerinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yöneticilikte geçen süre, öğretmen ve öğrenci sayısına ilişkin frekans dağılımları ve yüzdeleri aşağıda tablolarda verilmiştir.

Tablo 7.Örnekleme Yer Alan Okul Müdürlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Değişken	Cinsiyet	N	%
	Kadın	7	%43,75
	Erkek	9	%56,25
	Toplam	16	%100

Tablo 8. Örnekleme Yer Alan Okul Müdürlerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Değişken	Yaş	N	%
	31-40	4	%25
	41-50	9	%56,25
	51 ve üzeri	3	%18,75
	Toplam	16	%100

Tablo 9. Örneklemde Yer Alan Okul Müdürlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Değişken	Öğrenim Durumu	N	%
	Lisans	7	%43,75
	Lisans Üstü	9	%56,25
	Toplam	16	%100

Tablo 10. Örneklemde Yer Alan Okul Müdürlerin Yöneticilikte Geçen Süre Değişkenine Göre Dağılımı

Değişken	Yöneticilikte Geçen Süre	N	%
	1-8 Yıl	6	%37,5
	9-16 Yıl	8	%50
	17 Yıl ve Üzeri	2	%12,5
	Toplam	16	%100

Tablo 11. Örneklemde Yer Alan Okul Müdürlerin okullarında bulunan Öğretmen Sayısına Değişkenine Göre Dağılımı

Değişken	Öğretmen Sayısı	N	%
	1-29 arası	5	%31,25
	30 ve üstü	11	%68,75
	Toplam	16	%100

Tablo 12. Örneklemde Yer Alan Okul Müdürlerin okullarında bulunan Öğrenci Sayısına Değişkenine Göre Dağılımı

Değişken	Öğrenci Sayısı	N	%
	100-500	7	%43,75
	501 ve üstü	9	%56,25
	Toplam	16	%100

Örneklemde yer alan 16 okul müdürünün %56,25'i erkek, %43,75'i kadındır. Yaş dağılımına bakıldığında, en büyük grubu %56,25 ile 41-50 yaş aralığı oluştururken, %25'i 31-40 yaş, %18,75'i ise 51 yaş ve üzerindedir.

Öğrenim durumu açısından, %43,75'i lisans, %56,25'i ise lisansüstü eğitime sahiptir. Yöneticilik deneyimi bakımından, %37,5'i 1-8 yıl, %50'si 9-16 yıl, %12,5'i ise 17 yıl ve üzeri deneyime sahiptir.

Okullarındaki öğretmen sayısına göre dağılımda, %31,25'inde 1-25 öğretmen, %68,75'inde 26 ve üzeri öğretmen bulunmaktadır. Öğrenci sayısına bakıldığında, %43,75'inde 100-500 öğrenci, %56,25'inde ise 501 ve üzeri öğrenci bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Bu araştırmanın yürütülmesi sürecinde, nitel veri toplama yöntemleri olan görüşme ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu çalışmada, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını kullanma amaçları, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini derinlemesine anlamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, ilgili literatür ve kuramsal çerçeve doğrultusunda hazırlanmış; “örgütsel iletişim”, “sosyal medya kullanımı” ve “etik sorunlar” gibi temalar esas alınarak yapılandırılmıştır.

3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanma Süreci

Formda yer alan sorular, araştırmanın alt problemleriyle doğrudan ilişkilendirilmiştir. Soruların hazırlanmasında önceki çalışmalardan ve alan yazından yararlanılmış; soruların yalnızca araştırmacının sezgilerine değil, kuramsal temellere ve kavramsal analizlere dayanmasına özen gösterilmiştir.

Görüşme formu dört ana temada yapılandırılmıştır:

1. Kullanım Amaçları: WhatsApp gruplarını ne amaçla ve hangi durumlarda kullandıkları, kimlerle nasıl iletişim kurdukları.
2. Karşılaşılan Sorunlar: Uygulama kullanımında yaşanan temel zorluklar, iletişimdeki aksamalar ve bilgi paylaşımındaki sorunlar.
3. Çözüm Önerileri: İletişimin iyileştirilmesine yönelik stratejiler ve WhatsApp kullanımının daha verimli hale getirilmesine dair öneriler.
4. Genel Değerlendirmeler: WhatsApp kullanımına dair genel düşünceler, avantaj-dezavantaj karşılaştırmaları ve olumlu deneyimler.

Bu başlıklar altında toplamda 12 açık uçlu soru yer almakta olup, bu sorular katılımcıların deneyimlerini ayrıntılı biçimde aktarmalarına olanak sağlamıştır.

3.3.2. Uzman Görüşü ve Pilot Uygulama

Görüşme formunun geçerliliğini artırmak amacıyla eğitim yönetimi ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman akademisyen Prof. Dr. Ali Ünal'ın görüşü alınmıştır. Bu süreçte soruların anlaşılabilirliği, açıklığı ve içerik geçerliği değerlendirilmiş; geri bildirimler doğrultusunda form üzerinde düzenlemeler yapılmıştır.

Ayrıca formun uygulamadaki işlevselliğini test etmek amacıyla, araştırma kapsamı dışında kalan iki okul müdürüyle pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmeler sonucunda bazı sorular sadeleştirilmiş ve görüşme süreci yaklaşık 25–40 dakika arasında sınırlanmıştır.

3.3.3. Doküman Verileri: WhatsApp Grup Yazışmaları

Bu çalışmada, veri toplama sürecinde iki temel kaynaktan yararlanılmıştır: birebir yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve okul müdürlerinin yer aldığı WhatsApp grup yazışmalarıdır. Bu iki veri türü, birbirini tamamlayıcı nitelikte değerlendirilmiş; aynı olguya ilişkin farklı açılardan bilgi sunarak çalışmanın çok boyutlu analizine katkı sağlamıştır.

Veri toplama araçlarından biri olarak dokümanlar, bu çalışmada dijital iletişim ortamlarından seçilmiştir. Özellikle okul yöneticilerinin aktif olarak kullandığı WhatsApp gruplarındaki yazışmalar, yazılı iletişim örnekleri olarak analiz edilmek üzere doküman verisi olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, farklı eğitim kademelerinde görev yapan üç okul müdürü ile iş birliği yapılmıştır. Araştırma kapsamına bir okul öncesi eğitim kurumu, bir ilköğretim ve bir lise dahil edilmiştir; her bir müdürden, kendi kurumlarında kullanılan müdür ve öğretmenlerin yer aldığı WhatsApp gruplarına ait geçmiş mesaj kayıtları talep edilmiştir.

Veri toplama sürecinde gönüllülük ilkesi esas alınmış ve müdürlerin açık onayı ile yalnızca erişim izni verilen grup mesajları çalışmaya dahil edilmiştir. Etik kurallar doğrultusunda, kimlik bilgileri gizli tutulmuş; kişisel veri ve okul bilgileri doğrudan tanımlanmayacak şekilde anonimleştirilmiştir.

WhatsApp grup yazışmaları, bilgi paylaşımı, duyuru, kriz yönetimi, etkileşim ve yönetsel koordinasyon gibi süreçlerin yazılı izlerini barındırması açısından nitel çalışmalarda değerli bir doküman türü olarak değerlendirilmiştir. Bu yazışmalar, yönetsel tutumları, iletişim kalıplarını ve grup dinamiklerini somut biçimde gözlemleme imkânı sunmuş, görüşmelerden elde edilen sözlü verileri destekleyici ve zenginleştirici bir kaynak olarak kullanılmıştır. Ayrıca, dijital dokümanların doğrudan ve zaman damgalı içeriği sayesinde, çalışmacının olaylara ilişkin bağlamsal çözümler yapmasına olanak tanınmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Nitel araştırma desenine sahip durum çalışması kapsamında yürütülen bu çalışmada, veri toplama süreci dikkatle yapılandırılmış ve sistematik biçimde uygulanmıştır. Süreç,

araştırma sorularına derinlemesine yanıtlar alınmasını ve okul müdürlerinin WhatsApp grubu kullanımına ilişkin pratiklerinin bağlamsal olarak anlaşılmasını amaçlamıştır (Merriam, 2018). Veri toplama süreci aşağıdaki aşamalarda gerçekleştirilmiştir:

3.4.1. Araştırma Ortamının Hazırlanması ve Katılımcıların Belirlenmesi

Veri toplama süreci öncesinde araştırmanın amacı, kapsamı ve etik ilkeleri doğrultusunda saha hazırlıkları yapılmıştır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş; farklı okul türlerinden (ilkokul, ortaokul, lise) ve çeşitli sosyo-demografik özelliklere (cinsiyet, kıdem, okulun bulunduğu çevre) sahip toplam 16 okul müdürü belirlenmiştir. Katılımcıların seçilmesinde dijital araçlara erişim, yaş ve kuşak farklılıkları gibi değişkenler, WhatsApp kullanım yoğunluğu ve iletişimdeki aktif rolleri gibi ölçütler dikkate alınmıştır. Araştırma sürecine başlanmadan önce, etik kurallar ve yasal gereklilikler doğrultusunda İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli resmi izinler alınmış, böylece veri toplama faaliyetlerinin yasal ve kurumsal zeminde yürütülmesi sağlanmıştır.

3.4.2. Görüşme Sürecinin Uygulanışı

Veri toplama, 2024 yılının Kasım-Aralık ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, okul müdürlerinin görev yaptıkları kurumlarda yüz yüze yapılmıştır. Görüşmelerden önce katılımcıların rahat hissedeceği sessiz ve müdahalesiz bir ortam hazırlanmış; görüşmeler ortalama 35-50 dakika sürmüştür. Görüşme formu, kuramsal çerçeve doğrultusunda açık uçlu ve esnek sorularla yapılandırılmıştır. Araştırmacı, görüşme sırasında tarafsız ve kolaylaştırıcı bir tutum benimsemiş, müdahaleden kaçınarak katılımcıların özgürce düşüncelerini ifade etmelerine olanak tanımıştır.

3.4.3. Araştırmacının Rolü ve Etkileşim Düzeyi

Araştırmacı yazar olarak, lisans öğrenimi yılları içerisinde 2010 yılından itibaren WhatsApp grup içi iletişimini aktif bir şekilde kullanmaktayım. Millî Eğitim Bakanlığı'nda geçirdiğim 11 yıllık çalışma sürecinde, İstanbul, Giresun ve Konya illerinde 10 farklı okulda (7 yıl öğretmenlik ve 4 yıl okul yöneticiliği) görev aldım. Bu dönemde, hâlen aktif olarak okul yöneticiliği yaptığım süreçte, yüzlerce okul WhatsApp grubuna katıldım. Bu gruplarda edindiğim deneyimler sonucunda, okullardaki örgütsel iletişimin büyük bir kısmının, yüz yüze iletişim yerine, resmi mevzuatta yer alan öğretmenler kurulu ve zümre toplantıları dışında dijital ortamda, özellikle WhatsApp üzerinden gerçekleştirildiğini gözlemledim. Kişisel görüşlerimi bir kenara bırakarak bu görüşmeleri yürüttüm. Nitel araştırmalarda araştırmacının rolü önemli bir etken olduğundan, bu çalışmada araştırmacı, sürecin her

aşamasında dikkatli ve tarafsız bir konumda kalmıştır. Araştırmacı ile katılımcılar arasında herhangi bir idari veya mesleki bağlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Görüşmelerde yönlendirici olmayan bir iletişim dili kullanılmış; anlamaya, açıklığa ve ayrıntıya odaklanılmıştır. Bu sayede araştırmacının öznel etkisi minimize edilmiş ve veri güvenilirliği artırılmıştır.

3.4.4. Etik Onam Süreci ve Mahremiyetin Sağlanması

Araştırmanın etik niteliği doğrultusunda katılımcılar, görüşmeler öncesinde yazılı olarak bilgilendirilmiş ve gönüllü katılım formu imzalatılmıştır. Ses kaydı alınacağı bilgisi, açık şekilde paylaşılmış ve yalnızca onam alınan durumlarda kayıt yapılmıştır. Katılımcılara, görüşmeyi istedikleri zaman sonlandırabilecekleri veya herhangi bir soruya cevap vermeyebilecekleri hatırlatılmıştır. Görüşme verileri kodlanarak anonim hale getirilmiş; tüm kişisel bilgiler gizlilik ilkesi kapsamında saklanmıştır. Sosyal medya gibi özel alanlara ilişkin verilerin toplanması nedeniyle, etik hassasiyet tüm süreçte öncelikli olarak gözetilmiştir.

3.4.5. WhatsApp Yazışmalarının Doküman Olarak Kullanımı

Görüşmelere ek olarak, katılımcıların onayı alınarak okul müdürlerinin yönettiği WhatsApp gruplarındaki yazışmalar da incelenmiştir. Paylaşılan yazışma içerikleri, yalnızca yönetsel ve kurumsal içerikle sınırlı tutulmuş; özel ya da kişisel mesajlar analiz dışı bırakılmıştır. Bu içerikler aracılığıyla müdürlerin dijital iletişim davranışları, bilgi paylaşım pratikleri, sorun çözme süreçleri ve grup dinamiklerine dair bulgular elde edilmiştir. Ayrıca, okul müdürlerinin WhatsApp üzerinden ilettikleri resmî duyurular, bilgilendirme mesajları ve yönlendirmeler de belge olarak değerlendirilmiştir.

3.4.6. Ses Kaydı, Alan Notları ve Veri Yönetimi

Görüşmelerin tamamı ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış, eş zamanlı olarak araştırmacı tarafından gözlem notları tutulmuştur. Görüşmelerin ardından kayıtlar yazılı metne dönüştürülerek içerik analizine hazır hale getirilmiştir. Alan notları, görüşme esnasındaki beden dili, mimik, duygusal ton gibi ek ipuçlarını analiz sürecine dâhil etmede kullanılmıştır. Ses kayıtlarının güvenliği, şifreli dijital ortamda sağlanmış; veri yönetimi süreci etik ilkeler doğrultusunda yapılandırılmıştır.

3.4.7. Veri Doygunluğunun Sağlanması

Veri toplama süreci, teorik örnekleme ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür. Her görüşmeden sonra içerik ön analizine tabi tutulmuş; yeni görüşmelerle elde edilen verilerin tekrar eden temalarla örtüşmeye başlamasıyla birlikte veri doygunluğuna ulaşıldığı

görülmüştür. Özellikle son üç görüşmede yeni tema veya kodların ortaya çıkmaması, doygunluğun ampirik bir temele dayandırılarak sağlandığını göstermiştir.

Bu kapsamlı ve bütüncül veri toplama süreci, çalışmanın güvenilirliği, geçerliliği ve bağlamsal aktarılabilirliğini güçlendirmeyi hedeflemiştir. Katılımcı çeşitliliği ve etik hassasiyetin gözetilmesi, özellikle sosyal medya tabanlı veri içeriğinin derinlemesine anlaşılmasını desteklemiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizinin seçilme nedeni hem görüşme verilerinden hem de WhatsApp grup yazışmalarından anlamlı temalar ve örüntüler çıkarılmasına olanak sağlamasıdır. Özellikle örgütsel iletişim, dijital araç kullanımı ve etik sorunlar gibi çok katmanlı kavramların detaylandırılması açısından içerik analizi, çalışmanın nitel doğasına uygun bir çözümlene aracı sunmaktadır.

Veri analizi süreci, Yıldırım ve Şimşek'in (2021) içerik analizi yaklaşımı doğrultusunda dört temel aşamada gerçekleştirilmiştir:

3.5.1. Verilerin Kodlanması

Veri kodlama süreci hem bireysel görüşmelerin transkriptleri hem de okul müdürlerinin katılım sağladığı WhatsApp gruplarındaki yazışmalar üzerinden yürütülmüştür. Kodlar hem önceden belirlenen tematik çerçeveden (ör. iletişim amaçları, sorunlar, çözüm önerileri) hem de verinin içinde yer alan özgün ifadelerden türetilmiştir. Kodlama sırasında açık ve tümevarımsal yaklaşımlar bir arada kullanılmıştır.

Örneğin;

- “Mesai saatleri dışında mesaj almak beni zorluyor” ifadesi “zaman baskısı”,
- “Velilere duyuru yapmak çok pratik oluyor” ifadesi “kullanım kolaylığı” şeklinde kodlanmıştır.

Kodlama işlemi sırasında MAXQDA yazılımı kullanılarak kodlar sistematik şekilde gruplanmış ve görselleştirilmiştir.

3.5.2. Kategorilerin ve Temaların Belirlenmesi

Kodlama sürecinden elde edilen veriler, benzer anlamları taşıyan gruplar altında toplanarak kategorilere ve sonrasında temalara dönüştürülmüştür. Kategorilerin oluşturulmasında hem literatürde daha önce yapılan benzer çalışmalar hem de araştırmacının veriyle doğrudan teması etkili olmuştur.

Temel temalar şu şekilde yapılandırılmıştır:

- Kullanım Amaçları: Duyuru ve bilgilendirme yapma, iç iletişimi ve koordinasyonu sağlama, veli iletişimini yürütme, personel görev takibini kolaylaştırma, sosyal dayanışma ve kurumsal iklimi güçlendirme, acil durum ve kriz yönetimi iletişimi, mesleki paylaşım amacıyla kullanım.
- Karşılaşılan Sorunlar: Mesai sınırlarının belirsizleşmesi, iletişim kazaları ve yanlış anlamalar, grup disiplininin sağlanamaması, katılımı erişim eşitsizlikleri, dijital okuryazarlık farklılıkları, kişisel verilerin korunması ve mahremiyet sorunları, bilgi yoğunluğu ve iletişim aşırılığı.
- Çözüm Önerileri: Grup kurallarının belirlenmesi ve yönetsel disiplin sağlama, mevzuat ve resmi dayanak geliştirme, teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve veri güvenliği, eğitim ve farkındalık geliştirme, mesajlaşma yoğunluğunu azaltmaya yönelik stratejiler.

3.5.3. Kodların, Kategorilerin ve Temaların Düzenlenmesi

Kodlar ve temalar, araştırmanın amacıyla uyumlu olacak şekilde organize edilmiştir. Okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını nasıl kullandıkları, ne tür sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunlara nasıl çözüm aradıkları yapısal olarak temalar altında bütüncül biçimde değerlendirilmiştir.

Örneğin, “yanlış anlaşılma” kodu → “İletişim Kazaları ve Yanlış Anlamalar” kategorisine → “karşılaştıkları sorunlar” temasına bağlanmıştır. Bu sistematik düzenleme, veri analiz sürecinin hem şeffaf hem de tekrarlanabilir olmasını sağlamıştır.

3.5.4. Bulguların Tanımlanması ve Yorumlanması

Elde edilen veriler, belirlenen temalar çerçevesinde tanımlanmış ve her tema altında doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır. Örneğin, bir müdürün "Bazı öğretmenler

hiç mesajlara yanıt vermiyor" ifadesi "etkileşim eksikliği" kategorisine somut örnek olarak alınmıştır.

Her bir bulgu, çalışmanın araştırma sorularıyla, kuramsal çerçevesiyle ve literatürle ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Bu süreçte hem anlamlandırmaya hem de yapısal çözümlmeye yer verilmiştir.

3.5.5.Doküman Analizi ile Bütünleştirme

Bu çalışmada, okul müdürlerinin yer aldığı WhatsApp grup yazışmalarından elde edilen belgeler ile bireysel görüşmelerden toplanan veriler karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Yazılı dokümanlar, görüşmelerde dile getirilen düşünceleri doğrulamak, olası çelişkileri ortaya koymak ve farklı yorumlamalara zemin oluşturmak amacıyla kullanılmıştır (Creswell, 2023; Merriam, 2018). Bu çoklu veri kaynakları, çalışmanın derinliğini ve güvenilirliğini artırarak kapsamlı bir değerlendirme imkânı sunmuştur.

Doküman çözümlemesi sürecinde belirlenen tematik kategoriler aşağıda sıralanmıştır:

- Kullanım Amaçları: Bilgi ve belge paylaşımı, duyuru aktarımı, acil durum iletişimi
- İletişim Tarzları: Resmîyet düzeyi, mesaj yoğunluğu, dil biçimi
- Grup Dinamikleri: Üyelerin etkileşim düzeyi, pasif katılım, yöneticilerin yönlendirici rolü

Bu kategoriler doğrultusunda yapılan analizler, yüz yüze görüşmelerde dile getirilen deneyimlerin yazılı ortamdaki karşılıklarını ortaya koyarak veri yorumuna çok boyutluluk kazandırmıştır. WhatsApp yazışmaları, sadece iletişim içeriğini değil, aynı zamanda iletişim biçimini ve örgütsel ilişkilerin niteliğini de somut biçimde yansıtmaya potansiyeline sahiptir.

Araştırma kapsamında, farklı eğitim kademelerini temsilen üç okul müdürü ile çalışılmış; bu doğrultuda bir okul öncesi eğitim kurumu, bir ilkokul ve bir lise müdüründen, kendi okullarına ait öğretmen-müdür WhatsApp gruplarındaki mesaj geçmişi talep edilmiştir. Gönüllülük esasına dayalı katılım ile elde edilen veriler, Eylül 2024 ile Mayıs 2025 tarihleri arasındaki süreçte toplanmış ve tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Etik ilkelere bağlı kalınarak yalnızca izin alınan gruplara ait yazışmalar analiz sürecine dahil edilmiştir. Bazı kurumların çalışmaya veri sağlamamış olması ise, müdürlerin mahremiyet konusundaki hassasiyetleri, zaman kısıtları ya da çalışmaya katılım konusundaki çekinceleriyle

ilişkilendirilmiş ve nitel araştırmalarda sıklıkla karşılaşılan doğal bir sınırlılık olarak değerlendirilmiştir.

WhatsApp yazışmalarından elde edilen bulgular, bireysel görüşmelerde ifade edilen düşünceleri destekleyen, bazı durumlarda ise onlara alternatif bakış açıları sunan bir veri kaynağı işlevi görmüştür. Yıldırım ve Şimşek'in (2021) vurguladığı gibi, bu tür doküman analizlerinde temalar önceden belirlenmiş ve yazılı materyaller bu temalar doğrultusunda sistematik biçimde incelenmiştir. Süreç boyunca gerek destekleyici gerekse karşıt örnekler ile yorumlayıcı içerikler dikkatle seçilmiş, bunlar araştırma raporunda yer alacak şekilde yapılandırılmıştır. Böylece, dokümanlar yalnızca tamamlayıcı bir veri kaynağı olmakla kalmamış, aynı zamanda görüşme verilerinin anlamlandırılmasına katkı sağlayan analitik bir araç olarak işlev görmüştür.

3.6. Geçerlilik, Güvenirlik ve Etik

Bilimsel bir araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği, elde edilen bulguların doğruluğunu ve yorumlanabilirliğini doğrudan etkiler. Özellikle nitel araştırmalarda bu iki unsur, araştırmanın metodolojik kalitesini belirleyen temel ölçütlerdir. Geçerlilik, araştırmanın araştırma sorularına uygun olarak yürütülüp yürütülmediğini ortaya koyarken; güvenirlilik, elde edilen sonuçların tekrar edilebilirliğini ve tutarlılığını ifade eder. Bu nedenle, çalışmanın bulgularının bilimsel geçerlik taşıması ve güvenilir biçimde sunulması adına çeşitli stratejiler benimsenmiştir (Merriam, 2018; Creswell, 2023).

3.6.1. Geçerlilik

Geçerlilik, araştırmanın ortaya koyduğu sonuçların gerçekliği ne ölçüde yansıttığını belirler. İç geçerlilik (anlam geçerliği) ve dış geçerlilik (aktarılabirlik) olmak üzere iki temel boyutta değerlendirilir. Bu araştırmada geçerliliği sağlamak amacıyla aşağıdaki yöntemler kullanılmıştır:

1. Katılımcı Onayı (Üye Kontrolü)

Görüşme sonuçları, katılımcı okul müdürleriyle paylaşılmış, yorumlarının alınmasıyla bulguların doğruluğu pekiştirilmiştir. Bu süreç, verilerin yorumlanmasında katılımcı perspektifini yansıtarak iç geçerliliğe katkı sağlamıştır.

2. Ayrıntılı Tanımlama ve Betimleme

Araştırma sürecinde kullanılan yöntemler, veri toplama araçları, örneklem seçim kriterleri ve analiz aşamaları açık ve ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur. Bu sayede

araştırmanın şeffaflığı artırılarak değerlendirme ve tekrar edilebilirlik imkânı sağlanmıştır.

3. **Maksimum Çeşitlilik Örnekleme**

Katılımcılar; yaş, kıdem, deneyim yılı ve okul türü gibi çeşitli değişkenlere göre seçilmiştir. Bu çeşitlilik, farklı görüşlerin elde edilmesini ve sonuçların daha geniş bağlamlara aktarılabilmesini kolaylaştırmıştır.

4. **Veri Üçgenlemesi (Triangülasyon)**

Farklı veri kaynakları kullanılarak (örneğin, görüşmeler ve WhatsApp yazışmaları) elde edilen bulgular karşılaştırılmış ve desteklenmiştir. Bu yöntem, araştırma sonuçlarının sağlamasını yaparak geçerliliği artırmıştır.

5. **Bağlamsal Aktarılabilirlik**

Araştırmanın yürütüldüğü ortam, katılımcı profili ve okul türü gibi değişkenler ayrıntılı şekilde tanımlanmış; elde edilen bulguların benzer ortamlarda ne ölçüde geçerli olabileceği tartışılmıştır. Böylece dış geçerlilik çerçevesi netleştirilmiştir.

3.6.2. **Güvenirlilik**

Güvenirlilik, araştırmada kullanılan yöntemlerin tutarlılığına ve tekrar edilebilirliğine işaret eder. Bu araştırmada hem iç güvenirlilik (veri bütünlüğü ve analizde tutarlılık) hem de dış güvenirlilik (başka araştırmacılarca teyit edilebilirlik) göz önünde bulundurularak şu stratejiler uygulanmıştır:

1. **Yöntemsel Çeşitlilik**

Bu araştırmada, veri toplama sürecinde tek bir kaynağa bağlı kalınmamış hem yarı yapılandırılmış görüşmeler hem de okul müdürlerinin yer aldığı WhatsApp grup yazışmaları incelenmiştir. Bu yöntemsel çeşitlilik, verilerin sadece katılımcı beyanlarına değil, aynı zamanda doğal iletişim ortamında oluşan yazılı içeriklere de dayanmasını sağlamıştır. Böylece araştırma bulgularının hem içsel tutarlılığı hem de bağlamsal geçerliliği güçlendirilmiştir.

Farklı veri türlerinin birlikte analiz edilmesi, elde edilen kod ve temaların çapraz doğrulamasına olanak tanımış; veriler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar dikkatle karşılaştırılmıştır. Bu bütüncül yaklaşım, araştırma sürecine çok boyutlu bir bakış kazandırmış, sonuçların güvenilirliğini ve derinliğini artırmıştır.

2. Sistemantik Kodlama Süreci

Bu çalışmada veri analiz süreci sistemantik ve izlenebilir bir yaklaşımla yürütülmüştür. Nitel araştırma ilkelerine bağlı kalınarak elde edilen veriler, tematik içerik analizi çerçevesinde ele alınmıştır. Kodlama aşamaları şeffaf biçimde yapılandırılmış ve tüm analiz süreci, Braun ve Clarke'ın (2006) tematik analiz modeline dayalı olarak dikkatle uygulanmıştır. Bu yöntem, verilerin anlamlı temalar altında toplanmasını sağlamış ve çalışmanın analitik derinliğini artırmıştır. Kodlar, araştırma sorularına paralel biçimde oluşturulmuş ve her bir tema, ilgili alt sorularla sistemantik olarak eşleştirilmiştir. Bu eşleştirme, analitik tutarlılığı artırmak amacıyla tablolar aracılığıyla görselleştirilmiştir (Miles & Huberman, 1994).

Veri toplama aşamasında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, okul müdürlerinin WhatsApp grubu kullanımına ilişkin deneyimlerini üç ana başlık altında derinlemesine incelemeyi hedeflemiştir: *kullanım amaçları, karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri*. Kodlama süreci, her tema altında yer alan alt sorular temel alınarak yürütülmüş ve aşağıdaki tablolar aracılığıyla tematik kodlar ayrıntılandırılmıştır.

Tablo 13. Araştırma Sorusu 1: WhatsApp Kullanım Amaçları ve İlgili Kodlar

Alt Soru	Kodlar	Açıklama
1.a	Duyuru ve Bilgilendirme, İç İletişim ve Koordinasyon	Müdürler, öğretmenleri düzenli bilgilendirmek ve koordinasyon sağlamak amacıyla WhatsApp'ı etkin biçimde kullanmaktadır.
1.b	Acil Durum İletişimi	Ani gelişmelerde hızlı bilgi akışı için WhatsApp tercih edilmektedir.
1.c	Görev Takibi ve Yönetimsel Süreçler	Günlük işlemler, görev dağılımı ve takibi WhatsApp üzerinden yürütülmektedir.
1.d	Veli İletişimi	Müdürler, öğretmenler aracılığıyla oluşturulan veli gruplarına zaman zaman doğrudan müdahil olmakta, bilgilendirme yapmaktadır.

Tablo 14. Araştırma Sorusu 2: WhatsApp Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar ve İlgili Kodlar

Alt Soru	Kodlar	Açıklama
2.a	Mesai Dışı İletişim, Grup Disiplini Sorunları	Mesaj yoğunluğu ve sürekli bildirimler, özel hayatın ihlali olarak algılanmaktadır.
2.b	İletişim Kazaları ve Yanlış Anlaşılımlar	Yazılı dilin sınırlılığı nedeniyle yanlış anlamalar ve çatışmalar yaşanabilmektedir.
2.c	Katılımda Erişim Eşitsizlikleri	Özellikle veliler arasında teknolojiye erişimde eşitsizlikler mevcuttur.
2.d	Resmiyet Eksikliği	WhatsApp grupları mevcut yasal mevzuatta tanımlı olmadığından resmî nitelik taşımamaktadır.

Tablo 15. Araştırma Sorusu 3: Çözüm Önerileri ve İlgili Kodlar

Alt Soru	Kodlar	Açıklama
3.a	Kurumsal Protokoller ve Mevzuat	Grup kurallarının yazılı hale getirilmesi önerilmektedir; hukuki zemin oluşturulması gerektiği vurgulanmaktadır.
3.b	Teknolojik Güvenlik ve Altyapı	Numara gizliliği, kontrollü platformlar ve mesajlaşma takvimi gibi unsurlar önerilmektedir.
3.c	Dijital Okuryazarlık ve Etik Eğitimi	Müdürler, dijital iletişim becerilerinin artırılması ve etik kullanım konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler.
3.d	Mesaj Yoğunluğunu Azaltma	Tek yönlü iletim grupları ve fonksiyonlara göre ayrıştırılmış grup yapıları önerilmektedir.

Tablolarda sunulan veriler doğrultusunda, her bir araştırma sorusuna ilişkin toplanan veriler, McCann ve Clark'ın (2003) ortaya koyduğu açık kodlama süreci temel alınarak tematik düzeye taşınmıştır. Kodlar hem mevcut literatürle hem de sahadan elde edilen doğrudan örneklerle ilişkilendirilerek içeriksel bütünlük sağlanmıştır. Bu yaklaşım, Miles ve Huberman (1994) tarafından vurgulanan "veri analizinde içsel tutarlılık" ölçütlerini karşılamaktadır.

3. İkinci Kodlayıcı Denetimi

Veri analiz süreci, araştırmacı tarafından MAXQDA nitel veri analiz yazılımı aracılığıyla yürütülmüş; analizde alan yazındaki kavramsal çerçeve dikkate alınarak en sık tekrarlanan kavramlar açık kodlama yöntemiyle belirlenmiştir. Kodlar katılımcı görüşleriyle eşleştirilmiş, elde edilen kodlar temalara dönüştürülmüş ve temalar alt amaçlarla ilişkilendirilerek bütüncül bir yapı oluşturulmuştur. Ayrıca, analiz süreci danışmanım Prof. Dr. Ali Ünal tarafından bağımsız biçimde incelenmiş; kod ve temalar karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bu uygulama, kodlamanın güvenilirliğini artırmış ve elde edilen bulguların teyit edilebilirliğine anlamlı bir katkı sunmuştur.

4. Araştırmacının Tarafsızlığı

Nitel araştırmalarda araştırmacının kendi değerleri, inançları ve deneyimlerinden kaynaklanabilecek önyargılar, veri yorumlama sürecinde araştırmanın nesnellliğini etkileyebilir (Creswell, 2023). Gömülü teori yaklaşımında, araştırmacının verilerle çalışırken kendi önyargılarının, önceki bilgi birikiminin ve geliştirmiş olduğu varsayımların farkında olması ve bu etkilerden mümkün olduğunca bağımsız kalması beklenir (Kocabıyık, 2016). Bu nedenle araştırmacı, çalışmanın başından itibaren bilimsel tarafsızlığı korumaya özel önem göstermiştir.

Araştırmaya başlamadan önce, araştırmacı kendi pozisyonunu, değer yönelimlerini ve mesleki deneyimlerini yansıtarak olası önyargılarının farkına varmış ve bu doğrultuda eleştirel bir farkındalık geliştirmiştir. Bu yansıtıcı tutum, özellikle kodlama ve tema oluşturma süreçlerinde bireysel kanaatlerin veri yorumuna sızmasını engellemeyi amaçlamıştır.

Veri toplama sürecinde, araştırmacı ile katılımcılar arasında güven temelli, saygılı ve hiyerarşiden uzak bir iletişim ortamı oluşturulmuştur. Bu yaklaşım, katılımcıların görüşlerini açıkça ifade etmelerine olanak tanımış ve verilerin doğal akışına uygun biçimde toplanmasını sağlamıştır. Görüşmelerde yönlendirici olmayan, açık uçlu sorular tercih edilmiş; katılımcıların yanıtları yargılamadan ve yorum katmadan kaydedilmiştir.

5. Denetim ve Öz Değerlendirme

Araştırma süreci düzenli olarak gözden geçirilmiş; analiz ve yorumlama aşamalarında sürekli bir iç denetim sağlanmıştır. Böylece elde edilen bulguların tutarlılığı ve anlamlılığı güçlendirilmiştir.

6. Uzman Görüşüne Başvurma

Araştırmanın kurgu, veri toplama ve analiz aşamaları, alanında uzman bir

akademisyen (Prof. Dr. Ali ÜNAL) tarafından değerlendirilmiş ve öneriler doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır. Bu, araştırmanın metodolojik sağlamlığını desteklemiştir.

3.6.3. Etik İlkeler

Araştırmanın tüm aşamalarında etik kurallara azami özen gösterilmiştir. Katılımcıların haklarına ve mahremiyetine saygı duyularak gönüllülük esasına göre veri toplanmıştır. Aşağıdaki etik stratejiler uygulanmıştır:

- Aydınlatılmış Onam: Katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş, yazılı onam alınarak gönüllü katılım sağlanmıştır.
- Gizlilik ve Mahremiyet: Katılımcıların kimlik bilgileri anonimleştirilmiş ve veriler güvenli biçimde saklanmıştır.
- Veri Güvenliği: Elde edilen veriler yalnızca araştırmacının erişiminde olup, üçüncü kişilerin erişimi engellenmiştir.
- Etik Kurul Onayı: İlgili kurumlardan etik kurul izinleri alınmış, araştırma yürürlükteki mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmiştir.
- Etik Kontrol Listesi: Merriam'ın (2018) "Etik Sorunlar Kontrol Listesi" temel alınarak veri güvenliği, araştırmacı önyargısı ve psikolojik etkiler gibi olası etik riskler göz önünde bulundurulmuştur.

Veri toplama sürecinde WhatsApp yazışmaları yalnızca katılımcıların onayıyla ve etik kurul izni çerçevesinde kullanılmıştır. Raporlama sürecinde kişisel bilgiler tamamen gizli tutulmuş, okul ve kişi isimleri açık şekilde belirtilmemiştir.

3.7. Araştırmanın İşlem Adımları

"Okul Müdürlerinin WhatsApp Gruplarını Kullanımı: Amaçlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri" adlı tez önerisi çalışmasının işlem adımları:

1. Araştırmanın yapılabilmesi için Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik onay alınmıştır.

2. Okul müdürleri ile görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için resmi izinler, enstitü birimi aracılığıyla Konya Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alındıktan sonra çalışmaya başlanmıştır.
3. Araştırmada, veri toplama aşamasında yeterli katılımın sağlanması amacıyla Konya ilinin Merkez ilçesinde bulunan 473 okul arasında azami çeşitlilik sağlanarak 16 okul müdürü ile görüşme yapılmıştır.

Tablo 16. Konya Merkez İlçelerindeki Okul Sayıları

İlçeler	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam
Selçuklu	19	56	52	44	171
Karatay	10	58	47	30	145
Meram	6	70	54	27	157
Toplam	35	184	153	101	473

4. Araştırmanın çalışma grubu, gönüllülük esasına göre belirlenmiş ve görüşme için okul müdürlerinin açık rızaları alınmıştır.
5. Katılımcılara araştırmanın amacı açık bir şekilde ifade edilerek ve bilgilerin gizli kalacağı, sadece bu araştırmada kullanılacağı belirtilmiştir.
6. Katılımcıların isim gizliliğinin korunması adına, katılımcı bilgileri kodlanmıştır. Okul öncesi için “Ö”, ilkokul için “İ”, ortaokul için “O” ve lise için “L” harfleri kullanılacak, tabloda sıralarına göre kodlanmıştır. Örneğin, “İ1” kodlanan katılımcı, ilkokulda görev yapan 46 yaşındaki erkek okul müdürünü ifade etmektedir.
7. Görüşmeler, okul müdürlerinin kendilerini rahat hissedebilmeleri için görev yaptıkları okullarında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara, görüşme kayıtlarının (sesli, yazılı) kendilerine de kontrol etmeleri için gönderilebileceği, görüşme sonunda elde edilen analiz sonuçlarının kendilerine iletileceği ve alınan geri bildirimlere göre gerekli düzeltmelerin yapılacağı bildirilmiştir. Araştırmacı olarak, tarafsız ve güvenilir bir ilişki kurarak veri toplama süreci etkin bir şekilde yönetilmiştir.
8. Araştırmada veri kaybının önlenmesi için katılımcının izni dahilinde görüşmeler ses kayıt cihazı ile yapılacak ve ses dosyaları herhangi bir değişiklik yapılmadan Microsoft Word programı kullanılarak yazıya dökülmüştür. Program tarafından hatalı olarak aktarılan kelimeleri bulabilmek için dönüştürülen metin baştan sona okunup eş

zamanlı olarak ses kaydı dinlenerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Transkripsiyon süreci böylece tamamlanmıştır.

9. Transkriptler katılımcıların WhatsApp iletişimlerini tüm yönleriyle incelemek için yapısal kodlamalar gerçekleştirilmiştir.
10. Katılımcılardan, okul WhatsApp gruplarındaki iletişim kayıtları istenmiştir ve doküman analizi yapılmıştır. Elde edilen çevrimiçi veriler, yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle karşılaştırılacak ve bu karşılaştırma sonucunda kodlamalar gerçekleştirilmiştir.
11. Bulgular kısmında, katılımcıların görüşleri doğrudan alıntılar yapılarak desteklenmiştir ve elde edilen bulgular ışığında durumlar derinlemesine betimlenmiştir.
12. Veri toplama, alınan izinlerle sınırlanmıştır.
13. Araştırmacı olarak elde edilen bulguları, yeniden değerlendirilmiş ve sonuçları doğruluk ve tutarlılık açısından incelenmiştir. Bulguların ve sonuçların analizinde kullanılan yöntemlerin doğruluğu ve güvenilirliği yeniden gözden geçirilmiş ve gerekirse düzeltilmiştir.
14. Araştırmanın metodolojik yaklaşımı ve bulgularının bilimsel standartlara uygunluğu, Prof. Dr. Ali ÜNAL tarafından değerlendirilmiş ve gerektiğinde önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın bulguları araştırmanın alt amaçlarının sırasında aşağıda sunulmuştur.

4.1.Okul Müdürlerinin WhatsApp Gruplarını Kullanım Amaçlarına Ait Bulgular

Şekil 7. Okul Müdürlerinin WhatsApp Grubu Kullanım Amaçları

4.1.1. Duyuru ve Bilgilendirme Yapma

Katılımcıların ifadelerine göre okul müdürleri, WhatsApp gruplarını duyuru ve bilgilendirme amacıyla yoğun biçimde kullanmaktadır. Bu gruplarda MEB ve ilçe müdürlüklerinden gelen yazılar, toplantı tarihleri, nöbet değişiklikleri, etkinlik görevlendirmeleri ve güncel uygulamalara ilişkin bilgiler öğretmenlerle hızlı biçimde paylaşılmaktadır. Bu kullanıma ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Pasaport işlemleriyle ilgili gelen duyuruyu hemen paylaşabiliyoruz.” (İ1)

“WhatsApp bizim için artık yazışmaların ilk durağı haline geldi. Resmî evrak EBYS'den geliyor ama önce müdürler grubunda paylaşılıyor.” (L3)

“Toplantı yapmaya zaman kalmıyor, çoğu konuda grup üzerinden karar alıyoruz. Kim ne yapacak, hangi etkinlikte kim görevli, hemen yazıyoruz.” (Ö1)

“Günlük olarak onlarca mesaj geliyor ama bu sayede öğretmenle, veliyle ve ilçe ile bağlantı kopmuyor. Acil bir şey olduğunda telefon bile açmıyorum artık.” (İ1)

“Sabah erken saatte gelen ilçe mesajları veya değişen nöbetler için WhatsApp tek çare. Mesaj gönderiyorsun, herkes hemen görüyor.” (O4)

“Örneğin, süresi kısıtlı olan ve hemen yapılması gereken durumlar oluyor; MEBBİS bilgileri, yarışmalar ya da kontrol amaçlı belgeler gibi. Örnek vermek gerekirse, bordro gönderimi ya da haftalık ders programı gibi bilgilerin paylaşımını yapıyoruz. Bu türdeki WhatsApp gruplarını tercih ediyoruz. Genel olarak bilgilendirme ve duyuru amacıyla bu platformun kullanıyoruz.”(O4)

Katılımcı görüşlerini destekleyen WhatsApp mesajlarında da benzer biçimde duyuru ve bilgilendirme amacıyla yapılan paylaşımlar dikkat çekmektedir. Bu mesajlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Sayın hocalarımız 25 Kasım 2024 Pazartesi günü 3 ders (Kıvrak Öğretim yapacağımızdan) sabahçı öğrenciler giriş: 07.30 çıkış: 09.50; öğlenci öğrenciler için giriş: 10.00 çıkış: 12.20’dir. Velilerinize bilgi verebilirsiniz.” (İ2)

“...ders programı bundan sonra bir aksilik olmazsa değişmeyecektir. Lütfen herkes programı doğrultusunda dersine girsin...”(L3)

“Norm kadro fazlası öğretmen bilgileri ve hizmet puanları İl Milli Eğitim Müdürlüğü web sitesinde yayımlanmıştır.” (L3)

“2024-2025 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarında... Maarif Modeli uygulanacaktır.” (Ö1)

“3 Şubat Pazartesi Öğretmenler Kurul Toplantısını saat 13.00’da yapacağız.” (Ö1)

4.1.2. İç İletişimi ve Koordinasyonu Sağlama

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, okul müdürlerinin WhatsApp uygulamasını okul içi iletişimde çok yönlü bir dijital yönetim aracı olarak kullandıklarını göstermektedir. Müdürler, sadece öğretmenlerle değil; ilçe müdürlükleri, veliler, sosyal etkinlik komisyonları gibi farklı paydaşlarla da ayrı gruplar kurarak eş zamanlı ve çok düzeyli

bir iletişim ağı oluşturmuşlardır. Bu yapı, koordinasyonu artırmakta ve yönetsel kararların hızlıca paylaşılmasına olanak tanımaktadır.

Bu duruma ilişkin olarak O3 kodlu katılımcı, WhatsApp gruplarının çeşitliliğini ve kapsamını şu şekilde ifade etmiştir:

“30’a yakın grubum var. Müdürler grubu, ilçe grubu, sosyal etkinlikler, öğretmenler grubu, veli grubu... Hepsinden ayrı ayrı sorumluyuz.” (O3)

Katılımcı ifadeleri, WhatsApp gruplarının karar alma ve iş çözümü platformu olarak kullanıldığını da ortaya koymaktadır. L3 kodlu bir katılımcı bu durumu şöyle belirtmiştir:

“Bir sorun olduğunda, önce gruba yazarım. Gerekirse sonra toplantı yaparız. Ama genelde WhatsApp üzerinden çözüm buluyoruz.” (L3)

Okul içi görev dağılımı ve planlama süreçlerinin de WhatsApp üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. Bu kapsamda O3 kodlu katılımcı şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Belirli gün ve haftalarla ilgili görevlendirmeleri artık doğrudan grup mesajıyla yapıyoruz. İmza istemiyoruz, okundu yazması yetiyor.” (O3)

Benzer şekilde, plan, zümre çalışmaları ve diğer yönetsel süreçlerin dijital platform üzerinden yürütülmesi öğretmenlerin hızlı adaptasyonunu da beraberinde getirmiştir. O1 kodlu katılımcının ifadesi bu durumu desteklemektedir:

“Planlar, zümreler, görev dağılımları... Bunların hepsi WhatsApp üzerinden ilerliyor. Öğretmenler de alıştı, hemen dönüş yapıyorlar.” (O1)

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilen resmî yazı ve duyurular da okul müdürleri tarafından WhatsApp grupları aracılığıyla öğretmenlere iletilmiş; ilgili linkler, yönergeler ve uygulama detayları bu dijital kanal üzerinden paylaşılmıştır. Bu duruma İ2 kodlu katılımcı şu şekilde örnek vermektedir:

“Sayın hocalarım haftaya malumunuz 1-7 Mart Deprem Haftası. Linkteki videoyu bu hafta öğrencilerimize izletelim. Haftaya bir tatbikat yapacağız.” (İ2)

Ayrıca, sınav organizasyonları, ders programı değişiklikleri ve yoklama takibi gibi süreçlerin de WhatsApp grupları üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. L3 kodlu katılımcının ifadesi bu durumu şu şekilde yansıtmaktadır:

“Ders yoklamalarının online olarak da alınmasını önemle rica ederim.” (L3)

4.1.3. Veli İletişimini Yürütme

Araştırma bulguları, okul müdürlerinin WhatsApp uygulamasını yalnızca iç paydaşlarla değil, aynı zamanda velilerle iletişim kurmak amacıyla da etkili bir biçimde kullandıklarını ortaya koymaktadır. WhatsApp, özellikle yüz yüze iletişimin sınırlı kaldığı yoğun dönemlerde, hızlı geri bildirim alınabilen ve erişilebilirliği yüksek bir dijital kanal olarak öne çıkmaktadır. Bu durum hem okul yöneticileri hem de veliler açısından iletişim süreçlerini kolaylaştırmaktadır.

Katılımcılardan L1 kodlu müdür, WhatsApp'ın farklı iletişim grupları oluşturma kapasitesinin okulun çok paydaşlı yapısına önemli bir katkı sunduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Gruplarımız da var. Hem personelle olan gruplarımız olduğu gibi öğrencilerle olan gruplarımız da var, velilerle gruplarımız var. Hani bu veliye kolay ulaşmak adına WhatsApp gruplarını kullanıyoruz.” (L1)

Bu bulgu, WhatsApp'ın hem erişim kolaylığı hem de anlık bilgilendirme imkânı sunması açısından tercih edildiğini göstermektedir. Velilerle doğrudan kurulan iletişim gruplarına ek olarak, sınıf temsilcileri üzerinden yürütülen organizasyonel çalışmalar da yapılmaktadır. İ1 kodlu katılımcı bu durumu şöyle ifade etmiştir:

“Temsilciler grubu kermes hazırlığı öncesinde, sınıf temsilcileriyle kimler ne yapacak konusunda bilgilendirme yapıyoruz.” (İ1)

WhatsApp, özellikle yüz yüze görüşme imkânının sınırlı olduğu durumlarda velilerle iletişimin sürekliliğini sağlamaktadır. Bu durum, okul-veli iş birliğini güçlendiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır. L1 kodlu müdür, bu pratikliğe dikkat çekmektedir:

“Birçok velimiz işi gereği yoğundur, okula gelmekte zorlanıyor ama WhatsApp'tan o istediğimiz bilgiyi bize çok kolay ulaştırabiliyor. Öğrenciyle ilgili bir bilgiyi.” (L1)

WhatsApp'ın sunduğu yazılı iletişim ortamı, zaman zaman yüz yüze dile getirilemeyen konuların paylaşılmasına da imkân sağlamaktadır. L1 kodlu katılımcının aktardığı bir örnek bu durumu desteklemektedir:

“Velilerle de aynı şekilde öğrencilerin problemleri, sorunları veya okul ile ilgili bir ihtiyacı varsa bunu duyuruyoruz. Diyoruz ki, ‘Maddi durumu olan velimiz bunu karşılamak isterse, okul idaremize başvurabilir.’ Yüz yüze ortamda dile getiremeyeceğimiz bir şeyi WhatsApp’tan genele yönelik yazdığımız için bu yönden de bir kolaylık sağlıyoruz.” (L1)

Okul Müdürlerinin, veliye dönük mesajları doğrudan göndermelerinin yanı sıra, öğretmenler aracılığıyla dolaylı bir bilgilendirme yöntemi de tercih ettikleri görülmüştür. Bu uygulama, öğretmenlerin yalnızca pedagojik sorumluluk değil, aynı zamanda iletişim aracı rolünü de üstlendiklerini göstermektedir. Ö1 kodlu katılımcının iletisi bu noktada örnek teşkil etmektedir:

“Sınıf gruplarınızdan gerekli uyarıyı yapınız okul bahçesinde sigara içilmemesi konusunda.” (Ö1)

İ2 kodlu katılımcının paylaştığı mesaj ise okul yönetiminin veliye dönük resmî duyuruları da WhatsApp üzerinden gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır:

“Değerli anne ve babamız, 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı’nın 1. dönemini başarıyla tamamlamış bulunuyoruz. Yarın karne dağıtım saatlerimiz aşağıdaki gibidir...” (İ2)

4.1.4. Personel Görev Takibini Kolaylaştırma

Müdürler, WhatsApp gruplarını bilgi paylaşımı ve iş takibi açısından da kullanmaktadır. Sınav tarihleri, etkinlik planlamaları, resmi yazıların duyurulması, öğretmenlerden rapor ya da belge talebi gibi işlemler, bu platform üzerinden yürütülmektedir.

“Yoklama çizelgelerini artık elden istemiyoruz. WhatsApp grubuna atıyorlar, dosyalıyoruz.” (O3)

“Sınavlarla ilgili kılavuzlar, yönergeler geldiğinde hemen öğretmenler grubunda paylaşıyoruz. Ekstra toplantı yapmamıza gerek kalmıyor.” (O1)

“Kayıt dönemlerinde hazırladığımız afişleri WhatsApp üzerinden gönderiyoruz. Öğretmenler velilere iletiyor. Bu şekilde hem daha hızlı yayılıyor hem de zaman kazanıyoruz.” (Ö4)

“Eskiden öğretmenin kapısını çalıp deftere yazmasını beklerdik. Şimdi mesaj atınca okundu bilgisini görüyorum. İş süreci daha rahat takip ediliyor.” (Ö4)

Katılımcıların ifadelerine göre, her gün görevli olan yardımcı personelden, çalıştıkları alanlara dair (örneğin “zemin kat, koridor ve altı sınıf” gibi) alan tanımı yapmaları ve görev sonrası fotoğraf göndermeleri beklenmektedir. Ancak bu fotoğraf paylaşımı, veri yoğunluğunu azaltmak amacıyla kontrollü ve zamanlaması planlanmış biçimde yürütülmektedir. Müdürlerden biri bu süreci şöyle özetlemektedir:

"Çalışma süresinin uzamasını sağlayarak günlük geri dönüşlerini istiyorum. Bu durumda, 'Çalışma alanının alanı?' diye soruyorum. Geri dönüşle ilgili bir fotoğraf çekmelerini istiyorum; bunu da kolaj halinde yapmalarını öneriyorum ki çok fazla yer kaplamasın..." (İ1).

Bu süreç yalnızca görev sonrası raporlama ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda anlık aksaklıkların tespiti ve çözümünde de kullanılmaktadır. Lavabo, koridor gibi alanlarda gözlemlenen eksikliklerin anında görsel olarak raporlanması ve “*Hemen gidip tamamlıyorum hocam*” şeklindeki hızlı yanıtlarla çevik bir yönetim biçimi oluşmaktadır. Müdür, ilgili müdür yardımcısı ve öğretmenler arasında yapılan bu anlık paylaşım ve değerlendirmeler, WhatsApp'ın anlık dijital denetim aracı haline geldiğini göstermektedir.

Okul müdürleri ve öğretmenler tarafından oluşturulan WhatsApp grup yazışmalarında idari işleyişin dijital ortamda düzenli bir biçimde yürütüldüğü gözlenmiştir. Bu yazışmalar, nöbet çizelgeleri, sınav takvimleri, temizlik sorumlulukları ve tören hazırlıkları gibi operasyonel süreçlerin dijital ortamda yönetildiğini göstermektedir. Müdürlerden biri nöbet düzenine dair şu şekilde bir bilgilendirme yapmıştır: “*Nöbetçi öğretmenler teneffüs zili çalıp teneffüs bitene kadar nöbet yerinde olsunlar. Herkesin zamanında görevini yapması önemle rica olunur*” (L3). Bu tür mesajlar, WhatsApp'ın bir iletişim ve denetim aracı olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Ayrıca sınav organizasyonları da dijital ortamda detaylı biçimde planlanmakta ve grup üyeleriyle paylaşılmaktadır. Örneğin, “*Bugün 12. sınıflara 10.00-12.45 saatleri arasında*

Türkiye Geneli Kazanım Değerlendirme Sınavı uygulayacağız. Kitapçıklar toplanacak ve tekrar dağıtılacak” (L3) ifadesi, sınav uygulamalarında anlık bilgilendirmenin sağlandığını göstermektedir.

Görev alanında sorumluluğunu ihmal eden öğretmenler, grup içinde açık şekilde uyarılmıştır. Nöbet disiplini ve görev saatlerine ilişkin hassasiyetle yaklaşmıştır.

“Nöbetçi arkadaşlarımız ders başlama saatinden 20 dakika önce nöbet yerinde olması gerekiyor... Görev yerinde olmayan arkadaşlara gerekirse tutanak tutup işlem başlatacağım.” (İ2)

Millî Eğitim Bakanlığı'nın stratejik planları doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerine yönelik EBA sisteminde portfolyo veri girişi zorunluluğu getirilmiştir. Bu durum, okul yöneticilerinin öğretmenleri yönlendirme ve süreci takip etme sorumluluğunu vurgulamaktadır.

“EBA sisteminde yer alan okul öncesi “Portfolyolar” sekmesi güncellenmiştir.” “20 Aralık 2024 tarihine kadar veri girişi yapılmasının sağlanmasını rica ederiz.” (Ö1)

4.1.5. Sosyal Dayanışma ve Kurumsal İklimi Güçlendirme

Araştırma bulguları, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını yalnızca resmî yazışmalar ve yönetsel işlemler için değil, aynı zamanda kurumsal iklimi güçlendirmek ve sosyal dayanışmayı artırmak amacıyla da kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, özel gün kutlamaları, taziye ve geçmiş olsun mesajları, başarıların paylaşımı ve moral artırıcı içerikler gibi unsurlar, WhatsApp gruplarında paylaşarak meslekî motivasyonu desteklemekte ve çalışanlar arasında aidiyet duygusunu pekiştirmektedir.

Katılımcı ifadeleri, bu sosyal boyutun dijital iletişim pratiklerine yansıdığını göstermektedir. Örneğin, bir katılımcı şu şekilde bir deneyimini paylaşmıştır:

“Vefat haberini aldık, grupça ziyarete gittik.” (İ2)

Bu ifade, WhatsApp grubunun kolektif duyarlılığı organize eden bir araç olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Grup üzerinden yapılan taziye ve destek çağrıları, öğretmen ve idarecilerin birlikte hareket etmesini kolaylaştırmakta; bu sayede işyeri ortamında duygusal dayanışma sağlanmaktadır.

Benzer şekilde, doğum günü kutlamaları, sınav başarılarının paylaşımı, öğretmenlerin gösterdiği örnek çabaların takdir edilmesi gibi içeriklerin grup içinde paylaşılması, olumlu okul ikliminin dijital zeminde de yaşatıldığını göstermektedir. Bu uygulamalar, yöneticilerin sadece bürokratik görevlerle sınırlı kalmayıp, çalışanlarının sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına da duyarlılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

“Doğum günlerini, bayramları kutluyoruz. WhatsApp’tan gelen bir ‘iyi ki doğdun’ mesajı bile moral veriyor.” (L3)

“Okulun başarılarını ya da güzel bir etkinliği paylaşınca öğretmenler motive oluyor. Bu tür mesajlar önemli.” (Ö1)

“Okul dışında da görüşüyoruz ama çoğu zaman tüm sosyal paylaşım WhatsApp grubunda oluyor.” (Ö2)

WhatsApp grupları, okul topluluğunun sosyal dayanışma, toplumsal sorumluluk ve duygusal destek amacıyla da kullandığı dijital iletişim ortamları olarak öne çıkmaktadır. Katılımcı görüşleri ve grup yazışmaları, bu platformun aidiyet, empati ve dayanışma gibi duyguların kolektif biçimde ifade edildiği bir zemin sunduğunu göstermektedir.

Özellikle Ramazan ayı gibi kültürel ve dini açıdan anlamlı dönemlerde, okul yönetimleri tarafından düzenlenen yardım kampanyalarının WhatsApp aracılığıyla organize edildiği gözlemlenmiştir. İ2 kodlu katılımcı tarafından paylaşılan şu mesaj, okul topluluğunun sosyal sorumluluk duygusu çerçevesinde harekete geçtiğini göstermektedir:

“Okulumuzun birlik ve beraberlik ruhunu bir kez daha göstererek... yaklaşık 70 öğrencimize bayramlık ve gıda desteği sağlanmıştır...” (İ2)

Bu tür mesajlar, okul müdürlerinin yardım kampanyaları, kan bağıışı organizasyonları ve veli katılımı gerektiren sosyal faaliyetler bu platform üzerinden planlanmış ve duyurulmuştur:

“Her sınıftan toplanan yardımlar, sınıf öğretmenleri ve okul yönetimi tarafından ihtiyaç sahiplerine ulaştırılacaktır. Siz değerli velilerimizin destekleriyle Ramazan’ın bereketini ve bayram sevincini daha fazla kişiyle paylaşabiliriz.” (İ2)

Ayrıca yazışmalarda öğretmenlerin özel yaşamlarında karşılaştıkları durumlara ilişkin grup içinde paylaşılan mesajlar, dijital iletişimin duygusal bir destek mekanizmasına dönüştüğünü göstermektedir. L3 kodlu katılımcının paylaştığı şu mesaj, bu yaklaşımı destekler niteliktedir:

“...Hocamızın babasının vefat haberini üzüntüyle öğrenmiş bulunmaktayız... Merhuma Allah'tan rahmet, başta Hocamız olmak üzere sabırlar diliyoruz ...” (L3)

Bu tür mesajların ardından gelen çok sayıda taziye, geçmiş olsun ve tebrik iletileri, meslektaşlar arasında duygusal bir bağ kurulduğunu ve bu bağın dijital ortamda da sürdürülebilir olduğunu ortaya koymuştur.

Buna ek olarak, belirli gün ve haftalara yönelik kutlama ve motivasyon mesajları da yöneticiler tarafından WhatsApp üzerinden paylaşılmıştır. Bu mesajlar, çalışanların takdir edildiğini hissettikleri ve kurumsal aidiyetlerinin güçlendiği sosyal etkileşimler olarak değerlendirilmektedir:

“Kadınlar, sevgiyle şekillendirdikleri dünyada emekleri, fedakârlıkları ve başarılarıyla geleceğe ışık tutarlar. Tüm kadınlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü en içten dileklerle kutluyorum.” (İ2)

Tüm bu bulgular, okul müdürlerinin WhatsApp'ı bir topluluk oluşturma, moral desteği sağlama ve ortak kültürel değerleri yaşatma aracı olarak da kullandıklarını ortaya koymaktadır.

4.1.6. Acil Durum ve Kriz İletişimi

Araştırma bulguları, okul müdürlerinin WhatsApp uygulamasını acil durum ve kriz yönetiminde de etkili bir dijital iletişim aracı olarak kullandıklarını göstermektedir. Katılımcıların ifadeleri, zamanla yarışılan ve hızlı organizasyon gerektiren durumlarda WhatsApp'ın okul içi ve dışı paydaşlarla anlık iletişim kurma, bilgi akışını hızlandırma ve koordinasyon sağlama noktasında önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Özellikle il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinden gelen resmi yazı ve talimatların, çoğunlukla öncelikli olarak WhatsApp grupları aracılığıyla öğretmenlere, hatta gerekli durumlarda velilere ulaştırıldığı anlaşılmaktadır. Bu süreç, zaman duyarlılığı yüksek olan bilgilerin gecikmeksizin yayılmasını sağlayarak yönetsel reflekslerin güçlenmesine katkı

sunmaktadır. Bu durumu destekleyen bir katılımcı, zaman yönetimi açısından sağlanan avantajı şu şekilde ifade etmiştir:

“Resmî yazılar WhatsApp'tan gönderilince, öğretmen de veli de anında haberdar oluyor. Zaman kaybı olmadan iş akışı sağlanıyor.” (Ö3)

Okul müdürlerinin WhatsApp'ı kriz anlarında bir koordinasyon aracı olarak kullanmaları, uygulamanın yönetsel işlevselliğini genişletmiştir. Fiziksel güvenliği tehdit eden durumlar (örneğin cam kırılması, ısınma sorunları, temizlik personeli eksikliği), kısa sürede bildirilmekte ve çözüm için gerekli birimler ya da personeller hızlıca sürece dahil edilmektedir. Bu bağlamda, İ1 kodlu katılımcı, WhatsApp üzerinden yürütülen bir sosyal yardım organizasyonunu şöyle aktarmaktadır:

“Mont yardımı için bilgi istedik, 23 dakikada 24 şubeden dönüş aldık.” (İ1)

Bu örnek, WhatsApp'ın eş zamanlı organizasyonel refleksleri harekete geçiren bir platform olarak da işlev gördüğünü göstermektedir. Okul müdürlerinin, geçmişte zaman alıcı yazışmalarla yürüttükleri iş akışlarını artık anlık dijital mesajlaşma yönettikleri anlaşılmaktadır. Bir müdür bu dönüşümü şu sözlerle dile getirmiştir:

“Geçmişte yazılı belgelerle iletişim kuruyorduk. İmza sirkülerini açıp yazı gönderiyorduk, bu da birkaç gün veya bir hafta sürebiliyordu. Ancak şimdi okul içindeki iletişimde WhatsApp gruplarını kullanıyoruz.” (L2)

Bu yönetsel pratikte Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) hâlen resmî belge aktarımı açısından temel kaynak olmakla birlikte, katılımcılar acil durumlar için WhatsApp'ın öncelikli kanal haline geldiğini vurgulamaktadır. L3 kodlu katılımcı bu durumu şöyle ifade etmiştir:

“Bazı acil yazılar ve resmi yazılar öncelikle WhatsApp üzerinden iletiliyor... WhatsApp artık resmi yazışmalar için de kullanılıyor.” (L3)

Bu kullanım şekli, sadece zaman yönetimi açısından değil, aynı zamanda kaynak tasarrufu ve çevresel duyarlılık açısından da avantaj sağlamaktadır:

“Bu kullanım biçimi hem zamandan tasarruf sağlamakta hem de kâğıt israfını önleyerek çevresel bir katkı sunmaktadır.” (İ3)

Grup yazışmaları, beklenmedik gelişmelere karşı hızlı karar alma, görev dağılımı yapma ve paydaşlar arası iletişimi anında kurma gibi kriz yönetiminin temel süreçlerini desteklemektedir. Örneğin, L3 kodlu katılımcının paylaştığı aşağıdaki mesaj, personel eksikliğini dijital yolla öğretmenlere bildirildiği ve destek talep edildiği bir durumu yansıtmaktadır:

“...okulumuzda temizlik personeli bulunmamaktadır... öğrenciler tarafından temiz tutulması konusunda desteklerinize ihtiyacımız var...” (L3)

Bu tür iletiler, dijital platformların yöneticilerin kriz anında inisiyatif almasını ve toplu hareketi organize etmesini mümkün kıldığını göstermektedir. Ayrıca bu durum, okul kültüründe dayanışma ve kolektif çözüm üretme anlayışının dijital ortama da taşındığını göstermektedir.

4.1.7. Mesleki Paylaşım Amacıyla Kullanım

Araştırma verileri, okul müdürlerinin mesleki gelişimi ve bilgi paylaşımını da WhatsApp grupları aracılığıyla yürüttüklerini ortaya koymaktadır. Müdürler, kendi aralarında oluşturdukları gruplarda yönetmeliklerin yorumlanması, resmi yazıların değerlendirilmesi, iyi uygulama örneklerinin paylaşımı ve öğretmen gelişimine yönelik içeriklerin yaygınlaştırılması gibi çeşitli konularda aktif bir bilgi alışverişi gerçekleştirmektedir.

Katılımcı ifadeleri, bu dijital etkileşim ortamının meslektaş dayanışmasını ve ortak akla dayalı karar alma süreçlerini desteklediğini göstermektedir. Özellikle merkezi düzeyden gelen talimatların birlikte değerlendirilmesi, okullarda uygulama birliğinin sağlanmasına katkı sunmaktadır. Bu tür yazışmalar, müdürlerin yalnız çalışmadıkları, aksine birbirlerinden öğrenen ve birbirlerine destek olan bir mesleki topluluk içinde hareket ettiklerini göstermektedir.

Bir katılımcının şu ifadesi bu durumu açıkça ortaya koymaktadır:

“PDF eğitim setini gruba attım, isteyen kullanıyor.” (L2)

Bu örnek, müdürlerin yalnızca yönetici olarak değil, aynı zamanda bilgi sağlayıcı ve kolaylaştırıcı rol üstlendiklerini göstermektedir. Paylaşılan içerikler arasında öğretmenlere yönelik seminer bilgileri, akademik gelişim kaynakları ve örnek etkinlik dosyaları yer almakta; bu da okul müdürlerinin eğitim liderliği rolleriyle örtüşmektedir.

“İlçe müdürlüğü bir şey gönderince anlamadığımız kısımları grupta tartışıyoruz. Farklı bakış açıları ortaya çıkıyor.” (O2)

“Yöneticiler grubunda paylaşılan örnek evraklar işimizi kolaylaştırıyor. Her şeyi yeniden yazmamıza gerek kalmıyor.” (L2)

“Eğitimde iyi uygulamalar grubunda çok güzel örnekler çıkıyor. Başka bir okulun yaptığı bir çalışmayı bizim okulda uygulayabiliyorum.” (O1)

“WhatsApp, hızlı bilgi alışverişi ve doküman paylaşımı için çok etkili bir araç. Örneğin, benim Türkiye genelindeki okul müdürleriyle oluşturduğum bir WhatsApp grubum var. Yönetmelikle ilgili bir konuda takıldığımda oraya yazıyorum, hemen dönüş alabiliyorum. Toplantı belgeleri ya da farklı dokümanları kolayca bulabiliyorum. Öğretmenlerin de bu tür bilgi paylaşımı için kendi gruplarını kullanması çok faydalı olabilir” (L3)

WhatsApp grup yazışmaları, okul yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki gelişimini teşvik etme amacıyla dijital iletişim araçlarını stratejik bir biçimde kullandıklarını ortaya koymaktadır. Katılımcıların paylaşımları, hizmet içi eğitim, proje destek programları ve seminer süreçlerinin öğretmenlere duyurulması ve katılımın artırılması açısından WhatsApp'ın önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Özellikle TÜBİTAK destekli projeler ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği hizmet içi eğitim seminerlerine ilişkin yönlendirmeler, öğretmenlerin akademik farkındalığını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. L3 kodlu müdürün şu mesajı bu durumu somutlaştırmaktadır:

“TÜBİTAK 2204 Proje Başvurusuna yönelik Rapor Yazım Eğitimi Ekim ayında gerçekleştirilecektir.” (L3)

Benzer şekilde, Erasmus+ Akreditasyon programı kapsamında gerçekleştirilen duyurular, okulun uluslararasılaşma vizyonunu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin yurt dışı hareketliliklerine katılımı, WhatsApp üzerinden yapılan düzenli bilgilendirmelerle organize edilmektedir:

“Okulumuz geçen yıl akredite olduğu için ikinci dönem itibariyle başlayacak hareketliliklere 3 öğretmen ile katılma hakkını elde ettik.” (L3)

4.1.8. Öğretmenler ve Personel ile İletişim

Okul müdürleri, öğretmenler ve personel arasındaki iletişimi güçlendirmek amacıyla WhatsApp gruplarını aktif bir şekilde kullanmaktadır. Bu gruplar hem işleyişin hızlanmasını hem de görevlerin net bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Resmî yazışmalar ve günlük okul yönetimi işlemleri, WhatsApp üzerinden paylaşılmakta ve böylece okuldaki rutin süreçler daha verimli hale getirilmektedir. Acil durumlar, etkinlik planlamaları, duyurular ve toplantı hatırlatmaları gibi önemli bilgilendirmeler, grup üyelerine anlık olarak iletilmektedir. Bu sayede geri bildirim süreçleri hız kazanmakta ve iletişimdeki aksaklıklar minimuma indirilmektedir.

WhatsApp'ın sadece işlevsel yönü değil, aynı zamanda sosyal bağları pekiştiren yönü de önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal paylaşımlar ve özel gün kutlamaları, öğretmenler ve personel arasında güçlü bir birlik duygusu oluşturmaktadır. Eğitim-öğretim süreçlerini daha verimli hale getiren bu platform, aynı zamanda okul içerisindeki dayanışmayı ve iş birliğini artıran bir araç olarak kullanılmaktadır.

“WhatsApp’ı genellikle resmi yazışmalar ve acil durumlar için kullanıyoruz. Çoğu zaman, toplantı yapmaya gerek kalmadan bilgi paylaşımı yapabiliyoruz.” (L1)

“Mesaj atmak ve anında dönüş almak iş süreçlerimizi çok hızlandırıyor. Öğretmenler birbirleriyle hızlıca koordinasyon sağlayabiliyorlar.” (Ö3)

4.1.9. Öğrenci ve Veliler ile Etkileşim

Okul müdürleri, velilerle iletişimde de WhatsApp'ı etkin bir araç olarak kullanmaktadır. Bazı okul müdürleri, velilerle doğrudan iletişim kurmak yerine sınıf temsilcileriyle iletişim kurarak sorunları hızlı bir şekilde çözebilmektedir. Ancak bazı yöneticiler, gruplara dahil olarak önemli duyuruları yapmakta ve öğrencilerle ilgili bilgilendirmeler yapmaktadır. Veli gruplarında yapılan paylaşım ve duyurular, velilerin okul süreçlerine dahil olmasını sağlayarak okul ile iletişimlerini güçlendirmektedir.

Öğrenci projeleri, etkinlikler ve geziler için oluşturulan WhatsApp grupları hem öğrencilerin hem de velilerin bilgilendirilmesinde etkin bir yöntem olarak kullanılmaktadır. WhatsApp grupları, velilere okulun ihtiyaçları hakkında bilgi vermek ve belirli konularda duyurular yapmak için etkili bir kanal oluşturmuştur. Bunun yanı sıra, bazı okul müdürleri, resmi iletişim yöntemlerini tercih ederek gruplara katılmamayı seçmektedir.

“Velilerle, özellikle temsilcilerle olan grupları aktif olarak kullanıyoruz. Bu gruplar sayesinde hem hızlı geri bildirim alabiliyor hem de okulun sorunlarıyla ilgili doğrudan çözüm önerileri geliştirebiliyoruz.” (İ1)

“Öğrencilerin projeleri veya etkinlikleri için velilerle WhatsApp gruplarında iletişimde bulunuyoruz. Bu tür gruplar, herkesin anında haberdar olmasını sağlıyor ve etkinliklerin planlanması daha kolay hale geliyor.” (O1)

“Velilerle iletişimde, maddi yardımlar için bile WhatsApp’ı kullanıyoruz. Veliler genelde yüz yüze konuşmaktan çekindiği için bu tür talepleri burada yazıp duyurmak işleri kolaylaştırıyor.” (L1)

“Velilerle WhatsApp’ta sadece önemli duyuruları paylaşıyorum. Gereksiz müdahale yapmamaya özen gösteriyorum.” (O2)

“Ben veli gruplarında yer almıyorum, sadece okul aile birliği gruplarına katılıyorum. Bu grupta genellikle okulun genel durumu ile ilgili bilgiler paylaşılır.” (L2)

“Okulun paydaşlarından, idare ve veliler arasında üçlü bir iletişim saç ayağı. Ancak idare olarak, doğrudan velilere yönelik sadece okul aile birliği üyeleri ve sınıf temsilcileri için özel gruplarımız mevcuttur.” (İ1)

“Temsilcilerle kurduğumuz gruplar, velilerin sorunlarını hızlıca iletmeleri için çok önemli. Bazı veliler, okula gelip sorunlarını dile getiremiyorlar, temsilcilerle çözüm sağlamak daha kolay oluyor.” (İ2)

“Öğrenciler ve velilerle iletişimde, okul projelerini ve etkinlikleri duyurmak için WhatsApp grupları kuruyoruz. Veliler, etkinliklerle ilgili bilgi alabiliyor ve sürecin içinde yer alabiliyorlar.” (O1).

“Öğrencilerle 12. sınıf için üniversiteye yönelik bir grup oluşturuyorum. Bu grupta öğrencilerin sınav hazırlıkları, videolar ve soru çözümü gibi paylaşımlar yapıyoruz. Bu, öğrencilerin motivasyonunu artırıyor.” (L3)

“Öğrenci gruplarında yer almıyorum, ancak özellikle 9. sınıflarla ilgili öğretmenlerimiz aktif. Ben sadece bilgi almak amacıyla bu grupta bulunuyorum.” (L3)

4.2. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımında Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgular

Şekil 8. Okul Müdürlerinin WhatsApp'ı Kullanım Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar

4.2.1. Yasal ve Resmî Dayanak Eksikliği

WhatsApp gruplarının okul yönetiminde yaygın şekilde kullanılmasına rağmen, bu platformların yasal bir çerçeveye oturtulmamış olması, yönetsel açıdan çeşitli belirsizlikleri ve sorunları beraberinde getirmektedir. Katılımcılar, dijital iletişimin resmîyet kazanmadığı durumlarda sorumlulukların ve sınırların netleşmediğini vurgulamışlardır.

Bir katılımcı, WhatsApp kullanımının yasal bir zemine dayanmamasının getirdiği sıkıntılara şu şekilde değinmektedir:

“Gerçi şimdi WhatsApp gruplarının yasal düzenlemesi yok. Öyle bir durum var... Kimseyi zorlamak gibi bir durumumuz yok. Yasal bir imkânımız da yok.” (L2)

Bu görüş, öğretmenlerin gruptan çıkma özgürlüğüne sahip olduğunu, ancak bunun yönetsel işleyiş açısından sıkıntı doğurabileceğini göstermektedir.

“Arkadaş çıkabiliyor; belki geçerli bir nedeni vardır ama yasal bir zemin olmaması işimizi zorlaştırıyor. Ama genel anlamda öğretmen arkadaşlar arasında bu tür sorunlar çok fazla karşılaştığımız söylenemez.” (L2)

Bazı okul yöneticileri, bu boşluğun farkında olarak grupların kuruluşunu daha sistemli hale getirmeye çalışmaktadır. Yasal bir düzenleme olmasa da kurum içi kurallarla belli ilkelerin benimsendiği görülmektedir:

“Biz de sene başında öğretmenler kurulunda WhatsApp gruplarının nasıl kurulacağını, işleyişin nasıl olacağını, haberleşme ve iletişim şekillerini belirli kurallara bağlarız ve bu kararları alırız.” (O1)

Yasal düzenleme eksikliği sadece işleyişe değil, aynı zamanda kişisel verilerin korunması gibi etik hassasiyetleri de etkilemektedir. Bir katılımcının ifadesiyle:

“Devletin WhatsApp gruplarının kullanımına dair belirli yönergeleri yok. Bu, aslında yasal bir boşluk... WhatsApp gibi platformların etik kurallarla düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.” (İ2)

4.2.2.Mesai Sınırlarının Belirsizleşmesi

WhatsApp üzerinden gerçekleştirilen okul içi iletişim, zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldırarak yöneticilere esneklik sağlasa da bu durum aynı zamanda sürekli çevrim içi olma baskısını da beraberinde getirmektedir. Katılımcı görüşleri, dijital iletişimin okul yöneticileri üzerinde mesai dışında da süren bir iş yükü ve psikolojik baskı oluşturduğunu göstermektedir.

Katılımcılardan biri, iletişimin günün her saatine yayılması nedeniyle mesai kavramının işlevsizleştiğini şu sözlerle ifade etmektedir:

“İşlerin hızlı bir şekilde geliştiğinden dolayı hayat da hızlı devam ettiği için, geç saatlerde bizden bazı şeyler istenebiliyor. Bu da mesai saatlerinin hükmünü ortadan kaldırıyor.” (L1)

Bir başka katılımcı ise, bu durumun birey üzerindeki psikolojik etkisine dikkat çekmiştir:

“Çalışma saatleri dışında sürekli mesaj almak kişi üzerinde baskı yaratabilir ve zamanla rahatsız edici hale gelebilir.” (İ3)

4.2.3. İletişim Kazaları ve Yanlış Anlamalar

Araştırma bulguları, WhatsApp üzerinden yürütülen yazılı iletişimin zaman zaman yanlış anlamalara yol açabildiğini göstermektedir. Özellikle duyguların, niyetlerin ve söylem tonunun yazı yoluyla tam olarak iletilmemesi, grup içi iletişimde çeşitli algı sorunlarına neden olabilmektedir. Bu durum, öğretmenler ve yöneticiler arasında iletişimsel gerilimlerin yaşanmasına da zemin hazırlayabilmektedir.

Katılımcılardan biri, bu tür durumları şu şekilde dile getirmiştir:

“Sonuçta insanız ve farklı amaçlarla kullanıldığı da oluyor. Ondan sonra bir arkadaş konuyla ilgili görüşünü yazıyor, diğer bir başkası da görüşünü paylaşmıyor ama bu da yanlış anlaşılmalara neden olabiliyor. Yüz yüze olsaydı belki o yanlış anlama olmayabilirdi. Ancak arkadaşımın kastettiği şey farklı bir şekilde ifade edilebiliyor.” (L1)

Benzer biçimde, yazılı mesajlaşmada kullanılan dilin doğrudanlığı veya yetersiz açıklık içermesi, iletişimde sorun oluşturabilmektedir:

“WhatsApp kullanırken karşılaştığımız bazı zorluklar var. Yazılı dil ve sözlü dil arasındaki farklar büyük bir sorun oluşturabiliyor. Yüz yüze konuşurken daha yumuşak bir dil kullanabiliyorsunuz, ancak yazılı bir mesajda aynı ifade bazen yanlış anlaşılabilir.” (İ3)

4.2.4. Grup Disiplininin Sağlanamaması

WhatsApp grupları, okul yönetimi bağlamında işlevsel bir iletişim aracı olarak görülse de zaman zaman bu platformun kullanım amacı dışına çıkıldığı da gözlemlenmektedir. Araştırma bulguları, bazı kullanıcıların kişisel ilgi alanlarına yönelik ya da gündelik hayatla ilgili içerikleri bu tür kurumsal gruplarda paylaşmasının, iletişimde odak kaybına ve profesyonellikten uzaklaşmaya neden olduğunu göstermektedir.

Bu duruma ilişkin olarak bir katılımcı, okul gruplarındaki uygunsuz paylaşımları şöyle örneklendirmiştir:

“Örneklendireyim arkadaşlar. Borsa saat onda açılacak mutlaka Tüpraş alın ha evet gibi ya bu okul grubunda paylaşılmaması gereken bir durum veya okul içinde öğretmenlerin kendi aralarında altın günü varsa ve altında arkadaşlar. Bugün ayın 16’sı altını falanca yerden alıyoruz.” (İ1)

“Grup içeriğinde bazen kuralların ihlal edilmesi, örneğin siyasi içerikler paylaşılması, tartışmaya yol açabilecek ifadeler kullanılması gibi durumlarla karşılaşyoruz. Bu tür paylaşımlar hem zaman kaybına hem de grupların asli amacından sapmasına neden oluyor.” (İ1)

Bu tür paylaşımların, grup düzenini ve kurumsal ciddiyeti zedelediği düşünülmekte, müdahale edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır:

"Bu grup olmaması gereken şeyler. Hemen özelden yazı arkadaşım bu paylaşımını buradan kaldırın. Mümkünse kendi içinizdeki özel grubunuzdan istediğini yazabilirsiniz diyoruz." (İ1)

“Bir keresinde bir müdür yardımcısı grupta zeytinyağı satmaya çalışıyordu. Ege’den bir öğretmen ise “Bu kadar ucuz olamaz, içine bir şey mi kattınız?” gibi bir yorum yaptı. Bu, ikisi arasında bir tartışmaya dönüştü. Hemen müdahale ederek grubun satış yeri olmadığını belirttim. Ardından tüm yazışmaları sildim ve sorun büyümeden çözüldü.” (03)

4.2.5. Katılımda Erişim Eşitsizlikleri

Teknolojik araçlara uyum, okul içi iletişimi etkileyen temel faktörlerden biridir. Özellikle genç öğretmenler, WhatsApp, Twitter ve Instagram gibi dijital platformları aktif olarak kullanırken, bazı öğretmenlerin bu araçlara mesafeli kaldığı görülmektedir. Dijital platformlara yeterince aşina olmayan öğretmenlerin WhatsApp mesajlarını takip etmemesi, grup içi bilgi akışını sekteye uğratabilmektedir. Bu durum, özellikle müdürlerin veya öğretmenler arası iletişimin hızlı ve güncel yürütülmesini zorlaştırmaktadır.

Katılımcılardan birinin ifadesi bu durumu şu şekilde ortaya koymaktadır:

“Bazı öğretmenlerin telefonlarında WhatsApp bile yok. Yani internet veya teknolojiyle arası yok. WhatsApp’a bakmıyor bile, bir şey gelmiş mi gelmemiş mi? Ancak son 2 yıldır öğretmenler Twitter, Instagram gibi platformlara daha fazla yönelmeye başladı. Bunun olumsuz tarafı da şu: sürekli elde telefon. ‘Acaba WhatsApp grubunda kim ne yazmış, çocuğun ödevi gelmiş mi, müdür bir şey yazmış mı, perşembe günü bahçeye piknik mi var’ gibi şeyler. Bu sürekli telefonla meşguliyet, öğretmenler arası yüz yüze diyalogun önüne geçiyor. En büyük problem bu.” (İ1)

Ayrıca teknolojinin sürekli kullanımı, öğretmenlerin iş-özel yaşam dengesini de zorlayabilmektedir. Sürekli olarak telefona yönelme hem bireysel dikkat dağınıklığına hem de

sınıf içi etkileşimlerin zayıflamasına neden olabilmektedir. Özellikle sınıf ortamında öğrencilerle sağlıklı bir iletişim kurma çabası, bu tür dijital meşguliyetler nedeniyle olumsuz etkilenebilmektedir.

Bir başka katılımcı bu konuda şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“İletişimdeki en büyük aksama, teknolojiye adaptasyon eksikliklerinden kaynaklanabiliyor. Gençler teknolojiye daha hâkimken, orta yaş ve üzeri kişilerin akıllı telefon kullanımı farklı seviyelerde olabiliyor.” (L2)

4.2.6. Dijital Okuryazarlık Farklılıkları

WhatsApp uygulaması, okul yönetimi ve iletişim süreçlerinde yaygın olarak kullanılmasına rağmen, teknolojik yeterlilik farklılıkları ve dijital etik sınırlarının belirsizliği çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Görüşmelerde, öğretmenler ve veliler arasında dijital okuryazarlık düzeylerinin farklı olması nedeniyle iletişimde aksaklıklar yaşandığı sıkça dile getirilmiştir.

Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Bazı öğretmenlerimiz ya da velilerimiz WhatsApp'ı çok iyi kullanamıyor. Duyuruları kaçırıyor, eksik bilgi ediniyor ya da yanlış anlamalar meydana gelebiliyor.” (İ1)

Bu tür eksik ya da hatalı kullanımın iletişim kopukluklarına ve yanlış anlamalara neden olduğu, okul içi koordinasyonu zorlaştırdığı görülmektedir. Bununla birlikte, bireylerin kişisel tercihleri ve özel yaşam sınırları ile dijital iletişim beklentileri zaman zaman çatışma yaratabilmektedir. Mesai dışı saatlerde gelen mesajlar ve yazışma talepleri öğretmenler üzerinde baskı oluşturabilmektedir:

“Bazı öğretmenler ‘Ben saat 5’ten sonra evimde çocuğumla ilgileneyeğim, veliye cevap veremem’ diyebilir. Bu tamamen öğretmenin tercihi... Gece saat 11-12 civarında, basit sebeplerle, velilerin yazıp cevap beklediğini ifade ediyorlar.” (Ö4)

Bu tür durumlar, dijital platformlarda zaman yönetimi, saygı ve sınır koyma gibi dijital etik kurallarının eksikliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, dijital ortamlarda iletişim kurallarının net olarak belirlenmemesi, öğretmenlerin iş yükünü artırmakta ve özel yaşamlarının ihlal edilmesine neden olabilmektedir.

Katılımcılardan biri, öğretmenlerin WhatsApp gruplarında sürekli uyarı ve mesajlara maruz kaldığını, hatta ders sırasında bile tepki verme zorunluluğu hissettiklerini belirtmiştir:

“Bazı öğretmenler, gruptan mesaj geldiğinde, dersin ortasında bile cevap verme zorunluluğu hissedebiliyorlar.” (İ2)

Teknolojik donanım eksikliği ve dijital araçlara direnç de dikkat çekici bir diğer sorundur. Bazı eğitimcilerin WhatsApp gibi uygulamaları kullanmaktan imtina etmesi, bilgi akışını kesintiye uğratabilmektedir:

“Bazı öğretmenler ‘akıllı telefon kullanmıyorum’ diyerek WhatsApp grubuna katılmıyorlar... Müdür yardımcılığı yapan birinin telefon kullanmadığını duymak benim için çok şaşırtıcıydı.” (O4)

4.2.7. Kişisel Verilerin Korunması ve Mahremiyet Sorunları

WhatsApp temelli iletişim, okul yöneticileri ve çalışanlar arasında anlık ve etkili bilgi akışını sağlasa da dijital iletişimin sürekliliği bireylerin mahremiyet alanlarını ihlal edebilmektedir. Katılımcıların görüşleri, bu platform üzerinden yapılan paylaşımların mesai saatleri dışına taşmasıyla birlikte özel yaşamın sınırlarına müdahale oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcılardan biri, WhatsApp kullanımının özel alanı ihlal eden yönlerine dikkat çekmiştir:

“Telefon, özel bir alan. Mesai saatleri dışında öğretmenler ve personel genellikle rahatsız edilmek istemiyorlar. Akşam saatlerinde, çok basit bir konu için bile WhatsApp grubunun meşgul edilmesi, karşıdaki kişinin özel hayatını veya ailesini etkileyebiliyor.” (L2)

Benzer şekilde, bir diğer katılımcı da bu durumun sosyal yaşam üzerindeki etkisini şöyle ifade etmiştir:

“Mesai sonrası gelen mesajlar, özel hayatımı etkileyebiliyor. Bu tür durumlar, sosyal yaşantıma da olumsuz etkiler yapabiliyor.” (İ2)

4.2.8. Bilgi Yoğunluğu ve İletişim Aşırılığı

Araştırma bulguları, okul müdürlerinin WhatsApp üzerinden yürütülen iletişim süreçlerinde, mesaj trafiğinin yoğunluğu ve grup sayısının fazlalığı nedeniyle çeşitli iletişim

sorunları yaşandığını ortaya koymaktadır. Özellikle hızlı bilgi akışının sağlanması hedefiyle kurulan çok sayıdaki grup ve paylaşımların artması, iletişimin verimliliğini olumsuz etkilemektedir.

Katılımcılardan biri, yoğun mesaj trafiğinin duyuruların görünürlüğünü azalttığını ifade etmektedir:

“Çok fazla yazışmadan dolayı asıl duyuru gözden kaçabiliyor. Art arda bir yazışma oluyor ve o sırada yapılan bir duyuru üstlerde kalabiliyor.” (L1)

Benzer şekilde, grup sayısındaki artışın yönetilebilirliği azalttığı ve dikkat dağınıklığına neden olduğu belirtilmiştir:

“WhatsApp grupları, ne kadar çok grup oluşturulursa, o kadar işlevselliğini yitiriyor. Örneğin, telefonumda 50 tane grup var ve her gruptan günde 3-5 mesaj geliyorsa, bu mesajların değerlendirilmesi zaman alıyor ve önemli bir konu gözden kaçabiliyor.” (L2)

4.3.Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımındaki Çözüm Önerilerine Ait Bulgular

Şekil 9. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımına ait Çözüm Önerileri

4.3.1. Grup Kurallarının Belirlenmesi ve Yönetsel Disiplin Sağlama

Katılımcılar, WhatsApp gruplarının işlevsel ve amacına uygun bir iletişim aracı olabilmesi için belirli kurallar çerçevesinde yapılandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Grup yazışmalarının kontrolsüz şekilde sürdürülmesi, iletişim kalitesini düşürmekte ve öğretmenler arasında huzursuzluk yaratabilmektedir. Bu doğrultuda geliştirilen çözüm önerileri; grup amaçlarının netleştirilmesi, yazışma saatlerinin sınırlandırılması ve konu dışı paylaşımların engellenmesi gibi başlıklar altında toplanmıştır.

4.3.1.1. Grup Amaçlarının Netleştirilmesi

Araştırma bulguları, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin WhatsApp gruplarını etkili bir iletişim aracı olarak kullanabilmeleri için öncelikle grup yapısının ve işlevinin açık şekilde tanımlanması gerektiğine dikkat çektiklerini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, grubun kuruluş amacı dışında yapılan paylaşımların iletişim verimliliğini azalttığını vurgulamıştır. Bu bağlamda İ1 kodlu katılımcı, şu ifadelerle konuya açıklık getirmiştir:

“Grubu okul için kurduk. Yani grubun amacı neyse bu amaç doğrultusunda konuşulsun.” (İ1)

Bir diğer katılımcı belirttiğine göre, *“Öğretmenler kurulu toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda tüm dijital iletişim gruplarının hem kuruluş amacı hem de içerik sınırları açık şekilde tanımlanmaktadır. Bu çerçevede öncelikle yalnızca idari kadroya yönelik özel bir grup kurulmakta, sonrasında tüm öğretmenleri kapsayan genel bir öğretmenler grubu oluşturulmaktadır. Ayrıca sınıf düzeylerine göre (örneğin 5., 6., 7. ve 8. sınıflar) öğretmen grupları yapılandırılmakta ve yardımcı personel için ayrı bir iletişim grubu da planlanmaktadır.” (O1)*

O1 kodlu katılımcısı, WhatsApp uygulamasının okul genelinde kurumsal bir çerçevede kullanılabilmesi amacıyla yazılı esaslar geliştirildiğini ve bu esasların tüm personel tarafından uygulanmasının öğretmenler kurulu kararıyla zorunlu hâle getirildiğini vurgulamıştır. Katılımcıya göre bu esaslar doğrultusunda şu uygulamalar dikkat çekmektedir:

“Genel öğretmenler grubunun yalnızca yöneticilerin yapacağı resmi bilgilendirme ve duyurularla (örneğin akademik bildirimler, hizmet içi eğitimler, personel atamaları, okul başarıları vb.) sınırlı tutulması;”

“Gruptaki paylaşım yetkisinin yalnızca idarecilere ait olması ve öğretmenlerin bilgilendirme taleplerini özel mesaj yoluyla iletmesi;”

O1 kodlu katılımcının aktardığına göre, benzer şekilde öğretmenlerin sorumluluğunda yürütülen veli grupları da öğretmenler kurulu kararları çerçevesinde oluşturulmakta ve sistemli bir şekilde yönetilmektedir. Bu grupların, öğrenci gelişimi ve okul faaliyetleri hakkında velilerin zamanında bilgilendirilmesini amaçladığı ifade edilmektedir.

Katılımcı, *“WhatsApp gruplarının yalnızca sembolik bir vitrin olarak değil, işlevsel, planlı ve denetlenebilir dijital iletişim platformları olarak yapılandırıldığını vurgulamaktadır. Bu amaçla, öğretmenler kurulunda alınan kararlardan biri kapsamında 51 maddelik detaylı bir “WhatsApp Kullanım Protokolü” belirlendiğini ifade etmiştir.”* O1 kodlu katılımcıya göre bu protokol, dijital yazışmaların kapsamını, grup içeriğini ve paylaşım ilkelerini açıkça tanımlayarak iletişimin kurumsal sınırlarını çizmektedir.

Katılımcının ifadesine göre ayrıca, okul aile birliği, rehberlik servisi ve servis taşımacılığı gibi farklı işlev alanlarına yönelik özel WhatsApp grupları da kurulmakta ve yalnızca ilgili paydaşlara açık tutulmaktadır. Bu yapı sayesinde mesaj içeriklerinin gereksiz yere dağılması engellenmekte, iletişim konuya özgü ve hedef kitleye yönelik biçimde yürütülmektedir.

4.3.1.2. Yazışma Saatlerinin Sınırlandırılması

Bazı müdürler, geç saatlerde gelen mesajların hem iletişimi verimsiz kıldığını hem de özel yaşam dengesini zedelediğini belirtmişlerdir.

“Gece saat 11-12 gibi basit şeylerden yazılıyor, bu da rahatsız ediyor saatten sonra yazmak zorunda değilsiniz, bu tamamen öğretmenin inisiyatifine bağlıdır.” (Ö4)

“WhatsApp, bir bakıma kişisel hayatla profesyonel hayatın birbirine girmesine neden olabiliyor, çünkü insanlar çok rahat bir şekilde gece veya sabah erken saatlerde yazılabiliyorlar. Bu da kişisel sınırların ihlali anlamına gelebiliyor.”(Ö1)

“Evde bile çalışmaya devam ediliyor. Bazen, örneğin bir kadın öğretmen olarak gece saat 10'da bir mesaj alıyorsunuz. O anda mesaj alırken insan bir ne olduğunu merak ediyor, "Bir şey mi oldu?" diye düşünüyor. Bazı mesajlar sabah namazında bile gelebiliyor. Mesela bu bana göre gereksiz bir durum. Eğer 12 saat sonra gönderilse de bir sıkıntı olmaz.”(O4)

“Açıkça bana kalsa WhatsApp'ı tamamen silmek isterim! Samimiyetle üyeleri, hayatımızın her yerinde WhatsApp kullanır hale geliriz. İdarenin payı dahil olmak üzere, sürekli mesaj dağılımı var. Mesela gece saat 10'da ilçe milli eğitim müdürü mesaj atıyor ve biz o mesajı sabaha kadar istiyoruz: "Ne cevap verelim, nasıl bir çözüm üretelim?" diye. WhatsApp hızlı iletişim için iyi bir araç, ancak idarenin işi ciddi şekilde artıyor.” (İ2)

4.3.1.3. Konu Dışı Paylaşımların Engellenmesi

Katılımcılar, grup içeriğinin kontrolsüzce dağılmasının bilgi kirliliğine neden olduğunu ve gereksiz tartışmalar doğurduğunu vurgulamıştır.

“Grup sadece okul amacıyla kullanılmalı, örneğin akşam ne yediniz gibi paylaşımlar yapılmamalı.” (İ1)

“Öğretmen gruplarında sadece eğitimle ilgili konular konuşulmalı. Özel ya da gereksiz paylaşımlar engellenmeli.” (L3)

“Mesaj içeriklerinin, yalnızca eğitimsel ve yönetsel odaklı konularla sınırlandırılması.”(O1)

“WhatsApp gruplarının daha etkili kullanılması için belirli kuralların da içinde kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Grubun kuruluş amacının dışına çıkılmaması gerekir. Kullanılan gruplar dışında, önemli yazışmaların kaybolması ve görülmemesine yol açabiliyor. Ayrıca WhatsApp gruplarında da resmiyet olmalı.”(O4)

4.3.2. Mevzuat ve Resmi Dayanak Geliştirme

Katılımcılar, okul yöneticileri ve öğretmenler arasında kullanılan WhatsApp gruplarının kurumsal çerçevede henüz resmi bir dayanağa oturtulmadığını, bu durumun ise uygulamada çeşitli belirsizliklere ve yönetsel sorunlara yol açtığını ifade etmiştir. Dijital iletişim araçlarının hızla yaygınlaşmasına rağmen mevzuat düzeyinde bu süreci düzenleyecek açık ve bağlayıcı belgelerin bulunmayışı, kullanıcıların sorumluluklarını net biçimde tanımlamayı güçleştirmektedir. Bu bağlamda iki temel alt tema öne çıkmaktadır: kurumsal düzenleme eksikliği ve hukuki belirsizliklerin yönetimi zorlaştırmasıdır.

4.3.2.1. Kurumsal Düzenleme Eksikliği

Katılımcılar, WhatsApp gruplarının kullanımı konusunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulmuş resmi ve yazılı bir çerçevenin bulunmadığını, bu nedenle yönetsel uygulamalarda belirsizlik yaşandığını belirtmişlerdir:

“Bu araçların nasıl kullanılacağına dair bir yönetmelik olmalı. Resmî talimat olursa insanlar daha dikkatli olur.” (O4)

“WhatsApp kullanımıyla ilgili kurallar, her kurum tarafından belirlenmeli ve çalışanlara bu kurallara uymaları gerektiği öğretilmeli. Ancak, kurumların kendi başlarına oluşturdukları kurallar, resmi olarak geçerli olmayabilir.” (İ2)

“Devletin WhatsApp gruplarının kullanımına dair belirli yönergeleri yok. Bu, aslında yasal bir boşluk. WhatsApp gruplarındaki iletişim, kişisel verilerin korunması gibi hassasiyetler nedeniyle sorunlar yaratabilir. Belki devlet, resmî kurumlar için etik kurallar ve yönergeler belirleyebilir. Bu kurallara uyulmayan durumlarda, cezai yaptırımlar da uygulanabilir. Ayrıca, WhatsApp gibi platformların etik kurallarla düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum” (İ2).

4.3.2.2. Hukuki Belirsizliklerin Yönetimi Zorlaştırması

Yazışmaların ne kadar resmi kabul edildiğine dair ortak bir uygulama olmayışı, dijital ortamlardaki iletişimde yöneticilerin yetki ve sorumluluklarını belirsizleştirmektedir:

“Hâlâ WhatsApp’taki yazışmaların ne kadar resmi olduğu tartışılıyor. Bu konuda resmi bir talimat yok.” (O4)

“Devletin, WhatsApp gibi platformların kullanımına dair bir yönetmelik çıkarması önemli. O zaman insanlar yazdıklarına daha çok dikkat eder.” (İ2)

“Yapılacak uygulamalar kesinlikle öğretmenlerle paylaşılmalı. WhatsApp gruplarındaki iletişimle ilgili yapılacak işlemler de öğretmenler kurulunda gündeme alınmalı, açıkça konuşulmalı ve kararların arkasında durulmalıdır. Eğer bir öğretmen yanlış bir şey yaparsa, müdahale edilmelidir. Ona çıkacak şekilde gereken müdahale yapılmalı. Böyle bir duruma karşı kayıtsız kalmak kabul edilemez. Benim burada yaklaşık 6 yıldır görev yaptığım süreçte, böyle bir durumla karşılaştığımızda, gerekli ceza uygulanmıştır. Kimse başkasına

hakaret edemez. Böyle bir durum olduğunda, kişi hem okul içinde hem de yasal olarak sorumlu olacaktır. Mahkemeye başvurulabilir ve kişi mahkûm olabilir. Bu tür durumların önüne geçmek için okul idaresi her zaman açık olmalı ve uygulamalarını net bir şekilde belirlemeli, duyurmalıdır” (O1).

4.3.3. Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi ve Veri Güvenliği

Katılımcılar, okul içi dijital iletişimde kullanılan platformların teknolojik ve güvenlik altyapısının yeterli olmamasının çeşitli sorunlara yol açtığını belirtmiştir. WhatsApp gibi yaygın uygulamalar, iletişim kolaylığı sunsa da mahremiyet, veri güvenliği ve teknik yeterlilik açısından eksiklikler taşımaktadır. Bu nedenle, daha güvenli, kurumsal ve kullanıcı dostu iletişim sistemlerine duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır. Bu kapsamda üç temel tema öne çıkmaktadır: kişisel verilerin korunması, alternatif platform önerileri ve teknik yetersizliklerin giderilmesidir.

4.3.3.1. Kişisel Verilerin Korunması

Müdürler, WhatsApp gruplarında öğretmenlerin telefon numaralarının herkesçe görülmesinin kişisel güvenlik açısından sakıncalı olduğunu ifade etmiş ve daha mahremiyet temelli çözümler önermiştir:

“En büyük sıkıntı, öğretmenlerin telefon numaralarının görünmesi. Keşke bu numaralar gizlenebilse.” (İ2)

“WhatsApp gruplarının herkesin diğer telefon numarasını görebilmesi, bu da bazen istenmeyen iletişime yol açar. Veliler arasında atışmalar ya da tartışmalar yaşanabiliyor. Ancak bu tür olayların önlenmesini, beni ilgilendiren bir durumun olmadığını düşünüyorsam kesinlikle araya girmemeyi tercih ediyorum.”(O4)

4.3.3.2. Alternatif ve Güvenli Platform Önerisi

Katılımcılar, WhatsApp dışında daha güvenli, kurumsal ve kontrollü iletişim platformlarının gerekliliğine dikkat çekmiştir. Özellikle içeriklerin denetlenebilirliği ve güvenlik filtrelerinin varlığı önemli görülmüştür.

Bir katılımcı (O1), mesaj içeriklerinin sistem tarafından kontrol edilmesini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hakaret eden, tehditkâr mesajlar sistem tarafından otomatik uyarı alsa keşke.”

L3 kodlu katılımcı, WhatsApp’ın güvenliği konusundaki endişelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Çünkü insanlar kişisel bilgilerini ve özel mesajlarını paylaşıyorlar ama bu güvenliği sağlamak bazen zor olabiliyor. WhatsApp’ın güvenliğini tam anlamış değilim; özellikle bazı gizlilik konuları hakkında hâlâ şüphelerim var.”

Aynı katılımcı, veri gizliliği konusunda yaşadığı belirsizliği şu şekilde açıklamıştır: *“WhatsApp üzerinden gönderdiğimiz belgelerin, kişisel verilerin güvenliği konusunda çok fazla bilgi sahibi değilim. Yıllardır tartışılan bir konu bu; mesela gönderdiğimiz verilerin, belgelerin ya da özel resimlerimizin ne kadar güvende olduğuyla ilgili kesin bir bilgi yok. Hangi bilgilerin başkalarına ulaşıyor veya WhatsApp bunları saklıyor mu, bilmiyorum. Aslında güvenliğin nasıl sağlandığını görmek isterdim ama şu an için bu konuda net bir bilgin yok.”*

4.3.3.3. Teknik Yetersizliklerin Giderilmesi

Bazı okul müdürleri, kullanılan platformun mevcut teknik özelliklerinin yetersiz olduğunu ve yönetsel işlevlerin daha verimli yürütülebilmesi adına geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bir müdür (İ1), okundu bilgisi ve görüntülü arama kalitesine ilişkin beklentisini şu sözlerle dile getirmiştir:

“Mesajı okuyan kişinin bunu karşı tarafa göstermemesi engellenmeli. Ayrıca, görüntülü arama kalitesi artırılmalı.”

İ2 kodlu müdür ise filtreleme ve bireysel iletişim olanaklarıyla ilgili ihtiyaçları şu şekilde ifade etmiştir:

“WhatsApp bazı filtreleme özelliklerine sahip ama daha fazla geliştirilmesi kesinlikle iyi olur. Ayrıca, toplu mesaj özelliği, tek tek kişilere mesaj göndermek gibi bir çözüm olabilir. Bu şekilde, grup içinde karışıklık yaratmadan, bireysel olarak duyurular yapılabilir.”

Aynı katılımcı, olumsuz içeriklerin kontrolüne dair şu öneride bulunmuştur: *“WhatsApp’ın bazı özelliklerinin daha güvenli hale getirilmesi, örneğin hakaret içerikli*

mesajların otomatik olarak engellenmesi veya silinmesi için bir filtre geliştirilebilmesi faydalı olabilir.”

4.3.4. Eğitim ve Farkındalık Geliştirme

Katılımcılar, dijital iletişim araçlarının etkili ve etik kullanımının yalnızca teknik altyapı ya da mevzuatla sınırlı kalamayacağını, bu sürecin sürdürülebilir ve sağlıklı işlemesi için eğitim temelli bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda, öğretmenlerin ve yöneticilerin dijital iletişim kültürüne ilişkin farkındalıklarının artırılması, sosyal medya kullanımında etik ilkelerin kazandırılması gerektiği belirtilmiştir.

4.3.4.1. Dijital İletişim Farkındalığı

Katılımcılar, dijital iletişim ortamlarında güvenli ve etik ilkelere dayalı bir kullanım kültürünün oluşturulmasının yalnızca teknik düzenleme ve denetimlerle sınırlı kalamayacağını; bu sürecin sürdürülebilirliği açısından bireylerin dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılmasının ve bilinçli kullanıcı davranışlarının geliştirilmesinin gerekli olduğunu vurgulamışlardır.

Bir okul yöneticisi (O1), dijital platformların sorumlu kullanımına ilişkin gerekliliği şu sözlerle ifade etmiştir:

“Sosyal medyanın nasıl kullanılacağını öğretmek lazım. İnsanlar orada kafasından geçen her şeyi yazamaz.”

Bir diğer katılımcı (L3) ise dijital ortamlarda yapılan paylaşımların bireysel sorumluluk gerektirdiğine vurgu yaparak şu değerlendirmede bulunmuştur:

“WhatsApp gruplarında gelişigüzel paylaşımlar yapılmasına karşıyım. Eğer bir kişi paylaşım yapıyorsa, bunun sorumluluğunu da alması gerektiğini düşünüyorum. Bu durum sadece benim için değil, tüm sosyal medya platformları için geçerli. Facebook, Instagram ya da diğer platformlarda da insanlar düşünmeden paylaşım yapıyor. Oysa orada yazılan her şey sizi temsil eder. Bu, herkesin bilmesi gereken bir konu.”

4.3.4.2. Sosyal Medya Etik Eğitimi

Katılımcılar, dijital platformlarda yapılan yazışmaların içeriği ve dil kullanımının kurumsal bir çerçevede ele alınması gerektiğini vurgulamış; bu kapsamda sosyal medya

etiğine dair konuların hizmet içi eğitimlerde veya oryantasyon programlarında yer alması gerektiğini belirtmiştir.

Bir katılımcı müdür (L3), bu gerekliliği şu sözlerle ifade etmiştir: *“WhatsApp’ta neyin yazılıp yazılmayacağı, hangi dilin uygun olacağı mutlaka oryantasyonlarda anlatılmalı.”*

Bir başka katılımcı (O1), etik dışı bir paylaşımın sonuçlarına dair örnek bir durumu şu şekilde aktarmıştır:

“Bu konuda bir örneğimiz var: Bir arkadaşımız grupta etik olmayan bir paylaşımında bulundu. Bunun sonucunda hakkında soruşturma açıldı ve 'kınama cezası' aldı.”

4.3.5. Mesajlaşma Yoğunluğunu Azaltmaya Yönelik Stratejiler

Katılımcılar, WhatsApp gruplarında yaşanan yoğun yazışmaların zaman zaman bilgi akışını zorlaştırdığını ve iletişim verimliliğini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bu nedenle hem önemli mesajların görünürlüğünü artırmak hem de gereksiz mesajlaşmaları azaltmak adına bazı stratejilerin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4.3.5.1 Dikkat Çekici Mesaj Formatlama

Katılımcılar, WhatsApp gruplarında önemli mesajların çok sayıda yazışma arasında kaybolduğunu belirterek, bu tür mesajların emoji, başlık, renkli işaretler gibi görsel unsurlarla vurgulanabileceğini önermiştir.

“Mesajımızı vereceğimiz mesajın, yani her gönderdiğimiz mesajın önemli olduğunu belirtmek için bazı mesajların önemli olduğunu dile getirmek amacıyla orada bazı emoji ve ifadeler kullanıyoruz ki dikkat çeksın.” (L1)

“Arada önemli olanların kaynaması. Yani bunu nasıl çözeriz? İşte dediğim gibi, bu mesaj arkadaşlar önemli. Buna dikkat edelim, iyi okuyalım. Hatta orada bir ilk paylaşıyorsak, bunun önemli olduğunu belirtmek için farklı emoji kullanıyoruz. Bu şekilde aksamaların önüne geçmek için yaptığımız bir yöntem.” (L1)

4.3.5.2. Gereksiz Yazışmaların Sınırlandırılması

Katılımcılar, WhatsApp gruplarında yapılan gereksiz yazışmaların iletişim sürecini olumsuz etkileyebildiğini ifade etmiştir.

Bir katılımcı (Ö4), bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir: *“Bazı öğretmenler mesajı derste bile cevaplama zorunluluğu hissediyor, bu da sorun yaratıyor.”*

Aynı katılımcı, başka bir ifadesinde şu görüşe yer vermiştir: *“Çünkü bazen insanın sinirini bozan çok fazla mesaj olabilir. Bir arkadaşımın 15-20 kişiye mesaj göndermesi sinir bozucu olabilir, o yüzden gereksiz mesajlar atıldığında, bazen gruptan çıkarma işlemi yapabiliyorum. Ama genelde bu tür durumlarla çok sık karşılaşmıyorum.”*

4.3.6. Etkili Kullanım Stratejileri ve Aksaklıkların Önlenmesi

Katılımcılar, WhatsApp gruplarının sürdürülebilir biçimde yönetilebilmesi için periyodik hatırlatmalar, denetim mekanizmaları ve bireysel takip yöntemlerinin uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Grup içi mesajlara zamanında yanıt vermeyen ya da kurallara uymayan bireylerin önce uyarılması, gerekirse yaptırımla karşılaşması gerektiği ifade edilmiştir.

“Her dönem başında yeni katılan öğretmenlerle WhatsApp kuralları yeniden gözden geçirilir. Bu sayede sorunlar en aza indirilir.” (Ö1)

“Uygunsuz paylaşım yapanı önce uyarırım. Devam ederse daha katı önlemler alırım.” (L3)

“Bir mesaj okunmamışsa birebir iletişim kurarız, böylece aksama yaşanmaz.” (O3)

Ayrıca, grup mesajlarının sadece duyuru ve bilgilendirme amaçlı kullanılması, özel konuların bireysel mesajlarla yürütülmesi önerilmektedir. Bu yaklaşım, grup içi iletişimin daha sade, anlamlı ve işlevsel hale gelmesini sağlayacaktır.

4.3.7. Verimli ve Sorunsuz WhatsApp Kullanımı

Okul müdürleri, WhatsApp gruplarının etkili ve işlevsel biçimde kullanılabilmesi için öncelikle bu platformların kullanım amacının açık ve net biçimde tanımlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Katılımcıların görüşlerine göre, grup oluşturulurken hangi tür içeriklerin paylaşılacağına dair üyelerin bilgilendirilmesi, ilerleyen süreçte ortaya çıkabilecek iletişim sorunlarını önlemede kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle okulun resmi yazışma kanalı olarak kullanılan gruplarda, kişisel içeriklerin paylaşılmaması gerektiği yönünde farkındalık oluşturulması önerilmektedir.

Bu doğrultuda bir katılımcı şu ifadeleriyle bu gerekliliğe dikkat çekmiştir:

“WhatsApp gruplarının verimli çalışabilmesi için öncelikle ne amaçla kullanıldığının ve nasıl kullanılacağına dair bir farkındalık oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Başlangıçta, grup üyelerine WhatsApp'ın okulun resmi iletişim kanalı olduğu anlatılmalı. Bu, grupta paylaşılanların kişisel değil, okulu ve öğrencileri ilgilendiren duyurular olması gerektiğini netleştirir. Eğer başlangıçta bu açıklık yapılmazsa, geçmişte olumsuz tecrübeler yaşamış olan öğretmenler ya da idareciler, grupta her türlü konuşmanın yapılabileceğini ya da kişisel paylaşımların yer alabileceğini düşünebilirler. Bu nedenle, WhatsApp grubunun okula ait resmi bir iletişim platformu olarak kullanıldığını belirtmek ve bunun sınırlarını çizmek çok önemli.” (Ö1)

4.3.8. Öğrenci ve Velilerin Katılımını Artırma

Pandemi süreci, dijital iletişim araçlarının eğitimdeki rolünü daha görünür kılmış; özellikle WhatsApp grupları, öğretmen, öğrenci ve veli arasındaki etkileşimi canlı tutmada önemli bir araç olarak öne çıkmıştır. Bu süreçte yüz yüze iletişimin mümkün olmaması, eğitimin sürdürülebilirliği açısından alternatif iletişim yollarını zorunlu kılmış; WhatsApp, bu ihtiyaca hızlı ve etkili bir çözüm sunmuştur.

Bir okul yöneticisi, pandemi döneminde WhatsApp'ın sağladığı katkıyı şu şekilde ifade etmiştir:

“Pandemi dönemlerinde gerçekten WhatsApp grupları bizler için çok büyük bir avantaja dönüştü. Çünkü öğretmenlerimiz de velilerimizle ve öğrencilerimizle iletişim kurabilmenin yolunu ancak WhatsApp ve benzeri haberleşme araçları üzerinden sağlayabiliyorlardı. (...) Ama WhatsApp üzerinden öğrenciler çözemediği soruyu öğretmene atıyor, öğretmen de o soruyu çözerek WhatsApp üzerinden gönderiyordu. (...) O dönemde, yaklaşık 65 öğrencimiz Fen Lisesi'ni kazanmıştı, bir tanesi de Galatasaray Lisesi'ni kazanmıştı.” (O1)

BÖLÜM 5

5.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını hangi amaçlarla kullandıkları, bu kullanım süreçlerinde karşılaşılan temel sorunlar ve bu sorunlara yönelik olası çözüm önerileri kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Okul müdürlerinin dijital iletişim aracı olarak WhatsApp'ı nasıl yapılandırdıkları ve bu yapının örgütsel işleyişe olan yansımaları tartışılmıştır. Bölümde ayrıca elde edilen bulgular, ilgili alan yazınla karşılaştırmalı olarak yorumlanmış, uygulamada karşılaşılan güçlüklerin çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir. Son olarak, araştırma sonuçları doğrultusunda ulaşılan genel yargılara "Sonuç" başlığı altında yer verilmiş; uygulayıcılara, karar vericilere ve araştırmacılara yönelik öneriler ise ayrı bir alt bölümde sunulmuştur.

5.1. Tartışma

5.1.1. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanım Amaçlarının Tartışılması

A. Bulguların Özeti ve Değerlendirmesi

Araştırmanın birinci alt problemi, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını okul içi iletişim ve yönetim süreçlerinde hangi amaçlarla kullandığını belirlemeyi hedeflemektedir. Bulgular, WhatsApp'ın resmi yazı ve duyuruların iletimi, öğretmenler arası koordinasyon, veli iletişimi, kriz durumlarında hızlı müdahale, personel görev takibi, sosyal dayanışma ve mesleki paylaşım gibi çok yönlü işlevlerle kullanıldığını ortaya koymaktadır. Kullanım amaçlarındaki bu çeşitlilik, WhatsApp'ın yalnızca bir iletişim platformu olmadığını, aynı zamanda okul yönetiminde liderlik, organizasyon ve kurumsal kültür oluşturma aracı olarak stratejik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Teknolojinin gelişimiyle yaygınlaşan bu uygulamanın, resmi iletişim sistemlerine (örneğin, EBYS, E-KEP) kıyasla daha hızlı, kullanıcı dostu ve informal iletişim olanakları sunması, müdürlerin bu aracı tercih etmesinde temel bir etken olabilir. WhatsApp'ın, duyuruların anlık paylaşımından kriz anlarında organizasyona, öğretmen motivasyonundan mesleki öğrenme ortamı yaratmaya kadar yönetimsel süreçleri desteklediği söylenebilir.

B. Bulguların Literatürle Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Bulgular yerel literatürdeki çalışmalarla uyumludur. Çetinkaya (2017), Cansoy (2017), Balcı ve Şahin Tezel (2018) ile Toker Gökçe ve Balcı (2023), WhatsApp'ın duyuru,

koordinasyon ve veli iletişimi gibi işlevlerini vurgulamışlardır. Bu çalışma, WhatsApp'ın pedagojik liderlik, kriz yönetimi ve sosyal dayanışma gibi daha karmaşık yönetsel amaçlarla kullanımını ortaya koyarak önceki çalışmalara katkı sağlamaktadır. Müdürlerin bu aracı, bilgi akışının ötesinde, ekip ruhunu güçlendirme, acil durumlarda hızlı karar alma ve mesleki paylaşımı teşvik etme amacıyla kullandığı görülmektedir. Uluslararası literatürde ise Asterhan (2018), WhatsApp'ın öğretimsel planlama ve iş birliği için kullanıldığını; Coleman ve O'Connor (2019), kriz anlarında hızlı iletişim sağladığını; Suárez-Lantarón vd. (2022) ise mesleki paylaşımı desteklediğini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalarla uyumlu olarak, WhatsApp'ın okul yönetiminde hızlı ve esnek iletişim sağladığı doğrulanmıştır. Türkiye bağlamında ise müdürlerin WhatsApp'ı stratejik liderlik için daha yoğun kullandığı dikkat çektiği söylenebilir.

Stratejik liderlik, örgütün uzun vadeli hedeflerine ulaşması için vizyon geliştirme, kaynakları etkin kullanma ve çevresel değişkenlere proaktif biçimde yanıt verme yeteneği olarak tanımlanır (Boal & Hooijberg, 2000; Ireland & Hitt, 2005). Bu liderlik tarzı, yöneticinin yalnızca günlük operasyonları değil, aynı zamanda kurumsal kültürü, bilgi akışını ve yenilikçi uygulamaları da yönetmesini gerektirir. Araştırma bulguları, okul müdürlerinin WhatsApp'ı yalnızca teknik bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda örgütsel dayanıklılığı artırma, bilgi akışını stratejik olarak yönlendirme ve kriz anlarında etkili liderlik sergileme aracı olarak kullandıklarını göstermektedir. Örneğin, müdürlerin WhatsApp üzerinden öğretmenler arası koordinasyonu sağlamaları, kriz durumlarında rehberlik etmeleri ve sosyal dayanışmayı teşvik etmeleri, stratejik liderliğin temel bileşenlerinden olan vizyonerlik, esneklik ve iş birliğine dayalı liderlik davranışlarıyla örtüşmektedir (Rowe, 2001). Bu bağlamda, WhatsApp'ın yönetim süreçlerine entegre edilmesi, müdürlerin stratejik liderlik kapasitelerini dijital ortama taşıdıkları yeni bir liderlik pratiği olarak değerlendirilebilir.

C. Teorik Çerçeveyle İlişkilendirme

Bulguların müdürlerin liderlik pratikleriyle ilişkisi, WhatsApp kullanımının yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda liderlik tarzlarını yansıtan bir araç olduğunu göstermektedir. Örneğin, duyuru ve koordinasyon, müdürlerin organizasyonel liderlik ve yönetsel otoritesini ortaya koyar; kriz yönetimi, acil durumlarda hızlı karar alma ve rehberlik kapasitesiyle dönüşümcü liderlik özelliklerini yansıtır; sosyal dayanışma ise ilişki liderlik yoluyla ekip motivasyonunu güçlendirme çabasını ifade eder. Mesleki paylaşım, pedagojik liderlik

bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyen bir öğrenme topluluğu oluşturma çabasını gösterir. Bu liderlik boyutları, dönüşümcü liderlik teorisiyle de ilişkilendirilebilir.

Dönüşümcü liderlik, James MacGregor Burns (1978) tarafından geliştirilen bir liderlik yaklaşımıdır ve lider ile izleyici arasında karşılıklı gelişim, değerlerde dönüşüm ve ortak hedeflere yönelim temelinde kurulan bir etkileşim biçimini ifade eder. Bu liderlik biçimi, yalnızca işleri yürütmekle yetinmeyip, izleyicilerin motivasyonunu artırmayı, onları daha yüksek düzeydeki amaçlara yönlendirmeyi ve örgütsel değişimi mümkün kılacak bir vizyon geliştirmeyi içerir (Bass & Riggio, 2006). Araştırma bulgularında görüldüğü üzere, okul müdürlerinin WhatsApp üzerinden öğretmenlere yönelttiği motivasyon artırıcı mesajlar, ortak hedeflere yönelik bilgi paylaşımı ve kriz anlarında sergiledikleri rehberlik, dönüşümcü liderliğin dört temel boyutu olan idealleştirilmiş etki, ilham verici motivasyon, entelektüel uyarım ve bireysel ilgi ile örtüşmektedir. Özellikle sosyal dayanışma, mesleki paylaşım ve kriz yönetimi gibi süreçler, müdürlerin sadece yönetsel değil, aynı zamanda duygusal ve değer temelli liderlik rollerini WhatsApp aracılığıyla da sürdürdüklerini göstermektedir. Bu yönüyle, dönüşümcü liderlik, okul yöneticilerinin dijital iletişim ortamındaki etki kapasitelerini anlamak için önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır.

Bu kullanım amaçları, Tutar ve Eroğlu'nun (2017) örgütsel iletişimle ilgili açıklamalarıyla da uyumludur. Tutar ve Eroğlu'na göre, iletişim; bilgilendirme, eşgüdüm, etkileme, öğretme ve birleştirme işlevlerini içerir. WhatsApp, duyurularla bilgilendirme, görev dağılımıyla eşgüdüm, kriz yönetiminde etkileme, mesleki paylaşım ile öğretme ve sosyal dayanışmayla birleştirme işlevlerini dijital olarak karşılar. Özellikle birleştirici işlev, WhatsApp'ın kurumsal aidiyeti ve moral desteği güçlendirmedeki rolünü vurguluyor. Wenger'in (1998) "uygulama toplulukları" kuramına göre, WhatsApp grupları, müdürlerin liderliğinde çevrimiçi mesleki öğrenme toplulukları olarak işlev görüyor; bilgi paylaşımının ötesinde, norm üretimi ve mesleki dayanışma sağlamaktadır. Davis'in (1989) Teknoloji Kabul Modeli (TAM) çerçevesinde, müdürlerin WhatsApp'ı tercih etmelerinde, "algılanan kullanım kolaylığı" (örneğin; hızlı erişim, yaygın kullanıcı ağı ve sezgisel arayüz) ile "algılanan fayda" (örneğin; eş zamanlı bilgi paylaşımı, hızlı aksiyon alma ve karşılıklı kontrol sağlama) önemli etkenler olarak öne çıkmaktadır. Bu tercihler, bireysel pratiklerin ötesinde, dijital araçların örgütsel işleyişe nasıl entegre edildiğine dair güçlü ipuçları sunmaktadır.

Ancak, WhatsApp'ın anlık ve sürekli iletişim sağlayan yapısı, müdür-öğretmen ilişkilerinde farkında olunmaksızın bir "denetim hissi" doğurabilmektedir. Özellikle

yöneticilerin günün her saatinde bilgi talep etmesi, mesaj takibi yapması veya belge istemesi gibi eylemler, öğretmenler açısından sürekli gözlem altında olma duygusunu pekiştirebilmektedir. Bu durum, dijital ortamın sunduğu esneklikten ziyade, bir tür baskı mekanizmasına dönüşme riskini de beraberinde getirmektedir.

Denetim hissini yaygınlaşması, zamanla şu tür sorunlara yol açabilir: öğretmenlerde mesleki tükenmişlik algısının artması, gönüllü katılımın yerini zorunlu tepkiye bırakması, bireysel çalışma alanının daralması ve dijital iletişime karşı pasif direncin gelişmesi. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin dijital denetimi etik sınırlar içinde yürütmeleri, iletişimde açıklık ve nezaket dilini korumaları önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

D. Mevcut Yasal Durumla Karşılaştırma

WhatsApp'ın okul yöneticileri tarafından çeşitli iletişim amaçlarıyla kullanımı, Türkiye'deki mevcut mevzuatla karşılaştırıldığında hem bazı kolaylaştırıcı yönler hem de hukuki belirsizlikler içermektedir. Kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken tabi olduğu temel düzenlemelerden biri olan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, resmi yazışmaların belirlenmiş kurumsal kanallar aracılığıyla yürütülmesini öngörmektedir. Bu bağlamda Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ve Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) gibi sistemler, kurumsal iletişim için yasal olarak tanımlanmış ve denetlenebilir platformlardır. Oysa WhatsApp, bu sistemlerin dışında kalan, üçüncü taraf bir mesajlaşma uygulaması olup, gönderilen iletilerin resmî belge niteliği taşıması mümkün değildir.

Buna rağmen, okul müdürlerinin WhatsApp kullanımına yönelmesinde pratik nedenler öne çıkmaktadır. Uygulamanın anlık iletişim sağlaması, geniş kullanıcı kitlesine hızlıca ulaşılma kapasitesi ve kolay erişilebilirliği gibi faktörler, duyuru, toplantı hatırlatma, acil durum bilgilendirmesi gibi amaçlarla kullanımını cazip hâle getirmektedir. Ancak bu durum, uygulamanın resmî bir yazışma kanalı olmaması nedeniyle, mevzuatla tam uyumlu bir iletişim biçimi sunmadığı gerçeğini değiştirmemektedir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) çerçevesinde ise, WhatsApp kullanımının veri güvenliği boyutu ayrı bir önem taşımaktadır. Özellikle öğretmenlerin telefon numaralarının paylaşılması, veli bilgilerinin dolaşıma sokulması veya bordro gibi kişisel bilgilerin bu platform üzerinden aktarılması, açık rıza alınmaksızın yapıldığında KVKK'ya aykırı bir uygulama niteliği kazanabilir. WhatsApp, kişisel verilerin yurtdışındaki sunucular üzerinden işlenebileceği bir platform olduğundan, güvenli veri işleme koşullarını

sağlamakta yetersiz kalabilir. Buna karşın, yalnızca sosyal dayanışma, tebrik mesajları veya mesleki öneri paylaşımları gibi kişisel veri içermeyen amaçlarla gerçekleştirilen iletişimler, KVKK bağlamında uygun olarak değerlendirilebilir. Mevcut yasal çerçeve, WhatsApp'ın kullanımını doğrudan düzenleyen bir hüküm içermediğinden, bu belirsizlik, müdürlerin uygulamayı yoğun kullanmasını teşvik etmektedir.

Bu bağlamda, Anayasa'nın 20. maddesi olan *özel hayatın gizliliği* ilkesi de dikkate alınmalıdır. WhatsApp kullanımının sınırları net çizilmediğinde, yöneticilerin öğretmenlerle mesai saatleri dışında da iletişim kurmaya devam etmesi, bireylerin özel yaşam alanına müdahale olarak yorumlanabilir. Araştırma bulguları, özellikle bazı katılımcıların hafta sonları ya da akşam saatlerinde gönderilen mesajlardan rahatsızlık duyduğunu ve bu durumun iş-özel yaşam dengesini bozduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, iyi niyetli olsa bile kurumsal amaçlarla yapılan sürekli dijital temas, çalışan haklarının ihlali riskini doğurabilir.

Öte yandan, WhatsApp kullanımına dair herhangi bir yasal düzenlemenin mevzuatta açıkça yer almaması, uygulamayı yönetsel kararlarla şekillendirme eğilimini artırmaktadır. Yasal boşluk, bazı okul yöneticilerinin bu uygulamayı fiilî bir iletişim kanalı hâline getirmesine ve öğretmenlerden katılım beklentisi içine girmesine neden olmaktadır. Ancak bu durum hem yasal hem etik açıdan tartışmalı bir alan oluşturmaktadır.

E. Eğitsel ve Politik Yansımalar

WhatsApp'ın okul yönetiminde yaygın kullanımı, teknolojinin gelişimiyle iletişim pratiklerinin dönüşümünü yansıtır. Uygulamanın resmi sistemlere kıyasla hız, kullanıcı dostu arayüz ve informal iletişim olanakları sunması; duyuru, koordinasyon, kriz yönetimi, sosyal dayanışma ve mesleki paylaşım gibi süreçlerde tercih edilmesini sağlıyor. Bu durum, eğitim yönetiminde dijital araçların rolünü ve kurumsal iletişimdeki yerini yeniden değerlendirme ihtiyacını ortaya koyuyor. WhatsApp, yönetim süreçlerini kolaylaştırırken, mevcut yasal çerçeveye uyumluluğu, eğitim politikaları için önemli bir tartışma konusu haline geliyor.

5.1.2. Okul Müdürlerinin WhatsApp Kullanımı Sürecindeki Sorunların Tartışılması

Araştırmanın ikinci alt problemi, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarında karşılaştıkları sorunların belirlenmesine yöneliktir. Elde edilen bulgular, bu dijital iletişim ortamlarında yaşanan temel sorun alanlarını ortaya koymaktadır. Bunlar; yasal ve resmî dayanak eksikliğinden kaynaklanan belirsizlikler, mesai sınırlarının belirsizleşmesi, iletişim kazaları ve yanlış anlamalar, grup içi disiplinin sağlanamaması, katılımı erişim eşitsizlikleri

ve dijital okuryazarlık düzeylerindeki farklılıklar ile kişisel verilerin korunması ve mahremiyet ihlalleri şeklinde öne çıkmaktadır.

A. Bulguların Özeti ve Değerlendirmesi

Bulgular, okul müdürlerinin WhatsApp gibi özel dijital iletişim araçlarını kullanırken çeşitli yönetsel, hukuki ve etik sorunlarla karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı, bu tür platformların Millî Eğitim Bakanlığı tarafından resmî olarak tanımlanmamış olmasının, kullanımda yasal belirsizlik ve sorumluluk karmaşasına neden olduğunu ifade etmiştir.

Bunun yanı sıra, WhatsApp'ın anlık ve kesintisiz bildirim üreten yapısı, müdürlerin ve öğretmenlerin mesai dışı zamanlarda da iletişim yükü altında kalmasına neden olmaktadır. Katılımcılar, grup yazışmalarının gece geç saatlerde ya da hafta sonlarında da sürmesinin, zamanla özel yaşam ile iş yaşamı arasındaki sınırların belirsizleşmesine yol açtığını ve bu durumun tükenmişlik hissini artırdığını vurgulamıştır. Bu bulgu, dijital iletişimde zaman yönetimi ve dijital çalışma etiği konularının önemine işaret etmektedir.

Yazılı dijital iletişimin doğası gereği, sözlü olmayan iletişim öğelerinin (jest, mimik, tonlama vb.) yokluğu, yanlış anlamalara açık bir zemin oluşturmaktadır. Okul müdürleri, kimi zaman bu eksikliğin öğretmenlerle yaşanan iletişimde yanlış yorumlara ve iletişim kazalarına yol açtığını ifade etmiştir. Bu durum, özellikle resmi ya da hassas içerikli mesajların iletiminde daha açık, net ve açıklayıcı bir dil kullanımını gerekli kılmaktadır.

Grup yazışmalarının konudan sapma, mesaj yoğunluğu ve alakasız içerikler nedeniyle yönetilmesinde zorluklar yaşandığı da dikkat çekmektedir. Müdürler, grup içinde paylaşılan gereksiz ya da alakasız mesajların resmi işleyişi sekteye uğrattığını ve bilgi akışını bozduğunu belirtmiştir. Bu durum, dijital ortamların amacına uygun kullanılmaması hâlinde verimliliğin düşebileceğine işaret etmektedir.

Ayrıca, öğretmenler arasında akıllı telefon, internet erişimi ya da teknik yeterlilikler bakımından farklılıklar bulunduğu; bazı öğretmenlerin ise WhatsApp kullanımında dijital okuryazarlık eksiklikleri yaşadığı görülmektedir. Bu tür bireysel farklılıklar, kurumsal iletişim süreçlerinin eşgüdümünü ve sürekliliğini olumsuz etkileyebilmektedir.

Katılımcılar, okul yöneticilerinin zaman zaman okul paydaşlarına ait kişisel verileri, WhatsApp üzerinden paylaşabildiklerini ve bu durumun hem etik hem de hukuki açıdan risk

taşıdığını vurgulamıştır. Özellikle kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasal çerçeveler dikkate alındığında, bu tür paylaşımların kurumsal güvenlik açısından tehdit oluşturabileceği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, katılımcılar, WhatsApp gruplarının zaman zaman amacı dışında kullanıldığına da dikkat çekmiştir. Sosyal içerikli ya da özel paylaşımların yoğunlaşması durumunda, müdürlerin grup düzenini sağlamak üzere müdahale ettikleri görülmektedir.

Bulgular, dijital iletişimde kuşaklar arası farklılıkların da önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Özellikle dijital okuryazarlık düzeyi düşük olan bireylerin mesajları algılama ve yanıt verme biçimlerinde farklılıklar oluşmakta; bu da iletişim sürecinde anlam kaymalarına ve kopukluklara neden olabilmektedir. Okul müdürlerinin WhatsApp kullanımında karşılaştığı sorunların yalnızca teknik değil; etik, örgütsel ve psikososyal boyutları olduğu anlaşılmaktadır.

B. Bulguların Literatürle Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Araştırma bulguları, WhatsApp gibi dijital iletişim araçlarının okul ortamlarında hızlı ve pratik bir iletişim modeli sunduğunu ortaya koymakla birlikte, bu kullanım biçiminin belirli yapısal, psikososyal ve etik risklerle iç içe geçtiğini göstermektedir. Bulgular, literatürdeki dijital yönetim (Özer, 2017), etik dijital davranış (Reyman, 2019) ve iletişim sosyolojisi (McQuail, 1985) tartışmalarıyla yüksek düzeyde örtüşmekte; bu açıdan, hem mikro (okul içi ilişkiler) hem de makro (politik-yapısal düzenlemeler) düzeyde değerlendirme gerektirmektedir.

Öncelikle, WhatsApp iletişiminin kurumsal bağlamda yasal bir dayanağa sahip olmaması, yönetsel boşluklar yaratmakta; bu durum, kullanıcıların rollerine dair sınırları muğlaklaştırarak *etik gerilim* (Haque, 1999) alanlarını genişletmektedir. Yavaş ve Gezer (2024) ile Neiroukh ve arkadaşları (2024) bu tür kurumsal düzenlemelerin eksikliğinin veri güvenliği, sorumluluk paylaşımı ve mahremiyet gibi kritik konularda risk doğurduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda, resmî iletişimle gayri resmî yazışmalar arasındaki sınırların silikleşmesi, yönetsel disiplinin zayıflamasına neden olmakta; Doğan'ın (2019) da belirttiği gibi, grup içi çatışmaların ve yanlış anlaşılmaların önünü açmaktadır.

Bu yönetsel belirsizlikler, mesai sınırlarının ihlaliyle birleştiğinde öğretmen ve yöneticiler üzerinde *sürekli bağlantıda olma zorunluluğu* oluşturmakta, bu da literatürde

“dijital tükenmişlik” (Erten & Özdemir, 2020) olarak tanımlanan kronik yorgunluk durumuna zemin hazırlamaktadır (Toker Gökçe & Balcı, 2023). Bilhassa günün her saatine yayılan mesaj trafiği, bireylerin iş-özel yaşam dengelerini bozan bir gözetim hissi doğurmakta; öğretmenlerin her an denetleniyor olma kaygısı taşınmasına ve kendini sürekli görünür kılma zorunluluğu hissetmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda, Elçi ve arkadaşları (2022) ile Habib ve arkadaşları (2024), dijital ortamda sürekli hazır bulunmanın psikososyal maliyetlerine dikkat çekmiş; bu durumun bireylerde stres, kaygı ve aidiyet kaybı gibi olumsuzluklara neden olduğunu belirtmişlerdir.

İletişimin teknik boyutuna bakıldığında, öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerindeki farklılıkların iletişimde ciddi eşitsizlikler doğurduğu görülmektedir. Bazı bireyler grup içi yazışmalarda aktif rol alırken, diğerleri teknik yetersizlikler ya da iletişim kodlarına hâkim olamama nedeniyle dışlanmakta veya yanlış anlaşılmalara maruz kalmaktadır. Bouhnik ve Deshen (2014) ile Suárez-Lantarón ve arkadaşları (2022), bu tür durumların profesyonel iletişim kalitesini zedelediğini ve katılım eşitliğini tehdit ettiğini vurgulamaktadır.

Buna ek olarak, grup içi iletişimin sınırsız, zamansız ve filtresiz şekilde yürütülmesi, bilgi yığılması ve mesaj karmaşasına neden olmakta; kullanıcıların önemli içeriklere erişimini zorlaştırmaktadır. Mesaj yoğunluğu durumu literatürde “bilgi yüklenmesi” ya da “mesaj stresi” (Arapovic-Johansson vd., 2017) olarak tanımlanmakta, Tokar Gökçe ve Balcı (2023) ile Neiroukh ve arkadaşları (2024) bu tür yoğun dijital etkileşimin öğretmenlerde tükenmişlik sendromunu tetiklediğini belirtmektedir.

Araştırma verileri, dijital iletişimin etik boyutunu da ciddi biçimde gündeme getirmektedir. WhatsApp gruplarında kişisel verilerin izinsiz paylaşımı, üçüncü kişilere mesajların iletilmesi gibi uygulamalar, kullanıcılar açısından hem hukuki hem de etik açıdan risk barındırmaktadır. Bu durum, sadece teknik bir güvenlik açığı değil, aynı zamanda bireyin mahremiyetine yönelik bir müdahale olarak değerlendirilmeli; bu bağlamda literatürde etik dijital davranış normlarının güçlendirilmesi gerektiği sıklıkla vurgulanmaktadır (Yavaş & Gezer, 2024).

Tüm bu bulgular, okul yöneticileri ve öğretmenler açısından dijital iletişimin sadece teknik bir kolaylık sağlamadığını, aynı zamanda yeni etik, psikososyal ve yönetsel sorun alanları doğurduğunu göstermektedir. Literatürle büyük ölçüde örtüşen bu sorunlar, dijital

araçların eğitim ortamlarında bilinçli, sınırlı ve denetimli kullanımının gerekliliğini ortaya koymakta; aynı zamanda eğitim politikalarının bu yeni dijital gerçeklikleri göz önünde bulunduracak biçimde yeniden yapılandırılması gerektiğini de işaret etmektedir.

C. Teorik Çerçeveyle İlişkilendirme

Bu araştırmada, okul müdürlerinin yönetsel süreçlerde WhatsApp gibi dijital iletişim platformlarını nasıl kullandıkları, bu kullanım sırasında karşılaştıkları yönetsel, etik ve hukuki sorunlar ele alınmıştır. Bulgular, müdürlerin bu platformları yaygın biçimde kullandığını ancak bu kullanımın kişisel verilerin korunması, resmî tebligat usulleri, mesai sınırlarının ihlali, dijital eşitsizlik ve yönetsel sorumlulukların sınırlarının belirsizleşmesi gibi çok katmanlı sorunlara yol açtığını göstermektedir.

Bu durum, özellikle stratejik liderlik teorisi (Boal & Hooijberg, 2000; Ireland & Hitt, 2005) bağlamında değerlendirilmelidir. Stratejik liderlik, liderin yalnızca kısa vadeli kararlar almasını değil, aynı zamanda uzun vadeli vizyon geliştirmesini, değişen koşullara uyum sağlayarak kurumun yönünü stratejik biçimde belirlemesini içerir. Araştırma bulgularında görülen WhatsApp temelli yönetsel iletişim pratikleri, bazı okul müdürlerinin dijital ortamları etkili biçimde yönetemediklerini, özellikle de hukuki sınırlar ve etkileşim etiği konusunda yeterli stratejik duyarlılığa sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Stratejik liderlik perspektifinden bakıldığında, bu tür uygulamalar, liderin yasal farkındalığı, etik duyarlılığı ve bilişsel karmaşıklık düzeyinin gelişmiş olması gerektiğine işaret etmektedir. Boal ve Hooijberg (2000), stratejik liderliği üç temel kapasite üzerinden açıklar: özümseme kapasitesi (absorptive capacity), değişim kapasitesi ve yönetsel bilgelik (managerial wisdom). Bu üçlü yapıdan özellikle yönetsel bilgelik ve özümseme kapasitesi, liderin hem teknik bilgi hem de mevzuat bilgisi ışığında kararlar alabilme becerisine işaret eder. WhatsApp kullanımına dair bulgular, bazı okul yöneticilerinin bu kapasite alanlarında gelişime ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Öte yandan, karizmatik ve dönüşümsel liderlik kuramları da (Bass & Riggio, 2006) bu bağlamda değerlendirilebilir. Bu kuramlar, liderin takipçileriyle güvene dayalı ilişkiler kurmasını, ilham verici olması ve örgütsel vizyonu paylaşması gerektiğini vurgular. Ayrıca, bilişsel karmaşıklık ve sosyal zekâ kavramları da (Rowe, 2001) bu bağlamda önemli hale gelmektedir. Dijital iletişimde karşılaşılan yanlış anlaşılımlar, tepki dilinin yönetilememesi ve grup içi iletişimin düzensizliği, okul müdürlerinin bu sosyal-duygusal becerileri daha fazla

geliştirmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Özellikle WhatsApp gibi resmi olmayan platformlarda yürütülen iletişimin; sosyal ilişkilere, yetki hiyerarşisine ve kurumsal algıya etkisi, liderlerin stratejik öngörü düzeylerinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Okul müdürlerinin dijital ortamdaki liderlik rollerinin yalnızca teknik bilgiye değil; stratejik düşünme, etik sorumluluk, mevzuat bilgisi ve sosyal duyarlılıkla desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Okul yöneticilerinin hem bireysel hem de kurumsal düzeyde başarıyı sürdürülebilir kılabilmeleri için dijitalleşen iletişim ortamlarını stratejik liderlik ilkeleri doğrultusunda yönetmeleri ve yasal düzenlemeleri içselleştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, resmî ve özel dijital iletişim araçlarının ayırt edilmesi, stratejik liderlik kapasitesinin temel göstergelerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

D. Yargı Kararları Işığında Dijital İletişimin Hukuki Niteliği

Dijital iletişim araçlarının eğitim yönetiminde kullanımına ilişkin yargı kararları, bu araçların yasal zemin olmadan resmî süreçlerde kullanılması hâlinde ciddi hukuki sorunlara yol açabileceğini ortaya koymaktadır. 2024 yılında Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesi tarafından karara bağlanan bir davada (2024/620 Esas, 2024/1910 Karar), öğretmene sadece WhatsApp aracılığıyla yapılan bilgilendirmenin resmi tebliğ niteliği taşımadığı hükme bağlanmıştır. Mahkeme, öğretmene tercih hakkı tanınmadan gerçekleştirilen görevlendirmenin usule aykırı olduğuna karar vererek, dijital iletişim araçlarının resmi bildirim yerine geçemeyeceğini açıkça belirtmiştir.

Bununla birlikte, dijital platformların özel hayatla kamusal görev arasındaki sınırları muğlaklaştırdığı başka bir olayda da görülmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin 9 Şubat 2023 tarihli kararı (Başvuru No: 2018/37232), bu duruma çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir. Sakarya'da bir ilçe millî eğitim müdürünün, bir WhatsApp grubuna üyeliği gerekçe gösterilerek görevinden alınması üzerine açtığı bireysel başvuruda, mahkeme başvuruçunun özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Gerekçede, WhatsApp gruplarının bireysel tercihler çerçevesinde değerlendirileceği, grup içi içeriklerin sızdırılması ve yorumlanmasının kişisel sorumluluğu doğurmayacağı ifade edilmiştir. Mahkeme, söz konusu müdahalenin demokratik toplum düzeni açısından gerekli ve orantılı olmadığına dikkat çekmiştir. Bu karar, yöneticilerin dijital mecralardaki varlıklarının, doğrudan bir görev ihlali ya da disiplin suçu kapsamında değerlendirilemeyeceğine dair emsal niteliğinde bir içtihat olarak ön plana çıkmaktadır.

E. Dijital İletişim Platformlarının Resmî Yazışmalarda Kullanımı: Mevzuat, Uygulama ve Riskler

Okul müdürlerinin yönetsel iletişim süreçlerinde yaygın olarak kullandığı dijital mesajlaşma uygulamalarının resmî yazışma aracı olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusu, Türkiye'deki mevzuat ve uygulama pratikleri açısından çeşitli tartışmalara yol açmaktadır. Bu kapsamda özellikle WhatsApp gibi bireysel kullanıma dayalı platformların, kamu kurumlarının resmî yazışma prosedürlerine uygunluğu ciddi şekilde sorgulanmaktadır.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde, resmî yazışmaların geçerli sayılabilmesi için güvenli elektronik imza kullanımı zorunlu tutulmuş ve bu tür yazışmaların Kayıtlı Elektronik Posta (KEP), Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ve e-Yazışma gibi güvenli altyapılar aracılığıyla yürütülmesi gerektiği açıkça belirtilmiştir (Elektronik İmza Kanunu, 2004). WhatsApp ise bu sistemlere entegre olmayan ne kullanıcı kimlik doğrulaması ne de içerik bütünlüğünü garanti eden bir platformdur. Bu yönüyle, resmî yazışma aracı olarak kullanılabilirliği hukuki açıdan sorunlu ve denetlenebilirlik bakımından yetersizdir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, okul yöneticilerinin yönetsel iletişimde sıklıkla WhatsApp kullandığını, ancak bu kullanımın ciddi hukuki belirsizlikler içerdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle bordro dökümleri, T.C. kimlik numaraları, icra kesintisi bildirimleri gibi kişisel veri niteliğindeki belgelerin bu platform üzerinden paylaşılması, yalnızca veri güvenliği açısından değil, aynı zamanda idari ve hukuki sorumluluk açısından da sakıncalıdır. Katılımcıların büyük bölümü, WhatsApp yazışmalarının resmî bir nitelik taşımadığını belirtmiş; bu tür içeriklerin yalnızca bilgilendirme amaçlı paylaşılması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu bağlamda, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesi kapsamında kamu kurumlarının tebligatlarını Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) üzerinden yürütmeleri zorunludur. Yasa hükmü açık bir biçimde, kamu kurumlarının yalnızca resmî elektronik adresler üzerinden yapılan tebligatları geçerli sayacağını ortaya koymaktadır (Tebligat Kanunu, 1959). WhatsApp gibi ticari mesajlaşma araçları ise bu sistemin dışında kalmakta ve ne tebligatın alıcıya ulaştığına dair güvenli bir teyit, ne de yasal geçerlilik bakımından bir teminat sunmaktadır.

Uygulamada gözlemlenen bir diğer sorun, WhatsApp gruplarının örgütsel yapı ve gizlilik ilkeleri gözetilmeksizin kullanılmasıdır. Katılımcıların bir kısmı, okul yönetimi ile öğretmenlerin aynı gruplarda yer almasının bilgi paylaşımında hiyerarşik karışıklıklara ve mahremiyet ihlallerine yol açtığını dile getirmiştir. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), kişisel verilerin işlenmesinde açık rıza ilkesini esas almakta olup, ilgili verilerin yalnızca gerekli kişilerle paylaşılmasını öngörmektedir (KVKK, 2016). Ancak araştırmada, kimi durumlarda öğretmenlere ait bordro, kimlik bilgisi veya icra kesintisi gibi özel içeriklerin, rıza alınmaksızın grup üyelerinin tümüyle paylaşıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, veri güvenliği açısından ciddi bir açık yaratmakta ve yöneticilerin hem etik hem de hukuki sorumluluklarını artırmaktadır. WhatsApp'ın resmi iletişim aracı olarak kullanımı, Türkiye'deki mevzuatla doğrudan çelişmekte ve okul yöneticilerini hem yasal hem de kurumsal risklerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 22. maddesi, bireylerin haberleşme hürriyetini ve bu haberleşmenin gizliliğini güvence altına almaktadır. İlgili maddeye göre, "*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.*" Bu anayasal çerçeve hem bireysel iletişimin korunması hem de kamusal alanda gerçekleştirilen dijital yazışmaların sınırlarının belirlenmesi açısından kritik bir referans noktasıdır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, okul müdürlerinin yönetsel amaçlarla kurulan WhatsApp gruplarına öğretmenlerin katılımını zaman zaman bir zorunluluk gibi gördüklerini ortaya koymuştur. Bu durum, Anayasa'nın güvence altına aldığı haberleşme hürriyeti ile çelişen bir uygulamaya işaret etmektedir. Zira, kamu görevlisi dahi olsa bireyin, özel bir iletişim platformunda yer alma ya da almama konusundaki özgür iradesi, anayasal bir hak niteliği taşımaktadır.

WhatsApp gibi ticari bir platformun, kurumsal görev paylaşımı ve bilgi akışını sağlama adına kullanılmasında kişisel sınırların ihlal edildiği durumlar gözlemlenmiştir. Özellikle bireylerin kişisel cihazları üzerinden 7/24 erişilebilir olmasının beklenmesi, haberleşme özgürlüğünün yanı sıra özel hayatın gizliliği ilkesini de zedeleyebilmektedir. Bu tür uygulamalar, öğretmenlerin yalnızca mesai saatleri içinde değil, mesai dışında da dijital denetim ve beklenti altında kalmalarına neden olmakta; gönüllü olmayan bir dijital katılım durumu yaratmaktadır.

Anayasa'nın 22. maddesi kapsamında değerlendirildiğinde, kişisel cihazlar ve özel platformlar üzerinden yürütülen zorunlu ya da fiilî iletişim süreçlerinin haberleşme özgürlüğünü zedeleyebileceği, özellikle öğretmenlerin bu gruplarda bulunmaya yönelik örtük baskı hissetmelerinin anayasal güvence ile bağdaşmadığı ifade edilebilir. Bu durum, haberleşme özgürlüğünün ihlaliyle birlikte, katılımın gönüllülük temeline değil, kurumsal zorunluluğa dayandığını ortaya koymaktadır.

WhatsApp gibi özel iletişim araçlarının resmi ya da yarı-resmi iletişim kanalı olarak benimsenmesi, Anayasa'nın haberleşme özgürlüğü ve gizliliğine dair hükümleriyle çatışma riski taşımaktadır. Okul yöneticilerinin, çalışanların iletişim haklarını anayasal bağlamda dikkate alarak hareket etmeleri; iletişimi zorunlu değil, şeffaf, denetlenebilir ve rıza temelli biçimde yapılandırılmaları gerekmektedir. Aksi hâlde, dijital araçların kurumsal kolaylık sağlamasının ötesinde, anayasal hakların ihlaliyle sonuçlanabilecek uygulamalar ortaya çıkabilmektedir.

WhatsApp'ın okul yöneticileri tarafından farklı amaçlarla kullanımı, yasal düzenlemeler karşısında bazı alanlarda kolaylık sağlarken, diğer yandan mevzuatla uyumsuzluk ve hak ihlali potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenle, iletişimin niteliği, içeriği ve kapsamı göz önünde bulundurularak, WhatsApp gibi platformların kullanımına dair açık, denetlenebilir ve etik ilkelere dayalı kurumsal rehberlerin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Tablo 17.Mevzuat Tablolu Özet

Mevzuat Adı	İçerik Özeti	WhatsApp'a Uygunluk Durumu
657 sayılı Devlet Memurları Kanunu	Görev tanımı ve disiplin hükümleri	Doğrudan düzenleme yok
5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu	Elektronik imza zorunluluğu	Uygun değil
Resmî Yazışma Usul ve Esasları Yönetmeliği	EBYS, KEP gibi resmi platformların kullanımı	Uygun değil
KVKK (6698)	Kişisel verilerin paylaşımı ve korunması	Riskli (numara ve veri paylaşımı)

F. Türk Ceza Kanunu Açısından Değerlendirmesi

Kişisel verilerin dijital platformlar üzerinden izinsiz paylaşımı, yalnızca idari değil, cezaî sorumluluğa da zemin hazırlayabilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 136. ve 137. maddeleri, kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde ifşasını suç olarak tanımlamaktadır. Üstelik bu eylemin kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilmesi, suçun nitelikli hali sayılmakta ve cezanın ağırlaştırılmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede, kişisel verilerin rıza olmaksızın WhatsApp gibi dijital ortamlarda paylaşılması, kamu görevlileri açısından 2 ila 4 yıl arasında değişen hapis cezası riski taşımaktadır. Ancak TCK'nın 139. maddesi gereği, bu suçların soruşturulabilmesi için mağdurun şikâyetçi olması gerekmektedir. Bu nedenle yöneticilerin ve eğitim çalışanlarının dijital iletişim konusunda daha bilinçli ve dikkatli davranmaları yasal açıdan da zorunlu hale gelmektedir.

G. WhatsApp Kullanımının Hukuki Sonuçları: Yargı Kararları ve Disiplin Süreçleri Bağlamında Değerlendirmesi

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin dijital iletişim aracı olarak WhatsApp'ı kullanmaları, beraberinde çeşitli hukuki, idari ve etik sonuçlar doğurabilmektedir. Özellikle resmi olmayan bu iletişim kanallarının kullanımına ilişkin yaşanmış olaylar ve yargı kararları, eğitim alanındaki dijitalleşmenin denetimsiz yönlerine dikkat çekmektedir.

Türkiye'de yaşanan bir örnekte, bir ilçe millî eğitim müdürünün WhatsApp grubunda yaptığı birtakım paylaşımlar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda (DMK) belirtilen tarafsızlık ilkesine aykırılık gerekçesiyle disiplin soruşturmasına konu olmuş ve ilgili personelin öğretmenliğe atanmasına neden olacak şekilde bir idari tasarruf gerçekleştirilmiştir. Açılan davada hem ilk derece mahkemesi hem de istinaf mahkemesi bu idari işlemi hukuka uygun bulmuştur. Ancak, başvuru tarafından yapılan bireysel başvuru sonucunda, Anayasa Mahkemesi kararı, söz konusu işlemi özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirerek idari işlemi iptal etmiştir (Anayasa Mahkemesi, 2023).

Benzer şekilde, ulusal basında yer alan bir vakada, Konya'da görev yapan bir öğretmenin WhatsApp üzerinden öğrencilerle yürüttüğü etik dışı iletişim süreci, öğretmenin meslekten ihraç edilmesiyle sonuçlanmıştır (Cumhuriyet, 2025). Bu tür olaylar, WhatsApp gibi araçların kontrolsüz kullanımının hem bireysel kariyerleri hem de kurumun işleyişini etkileyebilecek boyutlara ulaşabileceğini göstermektedir.

Bu araştırmada görüşülen bir katılımcı, okul WhatsApp grubunda yaptığı bir paylaşım nedeniyle bir öğretmenin "kınama cezası" aldığını belirtmiştir. Bu ifade, WhatsApp yazışmalarının öğretmenlerin disiplin süreçlerinde somut delil olarak değerlendirilebileceğine işaret etmektedir. Bazı okul müdürlerinin WhatsApp üzerinden yaptıkları yazışmalar (rneğin; ders programı, nöbet izelgesi, resmi yazı gönderimi, öğretmenler kurulu toplantı duyurusu), resmî bir emir veya görev bildirimini gibi algılanabilmektedir.

Bu erevede, WhatsApp gruplarından ayrılma ya da katılmama davranışı, "görevin iş birliği içinde yapılması ilkesine aykırılık" (657 DMK, Md. 125/a) kapsamında değerlendirilebilir. Aynı şekilde, grup içinde müdür tarafından yapılan duyurulara yönelik eleştirel geri bildirimler, "verilen emirlere itiraz" (657 DMK, Md. 125/b) kapsamında idari yaptırımlara yol açabilir. Grup içerisinde amaç dışı yapılan paylaşımlar sonucunda ortaya çıkabilecek hakaret veya aşağılayıcı içerikler ise, "iş arkadaşlarına söz veya hareketle sataşma" (657 DMK, Md. 125/b) fiilini oluşturabilir. Öte yandan, WhatsApp grupları aracılığıyla siyasi içeriklerin paylaşılması ya da sendikal faaliyetlerin (rneğin iş bırakma, grev çağrıları) duyurulması, DMK'nın 125/e maddesi uyarınca, kamu kurumlarının huzur ve düzenini bozma gerekeşiyle ağır disiplin cezalarına konu edilebilir.

WhatsApp gruplarında yapılan yazışmaların, ilgili ğretmen ya da yöneticiler hakkında yürütülebilecek disiplin soruştırmalarında delil niteliğinde kullanılması mümkündür. Bu durum, dijital iletişim araçlarının kullanımına dair açık yasal düzenlemelerin bulunmamasının doğurduğu belirsizlik ortamını gözler önüne sermektedir. WhatsApp yazışmaları, yasal olarak resmî iletişim kanalı sayılmasa da uygulamada kurumsal sorumluluk taşıyan içerikler barındırdığı için, ğretmen ve yöneticilerin bu araçları kullanırken dikkatli, etik ve sorumlu davranmaları gerekmektedir.

5.1.3. Okul Müdürlerinin WhatsApp zm nerilerinin Tartışılması

Araştırmanın nc alt problemi, okul müdürlerinin WhatsApp grubu kullanımında çeşitli yapısal, yönetsel ve bireysel sorunlarla karşı karşıya kaldığını ve bu sorunlara yönelik geliştirdikleri çözüm önerilerini ortaya koymaktadır. Söz konusu sorunların etkili biçimde yönetilebilmesi, yalnızca bireysel inisiyatiflerle değil, kurumsal düzeyde geliştirilecek sistematik stratejilerle mümkündür. Bu çerçevede, her bir problem alanına karşılık gelen çözüm nerileri belirli temalar altında toplanmıştır. Bu temalar sırasıyla; grup kurallarının oluşturulması ve yönetsel disiplinin sağlanması, mevzuat ve resmî dayanakların glendirilmesi, teknolojik altyapının iyileştirilmesi ve veri güvenliğinin sağlanması, eğitim

ve farkındalık çalışmalarının artırılması ile mesajlaşma yoğunluğunu azaltmaya yönelik iletişim stratejilerinin geliştirilmesi şeklinde öne çıkmaktadır.

A. Bulguların Özeti ve Değerlendirmesi

Bulgular, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin WhatsApp gruplarını kurumsal iletişimde etkin ve verimli şekilde kullanabilmesi için belirli ilke ve kurallar çerçevesinde yapılandırılmasının kaçınılmaz olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcı ifadeleri, bu dijital platformların kontrolsüz kullanımının iletişim kalitesini düşürdüğünü, bireyler arası huzursuzluklara neden olabildiğini ve profesyonel-kişisel sınırların ihlaline yol açtığını göstermektedir.

Grup kurallarının belirlenmesi ve yönetsel disiplinin sağlanması, bu bağlamda öne çıkan temel temalardan biridir. Katılımcılar, grupların kuruluş amacının açık şekilde tanımlanmasının ve yazışmaların bu amaç doğrultusunda yürütülmesinin, bilgi akışını daha sistemli ve işlevsel hâle getirdiğini belirtmiştir. Özellikle yönetsel kadroya özel ve sınıf seviyelerine göre oluşturulan farklı grupların, iletişimin hedef kitleye uygun ve konu odaklı yürütülmesine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Bazı okullarda öğretmenler kurulunca belirlenen kapsamlı kullanım protokolleri, grup iletişimini kurumsal zemine taşıma çabalarının bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır.

Yazışma saatlerinin sınırlandırılması, katılımcıların sıklıkla dile getirdiği bir diğer kritik husustur. Gece geç saatlerde veya erken sabahlarda gönderilen mesajların, bireylerin özel yaşam alanlarını ihlal ettiği ve iletişim yükünü artırdığı görülmektedir. Bu durum, iş-özel hayat dengesi açısından sınırların netleştirilmesi gerekliliğini gündeme getirmiştir. Müdürler, bu konuda yönetsel hassasiyetin artırılmasını ve mesajlaşma saatlerine yönelik etik sınırların oluşturulmasını önermektedir.

Grup içeriklerinin denetimi ve konu dışı paylaşımların engellenmesi gerekliliği de sıkça vurgulanmıştır. Katılımcılar, WhatsApp gruplarının kişisel ve alakasız içeriklerle dolmasının bilgi kirliliği yarattığını, bu durumun hem zaman kaybına hem de çatışmalara zemin hazırladığını belirtmiştir. Bu bağlamda, sadece eğitimsel ve yönetsel içeriklerin paylaşılmasına olanak tanıyan kuralların belirlenmesi, grup verimliliğini artıran önemli bir etken olarak değerlendirilmiştir.

Mevzuat ve resmi dayanak geliştirme ihtiyacı, WhatsApp gibi dijital iletişim araçlarının okullarda sistematik ve sorumluluk temelli kullanımını sağlamak açısından önemli bir eksiklik alanı olarak tanımlanmıştır. Katılımcılar, Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde WhatsApp ve benzeri araçların kullanımına ilişkin açık, bağlayıcı ve resmi düzenlemelerin bulunmamasının uygulamada belirsizliklere yol açtığını ifade etmiştir. Kurum içi oluşturulan yazılı kuralların yasal geçerlilik taşınamaması, yönetsel kararlarda ve kriz anlarında ciddi karmaşalara neden olabilmektedir. Bu durum, dijital yazışmaların resmiyet düzeyinin net olarak tanımlanamamasını ve yöneticilerin yetki-sorumluluk alanlarını belirsiz kılmaktadır.

Teknolojik altyapı ve veri güvenliği, WhatsApp gruplarının kurumsal iletişim aracı olarak kullanılmasında üzerinde durulan bir diğer önemli başlıktır. Katılımcılar, öğretmenlerin kişisel telefon numaralarının grup üyeleri tarafından görülmesinin mahremiyet ihlallerine yol açtığını ve zaman zaman istenmeyen iletişime neden olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, kullanıcı bilgilerini koruyan ve grup üyelerinin gizliliğini ön planda tutan iletişim platformlarına olan ihtiyaç vurgulanmıştır.

WhatsApp uygulamasının güvenlik ve teknik yeterlilik açısından sınırlı olduğu yönündeki görüşler de dikkat çekicidir. Katılımcılar, mesaj içeriklerinin denetlenebilirliği, veri aktarım güvenliği ve kişisel bilgilerin korunması konularında ciddi endişelere sahiptir. Özellikle alternatif, kurumsal düzeyde geliştirilecek güvenli iletişim uygulamalarına yönelik beklentiler öne çıkmıştır. Buna ek olarak, platformun teknik özelliklerinin (örneğin okundu bilgisi, mesaj yönetimi, arama kalitesi) yetersizliği yöneticiler açısından iletişim süreçlerini zorlaştırmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, okul yöneticileri ve öğretmenler WhatsApp uygulamasını hızlı ve pratik bir iletişim aracı olarak görse de kullanımının belirli kurumsal düzenlemeler ve etik sınırlar çerçevesinde yapılandırılması gerektiği yönünde ortak bir kanaate sahiptir. Katılımcı görüşleri, WhatsApp'ın eğitim kurumlarında daha etkin ve sorunsuz kullanılabilmesi için kuralların, zamanlamanın, içerik denetiminin ve teknolojik altyapının gözden geçirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu durum, dijital iletişim araçlarının sadece araçsal değil, aynı zamanda yönetsel ve etik bağlamda ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

B. Bulguların Literatürle Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Araştırma bulguları, dijital iletişim süreçlerinin okul ortamlarında daha etkili, güvenli ve etik biçimde yürütülebilmesi için çok boyutlu ve yapısal çözüm önerileri ortaya koymaktadır. Bu çözüm önerileri, dijital yönetim, veri güvenliği, iletişim protokolleri ve mesleki etik gibi temel bileşenler etrafında şekillenmekte; uygulamaya dönük stratejik müdahale alanlarını işaret etmektedir. Elde edilen bulgular, hem mevcut dijital iletişim pratiklerinin sınırlarını ortaya koymakta hem de sürdürülebilir dijitalleşme adına kurumsal dönüşüm gerekliliğine dikkat çekmektedir. Literatürle karşılaştırmalı bir değerlendirme yapıldığında, bulguların güncel akademik yazınla büyük ölçüde örtüştüğü ve bu bağlamda özgün katkılar sunduğu görülmektedir.

Öncelikle, okul müdürleri ve öğretmenler arasında kullanılan dijital iletişim gruplarında yönetsel disiplinin yeterince sağlanamadığı, mesajlaşma saatleri ve içerik türlerine ilişkin belirsizliklerin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, grup içi kuralların eksikliğiyle doğrudan ilişkilidir. Araştırma, resmi ve etik sınırların açıkça tanımlanması gerektiğini ortaya koyarken, Doğan (2019) da benzer şekilde dijital grupların amaç dışı kullanımının kurumsal işleyişi olumsuz etkileyebileceğini ve bu nedenle açık kuralların zorunlu olduğunu vurgulamaktadır. Toker Gökçe ve Balcı (2023) ise özellikle dini ve siyasi içeriklerden uzak durulması, yapıcı iletişim dilinin benimsenmesi ve mesaj içeriklerinin mesleki sınırlar içerisinde kalması gerektiğini belirtmektedir.

Diğer yandan, WhatsApp gibi platformların okul ortamlarında resmî bir iletişim aracı olarak kullanılmasına rağmen, bu kullanımın mevzuatsal bir temele oturtulmamış olması dikkat çekicidir. Bu eksiklik hem iletişimdeki sorumlulukların hem de veri gizliliği, mesajların hukuki geçerliliği ve görev tanımlarının belirsizliğine yol açmaktadır. Araştırma bu alanda açık yönergelere ve protokollere duyulan ihtiyacı vurgularken, Neiroukh ve arkadaşları (2024) dijital iletişim araçlarının resmî çerçevede kullanılabilmesi için açık iletişim protokollerinin ve kullanım sınırlarının tanımlanması gerektiğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, Habib ve arkadaşları (2024) da mesleki standartlara dayalı iletişim yönergelerinin hem bireysel mahremiyetin korunmasına hem de iletişim kalitesinin artmasına katkı sağlayacağını ileri sürmektedir.

Teknolojik altyapı bağlamında ise araştırma, öğretmenler arasında dijital araçlara erişim eşitsizliklerinin bulunduğunu, bu durumun katılımda aksamalara ve iletişimde

güvensizlik hissine neden olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca mesaj içeriklerinin üçüncü kişilerce erişilebilir olması gibi güvenlik tehditleri, dijital ortamların denetimsizliğini daha görünür hale getirmiştir. Bu noktada, Yavaş ve Gezer (2024) yerli ve milli uygulamaların geliştirilmesini önerirken; Neiroukh ve arkadaşları (2024) ise güvenli iletişim için altyapı yatırımlarının artırılması ve dijital araçlara erişim desteğinin öğretmenler arasında dijital katılımı güçlendireceğini savunmaktadır.

Bulgular aynı zamanda dijital okuryazarlık seviyelerindeki farklılıkların iletişimde teknik hatalara ve bilgi aktarımında aksamalara neden olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların dijital iletişim kurallarına dair farkındalık düzeylerinin farklı olması, iletişim kazalarının temel sebepleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, tüm paydaşların yazılı dijital iletişim konusunda bilinçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Literatürde de bu durumla paralel olarak, dijital güvenlik, etik davranış kuralları ve mesajlaşma protokollerine ilişkin hizmet içi eğitimlerin zorunlu hale getirilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Neiroukh vd., 2024; Suárez-Lantarón vd., 2022).

Araştırma bulgularına göre grup içi iletişimin yoğunluğu örneğin mesaj sayısının fazlalığı, içerik tekrarları ve zaman baskısı öğretmenlerde dijital tükenmişlik hissini artırmakta, önemli mesajların gözden kaçmasına neden olmaktadır. Bu yoğunluk, iletişim kalitesini düşürmekle kalmamakta; aynı zamanda kullanıcılar arasında stres ve iletişimden kaçınma davranışlarını tetiklemektedir. Toker Gökçe ve Balcı (2023) de mesajlara zamanında yanıt verememe durumunun öğretmenlerde baskı ve kaygıyı artırdığını ve bu durumun tükenmişliğe yol açtığını belirtmiştir. Bu doğrultuda, mesajlaşma saatlerine sınırlama getirilmesi, içerik filtreleme ve mesaj önceliklendirme gibi stratejik iletişim yönetimi yaklaşımları geliştirilmelidir.

Tüm bu temalar çerçevesinde, araştırmanın ortaya koyduğu çözüm önerileri hem mevcut uygulama pratikleriyle hem de alan yazınındaki tartışmalarla bütünleşmektedir. Okullarda dijital iletişimin daha güvenli, etik ve verimli bir şekilde yapılandırılabilmesi; açık kurallar, güçlü teknolojik altyapı, eşit erişim olanakları ve mesleki etik bilinciyle mümkündür. Bu bağlamda araştırma, yalnızca mevcut sorunları tanımlamakla kalmamakta, aynı zamanda uygulamaya dönük yapısal çözüm önerileri sunarak literatüre özgün bir katkı sağlamaktadır.

C. Teorik Çerçeveyle İlişkilendirme

Yirmi birinci yüzyıl, dijitalleşme, yapay zekâ, otomasyon ve küresel etkileşim gibi çok katmanlı dönüşüm dinamikleriyle şekillenmektedir. Bu dönüşüm, eğitim sistemlerini yalnızca yapısal değil, aynı zamanda işlevsel boyutlarda da köklü biçimde etkilemektedir. Özellikle Dördüncü Sanayi Devrimi (4IR) bağlamında değerlendirildiğinde, okul yöneticilerinin klasik bürokratik görev tanımlarını aşan yeni roller üstlenmeleri gerektiği görülmektedir. Bu yeni roller arasında dijital araçları stratejik biçimde kullanmak, öğrenen organizasyon kültürünü inşa etmek ve etik değerleri merkeze alan bir liderlik anlayışı geliştirmek öne çıkmaktadır (Clark & Triegaardt, 2022).

Geleneksel okul liderliği modelleri, teknolojik dönüşüm karşısında yetersiz kalmakta; günümüz okul müdürleri, etkili iletişim kurabilen, öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyebilen, dijital riskleri yönetebilen ve örgütsel aidiyeti güçlendirebilen çok boyutlu liderlik becerilerine sahip olmalıdır (Fullan, 2021). Bu bağlamda, anlık mesajlaşma uygulamaları özellikle WhatsApp okul içi iletişimde önemli araçlardan biri haline gelmiştir. WhatsApp grupları, kurumsal şeffaflığı artırmakta, hızlı bilgi paylaşımına imkân tanımakta ve öğrenen toplulukların oluşumuna zemin hazırlamaktadır.

Bu araştırma, okul müdürlerinin WhatsApp grubu kullanımına ilişkin deneyimlerini çok boyutlu bir kuramsal çerçeve ile analiz etmektedir. Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı, Blau'nun Sosyal Değişim Kuramı, Etik Liderlik, Dijital Vatandaşlık ve Örgütsel İletişim gibi yaklaşımlar, elde edilen bulguların açıklanmasında işlevsel biçimde kullanılmaktadır (Bandura, 1991; Blau, 1964; Bahar, 2019).

Araştırma bulgularına göre, WhatsApp gruplarında kuralların eksikliği, yönetsel otoritenin zayıflamasına ve iletişimde dağınıklığa neden olmaktadır. Bu bulgu, Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, dijital ortamlarda okul yöneticilerinin sergilediği davranışların öğretmenler tarafından model alındığı ve bu nedenle yöneticilerin iletişimde etik ve yapılandırılmış bir yaklaşım benimsemelerinin kurumsal normları pekiştirdiği anlaşılmaktadır (Brown & Treviño, 2006). Grup kurallarının açık biçimde belirlenmesi, sadece iletişim standardı oluşturmakla kalmaz; aynı zamanda kurumsal aidiyetin gelişmesine ve profesyonel sınırların netleşmesine katkı sunar.

Ancak kuralların etkili olabilmesi, yalnızca yazılı hale getirilmesine değil, aynı zamanda grup üyeleri tarafından benimsenip uygulanmasına bağlıdır. Etik liderlik yaklaşımı

bu noktada önem kazanmaktadır. Okul müdürlerinin önerdiği şekilde, iletişimde etik ilkelere sadık kalınması ve politik/dini içeriklerin grup dışı tutulması, sürdürülebilir dijital etkileşim açısından anlamlıdır. Bu tür yaklaşımların etkisi ise öğretmenlerin dijital farkındalık düzeyi, mesleki disiplin anlayışı ve okulun örgütsel iklimine bağlı olarak değişkenlik gösterebilir.

Bununla birlikte, WhatsApp'ın resmi bir iletişim aracı olarak kullanılması yönetsel belirsizlikler yaratmaktadır. Bu durum, Blau'nun (1964) Sosyal Değişim Kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, dijital iletişimde açık kurallar ve karşılıklılık ilkesinin eksikliği, ilişkilerin sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Okul müdürlerinin resmiyet eksikliğine dair vurguları, dijital ortamlarda liderlik rollerinin yeterince görünür olamamasından kaynaklanan bir etki kaybına işaret etmektedir.

Etik liderliğin dijital ortama taşınabilmesi için kurumsal yönergeler ve yasal düzenlemelerin oluşturulması elzemdir (Mayer vd., 2012). Ancak bu tür yapıların geliştirilmesi, bürokratik süreçler, mevzuat güncellemeleri ve merkezi koordinasyon gerektirdiğinden kısa vadede uygulanabilir olmaktan uzaktır.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu ise mesajların yetkisiz kişilere ulaşma riski ve teknolojik erişim eşitsizlikleridir. Bu bulgu, Livingstone ve Third'ün Dijital Haklar Çerçevesi bağlamında değerlendirildiğinde, bireylerin dijital ortamlarda güvenli, mahrem ve özgürce iletişim kurma hakkına sahip olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır (Livingstone & Third, 2017). Bu bağlamda okul müdürlerinin önerdiği “yerli ve güvenli uygulamalara geçiş” önerisi, yalnızca teknik bir önlem değil; aynı zamanda etik bir yönetim stratejisi olarak da görülmelidir.

Yine de bu tür uygulamaların yaygınlaştırılması, altyapı yatırımlarının artırılması, kullanıcı alışkanlıklarının dönüştürülmesi ve ikna edici hizmet içi eğitim süreçlerinin planlanmasını gerektirmektedir. Geçiş sürecinin kademeli, kullanıcı dostu ve kapsayıcı bir biçimde tasarlanması, başarı düzeyini belirleyecek temel faktörlerden biridir.

Bulgulara göre, dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki farklılıklar WhatsApp gruplarında iletişim kazalarına neden olabilmektedir. Bu durum, Fullan'ın Öğrenen Liderlik Yaklaşımı ile ilişkilendirilebilir. Fullan'a (2021) göre etkili liderler, yalnızca yöneten değil; aynı zamanda öğrenmeyi teşvik eden ve rehberlik eden bireylerdir. Okul müdürlerinin dijital platformlarda yönlendirici rol üstlenmeleri, okul kültüründe dijital farkındalık ve öğrenmenin yaygınlaşmasına katkı sunmaktadır.

Bu bağlamda, etik dijital davranışların gelişimi için yapılandırılmış ve sürekli hizmet içi eğitim programlarının planlanması gerekmektedir. Bu programların başarısı ise doğrudan kurumsal kapasite, yerel yönetimlerin desteği ve eğitim politikalarının sürdürülebilirliği ile ilişkilidir.

Öte yandan, WhatsApp gruplarında yaşanan aşırı mesaj yoğunluğu öğretmenlerde dijital yorgunluk, bilgi kaybı ve iletişimden uzaklaşma gibi sonuçlar doğurmaktadır. Bu bulgu, örgütsel iletişim kuramları doğrultusunda verimli bilgi yönetiminin yeniden yapılandırılması gereğini ortaya koymaktadır. Dirks ve Ferrin'in (2002) güvene dayalı iletişim modeli, açık, sade ve zamanında gerçekleştirilen mesajlaşma pratiklerinin örgütsel güveni ve etkililiği artıracaklarını göstermektedir.

Bu bağlamda okul müdürlerinin önerdiği şekilde, mesajlaşmanın belirli saatlerle sınırlandırılması, mesajların önem sırasına göre filtrelenmesi ve sabit duyuru panellerinin kullanılması gibi stratejiler uygulanabilir görünmektedir. Ancak bu uygulamaların başarıya ulaşması, okul içinde ortak bir dijital iletişim kültürünün geliştirilmesine bağlıdır.

Okul müdürlerinin WhatsApp grubu kullanımına ilişkin deneyimlerini teorik bir zeminde değerlendirmiş; ortaya çıkan bulguları Sosyal Öğrenme, Sosyal Değişim, Etik Liderlik ve Dijital Vatandaşlık kuramlarıyla açıklanmıştır. Bulgular, hem kısa vadeli mikro çözümler (grup kurallarının belirlenmesi, mesaj yönetimi, hizmet içi eğitimler) hem de uzun vadeli makro politikalar (güvenli dijital platformlara geçiş, mevzuat güncellemeleri, kurumsal rehberlik sistemleri) gerektirdiğini göstermektedir.

D. Araştırmanın Özgün Katkısı

Bu çalışma, okul müdürlerinin WhatsApp uygulamasını yalnızca bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda stratejik bir dijital liderlik platformu olarak nasıl konumlandıklarını çok katmanlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Araştırmanın özgünlüğü, WhatsApp üzerinden yürütülen iletişimi sadece teknik bir süreç değil; pedagojik yönetim, kriz anlarında karar alma, mesleki dayanışma oluşturma ve örgütsel kültürü inşa etme işlevleriyle birlikte değerlendirmesinde yatmaktadır. Mevcut literatürde genellikle öğretmen-öğrenci veya öğretmen-veli ilişkileri çerçevesinde ele alınan anlık mesajlaşma araçları, bu çalışmada ilk kez okul müdürlerinin yönetsel ve liderlik pratiklerine entegrasyon düzeyinde, saha verilerine dayalı olarak kapsamlı biçimde analiz edilmiştir.

WhatsApp'ın okul yönetiminde kullanımına ilişkin yürütülen önceki araştırmalar çoğunlukla bilgilendirme, duyuru ve koordinasyon gibi işlevsel boyutlarla sınırlı kalırken; bu tez çalışması, uygulamanın etik sınırlar, mesleki roller, dijital yorgunluk, erişim eşitsizlikleri ve veri güvenliği gibi çok yönlü etkilerini bir arada ele alarak dijital iletişimin örgütsel yapıya ve bireysel refaha olan etkilerini sistematik biçimde değerlendirmiştir. Bu yönüyle, araştırma, dijital platformların kurumsal aidiyet, yönetsel otorite ve iletişim kalitesi üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini hem yapısal hem de bağlamsal düzeylerde analiz eden bütüncül bir model ortaya koymaktadır.

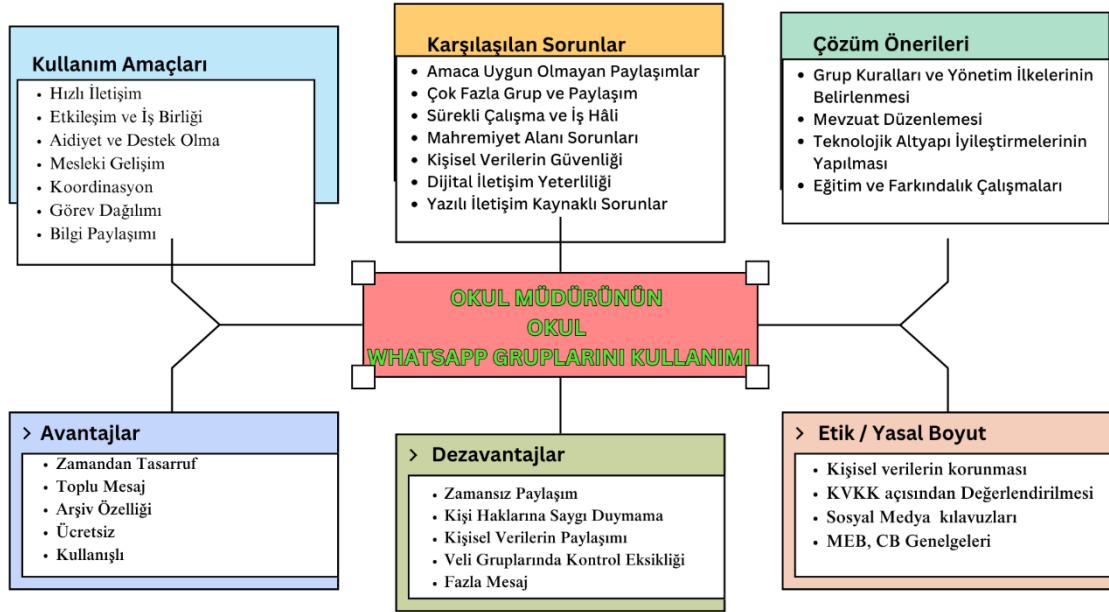
Araştırmanın kuramsal katkısı, Sosyal Öğrenme Kuramı, Sosyal Değişim Kuramı, Etik Liderlik ve Dijital Vatandaşlık çerçevelerini, WhatsApp temelli okul içi iletişim örnekleriyle ilişkilendirerek dijitalleşme sürecinde yöneticilik pratiklerinin dönüşümünü açıklamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, müdürlerin mesaj trafiği, iletişim zamanı, içerik yoğunluğu ve dijital etkileşim sınırlarına yönelik çözüm önerileri, yalnızca uygulamaya dönük değil; dijital okul yönetimi, eğitim politikaları ve mesleki etik alanlarında da yol gösterici ilkeler sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, teknolojik altyapının güçlendirilmesi, veri güvenliğine duyarlılık kazandırılması ve yerli iletişim platformlarının eğitim ortamlarına entegrasyonu gibi müdahale alanlarını kapsayan bütünlük ve sürdürülebilir çözüm stratejileri geliştirmiştir.

Araştırmanın en temel özgün katkısı, saha temelli bulguları kuramsal yapı taşlarıyla birleştirerek, Türkiye bağlamında okul müdürlerinin dijital iletişim uygulamalarını çok yönlü biçimde analiz eden öncü bir model sunmasıdır. Bu model, hem mevcut dijital iletişim sorunlarını teşhis etmekte hem de bu sorunlara sistem temelli, uygulanabilir ve etik açıdan dengelenmiş çözüm yolları önermektedir. Ayrıca, çalışma iş-yaşam dengesi, dijital liderliğin sınırları, iletişimde güven ve örgütsel kültür gibi temaları bütüncül biçimde ele alarak, eğitim yönetimi literatürüne kuramsal bir derinlik ve saha uygulamalarına dönük pratik bir zemin kazandırmaktadır. Bu sayede, sadece akademik bilgi üretimine değil, aynı zamanda politika yapıcılar, okul yöneticileri ve dijital eğitim uzmanları için karar destekleyici bir rehber işlevi görmektedir.

5.2. Sonuç

Bu araştırma, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını iletişim ve yönetim süreçlerinde hangi amaçlarla kullandıklarını, bu süreçte karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik

geliştirdikleri çözüm önerilerini incelemiştir. Aşağıda, üç alt probleme ilişkin sonuçlar sunulmaktadır.

Şekil 10. Okul Müdürünün Okul WhatsApp Gruplarını Kullanımı

5.1.1. WhatsApp'ın Kullanım Amaçlarına İlişkin Sonuçlar

Okul müdürleri, WhatsApp gruplarını hızlı, erişilebilir ve kullanıcı dostu yapısı nedeniyle çok yönlü bir yönetim aracı olarak kullanmaktadır. En yaygın kullanım amacı, duyuruların paylaşımı olup, bunu koordinasyon (görev dağılımı, toplantı planlama), kriz yönetimi (örneğin, pandemi döneminde acil bilgilendirme) ve veli iletişimi (eğitim süreçleri hakkında bilgilendirme) izlemektedir. Katılımcılardan bir müdür, “WhatsApp, bir duyuruyu anında tüm öğretmenlere ulaştırmanın en pratik yolu” diyerek hızın önemini vurgulamıştır. Ayrıca, WhatsApp grupları sosyal dayanışma (örneğin, özel gün kutlamaları) ve mesleki paylaşım (eğitim materyalleri paylaşımı) için de kullanılmaktadır, özellikle okul öncesi ve ilkokul müdürleri bu amaçları daha sık ifade etmiştir.

Bu kullanım, müdürlerin liderlik pratiklerini yansıtmaktadır. WhatsApp, dönüşümcü liderlik (Burns, 2006) bağlamında iş birliğini ve motivasyonu artırmakta, pedagojik liderlik kapsamında ise öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemektedir. Örneğin, bir lise müdürü, “Grup üzerinden paylaşılan bir makale, öğretmenler arasında tartışma başlattı ve bu, ders planlamasına yansdı” demiştir. Ancak, WhatsApp'ın informal yapısı, 657 sayılı Kanun ve KVKK gibi yasal düzenlemelerle tanımlanan resmi iletişimle uyumsuzdur. Buna rağmen,

müdürler, erişim kolaylığı ve hız nedeniyle bu platformu tercih etmektedir. Lise müdürleri, resmi yazışmalar için WhatsApp'ı daha az kullanırken, okul öncesi ve ilkokul müdürleri daha yoğun kullanım bildirmiştir.

5.1.2. Kullanıma Bağlı Sorunlara İlişkin Sonuçlar

WhatsApp kullanımında en sık karşılaşılan sorun, iş-özel yaşam dengesinin bozulmasıdır. Mesai dışı mesajlar, müdürlerin ve öğretmenlerin iş yükünü artırmakta, bir müdür bunu, *“Gece yarısı gelen mesajlar hem beni hem ekibimi yoruyor”* şeklinde ifade etmiştir. Yanlış anlamalar, ikinci en yaygın sorun olup, yazılı iletişimin ton eksikliği nedeniyle çatışmalara yol açmaktadır. Özellikle lise müdürleri, karmaşık konuları tartışırken bu sorunu daha sık yaşamaktadır. Mahremiyet ihlalleri, KVKK'ya aykırı veri paylaşımı (örneğin, veli veya öğrenci bilgileri) nedeniyle ciddi bir risk oluşturmakta, bir ilkokul müdürü, *“Bir veli, grupta yanlışlıkla paylaşılan bir bilgiden şikayetçi oldu”* örneğini paylaşmıştır. Bilgi kirliliği ise, gereksiz mesajların grupta birikmesiyle yönetim süreçlerini aksatmaktadır.

Yasal olarak, WhatsApp'ın resmi tebligat niteliği taşıyamaması, hukuki belirsizlikler yaratmaktadır (Anayasa'nın 20. maddesi, Türk Ceza Kanunu'nun 136-137. maddeleri). Örneğin, bir müdür, *“Bir öğretmen, grup mesajındaki resmi bir talebi yerine getirmedi”* demiştir. Sorunlar, eğitim kademelerine göre farklılık göstermektedir; okul öncesi ve ilkokul müdürleri mahremiyet ihlallerinden, lise müdürleri ise yanlış anlamalardan daha fazla şikayetçidir. Bu sorunlar, müdürlerin yönetsel etkinliklerini ve profesyonel sınırlarını zorlamaktadır.

5.1.3. Sorunlara Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar

Okul müdürleri, WhatsApp kullanımındaki sorunlara yönelik hem kısa vadeli hem de uzun vadeli çözüm önerileri sunmuştur. En sık önerilen çözüm, grup kurallarının belirlenmesidir. Örneğin, bir müdür, *“Mesai dışı mesaj yasağı ve yalnızca yönetsel içerik paylaşımı kuralı koyduk, bu rahatlattı”* demiştir. Yönelimsel disiplin, grup yönetiminde müdürlerin otoritesini güçlendirmek için önerilmiş, özellikle lise müdürleri bu ihtiyacı vurgulamıştır. Mesaj yoğunluğunun azaltılması, gereksiz paylaşımları önlemek için kritik görülmüştür.

Uzun vadeli çözümler arasında, dijital okuryazarlık eğitimleri ve teknolojik altyapının güçlendirilmesi yer almaktadır. Müdürler, öğretmenlerin ve kendilerinin KVKK ve etik

iletişim konusunda eğitilmesi gerektiğini belirtmiş, bir ortaokul müdürü, “*Eğitimle, veri paylaşımında daha dikkatli olabiliriz*” demiştir. Alternatif platformlar kullanımı (MEB’in EBA, ÖBA veya MEBBİS gibi sistemleri), resmi yazışmalar için önerilmiş, ancak bu, altyapı eksiklikleri ve kullanım alışkanlıkları nedeniyle sınırlı kabul edilmiştir. İletişim protokolleri oluşturarak, WhatsApp’ın informal yapısı sınırlandırılabilir. Yasal olarak, öğretmenlerin gruplara katılımının gönüllülük esasına dayandırılması, anayasal hak ihlallerini önleyebilir.

Eğitim kademelerine göre öneriler farklılaşmaktadır: okul öncesi ve ilköğretim müdürleri, veli iletişimine özgü kurallara odaklanırken; lise müdürleri, resmi yazışmalar için alternatif platformları önceliklendirmiştir. Önerilerin uygulanabilirliği, MEB’in teknolojik altyapıyı güçlendirmesi ve politikalarını netleştirmesine bağlıdır. Örneğin, EBA’nın iletişim modülü geliştirilirse, WhatsApp bağımlılığı azalabilir. Ancak, bu öneriler, maliyet ve altyapı gereksinimleri nedeniyle kısa vadede uygulanması zor olabilir.

5.3. Öneriler

Bu kısımda; eğitimcilere, eğitim yöneticilerine ve araştırmacılara yönelik öneriler bulunmaktadır.

5.3.1. Eğitimcilere ve Eğitim Yöneticilerine Yönelik Öneriler

Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını kullanımına ilişkin aşağıdaki eğitimcilere ve eğitim yöneticilerine yönelik öneriler sunulmaktadır.

5.3.1.1. WhatsApp Kullanım Kuralları Belirlenmeli ve Paylaşılmalı

- Okul yönetimi, öğretmenler ve diğer eğitim çalışanları için WhatsApp kullanımına yönelik net kurallar oluşturmalı ve bunları öğretmenler kurulunda gündeme almalıdır.
- Grup kullanımıyla ilgili temel prensipler (örneğin, mesai saatleri dışında mesaj atılmaması, özel bilgilerin paylaşılmaması) belirlenmeli ve yazılı olarak paylaşılmalıdır.
- Eğitim yöneticileri, grupların sadece resmî ve gerekli bilgilendirme amacıyla kullanıldığını denetlemelidir.
- Eğitim yöneticilerinin, WhatsApp gruplarına katılım ve kişisel verilerin işlenmesi sürecinde, öğretmen, öğrenci ve velilerden Ek-5 "Kişisel Verilerin Korunması ve

WhatsApp Grubuna Katılım Onay’’ formunun doldurulmasını teşvik etmeleri ve bu sürecin takibini yapmaları önerilmektedir.

- Eğitim yöneticilerinin, WhatsApp gruplarına katılım ve kişisel verilerin işlenmesi sürecinde, öğretmen, öğrenci ve velilerden Ek-6 “Okul WhatsApp Gruplarına Katılım Sözleşmesi ve Taahhütnamesi’’ Formunun doldurulmasını teşvik etmeleri ve bu sürecin takibini yapmaları önerilmektedir.

5.3.1.2. Dijital Mahremiyet ve Güvenlik Önlemleri Alınmalı

- Kişisel bilgilerin korunması için, grup içindeki telefon numaralarının gizliliğine dikkat edilmeli ve sadece zorunlu kişiler gruba eklenmelidir.
- Gizlilik ihlalleri, hakaret veya uygunsuz içerik paylaşımı gibi durumlar yaşandığında, okul yönetimi bu konulara hızlıca müdahale etmeli ve yaptırım uygulamalıdır.
- Gerekliğinde, hukuki destek mekanizmaları devreye sokularak ihlallere karşı caydırıcı önlemler alınmalıdır.

5.3.1.3. Alternatif İletişim Araçları Değerlendirilmeli

- Eğitim kurumları, yalnızca WhatsApp’a bağımlı kalmak yerine, eğitim amaçlı geliştirilmiş ve daha güvenli olan platformları da değerlendirmelidir.
- Resmî duyurular için WhatsApp yerine kurumsal e-posta veya MEB sistemleri gibi daha güvenli platformlar kullanılabilir.

5.3.1.4. Eğitimciler İçin Dijital İletişim Eğitimi Verilmeli

- Öğretmenler ve yöneticiler için dijital okuryazarlık, etik kurallar, siber güvenlik ve veri gizliliği konularında eğitimler düzenlenmelidir.
- WhatsApp gruplarında yaşanabilecek hukuki sorunlar hakkında bilgilendirme yapılarak, öğretmenlerin bilinçli ve dikkatli kullanımı teşvik edilmelidir.

5.3.1.5. Grup İçindeki İletişim Profesyonel ve Yapıcı Olmalı

- Öğretmenler ve yöneticiler, grup içindeki iletişim diline dikkat etmeli, mesajlarını açık, net ve anlaşılır şekilde yazmalıdır.

- Grup içi tartışmaların saygı çerçevesinde yürütülmesi sağlanmalı, özel veya kişisel konular grupta paylaşılmamalıdır.
- WhatsApp gruplarının amacı dışına çıkmaması için yöneticiler zaman zaman değerlendirme yapmalı ve gerektiğinde müdahale etmelidir.

Bu öneriler hayata geçirildiğinde, WhatsApp ve benzeri platformlar daha verimli, güvenli ve profesyonel bir iletişim aracı olarak kullanılabilir ve eğitim süreçlerine olumlu katkı sağlayabilir.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını kullanımına ilişkin aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

5.3.2.1. WhatsApp'ın Eğitim Yönetimindeki Rolüne Yönelik Derinlemesine Araştırmalar Yapılması

- Okul müdürlerinin WhatsApp kullanımını, iletişim, koordinasyon, karar alma süreçleri ve okul yönetimi üzerindeki etkileri açısından inceleyen çalışmalar yürütülmelidir.
- WhatsApp gruplarının örgütsel iletişimdeki işlevleri ve hangi amaçlarla kullanıldığı nicel bir araştırma ile detaylı olarak analiz edilmelidir.

5.3.2.2. Dijital Mahremiyet ve Etik Kullanım Üzerine Çalışmalar Yürütülmesi

- Kişisel veri güvenliği, öğretmenlerin ve yöneticilerin mahremiyet algısı, WhatsApp kullanımında karşılaşılan etik sorunlar gibi konular üzerine araştırmalar yapılmalıdır.
- WhatsApp kullanımında ortaya çıkabilecek siber zorbalık, yanlış bilgilendirme, özel hayatın ihlali gibi olumsuz durumlar konusunda nitel araştırmalar ve örnek olay incelemeleri gerçekleştirilmelidir.

5.3.2.3. WhatsApp ve Alternatif Dijital Platformların Karşılaştırmalı Analizi

- Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin sosyal medya platformlar arasındaki tercihleri ve kullanım alışkanlıkları nicel ve nitel yöntemlerle incelenmelidir.

5.3.2.4. Mesleki Sınırlar ve İş-Özel Yaşam Dengesi Üzerine Çalışmaların Artırılması

- WhatsApp gruplarının okul yöneticileri ve öğretmenler üzerindeki iş yükü, mesai saatleri dışındaki etkileşimler ve profesyonel sınırların belirsizleşmesi üzerindeki etkileri araştırılmalıdır.
- WhatsApp kullanımının öğretmenlerin iş stresi ve tükenmişlik düzeyine etkisini ölçmeye yönelik ölçekler ve anket çalışmaları geliştirilmelidir.

5.3.2.5. Eğitim Yönetiminde WhatsApp'ın Kriz Yönetimi ve Acil Durumlarda Kullanımına Yönelik Araştırmalar Yapılması

- Okul yöneticilerinin WhatsApp'ı acil duyurular, kriz yönetimi ve bilgilendirme süreçlerinde nasıl kullandığını analiz eden çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Afet, kriz veya acil durumlarda WhatsApp kullanımının eğitim yöneticileri açısından sağladığı avantajlar ve karşılaşılan sorunlar belirlenerek bu alana yönelik uygulama rehberleri hazırlanmalıdır.

5.3.2.6. WhatsApp Kullanımına Yönelik Politika ve Yönerge Geliştirilmesi

- Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde WhatsApp kullanımına yönelik resmî bir çerçeve oluşturulmasına katkı sağlayacak politika önerileri geliştirilmelidir.
- Eğitim yöneticileri için WhatsApp kullanımına yönelik rehber dokümanlar, etik ilkeler ve veri güvenliği protokolleri hazırlanarak bu alandaki standartların belirlenmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, S. (2015). *Kurumsal iletişim aracı olarak sosyal medyanın kullanımı: 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül örneği* (Yayın No. 408619) [Yüksek lisans tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Akgün, İ. H. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mobil anlık mesajlaşma servisi kullanımının teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenmesi: WhatsApp örneği. *International Journal of Field Education*, 7(2), 166–179. <https://doi.org/10.32570/ijofe.1034582>
- Akkoyunlu, B., & Soylu, Y. M. (2011). Sosyal iletişim ağları ve dilin yanlış kullanımı üzerine nitel bir çalışma. *İlköğretim Online*, 10(2), 441–453.
- Aktan, E. (2018). Instagram kullanıcılarının kullanım motivasyonları ve Instagram takip davranışlarının incelenmesi. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 9(33), 127–146. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2018.3.008.x>
- Akyazı, E., & Tutgun Ünal, A. (2013). İletişim fakültesi öğrencilerinin amaç, benimseme, yalnızlık düzeyi ilişkisi bağlamında sosyal ağları kullanımı. *Global Media Journal*, 3(6), 1–24.
- Alav, O. (2020). Kitle iletişim araçları medya: Medya'nın birey ve toplumsal yapıya etkileri. Hiperlink Yayınevi.
- Albayrak, M., Topal, K., & Altıntaş, V. (2017). Sosyal medya üzerinde veri analizi: Twitter. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(15),
- Anayasa Mahkemesi. (2023, Şubat 9). Başvuru No: 2018/37232 [Bireysel başvuru kararı]. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/37232>
- Arapovic-Johansson, B., Wåhlin, C., Kwak, L., Björklund, C., & Jensen, I. (2017). Kısa mesaj tek sorulu stres sorusuyla değerlendirilen iş kaynaklı stres. *İş Sağlığı*, 67(8), 601–608. <https://doi.org/10.1093/occmed/kqx111>
- Arslan, B. (2024). Okul yöneticisi, öğretmen ve veli bakış açısı ile okullarda kullanılan sosyal medya uygulamalarının eğitime etkisi: Çorum ili örneği (Yayın No. 856175) [Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Asterhan, C. S. (2018). “Whatsapp, öğretmen?”: Ortaokullarda öğretmen-öğrenci WhatsApp etkileşimlerine ilişkin öğrenci perspektifleri. *Bilişim Teknolojileri Eğitimi Dergisi: Araştırma*, 17(6), 205–226. <https://doi.org/10.28945/4081>
- Astudillo Rodas, M. (2023). *Everyone, everywhere, all at once: A mixed-method approach about the use of WhatsApp for work purposes* (Order No. 30566902) [Doktora tezi, ProQuest Dissertations & Theses Global]. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/everyone-everywhere-all-at-once-mixed-method/docview/3084610932/se-2>
- Ateş, A. (2022). *Okul yöneticilerinin sosyal medya kullanımı ile okul imajı arasındaki ilişki* (Yayın No. 726205) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

- Atıf, D., & Dilbaz, E. (2022). Okul yöneticilerinin yönetim becerilerinin etkili okul bağlamında değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(2), 442–467. <https://doi.org/10.18039/ajesi.910568>
- Ayan Gürsoy, E. (2019). *Kurumsal iletişimde yeni bir platform olarak sosyal medya kullanımı: İBB örneği* (Yayın No. 576711) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Ayaz, A. (2021). Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının kariyer gelişimini araştırma: LinkedIn analizi. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 3(1), 124–135.
- Aziz, A., & Dicle, Ü. (2017). *Örgütsel iletişim*. Hiperlink Yayınevi.
- Bahar, B. (2019). Sosyal öğrenme kuramı ve sosyal değişim kuramı perspektifinden etik liderlik. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 237–242.
- Bakır, S. (2022). Okul müdürlerinin sahip olması beklenen iletişim becerileri. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 9(83), 1053–1065. <https://doi.org/10.26450/jshsr.3087>
- Balcı, A., & Şahin, F. T. (2018). Öğretmen-aile iletişimde WhatsApp uygulamasının kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 749–776. <https://doi.org/10.17152/gefad.395223>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 248–287. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90022-L](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90022-L)
- Barutçu, E., & Haşiloğlu, S. B. (2010). Organizasyonlarda internet'in informal ve viral iletişim aracı olarak kullanımı. *Journal of Internet Applications and Management*, 1(2), 5–16. <https://doi.org/10.5505/iuyd.2010.35220>
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership* (2nd ed.). Psychology Press.
- Bat, M. (2012). *Dijital platformda sosyal medyanın stratejik kurumsal iletişime etkisi* (Yayın No. 302862) [Doktora tezi, Ege Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Binbir, S. (2012). *Kurumsal iletişim aracı olarak sosyal medya optimizasyonu: Türkiye'deki işletmelerin sosyal medya optimizasyon çalışmaları* (Yayın No. 330976) [Yüksek lisans tezi, Yaşar Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Bingham, T., & Conner, M. (2015). *The new social learning: Connect. Collaborate. Work*. Association for Talent Development.
- Blau, P. M. (1964). *Exchange and power in social life*. Wiley.

- Boal, K. B., & Hooijberg, R. (2000). Strategic leadership research: Moving on. *The Leadership Quarterly*, 11(4), 515–549. [https://doi.org/10.1016/S1048-9843\(00\)00057-6](https://doi.org/10.1016/S1048-9843(00)00057-6)
- Bouhnik, D., & Deshen, M. (2014). WhatsApp goes to school: Mobile instant messaging between teachers and students. *Journal of Information Technology Education: Research*, 13, 217–231. <https://doi.org/10.28945/2051>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Psikolojide tematik analiz kullanımı. *Psikolojide Nitel Araştırma*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m>
- Brown, M. E., & Treviño, L. K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 595–616. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2006.10.004>
- Cansoy, R. (2017). Öğretmenlerin mesleki gelişimi: WhatsApp örneği. *Eğitim ve Öğrenme Dergisi*, 6(4), 285–293.
- Caycı, B., & Karagulle, A. (2014). Mobil iletişim teknolojileriyle değişen örgütlenme biçimleri: Ağlarda örgütlenen toplumsal hareketler. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 9(36), 6371–6380. <https://doi.org/10.19168/jyu.19224>
- Clark, F. J., & Triegaardt, P. (2022). Future-fit leaders for future-fit schools: Principal narratives of leading rural primary schools for 4IR imperatives. *Perspectives in Education*, 40(4), 296–311. <https://doi.org/10.38140/pie.v40i4.6812>
- Coleman, E., & O'Connor, E. (2019). The role of WhatsApp in medical education: A scoping review and instructional design model. *BMC Medical Education*, 19, 1–13. <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1500-7>
- Collins, A., & Halverson, R. (2010). The second educational revolution: Rethinking education in the age of technology. *Journal of Computer Assisted Learning*, 26(1), 18–27. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2729.2009.00339.x>
- Colwell, J., & Hutchison, A. C. (2018). Okuryazarlık eğitiminde Twitter tabanlı bir profesyonel öğrenme ağının değerlendirilmesi. *Okuryazarlık Araştırması ve Eğitimi*, 57(1), 5–25. <https://doi.org/10.1080/19388071.2017.1370749>
- Creswell, J. W. (2023). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Edt., 7. basım). Siyasal Yayıncılık.
- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2020). *Bilgi ve iletişim güvenliği rehberi*. https://cbddo.gov.tr/sharedfolderserver/genel/file/bg_rehber.pdf
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2021). *CB sosyal medya kullanım kılavuzu*. <https://www.iletisim.gov.tr/uploads/docs/SosyalMedyaKullanımKilavuzu.pdf>
- Cumhuriyet. (2025, Nisan 8). Konya'da din öğretmeni 2 erkek öğrenciyi istismar etti: Avukatından skandal savunma! <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/konyada-din-ogretmeni-2-erkek-ogrenciyi-istismar-etti-avukatindan-2316978>

- Çağdaş, H. (2014). *Örgütsel iletişimde dijital medyanın kullanımı: Görgül bir araştırma* (Yayın No. 364992) [Yüksek lisans tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Çağlak, U. (2019). WhatsApp, WhatsApp grupları ve kullanım alışkanlıkları: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Journal of International Social Research*, 12(66), 1447–1454. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3612>
- Çambay, S., & Karadağ, Y. (2022). Sosyal medyanın etkili iletişim dili: Emojiler. *İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 167–184. <https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1075665>
- Çapar, M. C., & Ceylan, M. (2022). Durum çalışması ve olgubilim desenlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 295–312. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227359>
- Çetinkaya, L. (2017). WhatsApp kullanımının eğitim sürecinde başarıya etkisi. *Açık ve Dağıtılmış Öğrenmede Araştırmaların Uluslararası İncelemesi*, 18(7), 252–267. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v18i7.3279>
- Çınar, O. (2010). Okul müdürlerinin iletişim sürecindeki etkililiği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 129–146.
- Çoklar, A. N. (2017). Web’de çoklu ortam tasarımı. Ö. Ö. Dursun & H. F. Odabaşı (Ed.), *Çoklu ortam tasarımı* (ss. 218–234). Pegem Akademi.
- Dağıtmaç, M. (2015). *Sosyal medya bizi neden kullanır*. Okur Akademi Yayınları.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340. <https://doi.org/10.2307/249008>
- Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(2), 27–50. <https://doi.org/10.18094/si.99029>
- Dirks, K. T., & Ferrin, D. L. (2002). Trust in leadership: Meta-analytic findings and implications for research and practice. *Journal of Applied Psychology*, 87(4), 611–628. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.87.4.611>
- Doğan, E., & Çevik, M. S. (2021). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin örgütsel iletişimde yeni bir platform olarak okullarda sosyal medya kullanımına ilişkin görüşleri. *Avrupa Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 8(11), 1-17. <http://dx.doi.org/10.46827/ejes.v8i11.4001>
- Doğan, S. (2019). The changing face of organizational communication: School WhatsApp groups. *Research in Pedagogy*, 9(2), 231–244. <https://doi.org/10.5937/IstrPed1902231D>
- Doğruluk, S. (2017). *Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişki* (Yayın No. 451774) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

- Durgungoz, A. ve Durgungoz, FC (2022). “Burada çok daha yakınız”: bir ortaokul matematik dersinde öğrenme ortamı olarak WhatsApp kullanımının incelenmesi. *Öğrenme Ortamları Araştırması*, 25 (2), 423-444. <https://doi.org/10.1007/s10984-021-09357-2>
- Durğun, S. (2006). Örgüt kültürü ve örgütsel iletişim. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 112–132.
- Dündar, A., Toprak, Ö., & Güneri, S. (2023). Kurumsal iletişimde yazılı iletişim araçları. *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, 51, 47–63. <https://doi.org/10.17740/eas.soc.2023.V51.03>
- Elçi, A., Seçkin, Z., & Doğan, O. (2022). Yönetimsel amaçlı kurulan WhatsApp gruplarının akademisyenler tarafından değerlendirilmesine ilişkin bir örnek olay. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47, 93–107. <https://doi.org/10.52642/susbed.1012770>
- Engin Baykal, İ., & Bayarçelik, B. (2020). Sosyal medya kullanımının insan kaynakları fonksiyonları üzerindeki etkisi üzerine bir araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(3), 3359–3392. <https://doi.org/10.15295/bmij.v8i3.1555>
- Eren, E. (2020). Yeni tip koronavirüs'ün Türk eğitim politikaları uygulamalarına etkisi: Millî Eğitim Bakanlığının ve Yükseköğretim Kurulunun yeni düzenlemeleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 153–162. <https://doi.org/10.2399/yod.20.726510>
- Eroğlu, E., & Sarıkamış, Ç. (2008). Örgüt kültürü ve örgütsel iletişim arasındaki ilişkinin örgüte bağlılık ve iş tatminine etkisi: Başarı Teknik Servis A.Ş.'de bir uygulama. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32, 53–66.
- Erten, P., & Özdemir, O. (2020). Dijital tükenmişlik ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 668–683. <https://doi.org/10.17679/inuefd.594450>
- Fullan, M. (2021). *Leading in a culture of change* (Updated ed.). Jossey-Bass.
- Gazete Memur. (2023, Nisan 11). WhatsApp grubundaki yazışmalarından ceza alan okul müdürüne hak ihlali kararı. <https://gazetememur.com/mahkeme-kararlari/whatsup-grubundaki-yazismalarindan-ceza-alan-okul-mudurune-hak-ihlali-karari,I3KV-RUjOkuc80LrWDgB2w>
- Göksu, O. (2021). *Algı yönetimi: Siyasal ve dijital iletişim, sosyal medya ve kitle iletişimi*. Hiperlink Yayınları.
- Gücel, N., & Polat, S. (2023). Okul içi iletişimi elektronik araçlar ile sürdürmenin yarattığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(4), 1290–1309. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1079407>
- Gümüş, M., & Öksüz, B. (2010). İtibarın temel taşı olarak kurumsal iletişim: Kurumsal itibar sürecinde iletişimin rolü ve önemi. *Marmara İletişim Dergisi*, 16, 1–17.
- Günceğörü, B. (2022). *Coğrafya öğretmenlerinin eğitim alanında sosyal ağları kullanma düzeylerinin incelenmesi* (Yayın No. 767131) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

- Güneş, A. (2013). Kil tabletlerden elektronik tabletlere: İletişim araçlarının tarihsel gelişim süreci. *Humanities Sciences*, 8(3), 277–300.
- Gürsoy Pakkan, B., & Topuz Savaş, A. (2021). Covid-19 pandemisi döneminde kurumsal iletişim aracı olarak sosyal medya: Özel okulların Instagram hesaplarına yönelik içerik analizi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(2), 877–910. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.917283>
- Habib, M., Qamar, M. R., Amjad, A. I., Amin, M., Tabassum, U., Hayyat, U., & Rafique, U. (2024). Okul liderliğinde dijital iletişim: Pencap Eyaletinde e-posta ve WhatsApp kullanımının, zorluklarının ve verimliliğinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler İlerlemesi Dergisi*, 5(4), 9–18. <https://doi.org/10.52223/JSSA24-050402-98>
- Halis, M. (2000). Örgütsel iletişim ve iletişim tatminine ilişkin bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 1–20.
- Hallinger, P. (2011). Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. *Journal of Educational Administration*, 49(2), 125–142. <https://doi.org/10.1108/09578231111116699>
- Haque, M. S. (1999). Kamu yönetiminde etik gerilim: Teori oluşturma üzerindeki kritik etkiler. *Administrative Theory & Praxis*, 21(4), 468–473. <https://doi.org/10.1080/10841806.1999.11643404>
- Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı- Bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 151–176.
- Helsper, E. J., & Eynon, R. (2010). Digital natives: Where is the evidence? *British Educational Research Journal*, 36(3), 503–520. <https://doi.org/10.1080/01411920902989227>
- Hew, K. F., & Cheung, W. S. (2013). Use of Web 2.0 technologies in K-12 and higher education: The search for evidence-based practice. *Educational Research Review*, 9, 47–64. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2012.08.001>
- Hopyar, Z. (2016). Temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye: Sosyal medya. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 65–74.
- Ireland, R. D., & Hitt, M. A. (2005). Achieving and maintaining strategic competitiveness in the 21st century: The role of strategic leadership. *Academy of Management Executive*, 19(4), 63–77. <https://doi.org/10.5465/ame.2005.19417908>
- Işık, M. (2019). *Okul yöneticileri tarafından sosyal medyada oluşturulan grupların okul yönetiminde kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayın No. 602449) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- İspir, B., Birsen, H., Binark, F. M., Özata, F. Z., Bayraktutan, G., Öztürk, M. C., & Ayman, M. (2013). *Dijital iletişim ve yeni medya*. Anadolu Üniversitesi Yayını.

- İşlek, M. S. (2012). *Sosyal medyanın tüketici davranışlarına etkileri: Türkiye'deki sosyal medya kullanıcıları üzerine bir araştırma* (Yayın No. 320279) [Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- İşman, A., & Albayrak, E. (2014). Sosyal ağlardan Facebook'un eğitime yönelik etkililiği. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 129–138.
- Jabbar, J., Malik, S. I., AlFarsi, G., & Tawafak, R. M. (2021). The impact of WhatsApp on employees in higher education. In R. M. Tawafak, & A. Al-Farsi (Eds.), *Recent advances in intelligent systems and smart applications* (pp. 639–651). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-47411-9_35
- Kalshoven, K., Den Hartog, D. N., & De Hoogh, A. H. B. (2011). Ethical leadership at work questionnaire (ELW): Development and validation of a multidimensional measure. *The Leadership Quarterly*, 22(1), 51–69. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2010.12.007>
- Karabulut, B. (2015). Bilgi toplumu çağında dijital yerliler, göçmenler ve melezler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 11–23.
- Karaçor, S., & Şahin, A. (2004). Örgütsel iletişim kurma yöntemleri ve karşılaşılan iletişim engellerine yönelik bir araştırma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 4(8), 96–117.
- Karcıoğlu, F., Timuroğlu, K., & Çınar, O. (2009). Örgütsel iletişim ve iş tatmini ilişkisi – Bir uygulama. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, 63, 59–76.
- Katz, R. L. (1955). Skills of an effective administrator. *Harvard Business Review*, 33, 33–42.
- Keleş, E., & Kokoç, M. (2018). Küreselleşen dünyada sosyal medya servisleri. In *İnternet ve ağ toplumu* (ss. 91–123). Pegem Akademi.
- Kesim, B. (2022). *Okul kültürü çerçevesinde bir iletişim aracı olarak okullarda sosyal medya kullanımı* (Yayın No. 757212) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Klein, A. Z., Junior, J. C. D. S. F., Barbosa, J. L. V., & Baldasso, L. (2018). The educational affordances of mobile instant messaging (MIM): Results of WhatsApp used in higher education. *International Journal of Distance Education Technologies*, 16(2), 51–64. <https://doi.org/10.4018/IJDET.2018040104>
- Kocabıyık, O. O. (2016). Olgubilim ve gömülü kuram: Bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55–66.
- Köseoğlu, Ö., & Aydın, İ. (2022). Devlet ilkokullarında sosyal medya politikası ve yönetimine ilişkin nitel bir araştırma. *Journal of Political Administrative and Local Studies*, 5(1), 1–25.
- Köseoğlu, Ö., & Aydın, İ. (2022). Sosyal ağlar ve örgütsel çatışma: Devlet ilkokullarında bir uygulama. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 174–221. <https://doi.org/10.54838/bilgisosyal.1084629>

- Kuyucu, M. (2014). Y kuşağı ve Facebook: Y kuşağının Facebook kullanım alışkanlıkları üzerine bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 55–83. <https://doi.org/10.17755/esosder.75785>
- Küçük, M., Eriş, U., Oğuz, T., Dal, A., Aydın, C. H., & Orhon, N. (2012). *İletişim bilgisi*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Livingstone, S., & Third, A. (2017). Children and young people's rights in the digital age: An emerging agenda. *New Media & Society*, 19(5), 657–670. <https://doi.org/10.1177/1461444816686318>
- MacGregor, B. J. (1978). *Leadership*. Torchbooks.
- Maden, A. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının mobil iletişim alışkanlıkları: WhatsApp örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1797–1811. <https://doi.org/10.17755/esosder.556428>
- Mayer, D. M., Aquino, K., Greenbaum, R. L., & Kuenzi, M. (2012). Who displays ethical leadership, and why does it matter? An examination of antecedents and consequences of ethical leadership. *Academy of Management Journal*, 55(1), 151–171. <https://doi.org/10.5465/amj.2008.0276>
- McCann, T. V., & Clark, E. (2003). Grounded theory in nursing research: Part 1 – Methodology. *Nurse Researcher*, 11(2), 7–18. <https://doi.org/10.7748/nr2004.01.11.2.7.c5918>
- McQuail, D. (1985). Kitle iletişiminin sosyolojisi. *Yıllık Sosyoloji Dergisi*, 11(1), 93–111. <https://doi.org/10.1146/annurev.so.11.080185.000521>
- Memurlar.net. (2017, Aralık 26). Okulların WhatsApp grubuna katılmak mecburi midir? <https://www.memurlar.net/haber/716262/okullarin-whatsapp-grubuna-katilmak-mecburi-midir.html>
- Memurlar.net. (2020, Mart 5). WhatsApp grubundan çıkan memura disiplin cezası verilebilir mi? <https://www.memurlar.net/haber/907283/whatsapp-grubundan-cikan-memura-disiplin-cezasi-verilebilir-mi.html>
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri* (S. Turan, Çev. Ed., 3. basım). Nobel Yayınları.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017, Mart 7). *Genelge 2017/12 (Sayı: 14168703-10.06.02-E.2975829)*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1833.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *MEB kurumsal sosyal medya kullanım kılavuzu*. https://basinmus.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/12123508_Sosyal_Medya_K_Ylavuzu.pdf
- Neiroukh, N., Ansari, A., Dalu, R. A., Khlaif, E., Barahmaeh, Z., Zubeidi, J., & Daher, W. (2024). Kamu ortaokul müdürlerinin WhatsApp kullanımını yoluyla örgütsel iletişim

yeterliliği. *Frontiers in Education*, 9, 1374279.
<https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1374279>

- NTV. (2025, Nisan 12). Doktorlardan kadın hastalar için skandal ifadeler: Selçuk Üniversitesi soruşturma açtı. <https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/doktorlardan-kadin-hastalar-icin-skandal-ifadeler-selcuk-universitesi-sorusturmaacti,euhfI9gAAEWRTQULfEMRdg>
- Ocak, H. (2019). *Whatsapp school groups: A study of parental experiences with instant group messaging* (Yayın No. 581681) [Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Onursoy, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989–1013. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.422671>
- Oyman, N. (2016). Sosyal medya dindarlığı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28, 125–167.
- Özer, M. A. (2017). Yönetişimden dijital yönetime: Paradigma değişiminin teknolojik boyutu. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 457–479.
- Öztürk, G. (2017). Sözlü iletişimden matbaaya: İletişim devrimleri ve toplum. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 7(2), 320.
- Öztürk, M. C. (2013). Sosyal medya ve kurumsal iletişim. İçinde M. C. Öztürk (Ed.), *Dijital iletişim ve yeni medya* (C. 1, ss. 120–153). Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Öztürk, M. F., & Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101–120.
- Öztürk, Ş. (2015). Sosyal medyada etik sorunlar. *Selçuk İletişim Dergisi*, 9(1), 287–311. <https://doi.org/10.18094/si.57598>
- Payne, H. J. (2005). Organizasyonlarda sosyal becerilerin yeniden kavramsallaştırılması: İletişim yeterliliği, iş performansı ve denetleme rolleri arasındaki ilişkinin araştırılması. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 11(2), 63–77. <https://doi.org/10.1177/107179190501100207>
- Reyman, J. (2019). *Dijital etik* (E. M. Sparby, Ed.). Taylor ve Francis.
- Rowe, W. G. (2001). Creating wealth in organizations: The role of strategic leadership. *Academy of Management Executive*, 15(1), 81–94. <https://doi.org/10.5465/ame.2001.4251395>
- Salihoğlu, N. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal medya kullanımının mesleki gelişimleri açısından incelenmesi (Yayın No. 755256) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Sanlav, Ü. (2014). *Sosyal medya savaşları*. Hayat Yayıncılık.

- Silen, D. (2015). Kurumsal iletişimde yeni bir platform olarak sosyal medya kullanımı: Üniversitelere yönelik bir kurumsal iletişim uygulaması (Yayın No. 399652) [Yüksek lisans tezi, Kadir Has Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Silsüpür, Ö., & Erdiñç, İ. E. (2021). Üniversitelerde kurumsal kimlik: 2018 yılında kurulan devlet üniversitelerinin web sayfaları üzerinden bir çalışma. *Selçuk İletişim*, 14(3), 1126–1150. <https://doi.org/10.18094/josc.865266>
- Silva, R. O., Martins, P. U. F., & Nascimento, D. (2020). Pedagojik alanlarda katılımcı yönetim için bir iletişim aracı olarak WhatsApp'ın analizi. *Araştırma, Toplum ve Kalkınma*, 9(12). <https://doi.org/10.33448/rsd-v9i12.11094>
- Suárez-Lantarón, B., Deocano-Ruíz, Y., García-Perales, N., & Castillo-Reche, I. S. (2022). WhatsApp'ın eğitim amaçlı kullanımı. *Sürdürülebilirlik*, 14(17), 10510. <https://doi.org/10.3390/su141710510>
- Süllü, Z. (2018). Sözlü kültürden dijital kültüre iletişim ve iletişim araçlarının tarihsel kökenleri. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (1), 119–135.
- Şahin, M. (2017). Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri (Yayın No. 463311) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesi. (2024). *Esas No: 2024/620, Karar No: 2024/1910*. Şanlıurfa Adliyesi. <https://www.egitimgucusen.org.tr/Uploads/Dosya/sendikamizdan-bir-hukuk-zaferi-daha-sanliurfada-gorev-yapan-sozlesmeli-ogretmene-uygulanan-resen-atama-iptal-edildi-05qF4s0L211V.pdf>
- Şengöz, A., & Eroğlu, E. (2017). Örgütlerde sosyal medya kullanımı: Sosyal medya algıları, amaçları ve kullanım alışkanlıkları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 503–524. <https://doi.org/10.19145/gumuscomm.288789>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2014, Haziran 18). *Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumları yönetici ve öğretmenlerinin norm kadrolarına ilişkin yönetmelik* (Resmî Gazete Tarihi: 18.06.2014, Sayı: 29034). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20146459&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2021, Şubat 5). *Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına yönetici seçme ve görevlendirme yönetmeliği* (Resmî Gazete Tarihi: 05.02.2021, Sayı: 31386). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=38297&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2025, Mayıs 10). *Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü*. <https://konya.meb.gov.tr/>
- T.C. Resmî Gazete. (2004). *5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu* (Kanun No: 5070, Kabul Tarihi: 15/1/2004). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5070&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

- Tekayak, H. V., & Akpınar, E. (2017). Tıp alanında yeni bir dönem: Dijital çağda doğan yeni hastalıklar. *Eurasian Journal of Family Medicine*, 6(3), 93–100.
- Toker Gökçe, A., & Balcı, K. (2023). Together in and out of school: The impact of school principals' use of WhatsApp on teachers' professional lives. *Educational Studies*, 49(3), 547–565. <https://doi.org/10.1080/03055698.2023.2182624>
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphaneciliğin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742–768.
- Tuncer, N. (2021). Aileler ve öğretmenler arasındaki iletişim için güncel bir uygulama: WhatsApp grubu örneği. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 1037–1063. <https://doi.org/10.24315/tred.811566>
- Tutar, H., & Eroğlu, Ö. (2017). *Genel ve teknik iletişim: Kavram–Türler–Teknolojik gelişmeler* (7. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Tutgun Ünal, A. (2015). *Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayın No. 396821) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Türk Dil Kurumu. (2024). *Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (1959, Şubat 19). *Tebliğat Kanunu (7201)* (Resmî Gazete Sayı: 10139). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7201&MevzuatTertip=3>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (1965, Temmuz 23). *657 sayılı Devlet Memurları Kanunu* (Resmî Gazete Tarihi: 23.07.1965, Sayı: 12056). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=657&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (2004, Ekim 12). *Türk Ceza Kanunu (5237)* (Resmî Gazete Sayı: 25611). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (2016, Nisan 7). *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (6698)* (Resmî Gazete Sayı: 29677). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (2019, Temmuz 5). *Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Genelgesi (2019/12)*. Resmî Gazete, Sayı: 30823. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190706-10.pdf>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilism-Teknolojileri-%28BT%29-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407>
- Uluç, G., & Yarcı, A. (2017). Sosyal medya kültürü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (52), 88–102.

- Ulukuş, K. S. (2010). *Örgütsel iletişim örüntüsünün kurum içi ilişkilerdeki önemi (Aksaray İl Emniyet Teşkilatında uygulamalı bir çalışma)* (Yayın No. 249947) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Uluyol, Ç., & Eryılmaz, S. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209–229.
- Uysal, Ş. (2013). *Meslek lisesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçları ile eğitsel sosyal medya kullanımlarının değerlendirilmesi* (Yayın No. 365623) [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Uzun, K., & Uluçay, D. M. (2017). İş ortamında WhatsApp kullanımı ve kesintiye uğrama. *Selçuk İletişim*, 10(1), 216–231.
- Ünal, A. T. (2020). *Sosyal medya etkileri-bağımlılığı-ölçülmesi*. Der Yayınları.
- Varsak, O. (2023). *Sosyal medya kullanımının dini inanç ve davranışla ilişkisi (Bursa lise öğrencileri örneği)* (Yayın No. 777199) [Doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- We Are Social. (2023). *2023'te dijitalin değişen dünyası*. <https://wearesocial.com/us/blog/2023/01/the-changing-world-of-digital-in-2023/>
- We Are Social. (2024). *Dijital 2024 küresel genel bakış raporu*. <https://wearesocial.com/uk/blog/2024/01/digital-2024-5-billion-social-media-users/>
- We Are Social. (2024). *Dijital 2023 küresel genel bakış raporu ve Türkiye raporu* (Erişim tarihi: 11.07.2024). <https://omgiletisim.com/we-are-social-dijital-2023-global-ve-turkiye-raporu-yayinlandi/>
- Wenger, E. (1998). Uygulama toplulukları: Sosyal bir sistem olarak öğrenme. *Sistem Düşünürü*, 9(5), 2–3.
- WhatsApp. (2024, Ocak 4). *Hakkımızda | WhatsApp*. <https://www.whatsapp.com/about>
- WhatsApp. (2024, Mart 17). *Eğitim | WhatsApp Toplulukları*. <https://www.whatsapp.com/communities>
- WhatsApp. (2024, Mayıs 11). *Hakkımızda | WhatsApp*. <https://www.whatsapp.com/about>
- Yaman, G. Ş. (2016). Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde WhatsApp kullanımı. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 37–47.
- Yavaş, T., & Gezer, M. (2024). Digital security and WhatsApp usage at school according to school administrators: A qualitative research. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 206, p. 01022). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202420601022>
- Yazıcıoğlu, O., & Irak, D. (2012). *Türkiye ve sosyal medya*. Okyanus Yayınları.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). Nitel araştırmanın bilimsel araştırmada geleneği içindeki yeri. İçinde *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E. (2022). *Yönetici görüşlerine göre sosyal medyanın öğretimsel liderliğe etkileri* (Yayın No. 740975) [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yılmaz, Ş. (2023). *Algılanan sosyal destek ve genel aidiyet düzeyinin sosyal medya bağımlılığı üzerine etkisinin incelenmesi* (Yayın No. 843395) [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yılmaz, A. (2020). *Görsel boyutlarıyla kurumsal iletişim ve stratejik iletişim yönetimi* (1. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yiğittürk, N. (2020). *Sosyal medya kullanımının okul yönetim başarısına etkisi: Keçiören ilçesi temel eğitim kurumları WhatsApp araştırması* (Yayın No. 624896) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması uygulamaları* (İ. Günbayı, Çev.; 3. basım). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Zan, N. (2019). Communication channel between teachers and students in chemistry education: WhatsApp. *Online Submission*, 9(1), 18–30.

EKLER

Ek-1 Araştırma İzni

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-105656374
Konu : Araştırma İzni
(Süleyman Kasım KARAKOYUN)

04.07.2024

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 10/06/2024 tarihli ve E-48178250-300-518764 sayılı yazımız.
c) 28/06/2024 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Süleyman Kasım KARAKOYUN'un "Okul Müdürlerinin WhatsApp Gruplarının Kullanımı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan ekli listede adı yazılı okullarda görevli yöneticilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2024-2025 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2024-2025 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda Müdürlüğümüz istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Arz/rica ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

- Ek:
1-Genelge (3 Sayfa)
2-Katılımcı Onam Formu(1 Sayfa)
3-Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (1 Sayfa)
4-Okul Listesi (15 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğüne

Bilgi:
Karatay İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne
Meram İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne
Selçuklu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne

Ek-2 Katılımcı Onam Formu

Katılımcı Onam Formu

Sayın Katılımcımız;

Katılacağınız bu çalışma, "Okul Müdürlerinin WhatsApp Gruplarını Kullanımı: Amaçlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri" adıyla, Süleyman Kasım KARAKOYUN tarafından 7/08/2024 - 7/12/2024 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Bu araştırmanın hedefi, Okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını ne amaçla kullandığını ve bu grupların kullanılmasında yaşanan sorunları tespit etmektir. Okul müdürlerinin görüşlerine dayalı olarak ortaya koymaktır.

Araştırmanın Nedeni: Bilimsel araştırma Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne Bağlı Okullar

Araştırma Uygulaması: Anket Görüşme
 Gözlem Doküman

Araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Süleyman Kasım KARAKOYUN
İletişim Bilgileri :

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı Adı-Soyadı :

İmza:

Telefon Numarası:

Ek-3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Okul müdürlerinin WhatsApp gruplarını ne amaçla kullandığını ve bu grupların kullanılmasında yaşanan sorunları tespit etmektir.

Amaçlar:

- Okul müdürü olarak WhatsApp gruplarını kullanmanızın başlıca amacı nedir?
- Hangi konularda veya durumlarda WhatsApp gruplarını tercih ediyorsunuz?
- Öğretmenlerle ve diğer personelle iletişim kurmak için WhatsApp gruplarını nasıl kullanıyorsunuz?
- Öğrenci ve velilerle etkileşimde bulunmak için WhatsApp gruplarını kullanıyor musunuz? Eğer öyleyse, nasıl kullanıyorsunuz?

Sorunlar:

- WhatsApp gruplarını kullanırken karşılaştığınız ana zorluklar nelerdir?
- Öğretmenler veya diğer personel arasında iletişimde aksamalara neden olan belirli sorunlar var mı?
- Öğrenci ve velilerin gruplara katılımıyla ilgili yaşadığınız zorluklar nedir?
- Bilgi akışında veya iletişimde sorunlarla nasıl başa çıkıyorsunuz?

Çözüm Önerileri:

- WhatsApp gruplarını daha etkili bir şekilde kullanmak için neler yapılabilir?
- İletişimde aksamaları önlemek veya azaltmak için hangi stratejileri uyguluyorsunuz?
- Öğrenci ve velilerin daha etkin bir şekilde katılımını teşvik etmek için hangi yöntemleri düşünüyorsunuz?
- WhatsApp gruplarının verimli ve sorunsuz bir şekilde çalışması için önerileriniz nelerdir?

İlave Düşünceler:

- WhatsApp gruplarının okul yönetimi ve iletişimindeki rolü hakkında başka düşünceleriniz veya deneyimleriniz var mı?
- Diğer iletişim araçlarıyla karşılaştırıldığında WhatsApp gruplarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- WhatsApp gruplarını kullanarak elde ettiğiniz başarı öyküleri veya iyi uygulama örnekleri var mı?

Prof. Dr. Ali ÜNAL

Tez Danışmanı

Süleyman KARAKOYUN

Araştırmacı

Ek-4 Etik Kurulu Kararı

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :17/05/2024 Toplantı Sayısı:10 Karar No :2024/415
Araştırmanın Başlığı	Okul Müdürlerinin WhatsApp Gruplarını Kullanımı: Amaçlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri.
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Ali ÜNAL
Yardımcı Araştırmacı	Süleyman Kasım KARAKOYUN Lisansüstü Öğrenci
Etik Kurul Kararı	19511 sayılı başvuru Etik Kurul tarafından değerlendirilmiş olup, başvurunun bilimsel araştırma etiği açısından “Uygun” olduğuna karar verilmiştir.

Ek-5 Kişisel Verilerin Korunması ve WhatsApp Grubuna Katılım Onay Formu

Sayın (Öğretmen, Öğrenci, Veli) Katılımcı,

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında, öğrencinizin veya sizin kişisel verilerinizin korunması, işlenmesi ve güvenliğinin sağlanması amacıyla, okul işleyişi doğrultusunda oluşturulan WhatsApp gruplarına katılımınız ile ilgili olarak, aşağıda belirtilen hususlara ilişkin rızanız talep edilmektedir:

1. Kişisel Verilerin İşlenme Amacı:

Okul müdürleri tarafından oluşturulan WhatsApp gruplarında yer alacak öğretmen, öğrenci ve velilere ait; ad-soyad, iletişim bilgileri ve grup katılım bilgileri gibi kişisel veriler, aşağıdaki amaçlarla işlenecektir:

- Okul işleyişine yönelik bilgilendirme ve duyuruların yapılması,
- Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin koordinasyonunun sağlanması,
- Öğrenci gelişimi ve okul etkinliklerine ilişkin iletişimin güçlendirilmesi,
- Acil durumlarda hızlı bilgilendirme ve gerekli iletişimin kurulması.

Bu kapsamda, kişisel veriler yalnızca okul yönetimi tarafından belirlenen amaçlar doğrultusunda kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

2. Kişisel Verilerin Saklanması ve Paylaşılması:

WhatsApp gruplarında işlenen kişisel veriler, yalnızca okul işleyişine yönelik iletişimin sağlanması amacıyla sınırlı olarak saklanacak ve yalnızca yetkilendirilmiş okul yöneticileri veya ilgili öğretmenler ile paylaşılacaktır.

Kişisel verileriniz, grup kullanım amacı sona erdiğinde veya yasal saklama süresi (2 yıl) dolduğunda güvenli şekilde silinecek ya da anonim hale getirilecektir.

3. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Haklarımız:

KVKK kapsamında, WhatsApp gruplarına katılan öğretmen, öğrenci ve veliler olarak aşağıdaki haklara sahiptir:

- Kişisel verilerinizin okul işleyişi kapsamında işlenip işlenmediğini öğrenme,
- İşlenme amacı ve kişisel verilerinizin kullanım biçimi hakkında bilgi talep etme,
- Kişisel verilerinizin eksik veya yanlış işlenmesi durumunda düzeltilmesini isteme,
- İlgili kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini talep etme.

4. Açık Rıza Beyanı:

Yukarıda belirtilen şartlar çerçevesinde, okul işleyişi kapsamında oluşturulan WhatsApp gruplarına katılımım için kişisel verilerimin işlenmesine onay verip vermediğimi beyan ederim:

- **Evet,** kişisel verilerimin belirtilen amaçlar doğrultusunda işlenmesine onay veriyorum.
- **Hayır,** kişisel verilerimin işlenmesini istemiyorum.

Katılımcı Bilgileri (Uygun Olan Kısımları Doldurun):

- **Öğretmenin Adı Soyadı**
- **Öğrencinin Adı Soyadı:** _____
- **Velinin Adı Soyadı:** _____
- **İmza:** _____ **Tarih:** _____

Ek-6 Okul WhatsApp Gruplarına Katılım Sözleşmesi ve Taahhütnamesi

Katılımcı Türü: (Lütfen işaretleyiniz)

- Öğretmen
- Öğrenci
- Veli

1. Amaç ve Kapsam

Bu sözleşme, okul müdürü tarafından oluşturulan WhatsApp gruplarına katılımınızı düzenler. Bu gruplar, okul içi iletişimdeki etkileşimi kolaylaştırmayı amaçlamakta olup, grup kullanımına dair belirlenen kurallar ve politikalar doğrultusunda hareket edilmesi beklenmektedir.

2. WhatsApp Grubu Kullanım Amaçları

- Eğitim faaliyetleri hakkında bilgilendirme yapılması,
- Okul etkinliklerine dair duyuruların paylaşılması,
- Acil durumlarda iletişim sağlanması,
- Öğretmen ve veli arasındaki koordinasyonun artırılması,
- Eğitim sürecinde oluşabilecek sorunlar ve çözüm önerilerinin tartışılması.

3. Kişisel Verilerin Korunması ve Paylaşımı

Katılımcıların kişisel verileri, yalnızca okul içi iletişim ve eğitim süreçlerinin yürütülmesi amacıyla toplanacak ve işlenecektir.

- Katılımcıların adı, soyadı, iletişim bilgileri, okul içi etkinliklere katılım durumu, grupta paylaşılan içeriklerle ilgili görüşleri işlenecektir.
- Katılımcıların kişisel verileri, yalnızca yetkili kişilerle paylaşılacak ve yasal süre sonunda silinecektir.

4. Katılımcı Hakları

Katılımcılar, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında aşağıdaki haklara sahiptir:

- Kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenme,
- İşlenme amacı ve verilerin kullanımını öğrenme,
- Eksik veya yanlış işlenen verilerin düzeltilmesini talep etme,
- Verilerin silinmesini ya da yok edilmesini isteme.

5. WhatsApp Grubu Kullanım Kuralları

- **Öğretmenler için:** Eğitim içeriklerinin ve okul içi haberlerin paylaşılması, öğretmenler arası iş birliği için kullanılır.
- **Öğrenciler için:** Öğrencilerin eğitimle ilgili paylaşımlar yapması ve okul etkinlikleri hakkında bilgilendirilmesi sağlanır.
- **Veliler için:** Öğrencilerinin eğitimi hakkında bilgilendirme yapılır, okul etkinlikleri hakkında düzenli duyurular iletilir.

Önemli Not:

WhatsApp grubu, yalnızca eğitim ve okul içi etkinlikler için kullanılmalıdır. Kişisel paylaşımlar, gereksiz tartışmalar ve okul dışı içeriklerin paylaşılması yasaktır.

6. WhatsApp Grubu Katılımına İlişkin Onay

WhatsApp gruplarına katılmak için katılımcıların aşağıdaki onayı vermesi gerekmektedir:

- Katılımcı, yukarıda belirtilen tüm kurallara uygun hareket edeceğini kabul eder.
- Katılımcı, WhatsApp gruplarının okul içi iletişim için oluşturulduğunu, başka amaçlarla kullanılmaması gerektiğini onaylar.
- Katılımcı, kişisel verilerinin yalnızca belirtilen amaçlarla işleneceğini kabul eder.

7. İhlal Durumları ve Sonuçları

Katılımcıların, bu sözleşmede belirtilen kurallara uymaması durumunda, okul yönetimi tarafından WhatsApp grubundan çıkarılabilir. Ayrıca, kişisel verilerin yanlış kullanımından dolayı yasal sorumluluk doğabilecektir.

8. Katılımcı Rızası ve İmzalar

Bu sözleşmede belirtilen hususları okudum, anladım ve yukarıda belirtilen WhatsApp grubuna katılmayı kabul ediyorum. Kişisel verilerimin işlenmesine rıza gösteriyorum.

Katılımcı Adı Soyadı:

Katılımcı İmzası:

Tarih:/...../.....

Okul Yöneticisi Onayı

Okul Yöneticisinin Adı Soyadı:

Okul Yöneticisinin İmzası:

Tarih:/...../.....